

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ESKİ ESERLER VE MÜZELER
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINLARI
SERİ: III, NO: 6

MEVLÂNÂ MÜZESİ

YAZMALAR KATALOĞU

I

HAZIRLAYAN :
ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ—ANKARA 1967

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ESKİ ESERLER VE MÜZELER
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
YAYINLARI
SERİ: III, NO: 6

MEVLÂNÂ MÜZESİ

YAZMALAR KATALOĞU

I

HAZIRLAYAN :
ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ—ANKARA 1967

İÇİNDEKİLER

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Kāşānī	: Hākā'ık	Arapça	1-2
Muhammad Nişāburi	: Baṣā'ir I. C.	Farsça	2-3
Bağawī	: Ma'ālim I. C.	Arapça	3-4
"	: " I. C.	"	4-5
"	: " I. C.	"	5-6
Nasafī	: Tayasir	"	7-8
"	: "	"	7-8
"	: "	"	8
Zamahşari	: Kaşşāf	"	8-9
Rūzbihān	: Bahr'al-Hākā'ık	"	10-11
Şihāb'ad-dīn	: 'Uyūn'at-Tafasir	"	11
Rāzī	: U'n-mūzāc	"	12
Baydāwī	: Anwār'at-Tanzil	"	13
"	: "	"	13-14
"	: "	"	15
"	: "	"	15-16
Tibī	: Futūh'al-Ğayb	"	17
Zamahşari	: Kaşşāf	"	17
Hāzin	: Lubāb	"	18
"	: "	"	19
Ḳuṭb. Rāzī	: Hāşiya 'alā'l-Kaşşāf	"	19-20
Gürānī	: Cāmi' al-Asrār	"	20-21
"	: "	"	21-22
"	: "	"	22-23
Zamahşari	: Kaşşāf	"	23-24
Şayḥ-zāda	: Hāşiya 'alā'l Baydāwī	"	24-25
'Alā'ī	: "	Farsça	25-26
Suyūṭī	: Al-İlkān	Arapça	26-27
Maḥallī, Suyūṭī	: Calālayn	"	27-28
?	: Tafasir	Farsça	28-29
Zamahşari	: Kaşşāf	Arapça	29-30
'Abd-Allāh Pāşā	: Anḥār'al-Cinān	"	30
Rusūḫī	: Futūḫāt-ı 'Ayniyya	Türkçe	30-31
Kāzābādī	: Hāş. Fātiḫa 'alā'l-Ḳaḍī	Arapça	31-32
İbnī Tayfūr-ı Sacāwandi	: 'Ilal'al-Wukūf	"	32
?	: Tacwid	Türkçe	32-33
Rusūḫī	: Futūḫāt-ı 'Ayniyya	"	33-35
Sūrābādī	: Tafasir II. C.	Farsça	35-36
"	: " III. C.	"	36-37
"	: " IV. C.	"	37
"	: " V. C.	"	38
"	: " VI. C.	"	38-40
"	: " VII. C.	"	40
Nasafī	: "	"	41
Abū'l-Layṭ	: " III. C.	Arapça	42
"	: " I. C.	"	43
"	: " Son C.	"	43-44
Bağawī	: Ma'ālim	"	44-45
?	: Tafasir	Farsça	45
Bağawī	: Ma'ālim	Arapça	46
'İsām'ad-dīn	: Hāşiya 'alā'l Baydāwī	"	46

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Macmu'a	I. Tafsir	Arapça	47- 49
	II. Muḥ.b Nakḥāş : Talhîs-i Tafsîr	"	
	III. 'Alâ'î : Mustatâb	Farsça	
	IV. " : Siyar	"	
	V. " : Tarâcim-i Ahvâl	"	
	VI. Latâ'if'an-Minan'den	"	
	VII. Abû-İshâk Kâzarûnî Manâkıbı (Noksan)	"	
Macmu'a	I. Anwar'at-Tanzîl'in son cüz'ü	"	50- 51
	II. Waḡyyat'al-İmâm A'zam	"	
	III. Fık'a'a dâir noksan Risâla	"	
	IV. Risâlatu Ma'mûla	"	
	V. Orucu dâir Risâla (noksan)	"	
Macmû'a	I. Oruca dâir Risâla	"	51- 52
	II. Abû's-Su'ûd : Risâla fî'l Bay'	"	
	III. Abû's-Su'ûd : Ta'lik'a 'alâ'l-Bay'	"	
	IV. İbni Salâm : an-Nâsiḥ wal Mansûḥ	"	
	V. Noksan Tafsîr	"	
Macmû'a	I. Hurûf'al-Mukatta'ât fî awâ'il-is-Suvar	"	53
	II. Camî : Tafsîru Yâ Sîn	"	
	III. Şarḥ'al 'Utbi'den	"	
	IV. Camî : Tafsîr'e dâir	"	
	V. İbrâhîm'al-Kurdî : Kaṭ'ad-as-Sabîl	"	
Kur'an-ı Karîm	:	"	54
Hamdam Sa'îd Çalabî	: Kur'an-ı K. Tarcama ve Tafsîri	Arapça - Farsça	54- 55
Şâhîr	: Tâc'at-Tarâcim	Farsça	55- 56
İbni Atîr-i Cazarî	: Câmî'at-Uşûl I. C.	Arapça	56- 57
'Askalânî	: Fath'al-Bârî I. C.	"	57- 58
Şamsaddîn Muḥ.b. Yûsuf	: al-Kawâkib'ad Darârî I. C.	"	58- 59
Şamsaddîn Muḥ.b. Yûsuf	: al-Kawâkib'ad-Darârî II. C.	"	60
Kurtubî	: Muḥtaşar'al-Buḥârî II. cüz'	"	60
Buḥârî	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî I. C.	"	60- 61
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî II. C.	"	61
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî III. C.	"	61
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî IV. C.	"	62
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî VI. cüz'	"	62
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî VII. cildin sonu	"	62- 63
"	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî VIII. C.	"	63
Muslim	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ	"	64
"	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ II. C.	"	65
"	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ III. C.	"	65
"	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ IV. C.	"	66
"	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ Son C.	"	66
"	: al-Câmî'aş-Şaḥîḥ VII. C.	"	67-
Zaydânî	: al-Mafâṭîḥ	"	67- 68
'Azîzî	: as-Surâc'al-Munîr	"	68- 69
Şahûmî	: al-Maṣnûḥ	"	70
Bağawî	: Maṣâbilḥ	"	71
Waffiy'ad-dîn Maḥmûd	: Mişkât'al-Maṣâbilḥ I.	"	71- 72

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Kâdî 'Iyâd	: as-Şîfâ	Arapça	72
"	"	"	73
"	"	"	73
"	"	"	73
"	"	"	74
"	"	"	74
Hafâcî	: Nasîm'ar-Riyâd	"	74- 75
"	: Nasîm'ar-Riyâd	"	76
Buḥârî	: Şaḥîḥ'al-Buḥârî	"	76- 77
Sumbûdî	: Hülâsat'al-Wafâ	"	77- 78
Şaraf'ad-dîn Abû'l-Fath	: Ahdâk'al-Aḥbâr	"	78- 79
Câmî 'Abd'ar-Rahmân	: Hadîṭ-i Arba'in	" - Farsça	79- 80
"	: al-Aḥdîṭ'al-Kudsîyya wan'Nabawîyya	"	80- 81
Badr'ad-dîn b. Himmat-yâr'al-Mawlawî	: Ahdîṭ-i Nabl wa Şad Kalimât	" - Farsça-Türkçe	81- 82
Mecmû'a	I. Kamâl Pâşâ-zâde : Yüz hadîṭ terc.	Türkçe	82- 84
	II. Şalawât'a dâir bir Risâle :	"	
Şağânî	: Maşârîḥ'al-Anwâr	Arapça	85- 86
Mu'âfa	: Uns'al-Munkatı'ın	"	86- 87
Muḥammad Oğcı-zâde	: Aḥsan'an-Hadîṭ	" - Türkçe	87- 89
Bağawî	: Maşâbilḥ	"	89- 91
"	: Maşâbilḥ	"	91
"	: Şarḥas-Sunna	"	92
İbni Malak (?)	: Tarcamatu Mabârîḥ'al-azhâr fî Şarḥi Maşârîḥ'al-Anwâr	"	92- 94
"	:	"	94- 95
"	: VI. XI. baplar	"	95
"	: Bustân'al-'Arifîn	Farsça	95- 96
Şara Dâwûd	: Tawfîḳu Muwaffîḳ'al-Hayrât	Türkçe	97
Şams'ad-dîn Muḥ. b. al-	: al-Hişn'al-Haşîn	Arapça	98
Cazarî	I. 'Abd'al-Ganî Nâblusî : Wârd'al-Wurûd	"	99-100
Macmu'a	II. Şarḥu Şalawât'al-Aḥmad'al-Badawî	"	
Cazûll	: Dalâ'il'al-Hayrât; 8 cüz'	"	101
"	: Mawlawîḡe ait bilgiler	" - Farsça-Türkçe	102
'Veşm Aḥmad	: Marḥ'al-Ma'âll	Türkçe	102-103
'Abd'al-Ganî Nâblusî	: al-Hadîkat'an-Nadiyya	Arapça	103
İbni Hişâm	: as-Sîrat'an-Nabawîyya	"	104
'Abd'ar-Rahmân	: Şarḥu İbni Hişâm	"	105
Bahâ'ad-dîn Kâzarûnî	: Terc. Zirwat'al-'Ulyâ	Farsça	106
Muḥammad	: Sîrat'an-Nabl	Türkçe	107-108
Maḥmûd Maḡnûsâ'î	: Tarcama-'i Mawâhib-i Ladunniyya	"	109-110
Macmu'a	I. Tirmizî : Şamâ'il'an-Nabawîyya	Arapça	110-111
	II. Abû-Bakr Çalabî II. : Maw'iqaya dâir	Türkçe	
	III. Husayn'al-Mawlawî : Laylî vu Macnûn	"	
Uṭmân Dada	: Mi'râciyya	"	110-112
Macmû'a	I. Waysî : Durrat'at-Tâc	"	
	II. ? : İbrâhîm ve Dâwûd hikâyesi	"	112-113

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Macmû'a	I. Cavri İbrâhîm : Hilya-i Çâr Yâr	Türkçe	113-114
	II. Na'atî : Hilya-i 'Aşara-i Mubâşşara	"	
	III. Nakşî : Hilya-i Mawlânâ	"	
	IV. Naşâtî : Hilya-i Anbiyâ	"	
Nâbl Yûsuf	: Zayl-as-Siyar	"	115
Macmû'a	I. Waysî : Durrat-at-Tâc	"	115-116
	II. Waysî : Maşâkk'at-Uşşâk	"	
	III. Faşîh Aḥmad : Tanbâkû-Nâma	"	
Sulaymân	: Mawlûd	"	117-118
Câmi 'Abd'ar-Rahmân	: Şawâhid'an-Nubuwa	Farsça	119
"	"	"	119-120
"	"	"	120
"	"	"	120
Sulaymân	: Mawlûd	Türkçe	121
Macmû'a	I. Zuhayr : Kaşîdat'al-Burda	Arapça	121-122
	II. Abri H'âca b. 'Adill : Nucûm'a dair Risâle	Türkçe	
	III. ? : Hawâşş'a dair Risâle	"	
	IV. Huşû'î : Kaşîda-i Munfarica şerhi	"	
	V. " : Bir târih	"	
	VI. Muhammed Okcu-zâda : Aḥsan'al-Ḥadîṭ	"	
Bahâ'ad-dîn Kâzarûnî	: Zirwat'al-Ulyâ	Farsça	123
Büşîrî	: Kaşîdat'al-Burda	Arapça	123-124
İbrâhîm b. Manşûr'an-Nisâbürlî	: Kaşâş'al-Anbiyâ	Farsça	124-125
Macmû'a	I. Abû-Ḥanîfa : al-Fikḥ'al-Akbar	Arapça	126-127
	II. Abû-Ḥanîfa : al-Waşiyya	"	
	III. Çazâlî : Ayyuhâ'l-Wabad	"	
	IV. ? : Tere. Kitâb-ı 'Alî li Mâlik b. Aştar	Türkçe	
'Arîf'Abd'al-Bâkî	: Manâhic'al-Uşûl'ad-Diniyya	"	127-128
?	: Riyâd'al-'Ukûl	Arapça	128
Şarîf Cürçânî (Sayyid)	: Hâsiyyatu Şarḥ'at-Tacrid	"	129
Macmû'a	I. Şarîf Cürçânî (Sayyid): Akaid Risâlesi	Farsça	129-130
	II. ? : Sulṭân'al-'Ulamâ'ya atfedilen bâzı sözler	"	
Şams'ad-dîn Samarkandî	: aş-Şahâ'if'al-İlâhiyya	Arapça	130-131
Taftâzânî	: Şarḥu 'Akâ'id'an-Nasafiyya	"	131
Râzî	: Asâr'at-Tanzîl	"	131-132
Aḥ. Nâmîkî Câmi	: Miftâḥ'an-Nacât	"	132-133
Şams'ad-dîn Muḥ. İsfahânî	: Maṭâli'al-Anğâr	"	133-134
İbni 'Arabî	: Tagkirat'al-Hawaşş	"	134
Husraw (Munlâ)	: Durar'al-Hukûm	"	134-135
Macmû'a	I. ? : Fikḥa âit risâle	Farsça	136-137
	II. ? : İman ve İslâm	"	
	III. ? : Şer'i hükümler	"	
Kiwmî Kâkî	: 'Uyûn'al-Magâhib	"	137-138
'Ubayd-Allâh'al-Mahbûbî	: Hall'al-mawâḍi'al-muḡlaḡa	"	138-139
Macmû'a	I. 'Ubayd-Allâh'al-Mahbûbî : Muḡtaşar'al-Wikâya	Arapça	139-140
	II. 'Ubayd-Allâh'al-Mahbûbî : Şarḥ'al-Wikâya	"	
	III. İbn'al-İfâciḥ : Kâfiya	"	
	IV. Nacm'ad-dîn 'Umar'an-Nasafi : 'Akâ'id'an-Nasafiyya	"	

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Maḥmûd b. Şadr'aş-Şari'a	: Wikâya	Farsça	140
?	: İmâmiyya fikhı	"	141
Macmû'a	I. Nacm'ad-dîn Kâdî 'Aclûn : Mas'alat'as-Sâkit	Arapça	142-143
	II. Zayn'ad-dîn 'Umar b. 'İsâ : Akwâl'l-Maghabayn	"	
	III. ? : Fihristu muşannafâtı Suyûtî	"	
İbn'as-Sâ'atî	: Macma'al-Bahrayn	"	143-144
'Abd'al-Laṭîf b. Malak	: Şarḥu Macma'al-Bahrayn	"	144
Abû'l-Barakât (Nasafi)	: Kan'ad-Dakâ'ik	"	144-145
Yûsuf b. Cunayd (Aḥl Çalabî)	: Zâhirat'al-Ukûbâ	"	145
Yûsuf (Dawlat oğlu)	: Wikâya terc.	Türkçe	146-147
Rukn'ad-dîn Mas'ûd	: Şalât'al-Mas'ûdî	Arapça	147
?	: Tarcama-i Tahâwî	Farsça	148
'Umar b. Muḥ. an-Nasafi	: Manzûmat'an-Nasafi fî'l-İhlâf	Arapça	149
Kamâl Pâşâ-zâda	: İqlâh'al-İqlâh	"	149-150
'Alî Marḡinânî	: Bidâyat'al-Mubtadi	"	150
'Alî Marḡinânî	: al-Hidâya Şarḥ'al-Bidâya	"	150-151
İşâm'ad-dîn'al-İsfarayîni	: Şarḥ'al-Wikâya	"	151-152
Zayla'î	: Tibyân'al-Hakâ'ik	"	152
	: Tibyân'al-Hakâ'ik	"	153
	: Fatâwâ-yı Ankarawî	"	154
Amîn Ankarawî			
Pîr Muhammed b. 'Abd-Allâh'al-Kas- tamûnî	: Fatâwa'al-Uskûbî	"	155
'Alâ'î-i Buḡârî	: Ḥayrat'al-Fukahâ	Farsça	155-156
?	: Macmû'a-i 'Hâni	"	157
İbni Şahna	: Zâhirat'al-Aşrafîyya	Arapça	158
'Abd'ar-Rahmân Yûsuf	: 'Imâd'al-İslâm	Türkçe	158-159
Aḥmad b. Aḥmad'az-Zâhid	: Tarḡib'as-Şalât	Farsça	159-160
'Abd'al-Ḡanî Nâbhulî	: as-Şulḥ bayn'al-İḥwân fî İbâhat'at-Duḡḡan	Arapça	160
Aḥmad Şikâri-zâda	: Tayyibat'al-apkâr	"	161
Aḥmad b. İsmâ'îl	: Durrat'al-Ḡarrâ	"	161-162
İbni Malak	: Şarḥ'al-Manâr	"	163
Calâl'ad-dîn'al-Ḥabbâzî	: al-Muḡnî	"	163-164
Husraw (Munlâ)	: Mir'ât'al-Uşûl	"	164
Macmû'a	I. İbni Hâcib : Muntahâ's-Su'ûl	"	164-165
	II. Kâdî Surâc'ad-dîn : Maṭâli'al-Anwâr	"	
Macmû'a	I. Abû-Bakr Sicistânî : Risâle	"	166-167
	II. 'Abd'ar-Rahmân'al-Anbârî	"	
?	: Şarḥu Muḡtaşar Muntahâ's-Su'ûl	"	167
Macmû'a	I. Camâl'ad-dîn Usnawî : al-Tamhlû	"	168-169
	II. " : al-Kawkab'ad-Durri	"	
	III. " : İqlâh'al-Muḡkil	"	
Husayn Kâşîfî	: Aḥlâk-ı Muḡsinî	Farsça	169-170
'Alî Kınah-zâda	: Aḥlâk-ı 'Alâ'î	Türkçe	170-171
Abû-Naşr Hamadânî	: as-Sah'ıyyât	Arapça	171-173
Macmû'a	?	"	173
	?	"	
İdris b. Baydekin	: Kitâb'al-Luma' fî'l-Hawâdiṭi wal Bida'	"	174

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Rafî'ad-dîn	: Abwâb'ul-Cinân I. C.	Farsça	175
Muṣṭafâ	: Muṣṭafâ'ul-'Ulûm (Nûr'al-Hudâ terc.)	Türkçe	176
Macmû'a	I. Şakînlî	: Zuhrat'ar-Riyâd	Arapça
	II. Şihâb'ad-dîn Maḳtûl	: Risâla	Farsça
	III. ?	: Du'âlar	Arapça
	IV. ?	: Bâzı rubâilerin şerhi	Farsça
	V. Faḫr'ad-dîn 'Irâkî	: Lama'ât	"
	VI. ?	: Waṣıyyat - Nâma	"
Macmû'a	I. Cezâllî	: Minhâc'ul-'Âbidîn	Arapça
	II. Cezâllî	: Murşid'at-Lâlibîn	"
	III. Cezâllî	: Durrat'ul-Fâḫıra	"
İbni 'Arabî	: Câmî'ul-Waṣāyâ	"	179-180
'All b. Yahyâ'al-Buhârî	: Rawḫat'ul-'Ulamâ'	"	180-181
Badr'ad-dîn Muḫ.	: Âkâm'al-Marcân	"	181-192
Macmû'a	I. Farîştah	: Gazaliyyât	Farsça
	II. Fahîm	: Maḫnawî	Türkçe
	III. Muḫ. Amln Dada	: Rağâ'ib'al-Manâkıb	"
	IV. ?	: Mawlânâ'ya isnâd edilen bir şiir	Farsça
	V. Diwâna Muḫammad Çalabî	: Maḫnawî	Türkçe
Murtadâ Ḥusayn Naẓmî-zâda	: Câmî'ul-Anwâr	"	184-185
Macdî	: Şakâ'ik'an-Nu'mâniyya terc.	"	185-186
Asrâr Muḫammad Dada	: Taḫkira-'i Şu'arâ-yı Mawlawiyya	"	186-187
Câmî 'Abd'ar-Rahmân	: Nafahât'ul-Uns	Farsça	187-188
Latîfî	: Taḫkirat'aş-Şu'arâ'	Türkçe	188-189
'Atfâr	: Taḫkirat'ul-Awliyâ'	Farsça	189
"	: Taḫkirat'ul-Awliyâ'	"	190
Macmû'a	I. 'Attâr	: Taḫkirat'ul-Awliyâ	"
	II. Şabustari	: Gulşan-i Râz	"
	III. Sayyid 'All Hamadânî	: Mantık'at-Tayr'dan intihâb	"
	IV. 'Ârifî	: Kûy u Çavḡân	"
?	: Talhîş-i Taḫkirat'ul-Awliyâ'	"	192-193
Amîr Şayḫ'al-Kuraşl	: Firdaws'al-Murşidiyya	"	193-194
Dawlatşâh	: Taḫkira	"	195
Macmû'a	I. Latîfî	: Taḫkirat'aş-Şu'arâ	Türkçe
	II. Asâml-'i Awlâd-ı Amîr Timûr Gurgân	:	Farsça
	III. I. Sellim'e Şâhmasb'ın mektubu	:	"
	IV. Rawḫat'aş-Şafâ'nın V. c. nin baş tarafı	:	"
	(Wâlî b. Muṣṭahib-i Bitlîs tarafından yazılan bu mecmûada Osmanlı-İran münâsebetleri hakkında çok mühim bilgi vardır.)		

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
'Atfâr	: Taḫkirat'ul-Awliyâ'	Farsça	198
'Abd'ul-Karim b. Müsâ	: Manâkıb-ı Sayyid Ḥârûn	Türkçe	198-199
Şa'rânî	: al-Kibrî'ul-Aḫmar	Arapça	199-200
Cezâllî	: İhyâ'u 'Ulûm'ad-dîn	"	200-201
Muḫ. Kuṭb'ad-dîn'al-İznîkî	: Fathu Miṣṭâḫ'al-Çayb	"	201
Macmû'a	I. Şadr'ad-dîn	: Nafahât'ul-İlâhiyya	Arapça - Farsça
	II. "	: Risâla-i 'Arş	Farsça
	III. "	: al-'Almâ'	Arapça
	IV. "	: 'e dâir bâzı fawâ'id	Farsça
Kuşayrî	: al-Cawâhir'al-Manşûra	Arapça	204
'Abd-Allâh Anşârî	: Manâzîl'as-Sâ'irin	Farsça	205
İbni 'Arabî	: at-Tadbrîk'at'ul-İlâhiyya	Arapça	206
Macmû'a	I. İbni 'Arabî	: Risâlat'ul-Anwâr	"
	II. "	: Mir'ât'ul-'Ârifîn	"
	III. "	: Taḫkirat'ul-Ḥawâṣṣ	"
	IV. "	: al-Muḫni'	"
	V. "	: Kitâb'ul-Calâla	"
	VI. "	: Maḫsad'ul-Asmâ'	"
	VII. "	: Kitâb'ul-Yâ'	"
	VIII. "	: İşârât'ul-Kur'ân	"
	IX. Şabustari	: Gulşan-i Râz	Farsça
Macmû'a	I. Şa'bân b. Şams'ad-dîn	: Taḫmisu Kâsîdat'al Burda	Arapça
	II. Sayyid	: Mawlânâ'nın bir gazelinin şerhi	Farsça
	III. 'Azîz b. Muḫ. Nasafî	: Risâla-'i Awal	"
	IV. "	: " Bahîşt u düzaḫ	"
	V. "	: " Ma'rifat-i İnsân	"
	VI. "	: Kufr, Tawhîd, İttihâd Waḫdat	"
	VII. "	: " Arwâḫ	"
	VIII. "	: " Mabda'wa Ma'âd	"
	IX. "	: " Sulûk	"
	X. "	: " 'İşk	"
	XI. "	: " Adab	"
	XII. "	: " Bulûḡ wa Ḥurriyyat	"
	XIII. "	: " 'Âlâm-i Şaḡîr wa Kâbir	"
	XIV. "	: " Mulk, Malakût, Cabarût	"
	XV. "	: " Mulk, Malakût, Cabarût	"
	XVI. "	: " Mulk, Malakût, Cabarût	"
	XVII. "	: " Lawḫ, Kalam, Dawât	"
	XVIII. "	: " Lawḫ, Ḥukm-i Kaḫdâ'	"
	XIX. "	: " Lawḫ, 'Âlâm-i Şaḡîr	"
	XX. "	: " Ahâdiyyat-i Awâ'il	"
	XXI. Naem'ad-dîn Kubrâ	: Âdâb	"

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Macmû'a	I. 'Abd-Allâh b. Hallî	: Risâlat'al-Ihsân	216-219
	II. Sa'd-ad-dîn Hamawî	: Kağf'al-Mahcûb	
	III. 'Adiyy b. Musâfir	: Risâla	
	IV. 'Abd'al-Karîm Kuşayrî	: Zikr hakkında	
	V. ?	: Kalimât-ı 'Alî	
	VI. 'Abd'al-Kâdir'as-Sâfî	: Silik'al-'Ayn	
	VII. Kâşânî	: Şarhu Manâzil'as-Sâlikîn	
	VIII. 'Abd'as-Salâm	: Hall'ar-Rumûz	
Âgarî		: Cawâhir'al-Asrâr	219-221
Şayh Makki		: Naşihat'al-hâ'imîn	221-222
Macmû'a	I. Hüdr b. Mahmûd	: Hüsn'al-âyât'al-'İzâm	223-224
	II. 'Attâr Buhlûl	: Wuşlat - Nâma	
?		: Muhtaşaru İhyâ'al-'Ulûm	224
Macmû'a	I. Şarîf	: Nazîra-'i Kaside-'i Tâ'iyya	224-231
	II. Naşr-Allâh b. Hasan	: Maḥzan 'ar-Rumûz	
	III. 'Alî Tahîrî (Bâbâ)	: Lör lehçesiyle bir şiir	
	IV. Maḥramî	: Tercî-'i band	
	V. Şarîf	: Nazîra-'i Tâ'iyya den	
	VI. 'Abd-Allâh b. İbrâhîm	: Muḥaddimat'al-Maslak'al-Muḥammadî	
	VII. Abâ-Yazîd b. Muḥ	: Maslak'al-Muḥammadî'al-Faḍl'al-İlâhî	
	VIII. Calâl Sâfir Şâh	: Kanîz-Nâma'den Telhîş	
	IX. Sayyid İshâk	: İstiḳāya dâir bir şiir	
	X. ?	: Hurûfîliğe âit Risâle	
	XI. İbnî 'Arabî	: Futûḥât'tan Hurûf babı	
	XII. Hallî (Darvîş)	: Wasîlat'an-Nacât	
	XIII. ?	: Nasîmî'nin Türkçe bir beytinin şerhi	
	XIV. ?	: Tarcamân'al-Ḥakâ'îk	
Rusûlî İsmâ'îl		: Makâşîd'al-'Aliyya	232
" "		: " "	232-233
Muḥammad (Yazıcı-Zâda)		: Muḥammadiyya	233-234
" "		: " "	234-235
Alwân-ı Şîrâzî		: Tarcama-'i Gulşan-i Râz	235-236
Macmû'a	I. İsmâ'îl Ḥakîkî	: Ḥaḍarât'al-Ḥams	236
	II. " "	: Şarh-ı Dîbâca-i Tâ'iyya	
Husam'ad-dîn'as-Saḥâbî		: Tadbîr-i İssîr (Kîmyâ-yı Sa'âdat terc.)	237-238
Macmû'a. Şalâhl		: Niyâzî'nin üç şiirinin şerhi	238
Macmû'a	I. 'Umar Rûşanî	: Miskînlik Kitabı	239-240
	II. " "	: Çubân-Nâma	
	III. " "	: Nây - Nâma	
	IV. " "	: Dîwân	
'Abd-Allâh (Şan)		: Tamarât'al-Fuâd	240-241
Gaybî Şun'-Allâh		: Şuḥbat-Nâma	241-242

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
'Abd - Allâh (Şan)	: Cawharat'al-Bidâya	Türkçe	242
?	: Nûr'al-Kulûb	"	243
'Abd-Allâh Sîmâwî	: Maslak'at-Talîbîn	"	243-244
Yumnî	: 'Inâyat-Nâma	"	244-245
Mecmû'a	I. Âhl	: Husn u Dil	245-246
	II. Lâmi'î	: 'İbrat-Nâma	
Mecmû'a	I. Sa'âti 'Alî Dada	: Risâla	246-250
	II. İsmâ'îl Ḥakîkî	: Lubb'al-Lubb	
	III. ?	: Waşl ve Faşl Risâlası	
	IV. 'Attâ ve diğer 'Attâr'lar	: Şiirler	
	V. ?	: Kulûb-ı Mawlawî'ye âit	
	VI. 'Attâr	: Bî sar-Nâma	
	VII. Muḥri-'i Niyâzî	: Ta'bir'al-Wâk'ât	
	VIII. Hâlâkî, Muhtârî	: Şiirler	
	IX. Hâfîz	: Bir şiir	
	X. Şâhidî	: Traş - Nâma	
	XI. "	: Bir gazel	
	XII. "	: 'İşk-Nâma	
	XIII. Muḥammad Çalabî (Dîwâna)	: Muḥabala'ya âit mesnevî Türkçe	
	XIV. ?	: Mawlânâ'ya atfedilen bir şiir	
	XV. ?	: Anşârî'nin bir risâlesinin terc.	
	XVI. Ankarawî	: Risâla-i Muhtaşara	
	XVII. ?	: Şiirler	
Macmû'a	I. İsmâ'îl Ḥakîkî	: Lubb'al-Lubb	250-252
	II. Câmî 'Abd'ar-Rahmân	: Risâla Tahkîkî Magâhib'as-Sûfiyya	
	III. Badr'ad-dîn	: Wâridât	
Macmû'a	I. Akmal'ad-dîn	: Fırak-ı Dâlla	252-254
	II. Narkisî-zâda	: İksr-i Dawlat	
	III. ?	: Matn ve Tarcama-'i Kaşîda-i' Bur'a	
Macmû'a	I. Sallm-i Dîwâna	: Burhân'al-'Arifîn	254-255
	II. İmâm'al-A'zam	: Kaside ve terc.	
	III. 'Abd'al-Ganî Nâblusî	: Şarhu Awrâdî Muhyî'd-dîn	
	IV. Aşrafogh	: Şiirler	
Macmû'a	I. İsmâ'îl Ḥakîkî	: Lubb'al-Lubb	255-257
	II. " "	: Kanîz-Nâma	
	III. Nâmîk	: Kisâ'-Nâma	
	IV. Kâmil	: 'Adam redifli bir şîr'in metni ve şerhi	
	V. İsmâ'îl Ḥakîkî	: Ḥaḍarât'al-Ḥams	
Rasmi 'Alî Giridî		: 'Uyûn'al-Hidâya	258
Macmû'a	I. Şâdh Muḥammad	: Risâla-i' Marḡûb	259-260
	II. " "	: Risâla-i' Marḡûba	
	III. " "	: Risâla-i' Ma'rîfat'an-Nafs	
	IV. " "	: Risâla-i' Tarbiya - Nâma	

Müellif	Kitap	Dili	Sayfa
Ibrâhîm (Oğlanlar Şaybî)	: Diwân	Türkçe	260-261
Macmû'a	I. Şühî	: Sırr-ı Wucûd'al-Wucûb	261-262
	II. ?	: Risâla-'i Nûsh-ı Amîna	
	III. 'Abd-Allâh (Sarı)	: Tamarât'al-Fuâd'dan bir kısım	
	IV. ?	: Tasawufi bir Risâle	
Şamâl-'i Stwâl	: Gulşan-âbâd	"	263
Hasan Hâlid'al-Mawlawî	: İstîlâhât-ı Maşâyih (Noksan)	"	263-264
Yûsuf b. 'Abd'al-Latif	: Nuzhat - Nâma	"	264-265
Ibrâhîm Hakkî-i 'Arjûrûmî	: Ma'rifat-Nâma	"	265-267
" " "	: " " "	"	267
" " "	: " " "	"	268
Hanîf Ibrâhîm	: Şarh-ı Tûfân-ı Ma'rifat	Farsça	268-269
İsmâ'il Hakkî	: Kitâb'al-Hitâb	Türkçe	269
Câmi 'Abd'ar-Rahmân	: Nakd'an-Nuşûş	Farsça	269-270
Muhammad Ma'sûm	: Maktûbât	"	270-271
Lâhicel	: Mafâtih'al-İ'câz	"	271-272
Câmi 'Abd'ar-Rahmân	: Şubhat'al-Abrâr	"	272
" " "	: " " "	"	272-273
" " "	: " " "	"	273
Macmû'a	I. Câmi 'Abd'ar-Rahmân	: Silsilat'ag-Zahab	273-275
	II. " "	: Salamân wa Absâl	
	III. " "	: Tuhfat'al-Ahrâr	
Macmû'a	I. Câmi 'Abd'ar-Rahmân	: Silsilat'ag-Zahab	275-277
	II. " "	: Kaşf'al- 'Ârifin	
Gazâlî	: Kîmyâ'yı Sa'âdat	"	277-278
Ekler			279-281
Bibliyografya			283-287
İndeks			289-299
Yanlış - Doğru cetveli			301

Ö N S Ö Z

Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesindeki yazmalar kataloğunun birinci kitabını sunuyoruz. Bu kitapta 274 cilt mevcuttur. Bunların kırkdördü mecmua olduğundan ve her mecmuada en az iki risaleden yirmi bir risaleye kadar risale bulunduğundan bunlarla, bu ciltteki kitap ve risaleler 542 dir. Her cildin, Müze Kütüphanesindeki numarasını baş tarafa koymakla beraber, kataloğa göre cilt numarasını da ekledik.

Mevlânâ Müzesi yazmalarının, hem eskilik, hem de cilt ve tezhib bakımından Türkiye kütüphaneleri içinde müstesna bir yeri vardır. Selçuklular devrinden son zamanlara dek, bilhassa diniyat, tarih ve tasavvuf, hattâ eski türkçemiz yönünden gerçekten de bir hazine mahiyetini taşıdığı, kataloğumuzdan anlaşılacaktır. Birçok yazmalar orijinaldir, yahut orijinal denemek bir karakter taşımaktadır; bir çoğu tek nüshadır. Selçuklular zamanından günümüze dek, cilt ve tezhib özellikleri, yazı karakteri, hattâ kâğıt bakımından paha biçilmez bir derecededir. Tasavvuf, âdâb ve erkân, edebiyat, müzik ve dil bakımından milletimize dünyaca tanınmış değerler kazandıran Mevlevîlik tetkikleri için de, eşi bulunmayan bu kitapların kataloğunu, âid oldukları bölümlere göre yapmayı düşündük. Fakat tarihi bir eserin aynı zamanda meselâ dini ve tasavvufi olduğu, yahut edebiyata ayrılması gereken bir kitabın, meselâ dini, tarihi, hattâ hukuki bir mahiyet taşımakta bulunduğu malumdur. Bir de kataloğu, böyle bir tasnife göre bastırmak için sonunu beklemek lüzumu vardı. Oysa ki "Zaman keskin bir kılıçtır" demişler; bu yüzden bu tasnifi sona bırakmayı daha uygun bulduk ve ilk cildi bastırma karar verdik.

Kataloğa, müelliflerin, hattâ imkân buldukça hattatların hakkında etraflıca bilgi vermeyi lüzumlu bulduk. Bu yüzden kitaplara dair verdiğimiz bilgi bir makale, bazı kere de bir risale mahiyetini aldı; fakat buna mecburduk. Kitabın ve müellifinin adını, cildin ve yazının cinsini ve eb'adını tesbit etmek, başından ve sonundan birer cümle almak, bir kataloğ yapmak değil, bir envanter defteri hazırlamaktan başka bir şey olamazdı. Kaldı ki, bu hazinedeki kitapların bir kısmı, henüz bilgi âlemince de meçhuldü. Her cildin sonuna, görüldüğü gibi, bir kitaplar ve hususî adlar endeksiyle, bibliyografya ekledik. Ömrümüz varsa son ciltte de, umumî endeks ve bibliyografyayı sunacağız. Ayrıca da kitapların âid oldukları bilgi bölümünü de bir liste halinde arzedeceğiz. Mevlânâ Müzesi Kütüphanesinin, elimizden geldiği, bulabildiğimiz kadar tarihçesini, bu müesseseye kitap bağışlayanların adlarını, sanlarını da bildireceğiz.

Burada, Mevlânâ Dergâhında toplanan kitapları tescil ve vakfettirerek bu değerli hazinayı âmmeye hizmetine bağışlayan Mehmet Said Hemdem Çelebi'nin hatırasını tâziz etmeyi, bizi bu ciddi ve zevkine doyulmaz çalışmaya sevk edip imkânlar hazırlayan Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Mehmet Önder'e, bu kataloğu bastırmak lûtfunda bulunan Millî Eğitim Bakanlığına şükranlarımızı sunmayı bir borç bildiğimizi de arzedeceğiz.

Hiç bir eser tam olamaz; istenilen mükemmeliyeti ihraz edemez; çünkü her tam nesnenin daha tamı olabilir; her mükemmel, daha mükemmel bir adımdır ve istegin sonu yoktur. Yalnız meydana getirilen bir eseri tashih ve ikmâl mümkündür; elverir ki eser, varlık sahasına çıksın. Bu yüzden de hatâlarımız bulunursa hoş görülmesini, düzeltilmesini rica eder, Allahtan başarı dileriz.

Konya. 2 Mart 1966

Abdülbâki Gölpınarlı

«Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu» nun basımında benden
daha fazla dikkat ve ihtimam gösteren Türk Tarih Kurumu
Basımevi Müdürü Sayın Gökmen İğdemir'e ve Mahmut İybar'a,
Arapça Mürettibi Hüsameddin Eslek'e, Başmürettip Mehmed
Çelikkol'a ve bütün tertip ve tashih heyetine candan teşekkür
ve saygılarımı sunmayı bir vazife bilirim. A. G.

Cilt
1

عبدالرزاق الكاشاني

'Abdurrazzāk al-Kāšī (Kāšānī):

Ḥakāyik at-Ta'wīl fī dakāyik-at-Tanzīl

(حقايق التأويل في دقايق التنزيل)

A R A P Ç A

Kenarı düz cetveli, ortası şemseli Osmanlı cildi, meşin (Miklari kopmuş).

Cilt eb'adı : 21.5×14.5.

Yazı eb'adı : 15×10.5

Yazı okunaklı bir nesih. 251 yaprak. Her sahifede 17 satır var. Baştaki üç yaprağa numara konmamış. İlk yaprakta,

الجلد الاول من تفسير الامام العالم الفاضل

القاشاني مع تأويلاته

رحمه الله

من الفاتحة الى اوائل سورة المائدة

yazılı; arkası boş, ikinci yaprağın iki yüzünde de yazı yok; bundan sonraki yaprağın her iki yüzünde ve 2a da bâzı tefsir ve âyetler yazılı. Metin, 2.b de başlıyor; 250a da, V. sûrenin (al-Ma'idâ) 26. âyetinin tefsir kısmında, "الله" bahsinin başında bitiyor. 250b - 251b de, kitapla ilgili olmayan ve bâzı âyetlerin tefsirini tavih eden hadisler var. Metin kâğıt ve yazı bakımından hicri VIII-IX. yüzyıla (XIV-XV) âid olmalıdır. 2b, 3a, 121b, 122a, 191b ve daha bâzı yapraklarda, sahife üstlerinde, XVI. yüzyıla (Milâdi) âit ve siyâkate benzer bir yazıyla "Vakf-ı Türbe-i Celâliyya" yazısı var. 'Abdurrazzāk al-Kāšī, Şayh Nûraddîn 'Abdaşşamad an-Naţanzî'nin mürididir ve Ibn al-'Arabî'nin taraftarlarındandır. Vahdet-i Vücûd mezhebine inanmıştır; bu hususta, 736 hicride (1336) vefât eden Ruknaddîn 'Alâeddavla'ya mektûbu vardır (Bu mektup ve cevâbı için Nafahât terc. e b. İst. 1289, s. 537-547). 730 (1329-1330), yahut 735 te (1334-1335) vefât etmiştir. Ta'vîlât al-Kur'ân adlı başka bir tefsiri de vardır ki 1291 de Hindistan'da iki cild olarak ve Tafsîr-i Muhyiddîn-i 'Arabî adıyla basılmıştır. İşlâhât as-Şüfiyya sı da vardır. Ḥakāyik at-Ta'wīl-in, VI. sûrenin (al-An'âm) sonuna kadar olan kısmını muhtevî bulunan bir nüshası, İst. da, Ayasofya K. de, 198 No. dadır ve bu nüsha, M. XVI. yüzyıla âid olsa gerektir (H. Ritter: Ayasofya Kütüphanesinde tefsir ilmine âit arapça yazmalar; Türkiye Mecmuası, cilt. VII-VIII, Cüz. II. İst. Maarif Mat. 1945, s. 51).

Yazı nesih. 267 yapraktır; bâzı sahifelerde 21, bâzılarında 27, ekseri sahifelerde 25 satır vardır. 1. a da, *الجلد الأول من معالم التنزيل من أول بقرة الى غاية سورة النساء* yazılıysa da sonu noksandır. Abū Muḥammad Ḥusayn b. Mas'ūd, 516 hicride (1122; diğeri bir rivâyete göre 510 da; 1116) vefât etmiştir. Maṣābiḥ al-Sunna adlı hadis kitabının müellifidir. Ma'ālim, 875 te (1470) vefât eden Tâcaddîn Abū Naşr 'Abdal-vahhâb b. Muḥammad al-Ḥusaynî tarafından ihtisâr edilmiştir (*Keşfel Zünûn*, II, 1362-1943, s. 1726).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه الحول والقوة قال الشيخ ابو محمد الحسين
(1. b) بن مسعود المعروف بالفراء البغوى الحمد لله ذى العظمة والكبرياء

Son : ثم نزلت وانتقوا يوماً ترجعون فيه الى الله فعاش بعدها احدا وعشرين يوماً
(264. a. Sûre tamamdır).

Ketebe : آخر الربع الاول الحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه
وسلم يتلوه الربع الثاني تفسير سورة المائدة وافق من نسخه في يوم الاربعاء
خامس عشرين جمادى الاولى سنة خمس وخمسين وثمان مائة على يد الفقير الى
رحمة ربه القدير محمد بن حسين ابى شامة الحنبلى الاربالدارنى عفا الله عنه
وعن من نظرفيه ودعاهه ولجميع المسلمين بمدرسة شيخ الاسلام ابن عمر
قدس الله روحه ونور ضريحه

Kenarda : وكتبه وما بعده انشا الله تعالى لنفسه وبالله التوفيق محمد بن محمد حسين
ابى شامة (264. a)

Şakâyıkı Nu'māniyya'da, Yavuz Sultan Selim zamanı meşâyihinden, Benli Muhyiddin diye şöhret kazanmış olan Kastamonulu bir zat var ki İbni Şamma diye de anılıyor (*İst. Mat. Âmira-1269*, s. 426). Bu zatın adı Muhyiddin Ḥusayn ise ve hattat da bunun torunu ise, torununun 855 te bu eseri yazabilmesi için, dedesinin muammerinden olması icâb eder. 264. b-267. b de, ayrı bir yazıyla, *اعمال الباطن* muammerinden olması icâb eder. 264. b-267. b de, ayrı bir yazıyla, *اعمال الباطن* başlıklı ve metinden hâric arapça bir yazı var (*Ma'âlim at-tanzil için Prof. Ritter'in*, 63 No. da işaret edilen makalesine de b. s. 13-14).

Bağawî :
Ma'âlim at-tanzil

(معالم التنزيل)

Kenarı zencirekli cetveli ortası daire içinde ve ortada, bir zencir bulunan, üstte ve altta tezyini motifleri ihtivâ eden birbirine girift iki murabba'la müzeyyen,

Cilt.
4

arkası ve yanları tâmir görmüş, iç yaprakları, Selçuk tarzı kabartma motifli, mıklaplı bir cild içinde (*Bu çeşit cilt, VIII-IX. yüzyıllarda Selçuk sâhasında görülmektedir*).

Cilt eb'âdı : 26 × 17.5

Yazı eb'âdı : 20 × 13

Yazı nesih. 222 yaprak. Her sahifede 21, bâzı sahifelerde 20 satır var. Âyet başlarındaki *قوله تعالى* , *قوله عز وجل* gibi sözler surhla yazılmış, âyet ve hadislerin üstlerine siyah mürekkeple, yahut surhla bir çizgi çizilerek belirtilmiş. 1. a da, *الجزء الثاني من البغوى تصنيف الشيخ الامام العالم الاجل السيد محى السنة ناصر الحديث* , *ظهير الدين قدوة الامة امام الائمة ابى محمد الحسين ابن مسعود البغوى المعروف بالفراء* yazılı; vakıf kaydında 1119 hicri yılı yazılı (1707). III. sûrenin (Âli 'İmrân) 96. âyetinden VII. sûrenin (*al A'râf*) 3. âyetinin sonuna kadar. Ketebe yok. Yazı ve kâğıt bakımından hicri IX. yüzyıla (XV) âit. 333. a da, 910 Muharreminde (1504), Muḥammad b. 'Abdalkâdir b. Yûsuf . . . al-Şâfiî' temellüküne geçtiğine dâir kayıt var.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه توفيق قوله تعالى ان اول بيت وضع للناس يبكة
سب نزوله

Son : تطيعونهم في معصية الله قليلاً ما تذكرون تتعظون وقرأ ابن عامر

البغوى

Bağawî :

Ma'âlim at-tanzil

(معالم التنزيل)

Kenarı zencirekli, ortası murabba' ve içinde küçük murabba'larla müzeyyen şemseli, mıklaplı Selçuk cildi.

Cilt eb'âdı : 26 × 18

Yazı eb'âdı : 19.5 × 14.5

222 yaprak. Her sahifede 25 satır var. Yazı, sülûse benzer bir Selçuk neshi. Sûre başları surhla yazılmış. Âyetlerin altlarına birer surh çizgi çizilmiş. *قوله* , *قوله* , *الجزء الثالث من معالم التنزيل* , *1. a da* , *سورته* gibi yazılar da surhla. *1. a da* , *تصنيف الشيخ الامام العالم ظهير الدين ابى محمد الحسين بن مسعود المعروف بالفراء* *رضى الله عنه* (*البغوى*) yazısı ve aynı sahifede, Aḥmad b. Muḥammad b. Aḥmad b. 'Aliyy b. İbrâhîm'in temellük kaydı var; târih yok.

Cilt
5

Aynı sahifede, aşağıda ve kenarda, سنه ستين وسبعائه ابتدى بنسخه رابع جمادى الاخره سنة ستين وسبعائه kaydı, ayrı bir yazıyla yazılmış. Bu kayda göre birisi, bu nüshadan, 760 Cumâdelâhrasında, kendi nüshasını istinsâha başlamış. Ayrı bir yazı olduğuna göre istinsah kaydı, bu nüshaya âid olmasa gerek. Şu halde nüsha 760 dan (1359) evvel yazılmıştır. Ketebe yoktur. XVII. sûrenin (al-İsrâ') 4. âyetinden XXXIX. sûrenin (al-Zumar) 67. âyetinin sonuna kadardır. 222. b nin sonu, « عن سالم بن » olduğuna, 223. a, « سبحان الابدی الابد... » diye başladığına ve bu yazılar, metinden ayrı bir yazıyla yazıldığına göre bunlar, metinden değildir. 222. b nin sonundaki « سبحان الا » kâşifesi (burhân) de sonradan konmuştur.

68

نجم الدين ابو حفص عمر بن محمد النسفي
Naemaddîn Abû Hafs 'Umar b.
Muhammad an-Nasafî:
at-Taysîr fi-t-tafsîr

(التيسير في التفسير)

ARAPÇA

Sırtı tâmir görmüş, kenarları cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı meşin ciltli. Kâğıdı aharlı, âyetler surhla yazılmış.

Cilt eb'âdî : 29 × 21.5

Yazı eb'âdî : 23 × 16.5

249 yaprak. Her sahifede 27 satır var. 178. b de kalem değişmekle berâber aynı yazı devâm ediyor. Okunaklı, fakat güzel olmyan bir nesihle yazılmış. Baş taraftan beş yaprak boş. Yalnız birinci yaprağın ilk yüzünde, من هذه سورة قطعة من, فيه عشر سور هذه سورة اعراف الى ابتداء بنى اسرائيل رحمه المؤلف وقارته آمين تفسير التيسير من ابتداء سورة اعراف الى ابتداء بنى اسرائيل رحمه المؤلف وقارته آمين yazılı. Kenarda bir başka yazıyla, bu yazının ilk satırının sonuna, الى آخر سورة نحل, yazılmış, aynı sahifenin kenarında altı satır, ta'likle, müellifin hâl tercemesi kaydedilmiş. Beşinci yaprağın ilk yüzünde, surhla, سورة الاعراف مكية وآيات وست آيات بسم الله الرحمن الرحيم المص كتاب انزل اليك فلا يكن في صدرك de siyah mürekkeple 2. âyetinden XVI. sûrenin (al-Nahl) 127. âyetinin başına kadardır. Bu cilt, son yaprakta كان kelimesi ve kâşifesiyle bitiyor. 69 No. da aynı yazıyla كذا diye başlıyor. Yazılış târihi ve hattâtı için 69 No. ya b. Naemaddîn

Abû Hafs 'Umar b. Muḥammad, 462 H. de Nasaf'da doğmuş (1069 - 1070), 537 yılı Cumâdelûlâsının 12. günü (1142), Semerkand'da vefât etmiştir (Keshf, I, s. 519. Ritter, s. 14 - 15).

Baş. القشيري كتاب انزل اليك فلا تكن في صدرك حرج كتاب الحبيب تحفة الوقت...
Son. صبرتم وقوله تعالى ولا تخزن عليهم اى على المشركين وتركهم واستحقاقهم بخط الله وعقوبته بذلك وكان

69

Cilt

7

نجم الدين ابو حفص عمر بن محمد النسفي
Naemaddîn Abû Hafs 'Umar b.
Muhammad an-Nasafî
at-Taysîr fi-t-tafsîr

(التيسير في التفسير)

68. No. da kayıtlı nüshanın cildinin aynı. Cilt ve yazı eb'âdî da aynı. 204 yaprak. Her sahifede 27 satır. İlk yaprakta, nesihle, من تفسير التيسير من اول هذه قطعة من تفسير التيسير من اول هذه سورة بنى اسرائيل الى غاية سورة الملائكة الشريفة مولانا سلطان علماء عصره عمر بن, yazılmış. Kenarda, وقف تربه جلاليه bir yazıyla, XVI. sûrenin (al-Nahl) 127. âyetinin sonundan, XXXV. sûrenin (al-Fâṭır) son âyeti olan 45. âyetin nihâyetine kadar.

Baş. كذلك لكمال شفقتة وهو كقوله فلا تذهب نفسك عليهم حسرات وقوله تعالى
لعلك باخع نفسك وقيل ولا تخزن

سمى معلوم عنده لكل قوم فاذا جاء اجلهم وقهم عذابهم فان الله كان بعباده
بصيراً عالماً بهم وبوقت عذابهم

والحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد وآله اجمعين
تمت على يد العبد الضعيف المحتاج الى رحمة الله تعالى محمود بن ابي بكر بن احمد بن محمد
بن عبد الله الحنبلي * وفقه الله بالطاعة في سلح شعبان المبارك من شهر سنة ثمان وستين وسبع مائة

* Bu kelime, kazanmışsa da açıkça okunabilmektedir.

Cildi muklaph mukavva, sırtı meşin, üstü bez kaplı.

Cilt eb'âdî: 24.5 × 16.5

Yazı eb'âdî: 19 × 13

Kâğıdı aharsız; yazı Selçuk neshi. 292 yaprak. Her sahifede 25 satır. XXXVIII. sûrenin (Şād) 24. âyetinden CII. sûrenin (al-Takâfur) son âyetine kadar. İlk yaprakta, Safvet Çelebi'nin (ölm. 1305 H. 1887), Rûmî 1303 tarihini (1301 H. 1883) taşıyan vakfiye kaydı ve mührü vardır.

Baş. اِنَّهٗ كيف يعاملون ورسلم بعد ما عرفوا منهم الدلالة وكيف ينظرون اليم يعنى

Son. وتنبيه على مثله وعن ذلك ماروى فى الحديث الطويل ان النبى صلى الله عليه وسلم

Bu nüshanın başı ve sonu noksandır.

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, tâmir görmüş meşin cilt. Yazı nesih. Ciltlenirken eklenen yaprağa «تفسير الكشاف ابن حاجب», «تفسير الكشاف ابن حاجب» kayıtları düşülmüş; sonra Müze Müdürlüğü tarafından, «Tefsîr-i Kaadî ve İbnî Hâcib değildirdi, doğrudan doğruya Kaşşâf'tır» yazılmış. 1. a da,

للز محشرى رحمه الله

ان التفسير في الدنيا بلا عدد وليس فيها لعمرى مثل كشافى (ف)

ان كنت تبغى الهدى فالزم قرائته فالجهل كالداء والكشاف كالشافي

كتاب كشاف من اول القرآن

الى آخر آل عمران

ve dört tâne vakıf yazısı var. Zamahşarî, Ḥ'ārazm köylerinden Zamahşar'da 467 H. de (1075) doğmuş, bir müddet Mekke'de mücavir bulunduğundan Cārallāh lakabını almış, 538 Zilhiccesinin 9. günü (1144) Cüreñniyya'da vefât etmiştir. Tefsîrini, 528 Rabîulâhürinün 23. pazartesi günü, kuşluk çağında (1134) bitirmiştir (Kegf. II, Ist. Maârif Mat. s. 1475 - 1484). Nahiv, lûgat ve edebiyata ait eserleri vardır. Tefsîrinde, daha ziyâde kelâma, nahve ve edebî bilgilere dayanmıştır (Ritter'in mak. e b. s. 15 - 17).

Cilt eb'âdî: 27 × 18

Yazı eb'âdî: 19 × 11

253 yapraklı; her sahifede 17 satır vardır.

Baş. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَبِهِ اسْتَعِیْنْ وَعَلِیْهِ اتَوَكَّلْ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ اَنْزَلَ الْقُرْآنَ
كاملاً مؤلفاً منظماً ونزله بحسب المصالح منجماً (1. b.)

Son. اعطى بكل آية منها اماناً على جسر جهنم وعنه عليه السلام من قرأ آل عمران
يوم الجمعة صلى الله عليه وملائكته حتى تحب الشمس (253. b)

كتبه العبد الضعيف الفقير المحتاج الى رحمة ربه القدير احمد بن قنلو بك بن
عبّاس في بلدة لارنده حامداً لله ومصلحاً على نبيه في اوائل شهر المبارك ربيع اول يوم
الاربعاء في وقت الضحى سنة خمس واربعين وثمانمائة (aynı)

Bu cilt, III. sûrenin ('Alî 'İmrân) sonuna kadardır.

Kenarı cetvelli, ortası dâirevî ve zencirekli şemseli, miklapsız meşin ciltli.

Cilt eb'âdî: 23.5 × 14

Yazı eb'âdî: 18 × 10.8

1. a da Karaman ve Osmanlı devri üslûbunda, 4.5 × 10.5 ea ve boyunda müzhep bir müstatil içinde, 522 kitap yazılı. Her sahifede 31 satır. Sahife kenarları lâcûverd tek cetvelli. Âyetlerin üstlerinde surhla birer çizgi var.

Yazı pek de güzel olmıyan, fakat olgun bir nesih. Hattâtî ve yazılış yeriyle târihi yok. Tam bir tefsîr. Tasavvuf esâsına göre tasnif edilmiş. Süfiyenin sözleriyle istiḥâd edilmekte. Kâğıt, imlâ ve yazı bakımından IX. asra (XV) âit. Rûzbiḥân, Ḥorâsân'ın Nasâ şehrinde doğmuş, Şîrâz'da şöhret kazanmıştır. İbnî 'Arabî, Futûḥât'ında Rûzbiḥân'dan bahseder. Hicrî 606 Muharrem'in ortalarında vefât etmiştir (1209). Te'vîl yollu yazılmış olan bu tefsîrdən başka eserleri de vardır (Nafahât terc. İst. Mat. Âmire - 1270, s. 298 - 300. Kef. II, s. 1131). Tefsîri, 1301 ve 1315 te. Hindistan'da iki cild olarak basılmıştır.

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي كان في ازل الازال موجوداً بوجوده
وذاؤه كنور... (1.b)

و السخا والحمد لله حمداً لا انقطاع له ولا انتهاء والصلاة والسلام على الرّسل
و خاتم الانبياء وعلى آله وصحبه وسائر الاولياء مادامت الارض والسماء (255. b)

73

Cilt
11

نجم الدين ابو بكر عبد الله بن محمد الشهير بدايه

Nacmaddin Abū Bakr 'Abdallāh b. Muḥammad al-ṣḥīr bi Dāya:
Baḥr al-Ḥaḳāyikī va-l-ma'ānī fī tafsīri
Sab'al-Maḡānī

(بحر الحقائق والمعاني في تفسير سبع المثاني)

ARAPÇA

Üstü ebrî kaplı meşin ve mıklaplı cilt.

Cilt eb'âd: 27.5 × 18

Yazı eb'âd: 18.5 × 11

Nesih yazı. 342 yaprak, her sahîfede 23 satır var. 1. a da 'وقف تربة' جلاليه تفسیر
شريف مسمى ببحر الحقائق لمولانا سلطان العلماء نجم الدين دايه روح الله وروحه وفاضی
فتوحه من اول سورة بقره الى آخر سورة هود عليه السلام (böyle) yazılı. Sonradan,
اصل yazılmış. 1. b ve 2. a da, siyâkâta ça-
lar bir yazıyla 'وقف تربة' جلاليه kaydı var. I. sûreden (al-Fâtîḥa) XI. sûrenin
(Hûd) son âyeti bulunan 123. âyetin sonuna kadardır. Âyetlerin üstlerine surhla
bire çizgi çizilmiştir. Nacmaddin Dāya diye tanınan müellif, tasavvuftan Mîrşâd
al-'İbād'ın da müellifidir. 654 H. de (1256) vefat etmiştir (Kef. I, s. 224; Na-
fahât terc. s. 491 - 492).

بسم الله الرحمن الرحيم سورة فاتحة الكتاب قال الشيخ رضي الله عنه سميت
الفاتحة فاتحة لمعينين احدهما ان الله تعالى بها فتح ابواب خزان الحقائق التي (1.b)

المطلوب والمطالب والموجود وما ربك بغافل عما تعملون الى الابد لانه
قد ربكم وما تعملون قبل ان خلقكم وما تعملون ويعلم ما تعملون وانتم لا تعلمون
ما تعملون (242. a)

وقع الفراغ من تحرير هذا الكتاب وتنميته بعناية الله تعالى وحسن توفيقه على
اليد العبد اللئيل محمد بن خليل يوم الخميس في وقت الظهر اواخر جمادى الاخرى طالباً
لوجه الله في الاولى والاخرى سنة خمس وخمسين وثمانماية (aynı)

74

Cilt
12

شيخ شهاب الدين احمد بن محمود السيوامي

Şayḥ Şihābaddin Aḥmad b. Maḥmūd as-Sivāsî:
'Uyūn at-tafāsîr lil Fuḍalā' as-samā'îr

(عيون التفاسير للفضلاء السامير)

ARAPÇA

Tâmir görmüş, ortası şemseli, üstü kâğıt kaplı, mıklaplı cilt. Kâğıdı aharlı.
Âyetler surhla ve sülüs, metin nesta'lik. 290 yaprak, her sahîfede 21 satır var. Yazı,
kâğıt ve imlâ bakımından hicrî IX. yüzyıla (XV) âit. Yazarı ve yazıldığı yer belli
değil.

Cilt eb'âd: 27 × 18

Yazı eb'âd: 21.5 × 13.5

I. sûreden (al-Fâtîḥa) XVII - sûrenin (al-'İsrâ') son âyeti olan 111. âyetin
sonuna kadar. Kenarlarda ḥâşiyeler ve tashihler var. Birçok tefsirlerle karşılaştırıl-
mış. Ḥâşiyelerin bir kısmı metnin yazısıyla; bir kısmı, ayrı bir yazıyla. Şihābaddin
Aḥmad, Ayasluğludur. Sivâşî birinin azatlı kölesi. Zaynaddin al-Ha'âfî (ölm.
828 H. 1424 - 1425) halifelerinden Şeyh Muhammed'le Ayasluğ'a gitmiş, Aydın
emîri Aydınnoğlu Muhammed Bey'den saygı görerek orda yerleşmiş, 780 (Şakā'ik),
yahut 803 (Kef. II, s. 1185), yahut da 860 H. de (1455 - 1456) vefat etmiştir (Bu
târiḥ Bursalı Tâhîr'indir ve mezar taşını gördüğünü söylemekte olduğuna göre doğru
olsa gerektir. Ritter s. 59 - 60).

بسم الله الرحمن الرحيم ومنه العون والكشف الحمد لله الذي انزل القرآن كلاماً
قيماً لا يحوم حوله عوج وجعله كتاباً محكماً بنظم معجز ناطق بالبينات (1. b)
وكان النبي صلى الله عليه وسلم يعلمها الصغیر اذا فصح من بني عبد المطلب
ايما حاد في الكلام (الحمد لله الذي انعم علينا وهدانا الى الاسلام : Kenarda)
وصلّى الله على سيدنا محمد وآله اجمعين والحمد لله رب العالمين (290. a)

Cilt
13

زين الدين محمد بن ابوبكر الرازي ابن عبد القادر الرازي

Zaynaddîn Muḥammad b. Abū Bakr ar-Rāzî b.

'Abdulkādir ar-Rāzî:

Unmūdāc min as'ilat al-Ḳur'ān al-macīd va acvibatihā

(آموزج من اسئلة القرآن المجيد واجوبتها)

ARAPÇA

Kenarları ve sırtı meşin, mıklaplı mukavva ciltli, üstü ebrî kaplı.

Cilt eb'âdî: 37.3 × 18

Yazı eb'âdî: 22.5 × 14

Pek de güzel olmyan bir nesihle yazılmıştır. Âyetler surhladır. 128 yapraktır. Satırlar muhtelifdir. 1. a-4.b de muhtelif tefsirlerden yazılmış bazı yazılar vardır ve bu kısım, tamam da değildir. Metin 5 b. de başlamaktadır. Hattatı ve yazılış yeri mâlûm değildir. 126. b-128. a da bâzî hadisler var; bu sahifelerdeki yazılar da metne dâhil değildir. Muhtasar ve tekml bir tefsirdir. Zaynaddin Muhammed'in vefat tarihi, Keşf'e göre 660 dır (I, s. 92); fakat Muhtâr aş-şihâh adlı kitabında, kendisine âit 666 tarihli bir simâ' kaydı görüldüğünden, bu yılda hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Unmūdāc'i 668 H. de (1269-1270) telif ettiği de söylenir (Ritter, s. 25-26). Nüsha, yazı ve kağıt bakımından VIII-IX. yüzyıla (XIV-XV) âid olması muhtemeldir. Yazan, birçok yerlerde, kenara çıkmış, Abū'l-Layṭ ve Kaşşāf'tan izahlar almış, bâzî kelimeler hakkında farsça izahlarda bulunmuştur.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وما توفيقي إلا بالله عليه توكلت وإليه أنيب قال الشيخ الإمام محمد بن أبي بكر ابن عبد القادر الرازي متعنا الله مع المسلمين بطول بقائه هذا مختصر جمعت فيه أنموذجاً يسيراً من أسئلة القرآن المجيد واجوبتها فنه ما نقلته من كتب العلماء إلا أنني نقضته (5. b)

Son. بنسب ان حقوق الله تعالى والله اعلم بالصواب وإليه المرجع والمآب (126. a)

Bu sahifede altı satır yazıldıktan sonra son satır noksan bırakılmış. Tekrar bu altı satır ve ondan sonra altı satır daha yazılarak kitap tamamlanmıştır ki böylece ilk altı satır, tekrerrir etmektedir.

Cilt
14

القاضي بيضاوي

Nâşiraddîn Abū Sa'îd 'Abdaallāh b. 'Umar al-Bayḏāwî (Kāḏî Bayḏāwî);

Anvār at-tanzîl wa asrār at-ta'wîl

(انوار التّنزيل واسرار التأويل)

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklapsız meşin ciltli.

Cilt eb'âdî: 30.5 × 20.5

Yazı eb'âdî: 22 × 14

339 yaprak. Her sahifede 33 satır var. Yazı nesta'lika benzer bir nesih. Âyetler surhla yazılmış. 1. a da, Müderris Kerim vakfı olduğu kayıtlı. 339. a da, yaprağın sonunda, Nâzır Osman Efendi'nin vakfı olduğu kaydedilmiş. Kāḏî Bayḏāwî, Atabek Abū Bahr b. Sa'd zamanında Şirâz'da Kaadil-kudattu. 568 H. de (1286) Tebriz'de vefât etmiştir (Kegf. I. s. 194). 691, yahut 692 de, yahut da 719 da vefât ettiği de rivâyet edilmiştir (Ritter, s. 29-30 v. d).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيراً فتحدى بأقصره سورة من سورة (1. b)

Son. فان نسيان حق الله تعالى يعم الثقلين عن النبي صلى الله عليه وسلم من قرأ الكتب التي أنزلها الله تعالى (339. a)

Ketebe. وقد اتفق اتمام تعليق هذا الكتاب المنطوق على فرايد فوايد ذوى الالباب المسمى بانوار التّنزيل واسرار التأويل في يوم الاثنين المبارك عاشر جمادى الآخرة من شهر سنة ١١٠١ من الهجرة النبوية على صاحبها افضل الصلاة والسلام (339. a)

İki cilt bir arada. 611 yaprak. Her sahifede 21 satır var. Sahife kenarları altın cetveli. Yazı güzel bir ta'lik. Âyetlerin üstleri surh çizgili. Süre başlarındaki besmeleler ve sûrelerin ilk kelimeleri, sûre adları sülüs. Süre isimleri surhla. I. a da 1249 Muharrem'inin 22. günü, Mısır asâkiri Mir-livâsî Selim Sât'ın vakfettiğine dâir kayıt var. 611. a da kenarda, gene aynı zâtın vakfettiğine dâir ta'likle yazılmış iki satırlık bir yazı ve vâkıfın mührü.

- ... بسم ... الحمد لله الذي نزل الفرقان على عبده (1. b)
- I. Cilt: Baş
Son. سورة الكهف من آخرها كانت له نوراً من الارض الى السماء والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب (328. b)
- Ketebe. الحمد لله المتمجد بالعظمة فقد وفقني الله تعالى بكرمه وفضله أولاً لكتابة هذا النصف يوم الاثنين ثاني عشرين شعبان سنة اربع وثمانين وثمانماية وانا العبد كمال بن بهاء الدين البرمكي (328 b)
- II. Cilt: Baş
Son. سورة مريم مكية (329. a)
- Son. حق الله يعم الثقلين عن النبي صلعم من قرأ المعوذتين فكانتاً قرأ الكتب التي ازلها الله تعالى والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب (611. a)
- Ketebe. لله تعالى الحمد والمنة وقت العصر يوم الاربعاء ثامن عشرين شعبان لسنة خمس وثمانين وثمانماية الهجرية الهلالية وانا العبد الفقير المذنب كمال بن بهاء الدين بن كمال الدين البرمكي غفر الله ولجميع المؤمنين بالنبي وآله الطيبين الطاهرين بمحروسة شمشي صانها الله عن التواخي (611 a)

Abū 'Abdallāh Šarafaddīn Husayn b. 'Abdallāh b. Muḥammad at Ṭibī:
Futūḥ al-ğayb fīl Kaşf 'an kınā'ar-rayb

(فتوح الغيب في الكشف عن قناع الرب)

— Kaşşāf hâşiyesi —

ARAPÇA

Kenarı cetveli, ortası şemseli, mıklaplı cilt. 342 yaprak. Her sahifede 37 satır var. Keşf, adını Şarafaddīn Hasan diye alıyor (II, s. 1478). Nüşanın üstünde yeni bir yazıyla, müellifin adı, "Husayn" olarak kaydedilmiş (I. a). Aynı sahifede, kitabın, Kaşşāf hâşiyesi olup ikinci cildi bulunduğu kaydedilmiştir.

Cilt eb'âd: 27 × 18

Yazı eb'âd: 20.5 × 11.5

Yazı nesih. Fâ ve sûre başları surh. Bâzı sûre başları, surhla yazılmak üzere boş bırakılmış. VIII. sûreden (al-A'nşāl) başlıyor, XXXVII. sûrenin (al-Naml) sonunda bitiyor. 743 Şa'bânın 23. günü vefât eden (1342) Ṭibî, hâşiyesinde, Kaşşāf'ta, ehl-i sünnet inançlarına uymayan kavilleri reddeder (Ritter'e b. s. 18-20).

- Baş. سورة الانفال مدنية ست وسبعون آية بسم الرحمن الرحيم قوله لانها من فضل الله وهو علة للتسمية (1. b)
- Son. قوله وهود عطف على من صدق كانه قبل بعدد قوم سليمان وهود تمت السورة بحمد الله وعونه وحسن توفيقه وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم تسليماً كثيراً (342. b)
- Ketebe. نجز الجزء الثاني من حاشية الطبیبی علی الكشف فی التاسع والعشرين من شهر الله المحرم سنة أحد وستين وتسعاية على يد الفقير محمد حسين الخفاجی غفر الله له ولوالديه ولمن كتب برسمه ولجميع المسلمين آمين آمين (342. b)

Kâtib, 'İnâyat al-Kâdî sāhibi Şikābaddīn al-Hafācî âilesinden olmalıdır (Ritter'in mak. e b. s. 46).

Kenarı cetveli, ortası şemseli, mıklaplı cilt. 186 yaprak, her sahifede 21 satır var.

Cilt eb'âd: 26.5 × 18

Yazı eb'âd: 18 × 10.5

Yazı hareketli nesih. Kâğıdı, yazısı ve imlâsı bakımından hicri VIII. yüzyıla IX. yüzyıla aittir (XIV - XV). XXXV. sûreden (al-Fâṭır), XLVII. sûrenin başına kadardır.

- Baş. بسم الله الرحمن الرحيم فاطر السموات مبدئها ومبتدعها وعن مجاهد ... (1 b)
- Son. سورة محمد صلى الله عليه وسلم (186. b)

Bu yaprağın üstüne bir kâğıt yapıştırılmış, üst taraftan beş satırlık yeri makasla kesilerek açık bırakılmıştır ve böylece on iki satır kapanmıştır.

الخازن البغدادي

'Alâ'addîn 'Alî b. Muḥammad b. İbrâhîm al-Bağdâdî
as-Sûfî al - ma'rûf bi-l-ḥâzin:

Lubâb at-ta'wil fi ma'ânî t-tanzîl

(لباب التأويل في معاني التنزيل)

A R A P Ç A

Kenarı cetveli, ortası şemseli, mıklaplı, kenarları ve sırtı birçok kere tâmir görmüş cilt.

Cilt eb'âdî: 31 × 20.5

Yazı eb'âdî: 24 × 14

Yazı nesta'lik. 393 yaprak, her sahifede 29 satır var. I. a da, Türbe'de Mesnevî-hân olanların faydalanması için Mesnevî-hân Şeyhi Çelebi tarafından vakfedildiği kayıtlı. Ondan sonra kitabı istinsâh eden Câmi'-i Atrık hatibî, vâizi ve şeyhi 'Alî b. Pîr Aḥmad'ın, hicri 944 Saferinin onuncu günü yazmaya başladığına (1537), aynı yılın Zilka'desinin beşinci Cumâ günü (1538) bitirdiğine dâir 18 satırlık bir yazısı ve Eb'âdî'nin bu câmi'î, Merzifon, yahut Kudûs'te olmalıdır (83 No. ya b.). Kitap, VII. sûreden (al-A'râf) XXIII. sûrenin (al-Mu'minûn) sonuna kadardır; başta sûre adları da yazılmıştır. Hâzin diye tanınan 'Alâ'addîn 'Alî, Bağawî'nin Ma'âlim'ini ihtisâr eden bu tefsirini 725 Ramazanının ondördüncü günü bitirmiştir (1325). 1 Şâban 741 de (1341) Halep'te vefât etmiştir (Ritter'e de b. s. 52 - 53).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم... تفسير سورة الاعراف مكتبة روى ذلك عن عباس
وبه قال الحسن والجاهد (1. b)

Son. من جحد وكذب وقل رب اغفر وارحم وانت خير الراحمين تم الجزء الرابع
من اصل النسخة من لباب التأويل في معاني التنزيل يتلوه انشاء الله تعالى
في الجزء الخامس من اول سورة النور اللهم يسر لنا باتمام هذا الكتاب
بعنايتك يا كريم (391. b)

(392. yaprakta XXIV. sûrenin 33. âyetinin ortasından başlanmakta, 392. b de aynı âyetin tefsiri bitmektedir. 393. a da XXV. sûrenin 27. âyetinin tefsiri başlıyor, 40. âyete kadar tefsir devam ediyor. Anlaşıyor ki bu iki yaprak, nüsha ciltlenirken buraya karışmıştır. Sondaki iki yaprak, metne dâhil değil; en ve boy da kısa.)

Aynî

Evsâfî ve eb'âdî aynı. 354 yaprak, her sahifede 29 satır. Yazı nesta'lik. I. a da, kitabın altı cild olduğunu, üç cilde sığdırdığını, 947 Şevvâlinin sonlarında (1541) yazmaya başladığını, 945 Rabiulevvelinin ortalarında (1538), yerleşmek üzere, Merzifon'dan Kudûs'e gittiğini, orda onbeş ay kaldığını, 946 Recebinde (1539) zevcesinin öldüğünü, bir ay sonra evlendiğini, kızını everdiğini yazıyor (I. a). Bu cilt, Kur'an-ı Kerim'in ihtidasından VI. sûrenin (al-'An'âm) sonuna kadardır.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي خلق الاشياء فقدرها تقديرًا وصور
شكل الانسان فاحسنه تصويرًا (1. b)

Son. ... وهو قوله تعالى واتم لغفور يعني لذنوب اوليائه واهل طاعته رحيم
يعني لجميع خلقه والله اعلم باسرار كتابه (353. b)

Ketebe. اخر جزء الثاني من كتاب لباب التأويل في معاني التنزيل يتلوه ان شاء الله
تعالى في اول الجزء الثالث اول سورة الاعراف واسأل الله التوفيق والتيسير
بمنه وكرمه (Surhla) وقد وقع الفراع من تحرير هذا المجلد... في يوم
السادس عشرين ربيع الاول وهو يوم السبت من هجرة الرسول صلى الله
عليه وسلم سنة خمس واربعين وتسعمائة على يد اصف العباد وافقرهم
واحوجهم الى رحمة ربه الهادي الغفور الصمد والى شفاعته نبية احمد على
بن ابر احمد الخطيب في جامع العتيق الشيخ الواعظ الشاس الداعي للاحد...
(Siyah mürekkeple. 353. b)

Ketebeden anlaşıldığına ve I. a da Eb'âdî'nin bu cilt, iki cüz olarak kabul edilmiştir. 82 No. daki cüz'ü yazmaya, 944 te başladığını söylüyor. Bu söze göre de II. cüz'ü, Merzifon'dayken bir başka nüshadan istinsâh etmiştir.

قطب الدين الرازي التتاني
Kutbaddîn ar-Râzî at-Tahtânî:
Ḥāṣiya 'alâ'l-Kaṣṣāf
(حاشية على الكشاف)

A R A P Ç A

Ortası fistolu dâire şemseli, kenarları zencirek cetveli ve mıklaplı, arkası dâire içinde mühr-i Süleyman şemseli meşin Selçuk cildi. Mıklabın içi, 770 de yazılmış

bulunan ve 68 - 69 No. larda kayıtlı olan Divân-ı Kebir mıklaabının iç kâğıdının aynı. Kâğıt, yazı ve cilt bakımından VIII. asr-ı hicriye, nihâyet IX. asra aittir.

Cilt eb'âdî: 28 × 18.5

Yazı eb'âdî: 22 × 14

115 yaprak. Her sahifede 31 satır var. Yazı nesih. 1. a da, ayrı ve güzel bir yazıyla حاشیه كشاف لمولانا قطب الدین عليه رحمة مالك يوم حاشیه قطب الدین yazılı. Siyâkata çalar biryazıyla جلالیه جلالیه kaydı var. Kur'ân-ı Kerim'in ibtidâsından III. sûrenin (Âli 'Imrân) sonuna kadar. 115. a - b de yeni bir yazıyla sonu noksan bir duâ var. Kutbaddîn Muḥammad b. Muḥammad ar-Râzî at-Taḥtânî, mantika ait at-Tasavvur wa't-Taşdiḡ risâlesiyle tanınmıştır. 736 da (1335), Şam'da vefât etmiştir.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي علم القرآن خلق الانسان علمه البيان... (1. b)

Son. اصبروا على ما يجب الصبر عليه من الدين وتكاليفه... وصابروا اي اصبروا على شدايد الحرب مع اعداء الله صبرا اكثر من صبرهم فالمصابرة نوع خواص من الصبر فتخصيصه بعد تعميمه لشدة كما ان ذكر جبرئيل بعد ملائكته لعظمته والله اعلم بالصواب (114. b)

عبد المحسن ابن سليمان الكوراني

'Abdal Muḥsin b. Sulaymân al-Gūrânî

Câmi' al-asrâr

(جامع الاسرار)

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklaablı meşin cilt.

Cilt eb'âdî: 33 × 21

Yazı eb'âdî: 25 × 18

385 yaprak. Her sahifede 25 satır var. 1. a da, nesihle yazılmış, sonradan kimin eline geçmişse, her hâlde onun tarafından silinmiş, fakat okunabilen bir temellük yazısı var ki şudur: تملكه الفقير اليه سبحانه وتعالى الشيخ خليل بابا ابن الشيخ قاسم. Hacı Bayram, 832 H. de (1428 - 1429) vefât ettiğine göre bu ketebedeki kaydı, H. Bayram halifesi Şeyh Kasım'ın oğlu Halil Baba demek olmasa gerek; her halde bu kayıt, H. Bayram yolunun, Bayramiyye tarikatının halifelerinden mânâsını bildiriyor. Bu tefsir, 893

te (1487 - 1488) vefât eden Munlâ Gūrânî Aḥmad b. İsmâ'il'in Gāyat al-amānî fi tefsir al kalām ar-rabbânî adlı tefsiri değildir. Câmi' al-asrâr, Medine'ye müderris olan ve Kur'ân-ı, VII. sûreye (al-A'râf) kadar tefsir edip IV. Sultan Murad'a (Saltanatı: 1032 - 1049 H. 1623 - 1640) takdim eden 'Abdal Muḥsin b. Sulaymân al-Gūrânî'nindir (Kef. I, s. 534). Bu tefsirin Fâtîha kısmı, İst. Üniv. K. Arap Y. larında, 4134 No. lı mecmuada vardır (I. b. - 121. a). Aynı kısmın, 1048 H. de istinsâh edilmiş bir başka nüshası, aynı K. de ve aynı kısım da 2088 No. da kayıtlıdır.

Bu nûs. III. sureden ('Âli 'Imrân) V. sûrenin (al-Mâ'ida) sonuna kadardır.

Baş. سورة آل عمران مدنية بسم الله الرحمن الرحيم اخرج ابن جرير وابن أبي خاتم عن الربيع قال ان النصارى اتوا النبي صلى الله عليه وسلم فخاصموه في عيسى بن مريم (1. b)

Son. وفوزه بالوصول الى الوصال الابدی والله ولى التوفيق الحمد لله على التوفيق لحسن الختام تمت سورة المائدة بعون الله الملك العزيز العلام (385. b)

Hattâtî ve yazılış yeri ve târihi yok. Kâğıt ve yazı bakımından hicri XI. yüzyıla (XVII) âid olması muhtemeldir.

عبد المحسن ابن سليمان الكوراني

'Abdal Muḥsin b. Sulaymân al-Gūrânî

Câmi' al-asrâr

(جامع الاسرار)

ARAPÇA

Mıklaabı kopmuş, kenarı altın cetvelli, ortası şemseli Osmanlı cildi.

Cilt eb'âdî: 30 × 10.5

Yazı eb'âdî: 22.5 × 13

283 yaprak, sonu noksan. Yazı nesih. 1. a da, destanî, 1. a da, ayrı ve güzel bir yazıyla حاشیه كشاف لمولانا قطب الدین عليه رحمة مالك يوم حاشیه قطب الدین yazılı. Siyâkata çalar biryazıyla جلالیه جلالیه kaydı var. Kur'ân-ı Kerim'in ibtidâsından III. sûrenin (Âli 'Imrân) sonuna kadar. 115. a - b de yeni bir yazıyla sonu noksan bir duâ var. Kutbaddîn Muḥammad b. Muḥammad ar-Râzî at-Taḥtânî, mantika ait at-Tasavvur wa't-Taşdiḡ risâlesiyle tanınmıştır. 736 da (1335), Şam'da vefât etmiştir.

Yahyâ Efendiye (ölm. 1053 H. 1643) sunulmuş bulunması gerekirse de, 30. b de, "تم تفسير سورة فاتحة الكتاب من تفسير جامع الاسرار وهذا المؤلف بالنسبة الى هذا الفقير ليس شيئاً يكون له اعتباراً ولكن من حيث انه ألف في جوار النبي المختار حقيق بان يشناق اليه العلماء الابرار والمشائخ الكبار ذوى الابدى والابصار وصلّى الله على خير خلقه محمد وآله الاطهار وصحابه الاخيار وسلم تسليماً كثيراً آتاء الليل واطراف النهار محمد وآله الاطهار وصحابه الاخيار وسلم تسليماً كثيراً آتاء الليل واطراف النهار" yazısı, bu yazının ilk satırının kenarında kaydı bulunduğundan nüsha, müellif nüshasından istinsah edilmiş ve o nüshayla karşılaştırılmış, müellif tarafından mühürlenmiştir. Yahyâ Efendi'ye sunulup sunulmadığı mâlûm değildir. 31. a - 33. a boştur. 33. a da, "رضى الله عنه ان النبي ..." diye başlıyor. Aynı sahifede, 18. satırda II. sûrenin (al-Bakara) Tefsiri başlıyor. Sûrenin sonunda, kenara, والحمد لله على توفيق الاتمام في جوار الرسول عليه الصلوة والسلام altına, kaydı düşülmüş. 34. b de hâşiyede, iki yerde, 38. a da bir yerde, 38. b de dokuz yerde ve diğer sahifelerin kenarlarında tashihler, hâşiyelerde, birçok yerde ابن احمد imzâsı geçiyor. Ancak ابن احمد imzâsını taşıyan yazılar, ta'lika çalar bir yazı olup metnin yazısıyla değil. Bu bakımdan bu zâtın, mukabele ve tashihte emeği geçtiği anlaşılıyor. 43. b de Mesnevi'den istihâd edilmekte 222 b de altları surhla çizilmiş ve kenara yazılmış yazılar, müellife âid. Gûrânî için 8 No. ya b.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم اهدنا الصراط المستقيم الحمد لله الذي كان ولم يكن
شيئاً من الاكوان ... (2. b)

Son. فقال الم قرأ الجمهور بفتح الميم واسقاط همزة الجلالة الله لا اله الا هو انما
فتح الميم في القرآن (283. b)

87

الزحشري

Mahmūd b. 'Umar az-Zamahşari:

Kaşşāf

(كشاف)

ARAPÇA

Kenarı düz cetveli, ortası şemseli, mıklaplı, ön tarafında, "al-Subu' altânî vaṭ-ṭāliṭ min al-Kaşşāf" yazısı, kenarları oyuk olarak yazılı.

Cilt eb'âd: 28.2 × 17.5

Yazı eb'âd: 18 × 10.

443 yaprak. Her yaprakta 21 satır. 36. ve 43. yapraklar yeni bir yazıyla yazılmış, ciltlenirken eklenmiş. 1. a da kitabın adı yazılı. Bu yaprağın yazı kısmı, ortasından makasla kesilerek yapılandırılmış, asıl kitabın, bu kısımdan başka ilk yaprağı, tamâmiyle örtülmüş. Altında yazılar var, fakat açılmasına ve okunmasına imkân yok. Metin 1. b de başlıyor. İlk kısmın başı.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم فكيف يكون حالهم وكيف يصفون يعني انهم
يعجزون ... (1. b)

Son استمسكوا بالكتاب الثاني ... (209. a)

Kenarda, صحته بتدبر واحتياط والله المستعان, bunun altında, Kenarda, صحته مقابلة, son satırın altında, بلغت المقابلة kayıtları var. Bu kısım IV. sûrenin (al-Nisâ) 62. âyetinden başlıyor; VII. sûreye kadar (al-A'râf). 209. b ve 210. yaprak boş. 211. yaprak aynı tarzda yapılandırılmış, altında altı satır var, fakat açılmasına imkân yok. 211. a da, beş satır olarak "al-Subu'-al ṭāliṭ ..." yazılmış. 211. b de, بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين واذ نتقنا الجبل فوقهم قلعه لقوله ورفعه فوقهم, مصعداً الا ان تلزم عنق صاحبها حتى يوافي بها القيمة, 443. b de, قابلته وصحته وبالله, cümleleriyle bitiyor. Son satırın altında, قابلته وصحته ولا ابرئ نفسي من السهو والغفلة فانما عزّ, onun altında da, التوفيق, yazıları var. Bu kısım, VII. sûrenin (al-A'râf) 171. âyetinden, XV. sûrenin (al-Hicr) sonlarına kadardır (71. No. ya b.).

88

شيخزاده

Şayhẓāde Muḥyiddin Muḥammad b. Muşliḥaddin
Muştafā al-Kocaci:

Hāşiya 'alā'l-Bayḍāwī

(حاشية على البيضاوي)

ARAPÇA

Kenarı cetveli, ortası şemseli, mıklaplı meşin Osmanlı cildi.

Cilt eb'âd: 21.5 × 15.5

Yazı eb'âd: 18 × 11.5

160 yaprak. Her sahifede 27 satır vardır. XV, XVI, XVII, XVIII ve LXVI. sûreler (al-Hicr, al-Nahl, Banî İsrâ'il, Kahf ve Tahrim). 1. a da جلاله وقف تربه yazılı. 23. b de, واقف هذا الكتاب عبد الكريم بن شيخ سنان المولوى في 23 ذى الحجة 994 kaydı var. Bu

zât, Tavâkıb mütercimi Mahmûd Dede'nin mürşidi Mesnevî-hân Sinan Dede'nin oğlu ve 'Abdallatîf Dede'nin kardeşidir.

Yazı nesihlidir. Şayhzâde, Kocaili, yâni İzmit kasabasında doğmuştur. 951 hieride (1544) orda vefât etmiştir (Ritter Mak. s. 40).

Baş. سورة الحجر مكية كلها بإجماع بسم الله الرحمن الرحيم الرتلک آیات الكتاب
وقرآن مبين قد مرّ أن فوائح السور يحتمل (1. b)

Son. ... ويتركب من حروف مثل صوت مايركز في الارض تم الكتاب بعون
الله الملك الوهاب في يوم الاربع آخر ذى الحجة من شهر سنة ٩٧٦ (160. b)

علائی بن محبتی شیرازی الشریف

'Alâi b. Muhibbî-i Şirâzî aş-Şarîf

Lubbas Siyar li aḥvâli Sayyidal-Başar

(Talḥiṣ-i Siyar-i Camāladdîn 'Ata'allâh al-Ḥusaynî)

لبّ السیر لاحوال سيّد البشر

(تلخیص سیر جمال الدین عطاء الله الحسينی)

FARSÇA

Miklaph, üstü ebri kaplı, arkası meşin ciltli.

Cilt eb'âdı: 21 × 15

Yazı eb'âdı: 16 × 10.7

Yazı ta'lik. 295 yaprak. Satırlar muhtelif. H. Peygamber'in siyer ve şemâline, hâl tercemesine, gazvelerine v.s. ye âit bir eserdir. 'Alâi, mukaddimedede, amâ بعد جنین گوید فقیر راه بی نیازی علائی شیرازی که همیشه همت عالی نهمت ارباب علم خبر و اصحاب توارخ و سیر بران مصروف بوده که یامداد ذهن سیار و فکر طیار جمیع ثنایل و آثار و خصایل اخبار حضرت سیّد ابرار و سند اخبار را در مضمار تقریر بحسن بیان لطف تفسیر تشبیه دهند تا مبارزان میادین فصاحت و غنی نمائند که این ذره احقر بعد از مدتی که بمطالعه کتب توارخ و سیر اشتغال داشت برکتانی ناظر شد که خلعت الفاظ فاخره او بر قامت ابکار افکار جامع این کتاب عالی خطاب قدوة المحدثین و صفوة المتبحرین و اسوة النقباء فی الدین و زیادة آل طه و یس ذوالنسب الطاهر و الحسب الشاهر السیّد الآیة جمال الملة والدین عطاء الله الحسينی الاصلی الکازرونی ثم الهروی است ... و چون بر ترتیب این تلخیص واقف کردند بدانند که برین گونه تنصیب نمودن

اولیست (1. b - 2. b) sözleriyle kitabın, Kâzerunlu olup Herat'ta yerleşmiş bulunan Sayyid Camāladdîn 'Atā'allāh al-Ḥusaynî'nin "Siyar" inden telhis edildiğini bildiriyor. Telhis edilen kitap, "Hādīm-i ḥadīṭ an-Nabavī 'Atā'allāh b. Faḍlallāh al-mulakḳāb bi Camāl al-Ḥusaynî"nin (İst. Üniv. K. Farsça Yaz. 657, 2. a. 566. a), Amīr 'Alīşir Navāi (ölm. 906 H. 1200) adına yazdığı "Ravḍatal aḥbāb fī siyaran-Nabiyyi va-l āli va-l aṣḥāb" ıdır. Keşf, Ravḍa sâhibini "al Şirâziyyal-Nisâbüri" diye bildiriyor (I, s. 922-923); fakat kendisiyle çağdaş olan ve belki de görüşmüş bulunan 'Alâi'nin verdiği bilgi, yâni onun Kâzerun'lu oluşu, daha ziyâde i'timâda şayandır sanırız. Ravḍa, 888 Zilhiccesinin onbirinci günü (1483) yazılmıştır (aynı nüs. 566. a). Bu telhis, 1001 Cumâdelâhırasında (1593) istinsâh edilmiştir (294. b). 'Alâi, Sultân al-'ulamâ'nın "Ma'ârif" inin bir kısmını toplamış, bu kitabın, II. ve III. ciltlerini meydana getirmiştir; 723 H. de (1323), Sultan Veled'in azadlı kölesi Abdullahoğlu Osman tarafından yazılmış olan Mesnevî, 952 H. de (1545) 'Ummân al-Mawlawî tarafından ölümündek 'Alâi b. Muhibbî al-Şirâzî al-Şarîf'in saydalanması şartıyla vakfedilmiştir. (B. Abdülbâki Gölpinarlı: Mevlânâ Celâleddin, III. basım; İst. İnkılâp Kitabevi - 1959, s. 23 - 24). Azbâr-ı Maṭnawî va anvâr-ı ma'nawî adlı eseri de vardır (Keşf, II, s. 1588). Ayrıca, Kâdî'ye Ta'likât yazmıştır (aynı; I, s. 193).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي اشرق شمس الرسالة (böyle) من مشرق
الكمال لتكون بشروق الجلال ضياء لظلم الجهل (1. b)

Son. تمام شد تلخیصی که مخزن آمال و امانت در ماه جمادی الآخر سنه ١٠٠١
و اتفاق ختم کتاب که در بیان وفات انحضرت بود در روز احد با تمام
رسید بعون الله انجید فله فی آخرت (böyle) و الاولى و نصلى على من
اصطفاه بالعلم و الاوفى (٥) و على آله و اصحابه نجوم سماء الهدى سنه ١٠٠١
(294. b - 295. a)

Bu 1001 yılı (1593), kitabın istinsah târihidir. Vefatından bahsedilen, H. Peygamber'dir. İstinsâh edenin adı yoktur. 114 No. kayıtlı mecmûadaki IV. kitaba b.

السيوطي

Cilt
28

Calâladdîn 'Abdarrahmân b. Kamâladdîn Abû Bakr as-Suyûfî
al-Şâfi'i:

al Itḳān fī 'ilm al- Qur'ân

(الانقان في علم القرآن)

ARAPÇA

Miklaph, kenarı cetvelli meşin cilt.

Cilt eb'âdı: 28 × 18.5

Yazı eb'âdı: 20 × 13

325 yapraktır. Her sahifede 29 satır var. Dikkati çekmesi gereken yerleri ya surhla yazılmış, yahut üstü surhla çizilmiştir. 138. a - 187. b ayrı ve nesta'lika çalar bir yazıyla yazılmıştır. Süyûtî, 911 hicride vefât etmiştir (1505). Mu'teber hadis kitaplarındaki hadisleri alfabetik bir tertiple ve yalnız ilk râviyi anarak toplamıştır ki Cāmi'al-şāğir fî ahādîf al-Bağîr al-Nadîr adını verdiği bu eser, pek meşhurdur; bu eser ve al Cāmi' basılmıştır.

Baş. بسم الله ... قال الشيخ الامام العالم ... الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب تذكرة لاولى الالباب ... (1. b)

Son. انا اضرع الى الله جل جلاله وعز سلطانه كما من باتمام هذا الكتاب ان يتم للنعمة بقبوله وان يجعلنا من السابقين الاولين من اتباع رسوله وان لا يحجب سعينا فهو الجواد الذي لا يحجب من اماله ولا يخذل من انقطع عمن سواه وامرله آمين آمين قال مؤلفه كان الله له في الدارين فوغت من تأليفه يوم السبت ثالث عشرين شوال سنة ثمان وسبعين وثمانمائة سوى اشياء الحقها بعد ذلك (225. b)

(الجلالين)

Calālayn

ARAPÇA

Bu meşhur tefsire 1 Muharrem 864 te (1459) Kahire'de vefât eden Calâladdîn Muḥammad b. Aḥmad b. Muḥammad al-Maḥallî tarafından başlanmıştır. LV. Süreden (al-Rahmân) CXIV. sûreye (al-Nâs), XXXVI. süreden (Yâ Sîn) LIV. sûreye (al-Kamar), XIX. süreden (Maryam) XXXV. sûreye (al-Malâ'ika), XVIII. süreden (al-Kahf) I. sûreye (al-Fâtîha), II. süreden (al-Bakara) XVI. sürenin (al-Nahl) 82. âyetine kadar tefsir etmiş, yâni, tefsirini yazarken böyle bir tertib gözetmiştir. Vefâtı üzerine noksan kalan tefsiri, şâgirdi Calâladdîn as-Suyûtî, II. süreden (al-Bakara) XVII. sûreye (al-Isrâ') kadar yazıp tamamlamıştır. Suyûtî, bu tamamlama işine 10 Şevval 870 de (1466) başlamış, 871 Saferinin altıncı günü bitirmiştir (aynı yıl). Tefsir, iki Calâl tarafından tamamlandığından Calālayn adıyla anılmıştır.

Miklaph, kenarı cetvellî ve yarım şemseli, her iki yanda da, içinde sülüsle ve iki satır olarak şifâa şifâa yazılı orta şemseli meşin cilt.

Cilt eb'âdî: 21.5 × 13.5

Yazı eb'âdî: 15 × 6.8

381 yaprak. Her sahifede 23 satır var. 1. b, bakır karışık altınla boyalı. Tezhîb denemiyecek kadar ibtidâî. 2. a da da gene bakır karışık altın cetvel var. 183. b de Suyûtî'nin telifle başladığı ve bitirdiği tarihler kayıtlı. 381. a da, Ḳurrâ-ı Sab'a'nın adları var.

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله هدأ وافياً لنعمه ومكافئاً لمزيدة باقى
والصلاة والسلام على محمد وآله ... (1. b)

Son. ... وكتبه تكبيراً عظيمة عظيمة تامه عن اتخاذا الولد والشريك والذل
وكل ما (لا) يليق به وترتيب الحمد على ذلك ... لم يتخذ ولداً ولم يكن له
شريك فى الملك الى آخر السورة والله اعلم هذا آخر ما كتبت به تفسير القرآن
الكريم الذى تلقه الامام العلامة جلال الدين المخلصى الشافعى ... سنة ١٠٦٣ (182. b)

İkinci kısım XVIII. sûreden (al-Kahf) başlıyor:

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم سورة الكهف مكية الا واصبر نفسك. ... (184. b)

Son. وغير الضالين وهم النصارى ونكته البذل افادة ... ليسوا يهوداً
ولانصارى والله سبحانه وتعالى اعلم بالصواب

Ketebe. علق هذه النسخة لنفسه ولمن شاء الله من بعده الفقير الحقير المعترف بالذنب
والتقصير الملقى بباب مولاه الخبير علقى ابن على القصير غفر الله له
ولوالبدي وكان الفراغ قصيره تاريخ نهار الاحد سلخ ربيع محرم ثلاثة وستين
مائة الف (380. b)

(Aynı ketebe, 183. b de de var.)

Tafsîr

ARAPÇA-FARSÇA

Miklaph, iki kapakta ve miklapta orta şemseli cilt.

Cilt eb'âdî: 18 × 13

Yazı eb'âdî: 12 × 8.5

219 yaprak. Satırlar muhtelif. Yazı nesih; âyetler, bâzıları müstesnâ surhla ve sülüs. Her âyet farsça terceme edilmiş, sonra arapça tefsir olunmuştur. III. sürenin (Âli 'Imrân) 92. âyetinden başlayıp IV. sürenin (al-Nisâ') 91. âyetinin sonuna kadar.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى جعل نيل البر فى انفاق المؤمنين على المستحقين
مما يجدون ويحبون والصلاة والسلام على رسوله محمد المصطفى الذى يدعى
امته يوم القيمة غر محجلون وعلى آله ... (1. b)

Son. من امته وبعثه حارث بن زيد على ذلك واغلظ (219. b)
بالاخلاق الروحانيات المحمودات والتخلية عن الرذائل الممنومات 198 b de,

والتقرب الى ربّ البريات تمّ والحمد لله خالق الارضين والسموات والصلوة
والسلام على رسوله محمد افضل المخلوقات صلى الله عليه وعلى آله واصحابه
الطيبين وعترته وازواجه الطاهرات في سابع شهر جمادى الاولى سنة اربع وثمانين
yazılı. Ancak, وثمانماية على يد مؤلفه فقير عفو الله الغنى امام الحسى الحسى

الحسى 'nin yazılı olduğu yer, delinecek kadar kazınmış, ondan sonra bu iki
kelime, "ta'lik,, le yazılmıştır. Sanıyoruz ki birisi, kendisini müellif göstermek
gayretiyle asıl müellifin adını kazımış, fakat kendi adını da adamakıllı yazamamış-
tır. Bu bakımdan bu tefsirin müellifi meçhûldür. 199. yaprak boş. 200. yaprak IV.
sûrenin 78. âyetinin tefsirinden başlıyor; başı eksik. Bu kısmın başlangıcı, صلى الله
عليه وسلم فقالوا منذ دخل المدينة
yor. Sonu ... واغلف ذلك Sâhifenin kâşifesi (burhân) عليه. Bundan anlaşıyor ki bu
tefsir, noksandır ve bu cilt, III. ve IV. sûrelere âittir; yahut da iki sûrenin tefsiri-
dir ve iki kısımdır; ikinci kısmın başı ve sonu olmadığı gibi I. kısım da III. sûre-
nin 92. âyetinden başlamaktadır. 198. a da, kenarda,

لکاتبه مايم که بر سر قدم آگاهیم بر ملک و سرر عشق شاهنشاهیم
ما آل علی مرتضایم یقین اولاد محمد رسول اللهیم

rubâisi yazılı. Fakat bu da metnin yazısı değil, talik. Müfessir, yer yer farsça beyit ve
rubâilerle istişhatlarda bulunuyor (77. a, 9. b, 217. b - 218. a, 94. b - 95. a,
209. b...).

الزحشرى

Zamahşari:

Kaşşâf

(کشاف)

ARAPÇA

71 No. ya b. Üstü ehri kaplı, kenarları ve sırtı meşin mukavva cilt.

Cilt eb'adı: 99 × 16.5

Yazı eb'adı: 19.8 × 9

188 yaprak. Her sahîfede 41 satır var. Yazı nesih. Dikkati çekmesi gereken yerler
suhla yazılmış, bazı kelimelerin üstleri suhla çizilmiş ilk taraflarda âyetler kenarlara
yazılmış.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم... الحمد لله أنزل القرآن كلاماً مؤلفاً منظماً ونزله
(1. b) بحسب المصالح منجماً
Son. وكشف عنهم وكان يوم عاشوراء يوم الجمعة وعن ابن مسعود بلغ من
(168. b) توبتهم أن ترادوا المظالم

Baştan X. sûrenin (Yûnus) 98. âyetinin sonuna kadardır.

عبد الله باشا (چتيجی)

'Abdallâh Pâşâ (Çeteci):

Anhâr al-cinân min manâbi' al-Kur'ân

(انهار الجنان من منابع القرآن)

ARAPÇA

Kenarları ve hâneleri, âyet, cüz', hızb, aşır rakamları, "abead" harfleriyle.
Cilt eb'adı: 23.3 × 14

Yazı eb'adı: 10.5 × 6.5

Yazı nesih. 128 yapraklı. Çeteci şöhretiyle tanınan, yazısı güzel olan bu zât,
Levend ağalığından Miri mirân rütbesiyle taltif edilmiş, Sivas, Diyârbekir, Raka
beylerbeyliğinde bulunmuş, 1154 te (1732) vezir rütbesini almış, birçok vilâyetlerde
vâililik etmiş, 1174 Rabiulevvelinde (1760) Diyârbekir vâlisi iken vefât etmiştir.
Sicil'de kitabın adı, Anhâr al cinân fi vücûdâi âyât al-Kur'ân olarak kayıtlı olduğu
gibi Tartib-i Zibâ'nın da, bu zatın olduğu kayıtlıdır (III, s. 381 - 382). Fakat Tartib-i
Zibâ, 1045 H. de (1635), Vardar Yenicesi'nde vefat eden ve orah olan Vardarlı
Hâfız Mahmûd'undur ve zıyî tertib zıya, 1054 H. de (1644) tertib ve tasnif edilmiş-
tir (İst. Üniv. K. Arap. Yaz. 2239. 160. b. Son sah. Bu zâtın bir de aynı konuda,
Tartibu âyât al-Kur'ân'ı vardır. Aynı K. A. Y. 5013). Ayrıca hâl tercemesini
bulamadığımız Nâzım Sâlih adlı bir zatın, aynı konuda tertib ve tasnif ettiği
eser vardır ki, 1284 H. de (1867) tasnif edip tab'ettirdiği esere Tartib-i Zibâ adını
vermiştir. Sicill'e hâşiyeler ilâve eden Müze-i Hümayun hâfız-ı kütübü 'Âli
(ölm. 1931) Anhâr al-cinân'ın bir nüshasının Mısır'da Kahire'de, Kütüphanesi-i
Hidivi'de bulunduğunu bildiriyor (İst. Üniv. K. 92 (496) = 94. 36. 59367. s. 382
başında). İst. Üniv. K. de A. Y. arasında, 14, 919 ve 2076 No. larda üç nüshası vardır.
Anhâr, Kur'an'daki âyetlerin bulunduğu cüz'ü, hızbı, hızbın aşırını ve âyeti abead
harfleriyle gösterir, yalnız sûre adını yazar. Âyetin başından üç, yahut dört kelimeyi
alır, bu bakımdan, bu kitapla âyet bulmak kolay değildir.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي أنزل على عبده وآتاه الحكمة.. (1. b)

Son. يهدى به الله من اتبع الهدى (128. a)

devre yakın bir yazıyla farklar ve düzeltmeler kaydedilmiş. Müellifin Sünni olduğu, vuđü' âyetinden anlaşılmakta (s. 105 - 106). Son sahife olan 406. sahifinin sağ yanına بلغ المقابلة والمذكاة kaydı düşülmüş.

Cilt eb'âdî: 33.4 × 25

Yazı eb'âdî: 34.5 × 18

406 sahife. Her sahifede 19 satır var. 1. sahifede târihsiz bir temellük kaydı var. Tehran Üniv. Prof.lerinden Muctabâ Minowî, bu tefsirin, Tafsîr-i Sûrâbâdî olduğunu, üstüne yazmış. Sûrâbâdî, Keşf'te geçiyor ve Selçuklulardan Alparslan zamanında yaşamış olduğu bildiriliyor (455 - 465 H. 1063 - 1072. I, s. 440. Tefsîrler arasında da anılmakta, aynı, s. 449).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم قوله تعالى فكيف اذا اصابهم مصيبة بما قدمت ايديهم
جون كنتند جون فرا ايشان رسد رسيده از عذاب بذاتج بيش ... (s. 2)
Son. چه بود انا لا نضع اجر المصلحين ايشان باشند بسامان ونيكوکاران وما
ضايغ نكينم مزد کاران دران جهان والحمد لله وحده
Ketebe. تمت المجلد الثاني من التفسير بعون الله وحسن توفيقه على يد العبد الفقير
اضعف خلق الله واحوجه الى رحمته محمود بن عيسى القونى * عفا الله عنه
وكان فراغه يوم الثلاثاء الثاني والعشرين صفر ختم الله بالخير والظفر من شهر
سنه ثلاثه وعشرين وسبعماية من الهجرة النبويه حامداً لله ومصلياً على
نبيه صلى الله عليه وسلم واصحابه وعترته الطاهرين اجمعين (s. 606)

(Bu tefsirin, Abû Bakr 'a'liku b. Muḥammad al Sûrâbâdî'ye âid olduğu muhakkaktır. Bursa K. de Hüseyin Çelebi kitapları arasında 36 No. da kayıtlı olan ve baştan IV. sûrenin 61. âyetinin tefsirinin sonunda biten cilt, şöyle başlar:

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى يفتح الامور وينوره ينشرح الصدور الذى اختص من شاء من عباده
بتحف العطايا . . . وقال الاء ستاد الامام الزاهد ابوبكر عتيق بن محمد بن السورابانى
رحمة الله عليه ورحم على من نظر فيه وتفكر كسى كه تفسير كتاب خدای عز وجل خواهد
خواندن ورا مقدمانى از پيش بياید دانستن وان چارده چیز است تفسير وتاويل ومعنى
وتنزيل ووحى وكلام وقول وكتاب وفرقان وقرآن وسورة وآية وكلمه وحروف . . .
(I. b) Bâzı yaprakları yeni yazıyla yazılmış, yâni, noksanları, pek az olmakla beraber
tekmil edilmiş olan bu nüshanın Ketebesi şudur: المجلد الاول من تفسير السورابانى ويتلواها
المجلد الثانى ان شاء الله عز وجل وفرغ من كتابته العبد الفقير المذنب الرجى الى عفو الله
تعالى وهو ابن ابى جعفر محمد بن مودود بن محمد الكاتب فى اواخر ليلة الجمعة الثانى
والعشرين من شعبان سنة اربع وسبعين وخمس مائة حامداً لله تعالى ومصلياً على سيد
المرسلين وقايد الغر المحجلين وامام المتقين ورسول رب العالمين وسلم تسليمأ كثيراً (Son-y.)
Aynı K. de baş tarafı noksan olan, 7. b de II. sûrenin 44. âyetinden başlayan nüshada,

* Bu kelime, kâtibin yazısıyla عيسى sözünün üstüne yazılmıştır.

170. b de, IV. sûrenin 62. âyeti, aynı tarzda başlamaktadır. Dr. Yahyâ Mahdavi, "Çand kışa az çand sûra-i Kur'an barguzida az tafsîr-i Abû-Bakr a'liku Nîşâbûrî" adıyla bu tefsirin bir kısmını bastırmıştır; İrac Afşâr: Kütâbhâ-yı İran, Sâl. 1339 Ş. H. Kütâb-Şinâsî-i Millî-i İran. 7; Tehran-1340, s. 14, kitap. 78. Sûrâbâdî tefsirinin India Office'de 523 ve 730 H. de yazılmış birer nüshasının, ayrıca Londra'da British Museum'da 534 te, Berlin'de 700 de, Paris'te, Bibliothèque Nationale'de 780'de, Tahran'da Muze-i İran-ı Bâstân'da 584, Kitabhâne-i Millî-i İran'da 715 te, Kahire'de, Kitâb-hâne-i Hidivi'de 694 de, Leyden'de 769 da yazılmış birer nüshasının bulunduğunu Ankara İran Büyük Elçiliği Kültür Müsteşarı sayın dostumuz Dr. Reyâhî bildirmişlerdir.)

101

تفسير

Tafsîr

100 No. ya b.

FARSÇA

Aynı tarzda ciltli; yalnız motifleri değişik. mıklağı kopmuş. Kenarlarda, aynı tarzda tashihler var. I. b de, kitabın, Husayn-ı Vâ'iz'in (ölm. 910 H. 1504) tefsirinin üçüncü cildi olduğu ve Şamsaddin-i Tabrizî türbesine vakfedildiği yazılmışsa da yanlış; çünkü nüshanın istinsâhı, H. Vâiz'in ölümünden yüzseksen yedi yıl öncedir. Bu nüsha, 100 No. daki tefsirin devâmıdır ve hattâtı aynı zattır. 12. a da, 197. b de ve 198. a da, gene Şams türbesine vakfedildiği kayıtlı. Bu kayıtlar, ta'likle ve metne nazaran çok yeni; tahminen XVII - XVIII. asr-ı milâdiye âit. 139. a da, Yûsuf sûresinin 15. âyetini önce, برفتنند از سر چاه برفتنند cümlesinden çıkılarak,

چون از شب جهان برك تاريك شد

ره شمس بر چرخ باريك شد

beyti, 144. a da sol yana, metindeki فرج است konarak,

بكن صابرى در همه كارها

نظر كرد بايد باخبارها

هران كويدل صابرى داردا

ستاره زكردون فرود آردا

beyitleri yazılmış. Bu cilt, VII. sûrenin (al-A'râf) 171. âyetinden XIV. sûrenin (İbrâhîm) 25. âyetine kadardır (bu âyet dâhil).

Cilt eb'âdî: 33.4 × 25.5

Yazı eb'âdî: 24.5 × 18

198 yaprak. Her sahifede 19 satır var.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وان ننقنا الجبل فوقهم اى واذكران زعرز عنا وقلعنا
ورفعنا وحسنا الجبل فوقهم (2. a)
Son. لعلمهم يتذكرون تا فراخورد ان بود كه مردمان دران درانديشند وبنند
كبرند بمثلهاي قرآن تذكر اندیشه كردن بود وبنند كرفتن بود
Ketebe. وقع الفراغ منه يوم الخميس عاشر جمادى الاخر من شهر سنة ثلثة وعشرين
وسبعماية من الهجرة على يدى العبد الفقير اضعف خلق الله واحوجه الى
رحمته محمود بن عيسى بن عمر الناسخ عفا الله عنه ورزقه دار النعيم بفضل
وكرمته انه على ما يشاء قدیر (198. b)

و الله اعلم بالصواب ومنه المبدأ واليه المآب
Bu ferâğ yazısından önce, açık olan yere,
وقع الفراغ من القراءة والتصحيح يوم السبت سابع شهر ربيع الاول من شهر سنة خمس
kaydı yazılmış,
استينساح تاریخی hicri 723, tashih ve kırâat تاریخی 775 tir. Anlaşıyor ki kenardaki
yazılar, tashihler, bu kaydı yazan zâttındır.

102

تفسير

Tafsîr

100. No. ya b.

FARSÇA

Kenarları zencirekli, üstü ve altı ayrı motifte şemseli, mıklapla, mıklabın kitabı
örtün kısmında, kabartma yazıyla الجلد الرابع, mıklabın üst yanında, uçta kabart-
ma yazıyla تفسير yazılı. Aynı yazıyla ve aynı tarzda.

Cilt. eb'âdi: 34 × 25.5

Yazı eb'âdi: 24 × 18.5

XV. sûrenin (İbrâhîm) 26. âyetinden XXIII. sûrenin (al-Mu'minûn) 55. âye-
tinin sonuna kadar.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم قوله عز وجل ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة
احتلت من فوق الارض ما لها من قرار وذاستان سخن بليد وید یعنی
كلمة شرك (1. b)

Son. بل لا يشعرون بل كه نمی دانند وآگاه نه اند وگفته اند این متصل
است بما بعد يحسبون انما تمدهم به من مال وبنين يسارع لهم في الخيرات
بل لا يشعرون تمت والحمد لله رب العالمين (190. a)

170. b de, IV. sûrenin 62. âyeti, aynı tarzda başlamaktadır. Dr. Yahyâ Mahdavi,
"Çand kışa az çand sûra-i Kur'ân barguzida az tafsîr-i Abû-Bakr a'ülk-i Nişâbûrî"
adıyla bu tefsîrin bir kısmını bastırmıştır; Irac Afsâr: Kitâbhâ-yi Irân, Sâl. 1339
Ş. H. Kitâb-Şinâsi-i Millî-i Irân. 7; Tehran-1340, s. 14, kitâp. 78. Sûrâhâdî tefsî-
rinin India Office'de 523 ve 730 H. de yazılmış birer nüshasının, ayrıca Londra'da
British Museum'da 534 te, Berlin'de 700 de, Paris'te, Bibliothèque Nationale'de
780'de, Tahran'da Muze-i Irân-ı Bâstân'da 584, Kitâbhâne-i Millî-i Irân'da 715 te,
Kahire'de, Kitâb-hâne-i Hidivî'de 694 de, Leyden'de 769 da yazılmış birer nüsha-
sının bulunduğunu Ankara İrân Büyük Elçiliği Kültür Müsteşarı sayın dostumuz
Dr. Reyâhî bildirmişlerdir.)

101

تفسير

Tafsîr

100 No. ya b.

FARSÇA

Aynı tarzda ciltli; yalnız motifleri değişik. mıklabı kopmuş. Kenarlarda, aynı
tarzda tashihler var. I. b de, kitabın, Husayn-ı Vâ'iz'in (ölm. 910 H. 1504) tefsîrinin
üçüncü cildi olduğu ve Şamsaddin-i Tabrizî türbesine vakfedildiği yazılmışsa da
yanlıştır; çünkü nüshamın istinsâhı, H. Vâiz'in ölümünden yüzseksen yedi yıl önce'dir.
Bu nüsha, 100 No. daki tefsîrin devâmıdır ve hattâtı aynı zattır. 12. a da, 197. b
de ve 198. a da, gene Şams türbesine vakfedildiği kayıtlı. Bu kayıtlar, ta'likle ve
metne nazaran çok yeni; tahminen XVII - XVIII. asr-ı milâdiye âit. 139. a da,
Yûsuf sûresinin 15. âyetini önce, برفتنده از سرچاه برفتند جمله از سرچاه برفتند
sözüne işâret konarak, 144. a da sol yana, metindeki فوج است

چون از شب جهان پاك تاريك شد

ره شمس بر چرخ باريك شد

beyti, 144. a da sol yana, metindeki فوج است

يكن صابري در همه كارها

نظر كرد بايد باخبارها

هران كويدل صابري داردا

ستاره زكردون فرود آردا

beyitleri yazılmış. Bu cilt, VII. sûrenin (al-A'râf) 171. âyetinden XIV. sûrenin
(İbrâhîm) 25. âyetine kadardır (bu âyet dâhil).

Cilt eb'âdi: 33.4 × 25.5

Yazı eb'âdi: 24.5 × 18

198 yaprak. Her sahifede 19 satır var.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وان نتقنا الجبل فوقهم اى واذكران زعر عنا وقلعنا
ورفعنا وحسبنا الجبل فوقهم (2. a)
Son. لعلهم يتذكرون تا فراخورد ان بود كه مردمان دران دراندیشند و بند
كبرند بمثلهاى قرآن تذكر اندیشه كردن بود و بند كرفتن بود
Ketebe. وقع الفراغ منه يوم الخميس عاشر جمادى الاخر من شهر سنة ثلثة وعشرين
وسبعماية من الهجرة على يدى العبد الفقير اضعف خلق الله واحوجه الى
رحمته محمود بن عيسى بن عمر النّاسخ عفا الله عنه ورزقه دار النعم بفضل
وكرمته الله على ما يشاء قدیر (198. b)

والله اعلم بالصواب ومنه المبدأ واليه المآب
وقع الفراغ من القراءة والتصحيح يوم السبت سابع شهر ربيع الاول من شهر سنة خمس
kaydı yazılmış, وسبعين وسبعماية حامداً ومصليناً نبينا محمد وآله الطيبين الطاهرين
istinsah târihi hicri 723, tashih ve kirâat târihi 775 tir. Anlaşıyor ki kenardaki
yazılar, tashihler, bu kaydı yazan zâtındır.

102

تفسير

Tafsîr

100. No. ya b.

FARSÇA

Kenarları zencirekli, üstü ve altı ayrı motifte şemseli, mıklapla, mıklabın kitabı
örtün kısmında, kabartma yazıyla الجلد الرابع, mıklabın üst yanında, uçta kabart-
ma yazıyla تفسير yazılı. Aynı yazıyla ve aynı tarzda.

Cilt eb'âdî: 34 × 25.5

Yazı eb'âdî: 24 × 18.5

XV. sûrenin (İbrâhîm) 26. âyetinden XXIII. sûrenin (al-Mu'minûn) 55. âye-
tinin sonuna kadar.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم قوله عز وجل ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة
احتثت من فوق الأرض ما لها من قرار وذاتان سخن بليد و بد يعنى
كلمه شرك (1. b)

Son. بل لا يشعرون بل كه نعى دانند وآگاه نه اند وكفته اند اين متصل
است بما بعد يحسبون انما تمدّهم به من مال وبنين يسارع لهم في الخيرات
(190. a) بل لا يشعرون تمت والحمد لله رب العالمين

Ketebe. تمت بعون الله وحسن توفيقه المجلد الرابع من التفسير على يد العبد الفقير
اضعف خلق الله واحوجه الى رحمته محمود القلمدار عفا الله عنه بمئنه وكرمه
في منتصف ذو الحجة من شهر سنة ثلث وعشرين وسبعماية من الهجرة النبوية
حامداً لله ومصليناً على نبيه محمد (aynı)

Yazı aynı olduğundan Mahmûd-ı Kalamdâr, 'İsâ oğlu Mahmûd'dur. Kalam-
dâr, belki "kitâbî" anlamına gelen, yahut hattât yerine kullanılan bir tâbirdir.

103

Cilt

41

تفسير

V. Cilt

100 No. ya b.

FARSÇA

102 No. da kayıtlı IV. cildin aynı tezyinatı muhtevi. Mıklabın kitabı örtün
kısmında, sülüsle, الجلد الخامس yazılı. Yazı aynı.

Cilt eb'âdî: 33 × 35

Yazı eb'âdî: 25 × 18

203 yaprak; her sahîfede 19 satır var. XXIII. sûrenin (al-Mu'minûn) 56. âye-
tinden XXXIV. sûrenin (al-Saba') 20. âyetinin sonuna kadardır.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم نسارع لهم في الخيرات بل لا يشعرون خدا گفت عز
وجل (1. b)

Son. الكفر الا قليلاً وهم المؤمنون برين قول اين مين تفسير باشد وبر قول اول
اين مين تبعيض باشد (203. a)

Ketebe. تمت بعون الله وحسن توفيقه المجلد الخامس من التفسير على يد العبد الفقير
الى الله العلي الكبير اضعف خلق الله واحوجه الى رحمته محمود بن عيسى
التصوف عفا الله عنه وكان فراغه منتصف شهر جمادى الاولى من شهر سنة
اربع وعشرين وسبعماية حامداً لله ومصليناً على نبيه والحمد لله وحده
وصلى الله على خير خلقه محمد وآله

kenarda لصاحبه السعادة والسلامه وطول العمر ما ناخت حمامه
(aynı yaprak)

Bu ciltte de, Husayn Vâ'iz'in tefsiri zanniyle vakfiye kaydı düşülmüş (1. a,
203. b) ve H. Şams türbesine vakfedildiği tasrih olunmuş. 203. b sonunda,
kaydı, devrine âit yazıyla.

Girifte benzer bir sülüsle yazılan bu yazıda i'râp hatâları var; 11. İmâm, Hâsan-ı 'Askarî'nin adı, 12. İmâm'ın adından sonra yazılmış. 1st. Üniv. K. Müzesinde, Farsça yazmalar arasında, 1422 No. da kayıtlı ve Herat mektebine âit birçok minyatür ve yazıyı muhtevî olan, mecmua hâline getirilerek Şâh Tahmâşb-ı Safavî'ye (930-984 H. 1524-1576) takdim edilen çok değerli mecmuanın 44. a - 45. b sahifelerinde, Hz. Muḥammad'e, 'Alî'ye, Fâtıma'ya ve diğer imamlara, yâni Ondört Ma'sûm'a, i'râbı düzgün ve yukardaki tarzda, sülüsle ve altınla yazılmış bir şalavât var ve "حرره اسمعيل بن حيدر الحسيني" ketebesini taşıyor (Bu yazı, iki kere yayınlanmıştır. *La miniature persane du XII a XVII siecle*; 1929. *Arménag bey Sakisina Fig. 150*; *Minyatürler kısmı*; s. 83. *Tarafımızdan da, Vatan gazetesinde neşredilmişti*; *Abdülbâki Gölpinarlı: Bir sanat mabedi*; 26 Ocak, 1959). Samiyorum ki bu yazıyı gören biri, hâfızasından, buraya, fakat yanlış bir tarzda aynı yazıyı yazmış ve Şâh İsmâil'in adını da eklemiştir. Bu bakımdan bu tefsir nüshasıyla Şâh İsmâil'in yazısını muhtevî mecmua arasında bir münasebet kurulabilir.

106

تفسير نسفي

Tafsîr-i Nasafî

FARSÇA

Kenarı zencirekli ve cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı cilt. Kâtibi ve yazıldığı yer ve târih belli değil. 1. b de «تفسير مولانا نجم الدين عمر النسفي رحمه الله عليه فارسي» alt yanda, «تفسير نسفي فارسي تمام» yazıları var. Her iki yazı, sonradan yazılmış.

Cilt eb'âdî: 29.2 × 17.5

Yazı eb'âdî: 24 × 13

343 yaprak. Her sahifede 29 satır var. VIII. asr-ı hierinin (XIV) nesta'lika çalar yazısıyla yazılmış. Kenarlarda hâşiyeler var. Bu tefsir, farsça terceme denecek kadar, âdetâ harfiyyen bir tercemedir. Bu eserin, Taysîr sâhibi Nacmaddin Abû Hafş 'Umar b. Muḥammad an-Nasafî'ye âidiyeti, muhtâc-ı tedkiyktir (68 No. ya b.).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم آغاز کردم بنام خدای بخشاینده روزی دهنده آمر
زنده الحمد لله رب العالمین سپاس مرخدا را که آفریدگار و پروردگار
وسازنده کار جهانیا نیست الرحمن روزی دهنده همه جانورانست (1. b)....
Son. من الجنة وانك وسوسه كنده بود از پریان والناس و بود از آدمیان
وقع الفراغ من كتابة كلام الله تعالى مع تفسيره (343. b)

107

ابواليث السمرقندی

Abū'l-Layṭ as-Samarḳandî:

Tafsîr c. III

(تفسير)

ARAPÇA

Mıklapsız, kahverengi meşin, kenarı ve sırtı kırmızı meşin; tâmir görmüş.

Cilt eb'âdî: 27.5 × 18.5

Yazı eb'âdî: 22 × 14

207 yapraklıdır, her sahifede 31 satır var. Süre yazıları ile «قوله تعالى» sözleri surhla yazılmış, âyetlerin üstleri surh çizgiyle çizilmiştir. Yazısı, XVII. asr-ı hieriye âit nesih. yanlara تفسیر ابی الیث من تفسیر ابی الیث الثالث yazılmıştır. XIX. sūrenin (Maryam) başından Kur'ân-ı Kerim'in sonuna kadardır. 1. a da, تفسیر ابی الیث السمرقندی. 1. a da, Abū'l-Layṭ Naşr b. Muḥammad b. Aḥmad b. İbrâhîm as-Samarḳandî, hieri V. yüzyılın (XI) ikinci yarısında yaşamış bir Hanefî fakıhidir. Tefsirinden başka fıkha ve mev'izaya âit eserleri de vardır. Keşf'e göre 375 H. de (985) vefât etmiştir. 373, 383 ve 393 yılları da vefat yılı olarak gösterilmiştir (Ritter'in mak. e de b. s. 10-11).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم قوله تعالى كهيعص قرأ ابن كثير وعاصم في رواية
حفص بنصيب الهاء والياء وقرأ عاصم... (1. b)

Son. ابن واقد قال ارسلني ابي الى محمد بن المنكدر اسئله عن المعوذتين اما من
كتاب الله قال من لم يزعم انها من كتاب الله فعليه لعنة الله والملائكة والناس
اجمعين

تم التفسير والله اعلم بالصواب الحمد لله على اتمامه الصلوة على
نبيه محمد وآله وقد فرغ عن تنميته بحمد الله وحسن توفيقه في منتصف من
محرم الحرام سنة ست واربعين وسبعماية على يدى العبد الحقير المحتاج الى
عفوريته الواحد الصمد احمد بن محمد بن احمد غفر الله لهم ولجميع المسلمين
اجمعين ورحم الله لمن قرأ ونظر ودعا لكاتبه المذنب ولجميع المؤمنين آمين
رب العالمين (207. b)

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم سورة القصص مكية آلا قوله تعالى الذين آتيناهم إلى
قوله لا نبتغي الجاهلين وفيها آية نزلت بين مكة والمدينة طسم تلك
آيات الكتاب المبين يتلو عليك من نباء موسى وفرعون بالحق بالصدق لقوم
يؤمنون يصدقون بالقرآن (1. b)

Son. مغفرة واجراً عظيماً يعني اللجنة آخر السدس الخامس من كتاب معالم التنزيل
ويتلوه ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم (177. a)

No. 65 e b.

111

Müellifi meçhûl Tafsîr

FARSÇA

Üstü ebri kaplı, sırtı ve kenarları meşin, mıklaplı makavva cilt.

Cilt eb'âdı: 35 × 16

Yazı eb'âdı: 19 × 13

262 yaprak. Her sahifede 21, bâzı sahifelerde 20 satır var. "د" lar noktalı. پ ve چ ler birer noktalı. Sona gelen ve bitişmesine imkân bulunan که ler, چنالك gibi bitişik. چ ler de sondaya ve bitişmiye müsâitse الخ tarzında bitişik. Ortadaki ve baştaki که ler, ک şeklinde. ع ي ح gibi harfler, tamamiyle Selçuk devrinin husûsiyetini taşınakta. Nesih, Selçuk neshi. Nüsha, VIII. asr-ı hicrinin ilk yarısına, belki de VII. asrın son nısfına âit (XIII-XIV). VI. sûrenin (al-An'âm) başından XVI. sûrenin (al-Nahl) 81. âyetinin metninin sonlarına kadar (Sondan iki kelime eksik. 1. a - 249. b). 81. âyetin sonundan XVII. sûrenin (al-İsrâ') 39. âyetine kadar noksan. 39. âyet, 38. âyetin tefsirinin sonlarından sonra başlamakta (250. a), mezkûr sûrenin (XVII) son âyeti olan 111. âyetin sonuna kadar varmada.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم سورة الانعام (ص) silinmiş, üstünden geçilmek istenmiş, okunamaz bir hale gelmiş)

عبد الله عباس رضي الله عنه گفت که این سوره بمکه
ونزول ان دريك شب بود وهفتاد هزار فريسته

(1. a) بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات . . .
والذين كفروا برهم يعدلون سياس وستايش خدا را عز وجل كويد
ومنت نعمت او برخوينيد وشكر وذكران بقدر امكان . . . لدای كه
اسانها وزمين او افريد وتاريكيها وروشنی او پيدا اورد . . . این آیت
آن . . . شكر می باید داشت وبعده . . . باید نمود ونعمت موجب شكر

باشد درین آیت بر چهار گونه نعمت که ازان مستغنی نیست و نتواند
بود تفتیه افتاد یکی از آنها اسمانست
(1. b. Ortadaki noktalar silik yerlerdir)

Son. وقل الحمد لله الذي لم يتخذ ولداً ولم يكن له شريك في الملك ولم
يكن له ولي من الدنّ وكبره تكبيراً ويكوى سياس وستايش مر خدا براست
عز وجل كه هيچ كس را بفرزندى نكرفت و اكر اورا فوزندى بودى
نيكوى . . . اكر اورا يارى دهى بايستى كار او فرود . . . (262. b)

112

البغوى

Bağawî:

Ma'âlim al-Tanzil

ARAPÇA

Yeni ve âdi, mıklapsız cilt.

Cilt eb'âdı: 26.5 × 17.5

Yazı eb'âdı: 19.5 × 12

Yazı Selçuk neshi. 108 yapraktır; her sahifede 21 satır var. آخرنا قوله عز وجل، اخبارنا
gibi sözlerle sûre adları surhla yazılmış. Âyetler, üstlerine surh çizgi çekilerek belir-
tilmiş. VII. sûrenin (al-A'râf) 40-44. âyetleri ilk iki yaprakta. Ondan sonra 3. a
da LXX. sûre (al-Ma'âric) başlıyor, Kur'an'ın sonunadek gidiyor. 910 Muharre-
minde (1504) Muḥammad b. 'Abdalkâdir b. Yûsuf adlı birinin temellüküne geçmiş.

Baş. وحالياً حفيف حمزه والكساي والباقون بالتأ والتشديد (1. a)

Son. ابى سلمه بن عبد الرحمن عن ابى هريرة انه سمع النبي صلى الله عليه وسلم
يقول ما اذن الله بشئ ما اذن لنبي حسن الصوت بالقرآن يمهربه
تم كتاب معالم التنزيل بحمد الله ومنه حسن توفيقه ووقع الفراغ منه فى
صبيحة يوم الخميس مستهل شهر جمادى الاخر سنة ثلاثين وسبع مائه احسن الله
عاقبتها

Ketebe كتبه العبد . . . موسى بن ابراهيم بن على بن ابراهيم الشافعى مذهباً الاشعرى
معتقداً حامداً لله ومصلحاً على نبيه . . . آمين يارب العالمين (108. a)

Aynı yaprakta mukabele kaydı var. No. 65 e de b.

113

عصام الدين

Cilt

51

'İşāmaddīn İbrāhīm b. Muḥ. b. 'Arabšāh al-'İsfarāl'ini:

Hāşiya a'lā'l-Baydāwī

(حاشية على البيضاوى)

ARAPÇA

Kur'an-ı Kerim'in XXX. cüz'üne hāşiye. Yazı nesih. Ayetler surhla yazılmış. Cilt alalede. 170 yaprak. Her sahifede 13 satır var.

Cilt eb'adı: 20.5 × 15.5

Yazı eb'adı: 13.5 × 9.5

İlk ve son yaprakta, 21 Teşrinievvel 1928 de Şihâbeddin Çelebizâde Münib Çelebi tarafından hediye edildiği mukayyet. 'İşāmaddīn İbrāhīm al-'İsfarāl'ini, Herat'ta, Şāhruḥ medresesinde müderrisen 926 da (1519 - 1520), Herat'tan ayrılmış, Buhârâ'ya gitmiş, orda Şeybânî 'Ubaydallah Hân'ın (940 - 946 H. 1533 - 1539) saygısını kazanmış, onun oğlu 'Abdal'azîz için Kāfiya yazmıştır. 943 te (1536), Semerkand'de ölmüştür (Ritter'in mak. e b. s. 35 - 37).

Baş. Bism Allah الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم
نحمدك يا من انعمه عم ونسألك ان تصلى على افضل الرسل وخير من الامم
محمد وعشيرته والتابعين له في كل ما ام عم اصله عمّا وقد قرئ به
واثبات الالف مع حرف الجر (1. b)

Son. من الجنة والناس بيان للوسواس اوللذى اومتعلق بيوسوس اى يوسوس
في صدورهم من جهة الجنة والناس (169. b) وبواسطتها قبل من
الجنة بل الناس وجعله بياناً للناس لفظاً فان نسيان حق الله يعم الثقلين ممّا
لا يسمع الدعاء الا اذا دعى اليه الداعي والله سبحانه وتعالى اعلم والحمد لله
وحده وصلى الله على اشرف الخلق سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم
تسليماً كثيراً ابداً الى يوم الدين ورضى الله عن كل الصحابي اجمعين (170 a)
وكان الفراغ من كتابة هذا التفسير المبارك في يوم الجمعة الثاني والعشرين
في ساعة الضحى من شهر شعبان المعظم قدره وحرمة من شهر سنة اثنى
وسبعين وتسعمائة وذلك على يد الفقير محمد كمال بن محمد الكوراني
والحمد لله وحده تم (170. b)

(Bursa K. Haraçcioğlu kitapları arasında 165 No. da kayıtlı nüshanın sonunda,
ثم قال المؤلف قد سن سره كتبت في يوم الاربعاء ثالث ايام ذى الحجة سنة عشرين وتسعمائة
kaydı mevuttur, 76. a. Bu kayda göre bu nüsha, müellifin elyazısı nüshadan istinsâh edilmiştir ve müellif, hâşiyesini 920 Zilhiccesinin 3. günü; 1515; yazmıştır.)

باشد درین ایت بر چهار کوته نعمت که ازان مستغنی نیست و نتواند
بود تنبیه افتاد یکی از آنها اسمانست

(1. b. Ortadaki noktalar silik yerlerdir)

Son. وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولداً ولم يكن له شريك في الملك ولم
يكن له ولي من الدك وكبره تكبيراً ويكوى سياس وستايش مرخدا يراست
عز وجل كه هيج كس را بفرزندى نكرفت واكر اورا فرزندى بودى
نيكوى اكر اورا يارى دهى بابستى كار او فرود (262. b)

112

البغوى

Bağacı:

Ma'âlim al-Tanzil

ARAPÇA

Yeni ve âdi, mıklapsız cilt.

Cilt eb'adı: 26.5 × 17.5

Yazı eb'adı: 19.5 × 12

Yazı Selçuk neshi. 108 yapraktır; her sahifede 21 satır var. اخبرنا قوله عز وجل
gibi sözlerle sûre adları surhla yazılmış. Ayetler, üstlerine surh çizgi çekilerek belir-
tilmiş. VII. sûrenin (al-A'râf) 40 - 44. ayetleri ilk iki yaprakta. Ondan sonra 3. a
da LXX. sûre (al-Ma'âric) başlıyor, Kur'an'ın sonunadek gidiyor. 910 Muharrem-
minde (1504) Muḥammad b. 'Abdalkâdir b. Yûsuf adlı birinin temellüküne geçmiş.

Baş. وحاليا حفيف حمزه والكساي والياقون بالتأ والتشديد (1. a)

Son. ابى سلمه بن عبد الرحمن عن ابى هريرة انه سمع النبي صلى الله عليه وسلم
يقول ما اذن الله بشئ ما اذن لنبي حسن الصوت بالقرآن يمجهر به
تم كتاب معالم التنزيل بحمد الله ومنه حسن توفيقه ووقع الفراغ منه في
Ferağ kaydı. صبيحة يوم الخميس مستهل شهر جمادى الاخر سنة ثلاثين وسبع مائة احسن الله
عاقبتها

Ketebe كتبه العبد موسى بن ابراهيم بن علي بن ابراهيم الشافعي مذهباً الاشعري
معتقداً حامداً لله ومصلياً على نبيه آمين يارب العالمين (108. a)

Aynı yaprakta mukabele kaydı var. No. 65 e de b.

عصام الدين

Cilt

51

'İşāmaddīn İbrāhīm b. Muḥ. b. 'Arabšāh al-'İsfarā'ini:

Hāşiya a'lā'l-Bayḍāwī

(حاشية على البيضاوى)

ARAPÇA

Kur'an-ı Kerim'in XXX. cüzüne hāşiye. Yazı nesih. Ayetler surhla yazılmış.
Cilt alelade. 170 yaprak. Her sahifede 13 satır var.

Cilt eb'adı: 20.5 × 15.5

Yazı eb'adı: 13.5 × 9.5

İlk ve son yaprakta, 21 Teşrinievvel 1928 de Şihâbeddin Çelebizâde Münib Çelebi tarafından hediye edildiği mukayyet. 'İşāmaddīn İbrāhīm al-'İsfarā'ini, Herat'ta, Şāhruh medresesinde müderrisen 926 da (1519 - 1520), Herat'tan ayrılmış, Buhârâ'ya gitmiş, orda Şeybânî 'Ubaydallah Hân'ın (940 - 946 H. 1533 - 1539) saygısını kazanmış, onun oğlu 'Abdal'aziz için Kāfiya yazmıştır. 943 te (1536), Semerkand'de ölmüştür (Ritter'in mak. e b. s. 35 - 37).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم
نحمدك يا من انعامهم ونسألك ان تصلى على افضل الرسل وخير من الامم
محمد وعشيرته والتابعين له في كل ما ام عم امله عمّا وقد قرئ به
واثبات الالف مع حرف الجر (1. b)

Son. من الجنة والناس بيان للوسواس اوللذى او متعلق بيوسوس اى يوسوس
في صدورهم من جهة الجنة والناس (169. b) وبواسطتها قبل من
الجنة بل الناس وجعله بياناً للناس لفظاً فان نسيان حق الله يعم الثقلين ممّا
لا يسمع الدّعاء الا اذا دعى اليه الدّاعى والله سبحانه وتعالى اعلم والحمد لله
وحده وصلى الله على اشرف الخلق سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم
تسليماً كثيراً ابدأ الى يوم الدين ورضى الله عن كل الصحابي اجمعين (170 a)

Ketebe. وكان الفراغ من كتابة هذا التفسير المبارك في يوم الجمعة الثاني والعشرين
في ساعة الضحى من شهر شعبان المعظم قدره وحرمة من شهر سنة اثنى
وسبعين وتسعمائة وذلك على يد الفقير . . . محمد كمال بن محمد الكوراني
والحمد لله وحده تم (170. b)

(Bursa K. Haraçtoğlu kitapları arasında 165 No. da kayıtlı nüshanın sonunda,
ثم قال المؤلف قدس سره كتبت في يوم الاربعاء ثالث ايام ذى الحجة سنة عشرين وتسعمائة
له kaydı mevcuttur, 76. a. Bu kayda göre bu nüsha, müellifin elyazısı nüshadan istinsâh edilmiştir ve müellif, hāşiyesini 920 Zilhiccenin 3. günü; 1515; yazmıştır.)

Cilt

52

(مجموعه)

Macmû'a

ARAPÇA - FARŞÇA

Âdi cilt. Başta iki yaprağa numara konmamış. 355 yaprak. Satırlar muhtelif, sonda sekiz yaprak numarasız.

Cilt eb'adı: 22 × 16

Birinci yaprakta, mecmûanın içindekiler şu suretle telhis edilmiş ve ta'likle yazılmış:

تفسير سورة مريم بعضی از تفاسیر قرآن من تلخیص شفا الصدور قوله تعالى سنة
من قد ارسلنا اصول الفصول لنيل الاصول تلخيص فصل الخطاب لب السير احوال سيد
البشر صلى الله عليه وسلم بعض من الفوائد تذكرة الاولياء العظام وحالاتهم ونصائحهم كتاب ملخص
من كتاب لطايف المتن من مناقب الشيخ شاذلى عليه الرحمة

Aynı yaprakta, Meşâyî bk. رحمه الله

مشارينك دماغينه چون ايردى ارم گلزارينك گلجو مشاي
خزان اولدى بهار باغ عمرى معطر اولدى چونكم جان مشاي
شهيد اولمايچون اول مرد غازى وبادن ويردبلر بر موت جاي
خدا رحمت ايده او كسيه كم كه روحينه دعا قله مداى

ايدوب زارى ديدى تاريخ رازى

اجل قوردى سنى قبدى مشاي

982 بر اكسكدر

ترايبيا ديدم تاريخ مشكين

مشاميه اجل بوي ارشدى

983

tarihleri var. İlk târihte, sözü, tarzında yazılırsa bir eksiktir (Meşâmî,
Kanûni Süleyman'ın veziri Rüstem Paşa kethudalarından Mustafa Kethuda'nın
oğludur; Konya'lıdır; Mevlevîdir; siyâdeti vardır. Hasan Çelebi. Abdülbâki Göl-
pınarlı yaz. No. 5. 317b. Tûrâbî Mustafa, Ereğli'lidir. Aynı, 87.b-88.a. Osmanlı müel-
lifleri, vefatını 993 göstermiştir; tashihî icâb eder).

I. Tafsîr-i Sûre-i Maryam, Tâhâ, Anbiyâ'.

Baş.

بسم الله الرحمن الرحيم سورة مريم ثمان وتسعون آية بسم الله الرحمن الرحيم
كشميسه ذكر رحمة ربك عبده زكريا اذ نادى ربه نداء خفياً داعى سنة الله في اخفاء
دعوته لان الجهر والاختفاء عند الله تعالى سياتان ... (1. 6.)

Son. بصلته التي هي على كقوله تعالى يعكفون على اصنامهم لهم
(39.b. Arapça)

II. ملخص تفسير محمد بن الحسن بن زياد النقاش البغدادي المسمى بشفاء الصدور XVII. sûrenin (al-İsrâ') 77. âyetinden sonuna kadar. XVIII, XIX ve XX. sûrelerle (al-Kahf, Maryam, Tâhâ) XXI. sûrenin (al-Anbiyâ') 44. âyetinin başına kadar. 49. yaprak araya eklenmiş; bâzı fevâidi muhtevî. Metin eksik değil, 50. yaprakta devâm ediyor. Sonra XXIX. sûre (al-Ankabût), 13. âyetin ortalarına kadar (98a). 99-102. yapraklar boş. 103a da XX. sûrenin (Tâhâ) 11. âyetinden başlıyor; 104a da 72. âyetin sonlarında, âyet bitmeden bitiyor. 104b. - 106b. boş. Abû Bakr Muhammad b. Hasan al-ma'rûf bin Nakkaş al-Mawşilî, 351 H. de (962) vefât etmiştir (Kef. II, s. 1050). Arapça.

III. مستطاب في انتخاب فصل الخطاب

Mustatâb fî intihâb-ı Faşl'al Hîtâb: FARŞÇA

Telhis eden: علائي بن محبى الشيرازى الشريف. 'Alâi b. Muhibbî al-Şirâzî aş- Şarîf. Kitabın ilk yaprağında, adı . اصول الفصول لنيل الاصول . فصل الخطاب سميها باصول الفصول لنيل الاصول yazıldığı gibi 108a. da da kenara الوصول لنيل الفصول ليصل الى اصل الفصول yazılmış. 107b de ise, وهم اين منتخب رامستطاب في انتخاب فصل الخطاب نام نهاده شد, deniyor. Her iki yazı da 'Alâi'nin olduğundan, bu kitaba iki ad verdiği anlaşılıyor. Baş: الحمد لله الذي رفع حجب السراير وجلا ابصار البصائر فظهر ما كان محجوب (107a).

Son: وهم اين منتخب را مستطاب في انتخاب فصل الخطاب نام نهاده شد امید که مطبوع طباع سليمه واذهان مستقيمه باد بالنون والصناد قد فرغت من تسويد تلخيصه يوم الاربعاء سادس عشر ربيع الثاني ٩٣٧. (148b). اما بعد چنین گوید اقل الخلیقه بل لاشئ في الحقيقة الفقير الحقير 'Alâi, 107a. da, الضعیف علائی بن محبى الشيرازى الشريف عنى الله عنها بكرمه اللطيف که چون علوم مشایخ نامدار و عرفاء عالی مقدار di adını anmaktadır. Kitapta, Maṭnawî'den istişhadlar var. Tasavvuf istilâhlarından, Sahâbe ve Ehli Beyt'in faziletlerinden, Eimma-i Hüdâ'dan, aktâb'dan bahsedilmektedir. Faşl'al-Hîtâb, 822 H de (1419) Medine'de vefât eden ve H'vâca Pârsâ diye tanınan Muhammad b. Muhammed al-Hâfîzî'nindir (Kasf. II, s. 1260)

IV. كتاب لب السیر في احوال سيد البشر

Kitâbu Lubbas-siyar fî ahvâli Sayyid'al-başar. 'Alâi'nin telhisi olan bu kitap, 149b den 312bye kadar olan kısmı kaplıyor. Adı, 149a da, kenara yazılmıştır. Farsçadır.

114

Cilt
52

(مجموعه)

Macmû'a

ARAPÇA - FARŞÇA

Âdi cilt. Başta iki yaprağa numara konmamış. 355 yaprak. Satırlar muhtelif, sonda sekiz yaprak numaralıdır.

Cilt eb'âdî: 22 x 16

Birinci yaprakta, mecmûanın içindekiler şu suretle telhis edilmiş ve ta'likle yazılmış:

تفسير سورة مريم بعضی از تفاسیر قرآن من تلخیص شفا الصدور قوله تعالى سنة من قد ارسلنا اصول الفصول لنيل الاصول تلخيص فصل الخطاب لب السیر احوال سيد البشر صلى الله عليه وسلم بعض من الفوائد تذكرة الاولياء العظام وحالاتهم ونصائحهم كتاب ملخص من كتاب لطايف المتن من مناقب الشيخ شاذلى عليه الرحمة
Aynı yaprakta, تاريخ وفات مشاي بك رحمه الله,

مشايك دماغينه چون ايردى ارم گلزارينك گلبو مشاي
خزان اولدى بهار باغ عمرى معطر اولدى چونكم جان مشاي
شهيد اولماغون اول مرد غازى وبادن ويرديلر بر موت جاي
خدا رحمت ايده او كسيه كم كه روحينه دعا قله مدامى

ايدوب زارى ديدى تاريخ رازى

اجل قوردى سنى قبدى مشاي

٩٨٢ بر اكسكدر

ترايبيا ديدم تاريخ مشكين

مشاييه اجل بوي ارشدى

٩٨٣

tarihleri var. İlk târihte, تارى تارى tarzında yazılırsa bir eksiktir (Meşâmî, Kanûnî Süleyman'ın veziri Rüstem Paşa kethudalarından Mustafa Kethuda'nın oğludur; Konya'lıdır; Mevlevîdir; siyâdeti vardır. Hasan Çelebi. Abdülhâki Gâlinarlı yaz. No. 5. 317b. Tûrâbî Mustafa, Ereğli'lidir. Aynı, 87.b-88.a. Osmanlı müellifleri, vefatını 993 göstermiştir; tashihî icâb eder).

I. Tafsîr-i Sûre-i Maryam, Tâhâ, Anbiyâ'.

Baş,

بسم الله الرحمن الرحيم سورة مريم ثمان وتسعون آية بسم الله الرحمن الرحيم
كمهيهيحص ذكر رحمة ربك عبده زكريا اذ نادى ربّه نداء خفياً داعى سنة الله في اخفاء
دعوته لان الجهر والاختفاء عند الله تعالى سببان ... (1. 6.)

115

Cilt
53(مجموعه)
Macmû'a

ARAPÇA

Miklaph, âdi ciltli.

Cilt eb'âdi: 20.7 × 14.5

Yazı eb'âdi: 13.5 × 6.5

92 yapaktır. Satırlar muhtelif. Beş risâleyi muhtevi. Yazı nesih, kenarları hâşiyeli.

I. al Anvâr at-Tanzîl'in son cüz'ü.

Sûre ve sûrelerin âyet başları surhla.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم عمّ ينسألون اصله عن ما فحذف الالف لامر ومعنى
هذا الاستفهام تفحيم شان (1. b)Son ve ketebe. نسيان حقّ الله بعمّ التقليل عن النبي عمّ من قرأ المعوذتين كأنّما قرأ الكتب التي
انزلها الله تعالى والحمد لله ربّ العالمين والصّلوة والسلام على سيّدنا محمد
وآله وصحبه والتّابعين اجمعين تمّ جزؤ الآخر من كتاب انوار التّنزيل وامرار
التأويل على يد اضعف العباد عثمان بن محمد في يوم الجمعة من صفر المعظم
من شهور سنة سبع وثمانين الف في مدينة البستان (74. a)

LXXVIII. sûreden sona kadar.

II. Kitābu waṣīyyat al-Imām al A'zam. كتاب وصيّة الامام الاعظم

Noksan. Güzel bir nesih. Arapça.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وصيّة الامام الاعظم ابي حنيفة رضى الله لاصحابه رحمهم الله
تعالى (74. b)Son. تسيل القطرة من السماء فتأخذ منها ولا يضعون (بايديهم: Kāṣifa-Burhān)
(64. b)III. Başı noksan, ilk üç sahifesi tamamıyla silik; su görmüş, okunmasına im-
kân bulunmıyan ve abdeste, namâza dâir arapça risâle. Kenarlarda hâşiyeler var.Son. قبل الفراق من الصّلوة جاز أن لا يغسله ثم الرّسالة بعون الله الملك الوهاب في
وقت الضّحى في يوم شهر الرّبيع الأوّل سنة ١١١٦ (67. a - 69. b)IV. Risālatu ma'mūla- رسالة معمولة لابطال ماشاع في البلاد واشتهر فيما بين العباد
tun li ibtālī mā ṣā'a fī-l bilādi waṣṭahara fī mā bayā al-ihād. Arapça. Riyāya, Kur'an okumak, hitābet ve imāmet için para almıya ve bunların
cevāz ve adem-i cevāzına âit.Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي انزل على عباده الكتاب ليخرج النّاس
من الظلمات الى النّور (70. a)Son. ve ketebe في قوله عليه الصّلوة والسلام كلّ فرض جرّ نفعا فهو ربوا وكون
الريح للقيم دون الواقف والرابعة كونهم سببا للاكل بالدين وابتدال القرآن
العظيم فتعوذ بالله تعالى من افعالهم واقوالهم واصنافهم واوضاعهم على يد
اضعف العباد وافقرهم الى رحمة ربّه الجواد محمد بن مصطفى غفر الله له
ولوالديه واحسن اليهما واليه ولجميع المؤمنين والمؤمنات سنة ١١١٦V. Başı ve sonu bulunmıyan ve oruca, bilhassa Racab ayının orucuna dâir
arapça risale.Baş. المجلس الثاني والعشرون في بيان فضائل الصّوم مطلقا قال . . . (84. b)
Son. البراءة فقال يا محمد اشهد (اجتهد) في هذه الليلة فانّ فيها تقضى الحاجات
(92. b)

116

Cilt
54

(مجموعه)

Macmû'a

Üstü ebri kaph, kenarı ve sırtı meşin miklaph mukavva ciltli.

Cilt eb'âdi: 22 × 16

Yazı eb'âdi: 14 × 8.3

67 yaprak. Yazı ve satırlar muhtelif.

I. Oruç hakkında arapça risâle. Yazı ta'lik

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين درّة اكلیل كلّ كلام حمد الله الملك العزيز
العلام الذي كتب علينا الصّيام (1. b)Son. حتى يبين لكم الحيط الابيض من الحيط الاسود من العجز (الفجر) تسهلا
للامر علينا وترجمانا ايانا وهو ارحم الراحمين وليكن هذا آخر ما سوّده
العبد الحقير وانتم بالصّالحات اعمالنا (20. a)

23. b ye kadar boş.

II. رسالة في كتاب البيع لمولانا ابو السعود افندى مفتى عالم الشهير بخواجه جلبي
مد الله ظله الى يوم القيام

Abū's-Su'ūd: Kitābal-bay'. Arapça, kötū bir nesih.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله ربّ العالمين والصّلوة كتاب البيوع
عقب كتاب الوقف لما بين (23. b)Son. ولا الرضا بردّ احدهما لازم من لوازمه لامكان الانفكاك لتصور
اجتماعها على الردّ فلا يلزم من اثبات الخيار لهما الرضى بردّ احدهما والله
تعالى اعلم (36. b)

Abû's-Suûd Muhammad b. Muştafâ al-'Imâdî, 952 H. de (1545) şeyhulislâm olmuş, 982 de (1574) vefât etmiştir. H'vâca Çalabî diye de anıldığını anlıyoruz.

III. Ta'likî 'alâ Kitâb' al-bay' : Ta'likîye 'alâ Kitâb' al-bay' (Abû's-Suûd) : 593 H. de (1196 - 1197) vefât eden Burhânaddîn 'Alî b. Abû Bakr'ın "al-Hidâya" sını "Kitâb al-bay'"ına ta'likâdır. Arapça.

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم قال صاحب الهداية كتاب البيوع يعني هذه الألفاظ
(36. b)

Son. الظاهر أنه ليس في كلامه ما يدل على قصر انعقاد البيع على لفظي الماضي فليتأمل
(39. a) تم تم لمولانا سعدى المفتي الفاضل الكامل رحمه الله تعالى

Sondaki لمولانا سعدى herhalde zühûl eseri olacak (Keshf'e de b. I; s. 203).
39. a - 41. a boş; yalnız 40. b de ters yazılmış arapça ve fıkha âit birkaç satır var.

IV. İbn Salâma (İbn Salâma) : رساله ناسخ منسوخ (böyle); an Nâsih wal-man-sûh. Abû'l-Kâsim Hibatallâh b. Salâma b. Naşr b. Salâma al-mufasssır ad-dârîr al-Bağdâdî. 410 H. de (1019) vefât etmiştir (Ritter'in mak. e b. s. 87 - 88).

Baş. الحمد لله الذي هدانا لهذا لن كنا لن ندره لو لم يزل عليه
(41. b)

Son. قال الشيخ هذا الكتاب قد استخرجته من خمسة وتسعين تفسيراً من
تفاسير المفسرين بطول الكلام بذكر اسانيدهم نسأل الله الكريم المنفعة
والسلامة فيه من الزيادة والنقصان وأتينا قصداً للجمل منه . . . ان شاء الله
تعالى (62. b)

Ketebe. وقد وافق الفراغ كتابة هذه النسخة المباركة الموسومة بالناسخ والمنسوخ
تأليف الشيخ الامام الهام العام العلامة (62. b) الشيخ ابو القاسم هبة الله
بن سلامة بن نصر بن عيسى المفسر على يد اضعف العباد واحقرهم واذنبهم
احمد بن محمد بن محمد المشهور بحاجي خليفه كان خليفة من خلفاء سلطان
السادات منبع العز والسعادات شيخ محمد البخاري قدس الله سره العزيز
غفر الله لكاثره في اوائل ربيع الاول المبارك في سنة تسع واربعين
وتسماء (59. b)

Kitap ciltlenirken araya altı yaprak girmiş, ketebe'nin başı 62. b de kalmış,
sonu, 59. b ye düşmüştür.

V. II. sûrenin (al-Bakara) 114. âyetinden 120. âyetinin sonuna kadar arapça
tefsir.

Baş. ومن اعظم ممن منع مساجد الله اي لا اعظم منه
(53. b)

Son. مالك من الله جواب للقسمة قدس مد جوابه الشرط (55. b)

Yazı nesta'lık. 56. a - 58. b boş. 59. b ve 60. b - 61. a da aynı sûrenin 114. âyeti
yazılı. 61. b de aynı tefsir ve bâzi arapça mülâhazât, 67. b ye kadar.

Âdi ciltli; yazı çok güzel bir ta'lik, 32 yaprak. Her sahifede 17 satır var. I. b
de مجموعة فيها مباحث جليلة من الحقائق أولها أسرار الحروف المقطعة في أوائل السور
yazısı var. I. b de, الله حسي ونعم الوكيل بسم الله الرحمن الرحيم سبحانه من لا مانع . . .
يأزلي.

I. Sûrelerin başlarındaki harflere âit. Arapça. Üstünde, في تحقيق حروف المقطعة
في أوائل السور yazılı.

Baş. فقد ذهب الشيخ الرئيس في رسالته المعمولة لبيان ذلك خاصة (1. b)
Son. ذلك الكتاب محفظة عن التغيير والتحريف وغير ذلك من الامور والله
اعلم سبحانه وتعالى (6. b)

II. XXXVI. sûreyi (يس) tefsir eden arapça ve Câmi tefsirinden alınmış bir
parça.

Baş. استعذ بالله سوا عليهم (6. b)
Son. وانفذنا مما يستعذ به اهل الحجاب من تفسير ملاجى قدس سره (7. b)

III. Allah'a zât itlak edilip edilmeyeceğine dair arapça mülâhaza
من شرح kayıtlı (7. b)

IV. Bakara sûresinin ilk âyetinin tefsiri. Arapça ve انتهى من تفسير جاي
kaydiyle bitmekte (8. b - 10. a).

V. Risâlenin adı, (قصد السبيل) Kaşdas - sabîl : إبراهيم الكردي ثم المدني
قصد السبيل إلى توحيد الحق والوكيل (Kaşdas - sabîl ilâ tawhîd' al-Hakki
wa'l-vakil'dir. İbrâhîm Burhânaddîn, Şehrizûrî'dur. 1102 H. de (1690-1691)
Medine'de vefât etmiştir (Osmanlı Müellifleri, I, s. 226 - 227).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله العلي الوهاب والصلوة والسلام على من
أوتى الحكمة وفصل الخطاب قال الشيخ العلامة افضل المتأخرين إبراهيم
الكردي ثم المدني في كتابه المسمى بقصد السبيل والله يقول الحق وهو
يهدي السبيل (22. b)

Son. الممكن وعليكم ثانياً بيان كونه مقتضياً للتبوت حال عدم انتهى اذ قد تبين
بهذا التحرير ان التميز للمعدوم الممكن الثابت للمعدوم الممكن غير التمييز
الذهني الثابت (32. b)

(قرآن کریم)

Kur'an-ı Kerim

Cilt eb'âdî: 26 × 17

Yazı eb'âdî: 19.5 × 10.5 (kenarlarda cetvel yok)

226 yaprak. Her sahifede 14 satır. Hâşiyede Kıra'ât-ı seb'a gösterilmekte. Secâvend işaretleriyle bâzı âyet başları surh. 1. b - 3. b: Tacvîd'e âid arapça bir risâle. 4. b de Ahmad b. Ahmad b. Muhammed al Kudsi nazılu Damaşak'a göre Asmâ-yı husnâ, 9. a ya kadar, Kıra'ât-ı seb'a'ya göre bu Kur'an'a konan remzlerin cetveli. 9. b - 10. a: Kur'an'daki harflerin fetha, zamme, kesre, med, hemze, nokta v.s. nin sayılarını bildiren şema. 11. b - 12. a: Kur'an'ın hattâtı olup aslen Bağdadlı olan Muhammed b. Mahmûd al-kârî al-Samarhândî'nin, Hz. Muhammed'e kadar kırâat şeceresi. Metin, 13. b den başlıyor. I. sûreden (al-Fâtîha) XVIII. sûrenin sonuna kadar. Yazı nesih. Yazılış târihi yok. Kâğıda ve yazıya göre VII - VIII. asr-ı hicriye âit.

سعید محمد حمدم چلبی

Sa'îd Muhammed Hamdam Çalabî:

قرآن کریم، ترجمہ و تفسیر (فارسی)

Kur'an-ı Kerim, terceme ve tefsir (Fârisî)

Kenarı oyma cetvelli, çiçek tezyinatlı, kırmızı renkli, mıklaplı meşin cilt.

Cilt eb'âdî: 18 × 10

Yazı eb'âdî: 13.5 × 6.8

Metin kenarlarındaki cetvelden başka dışta da ortası altın iki lâcüverd cetvel var. 311 yaprak. Her sahifede 14 satır var. Her satırın altında surhla ve şikeste ta'likle farsça tercemesi. Kenarlar altın cetvelle çevrili. Metin satırları ve surhla yazılmış tercemeler, altın cetvelle ayrılmış. İlk iki sahife İrankârî pek güzel tezhipli. Metin nesih; pek güzel bir yazı değilse de resm-i hatta uygun. Duraklar ve ekseri sûre adları altınla yazılmış. Kenarlarda, hâşîye tarzında tefsir var. 1. a da ve 311. b de beyzî "Vaḳf-ı Kitâb-hâne-i Hâdreti Mavvlânâ ḳuddîsâ sırruhu'l-a'lâ" mührü ve gene murabba' şeklinde vakıf mührü var. 312. a da, yedi satır olarak ve ta'likle, خادِم قلمیہ و جلد ابن مصحف - شریف شیخ محمد سعید از - دودمان حضرت مولانا - yazılı. Bu yazı, Mushafı yazanın, ciltliyenin, tezhib edenin bizzât Sa'îd Hamdam Çalabî olduğunu açıkça gösteriyor. Müze memurlarından Necâti Elgin, Kütüphanede 2521 No. da kayıtlı ve ketebelî. Gulistân nüshasını haber verdi; aynı yazar tara-

findan yazılan Gulistân'la bu Mushaf'ın yazısını karşılaştırdık; böylece metnin, terceme ve tefsirin, Hemdem Çelebî'ye âid olduğu kesin olarak anlaşıldı.

Kenarlarda tefsiri muhtevî farsça yazılar da Hemdem Çelebî'ye âittir ve bu yazılar, "mazhab-ı İmâmiyya-İtnâ'şariyya", usûl ve furûuna mutâbiktir. Meselâ IV. sûrenin (al-Nişâ') 24. âyetinin terceme ve tefsiri (41. a) abdest âyetinin terceme ve tefsiri (54. a), İmâm Muhammed'al-Bâkır ve İmâm Ca'faras- Sâdık'tan nakil ve rivayette bulunurken عليها السلام denmesi (56. b), âyet-i vilâyetin tefsiri (58. b), Gadirü Humm rivâyeti (59. b), mezâhib ehlini "muvâfık, muhâlif, diye tevsimi (aynı), Kâfî'den nakilde bulunması (216. b), Âli Yâsîn'i, Âli Muhammed olarak kabûlü (223. b), Macma' al-bayân'dan ahz-ı re'y eylemesi (246. b), Naba' al-'azîm'i H. Ali olarak kabûlü (226. a), son duâda, "aimmat al-ma'sûmin"i anması (311. a) gibi birçok delil ve beyyine, bunu isbâta kâfidir. 139. a ve 309. b de olduğu gibi bâzı yerlerde yanlış yazılan kelimelerin çizildiği de vâki'dir. Hâsılı bu Kur'an-ı Kerim, hem metni, hem tercemeyi hâvi olmakla beraber aynı zamanda tefsirdir.

Baş. (1. b) بسم الله الرحمن الرحيم بنام خدای بخشاینده مهربان
Son. (311. b) من الجنة والناس ارجن ومردمان

Dua, 311. b de bitmektedir.

شاهفور

Abu'l-Muẓaffar Tâhîr b. Muḥammad al-İsferâyîni al-ma'rûf bi Şâhfür:

(تاج التراجم فی تفسیر القرآن للعاجم)

Tâcal-tarâcim fî tafsîr al-Kur'ânî lil a'âcim

FARSÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı Osmanlı cildi

Cilt eb'âdî: 29.3 × 21.5

Yazı eb'âdî: 24 × 17

Yazı Selçuk nesih. Âyetler sülûsle. 280 yaprak. Her sahifede 17, yahut 18 satır var. Âyetler mütevâli ise de satır sayısı değişiyor. Yazılış târihi ve hattâtı belli değil. گویند، کرداند، پیرد، گویند gibi د ların noktalı oluşuna, ک lerin ک tarzında yazılışına, 748 ve 777 de iki kişi tarafından temellük edilmiş bulunuşuna nazaran VII. asr-ı hicride yazıldığı muhakkaktır. Bâzı sûre adları surhla yazılmıştır. Âyet altlarındaki tercemelerin, surhla izahları yapıldığı da var ve bu yazılar da Selçuk devrine âit. İlk yaprakta, birisinin, kızkardeşini, 777 Recbinde gelin ettiğine, aynı yaprakta, انك ابن ابراهيم بن... adlı birisinin, kitabı 748 de temellük ettiğine, dâir kayıt var. Aynı yaprakta, Derviş Yûsuf al-Burûsâvî tarafından vakfedildiği, Konya müftisi ve Mevlânâ medresesi müderrisi Mahmûd b. Muhammed'in şehâde-

617

Cilt
63

أحمد ابن عمر بن ابراهيم القرطبي
Ahmad b. 'Umar b. Pbrāhīm al-Kurṭubī:

Muhtaşar al-Buhārī

(مختصر البخارى)

II. Cüz'

A R A P Ç A

Kenarı zencirekli, ortası sekiz köşeli şemseli, mıklaplı, mıklabında hilâl kabartma, fevkalâde güzel ve Selçuk tarzı, Karaman devri meşin cilt. Cildin iç kâğıdı, Selçuk devrine âit kabartma tezyinatlı.

Cilt eb'âdı: 35 × 17

Yazı eb'âdı: 20 × 12

214 yaprak. Her sahifede 21 satır. "باب" lar, hadis senedlerindeki "عنه" ve "عن" lar ve nazarı çekmesi gereken kelimeler sülûse. İlk yaprakta (1. a), ciltteki bapların fihristi. Yazı, ekseriyet itibarıyla noktasız Selçuk neshi. Camâladdîn Abū'l-'Abbās Ahmad b. 'Umar b. Pbrāhīm al-anşārī al-Kurṭubī, 656 da (1258) İskenderiye'de vefât etmiştir (Kef. I, s. 554).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم صلى الله عليه وآله وسلم باب كيف كان
رضى الله عنه عن عبد الله بن عمر قال لما اسلم عمر... (1. b)

Son. فيها خرجه الترمذى فى كتابه فى حديث السجلات والحمد لله وحده
Ketebe. كتبه بيده الخاطيه الفانيه العبد الفقير... ابو بكر بن محمد بن علي الشهير
بابن مسافر... وكان الفراغ من نسخه العشرين من شهر رجب الفرد
سنة ستين وسبعائه والحمد لله رب العالمين

618

Cilt
64

محمد اسمعيل البخارى
Abū 'Abdallāh Muḥammad b. Psmā'il al-Buhārī:

Saḥīḥ al-Buhārī

(صحيح البخارى)

A R A P Ç A

Üstü bez kaplı meşin, mıklaplı cilt.

Cilt eb'âdı: 27 × 17.5

Yazı eb'âdı: 18.5 × 12.5

Yazı, harekeli nesih. Baştan 10 yaprak sonradan yazılıp tamamlanmış. 213 yaprak. Her sahifede 23 satır var. Bâzı sahifelerde 21 satır (Ketebe III. ciltte). Abū 'Abdallāh Muḥammad b. İsmā'il b. Pbrāhīm b. al Muḡayra b. Bardizbih al-Cu'fī al-Buhārī, 194 H. de doğmuş (809), 256 yılı, fitır bayramı gecesinde (870), Semerkand'e iki konaklık bir yer olan Hartang'de vefât etmiştir (Ahmed Na'im: Saḥīḥ-i Buhārī muhtaşarı Tacrīd-i Saḥīḥ terc. c. I, 1st. Evkaf Mat. 1346 - 1928, s. 487 - 488, not. 1).

Baş. بسم الله الرحمن الرحيم صلى الله عليه وآله وسلم باب كيف كان
يدو الوحى الى رسول الله صلى الله عليه وسلم وقوله عز وجل انا اوحينا
اليك... (1. b)

Son. ... كتاب الحج وجوب الحج وفضله وقال الله تعالى والله على الشاس حج
البيت من استطاع اليه سبيلا الآية (213. b)

619

Cilt
65

Aynı kitap

II. Cilt

Aynı tarzda ciltli. Eb'ad ve yazı aynı. 178. a - 178. b, sonradan eklenerek tamamlanmış. Satırlar aynı.

Baş. حدثنا محمد بن عبد الله بن يوسف اخبرنا مالك عن ابى شهاب...
(1. a)

Son. ذهب قال لا الا من طين كتاب الشركه (178. b)

620

Cilt
66

III. Cilt

Tavsif aynı.

Baş. كتاب الشركة فى الطعام والنهد والعروض... (1. b)

Son. ... قالوا اردنا ان كنت كاذبا نسترخ وان كنت نبيا لم يضرك (216. a)

Ketebe. ... وكان الفراغ من كتابته فى سادس اول شهر الله ذى الحج سنة خمس وعشرين وثمانمائة على يد الفقير الى رحمة ربه المستغفر من ذنوبه محمد بن جنيد بن علي عفا الله عنه... (aynı)

Bu yaprakta, 916 - 929 da, burayadek okuyanlar ve okutanlar hakkında kayıtlar var.

621

IV. Cilt

Cilt

67

Tavsif aynı. 259 yaprak. Baştan 18 yaprak, önceki ciltlerin yazısıyla. Burdan sonraki yazı, ayrı ve güzel bir nesih.

Baş . . . بسم الله الرحمن الرحيم باب الجهاد باذن الابوين حدثنا آدم قال حدثنا شعبة قال . . . (I. b)

Son ve ketebe. . . مريضاً أوبه اذى من رأسه ففدية من صيام أو صدقة أو نسك . . . ينلوه باب قصة عكل وعريضة آخر الجبلدة وصلّى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه . . . تم الجزء الثالث من صحيح البخارى على يد العبد . . . على بن حسن بن شرف الدين الكاتب الحصنى ابداً الله تعالى ملك مالكمها . . . وذلك في شهر محرم الحرام من شهر سنة وخمسين وثمانماية حامداً ومصلياً ومسلماً على نبيه والحمد لله رب العالمين (259. a)

622

جزء السادس من البخارى

Buḥārī (cüz' VI)

Cilt

68

Tavsif aynı; başı eksik. 286 yaprak. Yazısı, bundan önceki ciltlerden ayrı. Nesih. Baştaki iki yaprak, ayrı bir yazı, kâğıt da yeni; sondaki yaprak da öyle.

Baş (I. a) . . . ان رسول الله صلى الله عليه وسلم توفي وهو ابن ثلاثين وستين . . . قلت فلعله قال قبل ان يبنى تم الجزء ويملوه كتاب الدعوات (286. a)

623

بخارى

Buḥārī (VII. nin sonu)

Cilt

69

Tavsif aynı. 59. yaprağa kadar eski ve ayrı bir yazı. Bu yazı, VIII. asr-ı hicri yazısına pek benzer; yalnız 49. yaprak sonradan eklenmiş ve kötü bir yazıyla yazılmış. 50. a da, Şamsaddin al Kudsi' nin, burayadek okuduğu, 54. de aynı zâtın aynı tarzda bir kaydı, 59. b de gene aynı zâtın aynı kaydı mevcut. 61. a dan sona kadar ayrı ve kötü bir yazı. 125. a da, . . . بسم الله الرحمن الرحيم باب الجهاد باذن الابوين حدثنا آدم قال حدثنا شعبة قال . . . (I. b)

عبد الله البخارى رحمه الله تعالى تجزئة ثلاثين لثلاث خلون من شهر رمضان سنة تسع وثمانين . . . yazısı var. وسبع مائه الحمد لله رب العالمين وصلّى الله على محمد النبي الامى وآله وسلم وذلك على يد محمد بن الركن الشافعى المعرى Sol yanda bu yazı şöyle devâm ediyor: Aynı yaprakta, gene sol yanda, kenarda, . . . بلغ مقابله وتصحيحاً لاثنتي عشرة ليلة ان بقيت من ربيع الاول سنة تسعين, 125. b boş. 126. a da, . . . الجزء الثاني والعشرون من صحيح الامام, 126. b de, . . . بسم الله الرحمن الرحيم وصلّى الله, 126. b de, . . . ابى عبد الله البخارى رحمه الله تعالى تجزئة ثلاثين على محمد وآله وسلم باب ميراث الاخوات مع البنات عصبه حدثنا بشر بن خالدنا محمد بن بلغ مقابله وتصحيحاً لمحمد الله وعونه, 193. b de, alt tarafta, kenarda, . . . بلغ مقابله وتصحيحاً للثلاثين ان بقيت من ربيع الاول سنة تسعين, 266. a da, sonda, . . . وسبع مائه على يد كاتبه محمد بن الركن الشافعى عفا الله عنه وعن والده وسائر المسلمين بتمه وكرمه انه سمع قريب الحمد لله رب العالمين وصلّى الله على سيدنا محمد وآله وسلم . . . yazısı, aynı yaprakta, 'Alî b. Aḥ'î'n Haleb'de, Mengliboğa câmiinde 807 de, Aḥ b. Muḥ b. Aḥ al-Mar'aşl'nin 938 de okuduğuna dâir iki kayıt var. 266 yaprak.

Baş. . . (I. b) . . . علي بن عبد الله حدثنا سفين قال عمرو قال . . . Son. [kenara çıkılmış: فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان عبد الله رجل صالح لو كان يصلّى من الليل] فقال نافع لم يزل بعد ذلك يكثر الصلوة (266. a)

624

بخارى

Buḥārī VIII.

Cilt

70

Aynı tarzda ciltli. Tavsif aynı. 1. a da, . . . بسم الله الرحمن الرحيم الميمى في النوم حدثني عبد الله بن محمد . . . yazısı. 98 yaprak. Her sahifede 15 satır. Bab ve baş yazıları surhla. Yazı hareketli nesih, ketebe yok.

Baş. . . (I. b) . . . بسم الله الرحمن الرحيم الميمى في النوم حدثني عبد الله بن محمد . . . Son. . . عليه وسلم يمته والله لا يفلح ابدأ فرجعنا اليه فقلنا له فقال لست انا احكم (97. b)

98. yaprak yeni ve kötü bir yazı. Bu yaprak, Buḥārī'nin sonu olan . . . حبيبنا الى الرحمن حفيظنا على اللسان ثقيفنا في الميزان سبحان الله وبحمده سبحان الله . . . yazısı var (98. b). Bundan sonra, . . . كمل الجزء السابيع والعشرون من صحيح الامام ابى, 125. a da, . . . (I. b)

(جامع الصحيح)
Cāmi' al-Şaḥiḥ IV.

ARAPÇA

Aynı evsafa cilt ve yazı. 168 yaprak. Her s. de 17 s.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر يا كريم قال الامام الحافظ ابو الحسين :
(I. b) مسلم بن الحجاج رحمه الله حدثنا اسحق بن ابراهيم الحنظلي
Son ve ketebe : . . . فقال كان اذا دهن رأسه لم يرمه شي' واذا لم يدهن رى :
منه آخر الجز الرابع . . . ويتلوه في اول الخامس حدثنا ابو بكر ابن ابى
شيبه فرغ من نسخه محمد بن سوده بن الخطيب القابوني ثالث
عشرين شهر جمادى الاخره من شهر سنة سبعين وثمانمائة والحمد لله
وحده (168. a)

(جامع الصحيح)
Cāmi' al-Şaḥiḥ

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı Osmanlı cildi.

Cilt eb'adı : 26.5 × 17.5

Yazı eb'adı : 18.5 × 12.5

Yazı aynı ve Mahmud Paşa vakfı. 205 yaprak. Her sahifede 17 satır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر يا كريم حدثنا ابو بكر بن ابى شيبه . . .
(I. b)

Son ve ketebe : ان عباد قال سمعت اباذر رضى الله عنه يقسم لئزلت هذان خصمان
بمثل حديث هشيم . آخر كتاب صحيح الامام الحافظ مسلم . . . وفرغ
من نسخه محمد ابن سوده بن الخطيب القابوني في يوم السبت سادس عشر
شوال من شهر سنة سبعين وثمانمائة والحمد لله وحده كتبه لنفسه ولبن
شاء الله فرحم الله تعالى من نظر فيه او قرأ فيه ان يدعو له بالمغفرة ولجميع
المسلمين وان ترى عيباً فسد الخلا فجل من لا فيه عيب وعلا (205. a)

ابو الحسين مسلم النيسابورى
Abū'lḤusayn Muslim al-Nisābūrī:

Cāmi' al-Şaḥiḥ
(جامع الصحيح)

ARAPÇA

Mıklaplı, üstü ve altı Selçuk tarzı kabartma ve kendesi tezyinatlı, kenarları
cetvelli; kapaklarla mıklabın iç kısmı kabartma ve işleme tezyinatlı.

Cilt eb'adı : 27.5 × 19

Yazı eb'adı : 19.5 × 12.5

Yazı, Selçuk neshi. VIII. asr-ı hicriye (XIV) âit. Kenarlarda, muhtelif yazılar
ve arapça izahlar var. Ekseri baplar, kenarlara surhla yazılmış. Bazı hadis senetlerinde
geçenlerin vefat târihleri kaydedilmiş (meselâ s. 174, 182, 183, 290). Sahife numarası
konmuş. 342 sahife; her sahifede 23 satır var. Noksan.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم كتاب صلاة الخوف حدثنا عبد بن حمد قال نا عبد الرزاق :
(S. 2) قال نا معمر عن الزهرى

Son : الى الرسول والى اولى الامر منهم لعلمه الدين يستنبطونه منهم فكنت انا :
(S. 342) استنبطت ذلك (ذلك : Kenarda) الامر وانزل الله آية التخيير

حسين الريدانى

Maḥzaraddīn Ḥusayn b. Maḥmūd b. al-Ḥasan al-zaydānī:

al-Mafātīḥ fī ḥall al-Maṣābiḥ
(المفاتيح في حل المصايب)

ARAPÇA

Ortası basit şemseli, mıklabı kopuk ciltli.

Cilt eb'adı : 26. 7. × 18

Yazı eb'adı : 19.5 × 11.5

Sahife numarası konmuş. 612 sahife. Her sahifede 25 satır var. Yazı neshi. باب
ve etrafı gibi dikkati çekmesi gereken kelimeler surhla yazılmış Mahmud Paşa
vakfı. 516 H. de (1122) vefat eden Ḥusayn b. Mas'ūd al-farrā' al-Bağawī'nin Maṣā-
biḥ al-Sunna'sinin şerhi (Kegf. II, s. 1698). Maḥzaraddīn Ḥusayn b. Maḥ. b. Ḥasan
al-zaydānī, 727 H. de (1326-1327) vefat etmiştir (aynı, s. 1699). Ketebe kaydı
yok. Kâğıt, cilt ve imlâ bakımından IX. asr-ı hicriye (XV) âittir.

باسم الله الرحمن الرحيم ومنه العون والعصمة وبه الحول والقوة الحمد لله : Baş
ملا السموات وملا الأرض وملاء ما يشاء سبحانه لا احصى ثناء عليك
انت كما اثبتت على نفسك
(S. 2)

وان شيدوا قواعد الدين واساسه ومهدوا اصل الشريعة وبيتاتها لكن :
 Son : الاخرين حفظوها اجتهدوا في تلخيصها وتجريدها وصرفوا عنهم في التقرير
 والتشهير والعمل بمضمونها الى قيام الساعة وكل مغفور وسعيهم مشكور
 واجرمهم مقبول ثم الكتاب بحمد الله وحسن توفيقه ثم قال المصنف ادام الله
 افضاله بعد ان تم الشرح هذا وانى لم اكن من حزب الالوين ولا من زمرة
 الآخرين بل معترف بالقصور في الامور وملزم للجهل والفقر هذا
 هو آخر ما قصدت ايراده من الحاشية التي جمعتها على كتاب المصابيح
 والحمد لله
 (S. 612)

(Vâkî Mahmud Paşa, Ayas Paşazâde'dir. 998 H. de Şehrizûr'a beylerbeyi oluyor; sonra Konya vâilîğine tayîn ediliyor. Kardeşi Sinan Paşa, Mevlânâ türbesi önündeki müstakil türbede medfundur; Sicill; c. IV, s. 314. Mevlânâ türbesinde (Huzûr'da) teşhir edilen şöyle bir levha var:

چو محمود پاشا محدث نهاد
شده محرم این حرم با صفا
گذرکن ز ظلمت بنور ببلش
مورخ زدش بهر تاریخ و گفت

کشاده قلاع حدیث نبی
کشوده قفاح حدیث نبی
بنور شعاع حدیث نبی
بیا در سماع حدیث نبی

982

(Pek kötü bir ta'likle tahta üstüne yazılmış olan bu târihin üçüncü beytinin ilk mısraı, *گذرکن ز ظلمت بنورش یا* olacak. Bu levha bize, Mahmud Paşa'nın Der-gâhta bir dâr al hadîd kurduğunu göstermesi dolayısıyla mühim bir vestikadır.)

Cilt

78

632

عَلَى بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْعِزْزِي
'*Ali b. Ahmad b. Muḥ. b. Ibrāhīm al-'Azīzī* :
al - Sirāc al-munīr biṣarḥ al-Cāmi' al-ṣaḡīr
(السَّراجُ الْمُنِيرُ بِشَرْحِ الْجَامِعِ الصَّغِيرِ)

А В А Р Ç А

Ortası şemseli, kenarı düz cetvelli, mıklabı kopmuş, meşin Osmanlı cildi.

Cilt eb'âdî: 29 × 22.5

Yazı eb'âdı: 22,5 × 13

Yazı güzel bir nesih. Husûsî adlar ve dikkati çekmesi gereken yerler, hadisler, surhla yazılmış. Şahife numarası konmuş. 1403 sahife. 1. sahifede, السراج المنير بشرح الجامع الصغير تأليف سيدنا ومولانا عمدة الانام شيخ مشايخ الاسلام زين الملة والدين محيى السنة فى العالين نورالدين على العزيزى فصح الله فى مدته واعاد علينا والمسلمين وبعد فيقول العبد الفقير على ابن احمد بن محمد مؤلفي yazılmıştır. Bu yazının altında, Şayh Husayn b. Mawlânâ (*Pir Husayn Çalabî*) zamânında, 1069 H. de (1658 - 1659), ulemâdan 'Unsi tarafından vakfedildiği, on satırlık bir vakfiye yazısıyla tesbit edilmiştir. Müellifi eserin dibâçesinde, ابن ابراهيم العزيزى هذا شرح لطيف وصنعتة على الكتاب المسمى بالجامع الصغير فى احاديث البشير النذير تأليف الامام العالم العلامة مجتهد عصره شيخ الحديث ابى الفضل عبد الرحمن جلال الدين الاسيوطى نعمده الله بالرحمة والرضوان واسكنه اعلا فراويس الجنان جمعتة من شروح الكتاب فحيث قلت قال الشيخ فرادى به شيخى خادم السنه محمد حجازى الشعرانى المشهور بالواعظ واذالم اعن الكلام لاحد فهو عن الشيخ عبد الروف المناوى حافظ عصره sözleryle غالباً قد اخرج باسمه كماستراه وسميته السراج المنير بشرح الجامع الصغير . . . » şerhinin adından ve şerhte, Şayh diye anıldığı zattan v.s. bahsetmektedir. 'Âli b. A. h. b. Nîrâddin Muh. b. İbrâhim ibn al-'Azîz, Mısır'ın doğusundaki 'Âziziyya'ya mensuptur. Eseri, 1292 de Bulak'ta basılmıştır (*Joseph Elian Sarkis: Mu'cam al-ma'biûât al-'arabiyyati veal-mu'arraba; Mısır-1346 - 1928, s. 1325 - 1326*). Vefât târihi belli olmamakla berâber şerhini, 1045 yılı Rabi'ulevvelinin onuncu cumâ günü bitirdiği (1635) ve nüshada tasdir edilmektedir; buna nazaran 'Âzîz, hicrî XI. yüzyıl ricalindendir.

1. Sahifedeki kayda nazaran nüsha, müellifin hayatında yazılmış bir nüsha-
dan istinsâh edilmiştir.

باسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين قال سيدنا ومولانا عمدة الانام شيخ مشايخ الاسلام سيدي به زمانه فريد عصره واوانه زين الملة والدين محي السنة في العالمين نور الدين العزيزي ادام الله ايامه الزاهرة . . . الحمد لله الذي وفقنا للاشتغال بسنة رسوله وتبليغها من رغب فيها . . . (s. 1)

... فيه ساعة لا يوافقها عبد مسلم يدعو الله بخير إلا استجاب الله له ولا : Son يستعذ بالله من شيء إلا اعاده الله منه ت هو عن اى حرره (s.1403)

وكان الفراغ من تأليفه يوم الجمعة المبارك عاشر شهر ربيع الاول : Ferâğ ve kelete :
 سنه خمس واربعين والف وكان الفراغ من كتابة هذه النسخة المباركة على يد
 الفقير الفاني على ابن عبد الرحمن البدراني الشافعي غفر الله تعالى له ولوالديه
 ولمن دعى له بالمغفرة ولجميع المسلمين اجمعين امين امين امين في يوم الخميس
 المبارك تاسع شهر ذى القعدة الحرام الذي هو من شهور سنة ثلاث وستين
 والف .
 (s.1403)

Cilt
79

633

علاء الدين السخوى

'Alâ'addîn al-Suḥûmî:

al-Maṣābîḥ fî l-Maṣābîḥ

(المصابيح في المصابيح)

A R A P Ç A

Kenarı düz cetvelli, ortası pek güzel şemseli, mıklaplı meşin cilt.

Cilt eb'âdı: 27.3 × 18

Yazı eb'âdı: 20.5 × 13

Yazı, نوع، قوله. Yazı nesta'lika çalar bir nesih. Masâbih şerhi olan bu kitabın müellifi hakkında fazla bilgi yok. Keşf, bu zatın, Şâriḥ al-Şifâ tarafından zikredildiğini yazıyorsa da vefât târihini veremiyor (II. s. 1700). Şerh, 847 de (1443 - 1444) istinsah edildiğine göre bu târihten önce tedvin edilmiştir. Şâriḥ, حلائى (bâyile) على زمزت اما بعد فقد الح على زمزت وثلة خلصائى ان اشرح لهم كتاب المصابيح تأليف الامام الهام ولى الانعام على اهل الاسلام ركن الشريعة محي السنة ابى محمد الحسين بن مسعود الفراء جزاه الله من الاسلام والمسلمين الخير ورضاه وجعله الجنة مثواه وسميته بكتاب المصابيح في المصابيح... (s. 2) satırlarında kitabının adını açıklıyor.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله ملاء السموات وملاء الارض :
(s. 2) وملاء ما يشاء بعد هذه الاشياء واشكر له شكران يكون
Son ve ketebe: كنتم خير امة وقال الله تعالى وكذلك جعلناكم امة وسطا اى خياراً
قوله اللهم كما جعلتنا . . . الحمد لله رب العالمين . . . تمت كتابة هذا الكتاب
الشريف المبارك الميمون المدون لشرح المصابيح للعالم الكامل الفاضل علاء الدين
السخوى . . . على يدى العبد الفقير . . . درويش محمد القرى . . . غداه يوم
الجمعة من شهر رمضان سنة سبع واربعين وثمانمائه والحمد لله على الهام
(s. 591 - 592) وعلى رسوله محمد افضل السلام

Aynı sahifede, kitabın, çok kötü bir nüshadan yazıldığı, şu kayıtlarla belirtilmiştir:
قد نقلت هذا من النسخة السقيمة الغير المقابلة بمن نظر بعين الانصاف والمرجو من كرمه الا
يعفو عني ومعذرتي ويشغل بتصحيحه وتسديده فيستحق الثواب الجزيل من الله الجميل .

1. Sahifede, Şayḥ Ramaḍân tarafından vakfedildiği üç satırla kayıtlı 3. ve 68. sahifelerde, وقف جمعيت خانه للمولى در قورنيه kaydı var. Aynı kayda, diğer bâzı sahifelerin üstlerinde de rastlıyoruz. Son sahifede de, وقف جمعيت خانه للفقراء المولويه, وقف در قورنيه yazısı mevcut.

Cilt
80

634

اليغوى

Abū-Muḥammad al-Ḥusayn b. Mas'ūd al-farrā' al-Bağawî:

Maṣābîḥ al sunna

(مصاييح السنه)

A R A P Ç A

Mıklaplı, âdi meşin cilt.

Cilt eb'âdı: 27.5 × 18

Yazı eb'âdı: 18.5 × 12

213 yaprak. Sonradan eklenip tamamlanmasını sağlıyan sahifeler müstesnâ, her sahifede 21 satır. Başta, iki sahifede, sonradan yapılmış bir fihrist. 1 numarayla numaralanan 2. yaprağı, 5. ve 6., 211 - 212. yaprakları, yeni bir yazıyla yazılarak cilde eklenmiş. Yazı, kötü bir nesih.. VIII, belki de IX. asr-ı hicriye (XIV - XV) âit. İlk yaprağında, Başarâh Osman Hoca'nın vakfı olduğu kayıtlı. 213. b de, başka yazıyla, وقع الفراغ من رر هذه السحه المرفعه الماركة سمه سعه عابن، yazıyla, وقع الفراغ من رر هذه السحه المرفعه الماركة سمه سعه عابن، yazılmışsa da bu yazı, nüshaya eskilik izâfesi için bilgisiz biri tarafından yazılmış.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى والصلوة :
الثامة الدائمة على رسوله المجتبى

Son : . . . عن انس قال قال رسول الله صل مثل امتي مثل المطر لا يدرى ا اوله :
(219. a) خير ام اخره

Cilt
81

635

ولى الدين ابو عبد الله محمد بن عبد الله الخطيب

Waliyyaddîn Abū-'Abdallāh Muḥammad b. 'Abdallāh al-ḥaṭīb:

Mişkāt al-Maṣābîḥ

(مشكاة المصابيح)

A R A P Ç A

Üstü ebri kaph, mıklaplı âdi meşin cilt.

Cilt eb'âdı: 23 × 16

Yazı eb'âdı: 14.5 × 10.5

279 sahife; her sahifede 23 satır. Kötü bir neşih. Hadiseler ve râvileri surhla yazılmış. ... الحديث الاول ، الحديث الثاني diye devam ediyor; 9. sahifede الحديث الرابعون var. Bunlar ahâdis-i kudsiyye. Sonra hâtimeşiz olarak ahâdis-i Nebeviyye baş-

yapraklar eksik. Buraya kadar, yalnız tercemeler var, şiirler alınmamış. 187. a da, gene şiirler alınmaksızın *كلمه شصت و یک* den başlıyor.

Bu kitap, Raşîdaddîn Muhammed b. Muhammed al-Waṭwāt'ın (*vefâtı* 552 H. 1157), *Tuhfat*’ı aş-Şiddik, Faşl -al-Hitâb, Uns al-lahfân, Maṭlûbu kullî tâlib., adları altında Abû Bakr, Umar, ‘Utmân ve ‘All’nin yüzer sözünün toplanmasından meydana gelen kitabın türkçeye tercemesidir. Farsça şüirler Vatvât’ındır; türkçe tercemeler, mütercimindir. Bâzı şüirlerin yazılmaması, istinsahta tasarruf denebilecek derecede serbest davranılması düşünüldür, bir müstensihin bu kadar hatâ yapmıyacağı da göz önüne alınırsa, kitabı yazar Badreddîn b. Himmet -yâr al Mawlawî’nin, mütercim olduğu kanaâtime varılır sanırız. Hele, 64. a -b de “tawhîd-i, tevhîd-i avâm, tevhîd-i havâss diye ikiye ayırması, mütercimin, taryık-ı sūfiyyeye münâsib olduğunu da göstermekte ve kanaâtimizi kuvvetlendirmektedir (*b. Keşf. I, s. 177 - 178, 368. Hadiyyat al-ârifin, II, s. 99 - 100. Bu eserde Vatvât’ın vefâtı, 578 H. dir; 1182).*

Kitapta, hemen umûmiyetle hurûf-ı imlâ yoktur. اِدَّه , قُرْتُلسِّنْ
وَادَجِيدَرْ دَخَ (1.b) وِرَه وَرَكْ بومُرادِ جِنِّ (1.a) اَيْلِكْ , بِسِيرَرِكَ
يُخْدَّرْ «خ» iledir; «ق» lar, hemen umûmiyetle gibi (3.a) كُبَيْرْ (2.b) قَتِيلِقْ
gibi (3.b). Şimdi «ط» ile söylenen sözler, «د» ile yazılmıştır. ذُوغَدَنْ (1.b, 2.a)
Tafdil eki, رَقْ , مَبْرُقْ , مُبْرِقْ تَرَ. رَكَ , رَقْ (2.a) لَّا يَفْقَهُهُ . Onlar, اولر tarzın-
dadır (2.b). Hizmetçi ve cârîye yerine قَرَوُّشْ (1.a), iyilik yerine يُشَلَّقْ (1.a),
ahdettir, kızmak yerine قَمِمَتْ (1.b), sâhib yerine اِيهِ قول قرووش آيلرى)
حَذَرِ اَيْلك ظلمدن كه هراينه kullanılıyor. Muânid yerine اُنْكُوْ
ظالم اُنكودُر الله معنى حديث روشن در زهار ظلالميله اوْتورمه درمه كه الله
اُنْكُلِكْ اِتْمِيشْ اِلْسَيْنْ وَاللهاله خود جيقيش مييجقسين وقجب حقوك
indenken Hâslılı bu kitap, devrinin ve devrinden
önceki zamanların tükçesi, selis ifade tarzı, öz türkçe sözler, hattâ kısa ve devrik
türkçe cümle inşası bakımından bir hazinedir.

Baş : (1. a) ... قُيَامُ اَدِه دَنِيَانُكْ قُضَايِي وَ آخِرَتُكْ بِلَاسَنَدَن قُورْتُلُسِينْ

کلمہ پنجاہ^۱ ہم القلب اذا اُکره عُمی یعنی گوکل چون ظلمله یُرلہ : Son
کوراولہ معنفس بو کلمہ نک اولدر کہ چون (206. 6)

Cilt

97

651

42 Hadîsin farsçaya nesren tercemesi ve nazmen meâlî

Kenarları meşin, mıklaph, üstü kâğıt kaplı alelâde cilt.

Cilt eb'âdî: 21.5×15

Yazı eb'âdı: 14.5×8.5

158 sahife; her sahifede 17 satır. Hadisler nesih yazıyla ve harekeli. Yazısı ta'lik. مرویست که, gibi dikkati çekmesi gereken yazıları surhla. Her tercemenin so-

nunda, 2 - 7 beyitlik mesnevî tarzında ve "fâilâtün fâilâtün fâilât., yahut "mefâilün mefâilün feûlün., vezninde, yine farsça ve hadisin meâlîni veren şiir. Baş tarafı eskis.

وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ وَعَلَيْهِ التَّكْلَانِ اِنَّهُ هُوَ الْعَيْنُ فِي كُلِّ حَيْثٍ وَاَنْ قَالَ رَوٰى :
 عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ اَتَيْتُ الْاَعْمَالَ بِالنِّيَّاتِ
 مَرُّوسْتَ اَزْعُرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اَوْ كُنْتُ كُنْتُ نَبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا عَلِ
 يَصِحُّ نَيْتٌ مَّكَرٌ نَيْتٌ
 (s. 3)

جز نظر پر روی ان دلبر مکن
جوں ترا مجرہ بسوی او بود
گر بود مقصود تومال و نکاح

هر چه غیر اوست اورا ترک کن
کی ترا خوف از عدوی او بود
کی توانی یافت از دستش فلاح

(s. 10)

Son : ونايع نكردى مرشوات شيطاني را مشغول كردى بطاعتى رحمانى تا از :
 ثمرة طاعت ربانى تمتع ومنعم كردى اللهم خلصنا من عذاب الشيران
 وانعم علينا بالجنة والرضوان وادخلنا في شفاعه نبي الانس والجان

زبان نفس خود را بآل کردان
اگر کردی بی نفس و هوایت
شوی کریان و نالان اندران جا
بود آیت همه و اکل زقوم

بدست خود هلاک خود مگردان
دهد بر نار دوزخ حق سزایت
نجات خویش کی یابی از انجا
فرورزد زبایت تا بخلقوم

(s. 158)

Cilt

98

652

Macmū'a

Kenarı alelâde cetvelli düz ve mıklaplı cilt.

Cilt eb'âdî: 19.5×12.5

Yazı eb'âdı: 12.5×7.8

1) Kemâl Paşazâde'nin 100 hadis tercemesi; türkçe manzûm. İlk sahifesi berbat bir şekilde gûyâ tezhîb edilmiş. Sahife kenarları ve hadislerin üst ve altları, karşılıklı yazılmış mısra'ların ortaları altın cetvelle ayrılmış. Besmele süsü, hadisler nesih; tercemeler ta'lik. 27 sahife. İlk ve son sahife müstesna, her sahifede 12 satır var. Şamsaddin Ahmâd b. Süleymân b. Kamâl Pâşâ, tahsilini tamamladıktan sonra Edirne'de müderrislikte bulunmuş, Anadolu Kazaskerliğine yücelmiş, Yavuz'ta Mısır seferine katılmış, 932 H. de (1526) Şeyhulislâm olmuş, 940 Şevvalinin ikinci günü (1534) vefât etmiştir. Yüz kadar risâlesi, târihi ve nâ-tamâm bir tefsiri vardır (Ritter'in mak. e. b. s. 73 - 74).

safiha içinde, iki satır olarak, sülüsle, ... بسم الامير الاجل سيف الدين yazısı var. سيف الدين sonra bir elif görülebilir; yukarda da iki tane iki nokta var. Buraya birisi, siyah mürekkeple bahadır mürşî yazmış. Bu yazı, kitabı temellük eden ve bu sahifede kaydını "رب العالمين ملك محمد بن محمد بن محمد بادر المُرْشِي الشافعي قنّاه عنه أمين، sol kenara zat tarafından, kitabı, ceddine mal etmek için yazılmış samiyoruz; ihtimal hamde الخيرة لله طالع، سيف الدين idi. Bu temellük kaydının altında "جمعة الفقير عبدالرزاق ابن عبدالقادر الحسني الكيلاني الحموي وذلك في سنة تسمةايطه بفرطابلس اخروسة في برج اول"، قال، Kitapta, "في سنة تسمةايطه بفرطابلس اخروسة في برج اول" başlıklar, sülüsle ve shrhla yazılmış. Metin, devrine göre güzel bir nesihle yazılmıştır ve harekelidir. Hadislerden sonra "الحكاية" başlıkları ve bu başlıklarda, daha önceki hadisin sayısı yazılıyor; ayrı bir sayı verilmiyor. Hikâyelerde ashâbın, tâbiünün bâzı menkabeleri ve sözleri geçiyor; aynı zamanda, mevzuâ uygun bir şîr parçası da alınıyor; tâbiünden sonrakî devre ve İsrâilöğullarına âit olaylar da var. Şürliren çoğunun şâirleri zikrediliyor. Kitap, 300, hadis ve hikâyeden sonra, H. Peygamber'in nesebini, adlarını, zevcelerini, evlâdını bildiren bir "hâtîme"yle bitiyor.

Bu kitap, Keşf'te yok. "Hadiyyat al-ârifin" de, "al-Mavşılî" maddesinde, Mu'âfa b. İsmâ'il b. al-Husayn b. Abîl-Bayân Sufyân aş-Şaybânî Camâlâddin Abû-Muh. al-Mavşılî aş-Şafî'i'nin tasânifi arasında, bu kitap da zikrediliyor ve müellifin 630 H. de (1233) vefât ettiği yazılıyor (II, s. 465). Ancak seçerede yanlışlar var. Fihrist' al-kutub-ânat' al-Hidviyya'da da, müellifin cediti Husayn'den sonra Hasan b. Abîl-Fath yazılmamıştır. Bu kitapta, müellifin, 501 de (1107) Musul'da doğduğu, 630 Şa'bân'da öldüğü kaydedilmekte, kütüphânedeki nüshanın 1014 te yazılmış bulunduğuy bildirilmektedir (s. 273).

بسم الله الرحمن الرحيم وما توفيق الا بالله عليه توكلت الحمد لله رب العالمين : Baş
والصلاة والسلام على سيدنا محمد النبي الامي وعلى آله اجمعين قال الفقير
الى الله تعالى المعافى بن اسمعيل بن الحسين بن الحسن بن ابي الفتح بن ابي
السنان غفر الله له ورحمه استخرت الله سبحانه وتعالى في جمع كتاب يشتمل
على ثلاث مائة حديث عن رسول الله صلى الله عليه وسلم وعلى ثلاث
مائة حكاية واثر (s. 4)

Son : وكل امرئ يجرى بما قد نكَلِمَا
(s. 411)

تم الكتاب المبارك بعون الله تعالى ورحمته وفضله ومنه وذلك بتاريخ ثالث عشر
شوال سنة ست وثلاثين وسبعمائة بحلب المحروسة من الآفات

فرغ منه ضبطاً وتصحيحاً أحوج عبيد الله وإلى المغفرة وأفقرهم Bu ketebeden sonra, إلى رحمة الوافرة الغامرة الرجائي شفاعة نبيه محمد في الآخرة عبدالرزاق بن محمد بن أحمد بن أبي الفتح بن علي الحلبي الشافعي البزاز غفر الله له ذنوبه وسر عليه عيوبه وكشف عنه kaydı var (s. 411) Ancak bu yazı incedir ve metnin yazısına pek benzemiyor. 412. sahifede, güzel bir sülûle, انتهى الضبط بحمد الله تعالى

yaazısı tri أربع شهر رمضان العظيم من شهر سنة ست وخمسين وسبعماية احسن الله خاتمتها
mevcut. Bu târihle asıl ketebe târihi arasında yirmi yıl var. Herhalde bu târihi
kırâat, belki de tashiîh, yahut bu nüshadan istinsâh edilen diğer bir nüshanın târihi
olsa gerek. Netekim 413. sahifede, başta sülûsle ve alttaki yazıyla hiçbir ilgisi bulun-
mayan yazısından sonra, Selçuk neshiyle şu satırlar var :

فرغ منه ضبطاً وتصحيحاً بيد العبد الفقير الحقير الضعيف النحيف الطالب برضاء الله تعالى
وبشفاعة محمد صلى الله عليه وسلم حافظ ابن ضياء الدين بن جمال بن جمعة بن محمد السيواسي
المعروف بالحافظ الحنفى غفر الله له ذنوبه وستر عليه عيوبه وكشف عنه كروبه بمحمد
وآله اجمعين في تاريخ ثامن شهر رجب سنة ثلثة وثمانين وسبعماية والحمد لله اولا
واتحراً وظاهراً وباطناً من قرأ فيه وعرف بتصحيحه غفر الله له ولوالديه

الحمد لله وحده طالع في هذا الكتاب، Bu sahifenin atında da, ince bir nesta'likle, المبارك سليمان اغا دارالسعادة غفرالله وستر جمع ذنوبه والمسلمين اجمعين بمحمد صلى الله kaydı var. Bu zâtın, Sultan Selim-i evvel zamânında Dârüs-saâde ağıslı olup evkafa memûr bulunan ve 918 H. de, Mevlânâ türbesinin kapısının solundaki şadırvânı yaptıran Süleyman Ağa olması melhuzdur (*Necâtî Elgin: Türbe kitâbeleri mecmûası; yazma; s. 3*). 414 - 440. sahifede, kitabın metnindeki yazıyla H. Peygamber'in ve H. Fâtıma'nın vefatları yazılmış ve, السلام على سيدالانام وآله الكرام, cümleleriyle bu bahis bitmiştir. Bu bahsin, metne zeyl olması da muhtemeldir. Bu sahifenin alt tarafında, sağda yan bir tarzda, بالله الحمد والمئة وكتبه عبدالرزاق بن محمد, kaydı var. Bu zat, 411. sahifede yazısı bulunan zattır. Sahife kenarlarında süslü yazıyla vakıf kayıtları mevcut.

655

محمد بن محمد (اوقجی زاده)

Muḥammad b. Muḥammad (Okciẓâde) :

Aḥsan' al-ḥadīth

(احسن الحديث)

ARAPÇA-TÜRKÇE

Kenarı hafif cetvelli, ortası çemseli, mıklıplı cilt. 225 sahife. Her sahifede 19 satır var. Eser, çok güzel bir ta'likle yazılmıştır. مؤلفه ، تثر گini dikkati çekmesi gereken yerler, hadis ve âyetler, mısra'lara işâret olan «ع» lar, surhla yazılmıştır. İlk yaprakta (s. 1),

Cilt
103

657

البغوى

Bağawi:

Mıṣbāh as-Sūna

(مصباح السنّة)

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı meşin cilt.

Cilt eb'adı: 30.2 × 20

Yazı eb'adı: 21.5 × 13

688 yaprak. Satırlar muhtelif. Yazı nesih. Bablar, surhlar, bütün ibâreler harekeli. İsm-i Muḥammad, dâimâ sülûsle yazılmış. Kenarlarda haşiye ve tavihler var. İlk sahifede fihrist. Kitabın üstüne, مشکوة التقرى عن مشكوة الدجى خرجت عن مشكوة التقرى yazılmış.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى والصلوة :
(1. b) التامة الدائمة على رسوله ...

Son : ... حبيبتان الى الرحمن حقيقتان على اللسان ثقيلتان في الميزان سبحان الله :
(688. b) وبحمده سبحان الله العظيم

Ketebe : فرغ من انتساخ هذا الجامع المبارك الفقير الى الله ابن عبد الله الشروانى :
(689. a) ابراهيم السننى السلطاني حجة سبيع وتسعاياه عفا الله ...

658

البغوى

Bağawi:

Şarḥ as-sunna III. Cüz'

(شرح السنّة)

ARAPÇA

Mıklaplı, ortası Selçuk tarzı şemseli, kakma altınları dökülmüş, kenarı cetvelli Selçuk cildi.

Cilt eb'adı: 25 × 17

Yazı eb'adı: 19 × 12.5

300 yaprak. Her sahifede 21 satır. 1. yaprak üstüne kâğıt yapıştırılmış Sayın Necâti Elgin, bu yaprağın altında yazı olduğunu görerek bu iki yaprağı ihtimamla açmıştır. Üstüne kâğıt yapıştırılan yaprakta, Selçuk yazısıyla,

وقف هذا الكتاب الفقير الى

رحمة الله تعالى وغفرانه معين الدين سليمان بن ... مهذب الدين على نصرا ورحمته على المدرسة التي انشاها بدوقات ... موبدا محمدا لاجا ... ولا قبول ... لا يوجب ولا يرهن ولا يورث وشرط ان لا يخرج منها اصلا فن بدله بعدما سمعه فانما اتمه على الذين يبذلونه ان الله سميع علم

yazılmıştır (Noktalı yerler bozulmuş; okunamıyor). Bu vakıf kaydına nazaran bu kitap, saltanat nâibi olup 676 da (1277) Moğollar tarafından öldürülen Mu'ınaddin Sulaymân Parvâna tarafından, Tokat'ta yaptırılan medreseye vakfedilmiştir (Bu medrese için b. Manâkib al-'Arifîn; Tahsin Yazıcı basımı, c. I; Türk Tarih Kurumu Basımevi; Ankara - 1959 s. 559. İsmail Hakkı Uzunçarşılı: Kitâbeler; Maârif V. yayın. İst. Millî Mat. 1345-1927, s-56-57). Bu yazı da kendi elyazısıdır. Bu yazının üstünde, iri sülûsle, وعن والديه وجميع المسلمين yazılmıştır ki, her hâlde temellük yazısıdır. Bu yaprağın altında ve ondan sonraki dört yaprakta fihrist var ve 5. yaprağın ikinci satırında bitiyor. Yaprağın üstünde, gene selçuk yazısıyla,

صاحبه ومالكه حاجي محمد بن يعقوب

بن سليمان احسن الله عواقبه في تاريخ سنه اثني وعشرين وستائه تاريخاً صحيحاً باجازة مولانا ملك العلماء قدوة المحققين سلطان المدرسين تاج الملة والدين ابراهيم بن خليل طاب ثراه امين يارب العالمين

yazısı var. Bu yazı, Mu'ineddin'in ölümünden ellidört yıl önce kitabı temellük eden birisine âittir ve kitap, sonradan Pervâne'nin eline geçmiş ve vakfedilmiştir. Aynı yaprağın üstünde, min kâtib elid حسین الصوفى متع به, tarzında bir yazı daha var. Kitapta hâşiye hiç yok. Kenarlarda pek az tashihler var (Kef'e b. II, s. 1040-1041).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد وآله وسلم قال الشيخ :
الامام ظهير الدين ابو محمد الحسين بن مسعود البغوى رضى الله عنه باب
القران قال الله تعالى واتموا الحج والعمرة لله اخبرنا عبد الواحد بن
احمد (9. b)

Son : فانت ولم يقضه فافتي عبد الله بن عباس رضى الله عنه ابنها ان يمضى :
عنها والله اعلم بالصواب (299. b)

Tetimme: آخر الجزء الثالث من كتاب شرح السنّة للشيخ الامام الفقيه ناصر الحديث ابى
محمد الحسين بن مسعود البغوى رضى الله عنه يتلوه في الجزء الرابع ان شا
الله كتاب الامارة والقضاء والحمد لله ... (aynı)

Ketebe : وافق الفراغ منه صبيحه يوم الاثنين سلخ حمادى الاولى سنة مئى وعشرين
وسماه كتبه على بن ابى محمد بن على بن مسعود الكندى النجيبى الانماطى

Cilt
104

Cilt
1091112
Ad'iyya
(ادعيه)

ARAPÇA

Kenarı hafif cetvelli düz cilt.

Cilt eb'adı: 26.5 × 16

Yazı eb'adı: 15 × 9.5

10 yaprak. Her yaprakta 7 satır. Her sahifenin kenarı ve yazıların kenarları altın cetvelli. Sahifelerde 3 satır sülûse, 4 satır nesihle yazılmış. Yazı fevkalâde güzel. Duraklar altın daireler hâlinde. Ketebe yok. Haftanın her gününe âit duâlar. ... يوم الدعاء في يوم

Cilt
110

1113

شمس الدين محمد بن محمد بن الجزرى

Şamsaddîn Muḥammad b. Muḥammad b. al-Cazari:

al-Hiṣn al-ḥaṣin min halâmı Sayyid al-mursalin

(الحصن الحصين من كلام سيد المرسلين)

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, muklaflı cilt.

Cilt eb'adı: 10.8 × 10.5

Yazı eb'adı: 11.3 × 6.4

78 yaprak. İlk sahifesi âdi bir tezhible müzehhep. Öbür sahifelerde altın cetvel. Bazı sahifelerde, kenarlarda hızb yerine geçen süsler var. Yazı fevkalâde güzel bir nesih; harekeli. Fakat hattat, pek bilgisiz. Meselâ *در الصلوة* yerine *در الصلاة* ve *در الصلوة* yerine *در الصلاة* yazmış (13. b). Keşf'te, Şamsaddîn al-Cazari'nin vefâtı, 739 gösterilmiş, parantez içine 833 alınmış (I, s. 669 - 670), Kâmûs al-a'lâm'da, 733 te vefât ettiği kaydedilmiştir (İst. Mihran Mat. 1308; c. III, s. 1802). Bu kitabı, Aḥmad b. Tâc al-ârifin adlı birisi türkçeye çevirmiştir (Bursa K. Genl, No. 33).

Baş : (1. b) ... بسم الله الرحمن الرحيم وجدت في نسخة أمّ الام المكتتب منها ...

Son : ... وليكن ذلك آخر ما نعدّه من عدة الحصن الحصين (الحصن الحصين) من كلام سيد المرسلين من تأليف الامام العالم العلامة قاضي القضاة شمس الدين ابو الخير محمد الجزرى دمشقى الشافعى رحمة الله عليه آمين يا رب العالمين تمت الحصن الحصين سنة سبع وستين ومائتين بعد الف تمقه اضعف العباد السيد امر الله الحمدى القيصرى غفر الله له (78. b)

Cilt
111

1114

مجموعه

Macmu'a

1) 'Abd'al-ğaniyyi Nablusi: Wird al-vurūd wa fayḍ al-bahr al-mavrūd; Şarḥaṣ - şalavât al-Muḥammadiyyat al-mansû-bati ilâ Muḥyiddîn ibn al-Arabî, (شرح الصلوات) ورد الورد وقيس البحر المورود (الحمدية المنسوبة الى محي الدين العربي)

Cilt eb'adı: 24 × 10.5

Yazı eb'adı: 17.5 × 11

36 yaprak. Her sahifede 17 satır var. Metin surhla yazılmış. Yazı ta'lik. İlk sahifede rokoko bir çiçek var. İlk iki sahifenin kenarlarında bakırla memzuc altın cetvel var. Öbür sahifeler lâcüverd ve surh cetvelle çevrili. Bazı âyetler yeşille yazılmış. 'Abd'al-ğaniyyi Nablusi, 1143 H. de (1730. Hâdiyyat' al-'arifin, I, s. 590 - 594) yahut 1144 te (1731) vefat etmiştir (Keşf. II, s. 1112). Bir çok risâlesi vardır. Bu risâle arapçadır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه توفيق الحمد لله شارح معاني الصّدور وميسر :
(1. b) مبانى السطور وفتح ابواب ما تغلق من الامور ...

Son : ... العالمين جمع عالم بفتح اللام والمراد بالعالمين ماسوى الله تعالى من :
المخلوقين وقد فرغنا من هذا الشرح المبارك ان شاء الله تعالى في يوم
الاربعاء السابع والعشرين من شهر شوال سنة احدى واربعين ومائة
(30. a) والف

Şârihin vefâtından iki, yahut üç yıl önce istinsâh edilmiştir. 31. b - 33. a da, bu şalavâtı, bu şerhi, ceddi-i a'lâsının sağlığına yazılan nüshadan istinsâh etmiştir. 32. a-b de gene icâzet ve rivâyet silsilelerini yazmakta, ayrıca 32. b de İbni 'Arabî'nin müellefâtını, oğlu Sa'daddîn Muḥammad'ın yazdığını da kaydetmektedir (Şadraddîn olacak). Ayrıca Şayb'a (İbn. A.) mensûb sayılan bir şalavâtı da 33. a da yazıyor ve sonuna surhla icâzetini kaydediyor. Risâlenin sonunda, 33. b - 36. a da ayrı bir risâle var. Bu risâle, şerhin yazısının aynı ve kâtibi, Muḥammad Murtaḍâ'l-Husaynî. Anlaşıyor ki, bu zât, her iki risâleyi de Muḥammad'ar-Rûmî'nin 1141 de istinsâh ettiği nüshadan yazmıştır. Bu takdirde 35. b de tasrih edildiği vechile iki risâle de 1176 H. de (1762) istinsâh edilmiştir.

Cilt

114

1131

Macmû'a

Kağıtla ciltlenmiş, 33 yaprak; satırlar muhtelif.

Eb'âdî: 17 × 12

Yazı eb'âdî muhtelif. Nesih.

İçindekiler :

§ Evrâd-ı Kabir-i Mawlânâ (1. b - 23. b)

§ Nâdi 'Alî (22. b - 23. b)

§ Duâ-gû duâsı (Kulekapısı dergâhına âit (Hemdem Çelebi oğlu Mustafa Safeet Çelebi'nin; ölm. 1325 H. 1907; zamânında).

§ Üsküdar zâviyesi bânisi ve post-nişinleri (27. b - 28. a)

§ Pirinç, sahrâ, cenâze ve somat (simât) gül - bangleri (29. a - 29. b)

§ İki duâ (İkinci duâda Sultan Abdülmecid'in adı anılmada. 33. b de, Şehzâde Süleyman Paşa'nın adı anıldığına göre Gelibolu Mevlevî-hânesine âit (30. b - 33. b).

1132

عاصم احمد (مترجم)

'Asım Aḥmad (Mutacrim) :

Marah'al-ma'âli fî şarh'al-Amâlî

(مرح المعالی فی شرح الامالی)

T Ü R K Ç E

Yeni ve mıklaph cilt.

Cilt eb'âdî: 26 × 13.5

Yazı eb'âdî: 15.8 × 7.2

Sıracaddîn Ali b. 'Uṭmân b. Muḥammad al-Farḡânî'nin Amâlî kasidesinin şerhi. Baş tarafı al-elâde müzehhep; ilk iki sahifesi altın cetvelle çevrilmiş. Öbür sahifelerin kenarlarında surh cetvel var. Kasidenin beyitleri surhla yazılmış. Konya Bidâyet mahkemesi reisi-i evveli tarafından vakfedilmiş; mührü okunamıyor. İlk sahâfede ki temellük kaydı silinmiş. Yazı güzel bir nesih. Hattâtı belli değil. 111 yaprak. Her sahîfede 25 satır var. Sıracaddîn Ali, 575 H. de (1179) vefât etmiştir (Hadiyyat'al-'ârifin, I, s. 700) Kâmûs ve Tibyân mütercimi olduğundan mütercim diye anılan 'Aḥmad-i 'Ayntâbî, 1235 H. de (1819 - 1820) vefât etmiştir. Bu nüshanın, şârihin ölümünden ondokuz yıl önce istinsâh edilmiş bulunması, ketebevi ihtivâ etmemesi, şârihin elyazısı olması ihtimâlini hatıra getiriyor. Bu şerh, 1304 te İst. da basılmıştır (Mu'cam, s. 1402).

Baş :

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان من توحّد في ذاته القديم

سبحان من تفرّد في وصفه القويم

امّا بعد صورت مقدمه آتيده بيان اولنديغي اوزره (1. b)

Son : . . . مفهوم بيت بودر که بر کسه بنم ایچون برگون که مراد بروقتدر :
دعای خیر ایدرسه مدت عمرمه نهایت قدرتمی انک خبر دعاسنده افراغ
ایدرم فترجوا من الله العیم المراحم البسیط المکارم ان یعفو عنا وعن
النّاظم ویرحنا ویرحمه ویرحم آبائنا وامهاتنا ومشائخنا واحباءنا وجميع
المؤمنين بحرمه رسوله الامين والحمد لله اولا وآخرأ فی سنه ۱۲۱۶
(111. a) ذ غره

Cilt

116

1165

عبد الغنی نابلسی

'Abdalḡaniyyi Nabulusi

al-Ḥadîkât an'-nadiyya şarḥ aṭ-Tarîkât al-Muḥammadiyya

(الحديقة النديّة شرح الطريقة المحمديّة)

ARAPÇA

Sırtı meşin mukavva cilt, üstü ebri kaph.

Cilt eb'âdî: 34 × 3

Yazı eb'âdî: 28 × 16

«نقصانی خط دست عاجزانه کمال ایدوب تبرکا قرائت ایتککلر ایتمککلر kaydı, bunun altında da, «مشونخون فضیلتاو صدق دده اندی حضرتلرینه هدیه» احقری اولارق عرض و تقدیم اولنشد ۲۷ صفر الخیر ۱۲۱۶» مشونخون حضرتلرینه ve مشونخون فضیلتاو ۱۳۰۱ yazısı var. Bu yazıdaki فضیلتاو (Herhalde Sıdkı Dede tarafından tevâzu), kalemlerle çizilerek silinmiş; fakat okunuyor. 120 yaprak. Her sahîfede 45 satır var. Şârih, 1. b de, «الحديقة النديّة» سمیته diyerek eserini adını açıklıyor. Asıl eser, Balikesir'in Birgi kasabasında doğan ve 981 H. de (1573) tâûndan ölen Birgivi Muḥammed'indir (Osmanlı Müellifleri, I, s. 253 - 256). Nablusî, 1144 H. de (1731) vefât etmiştir (Kesf, II, s. 1112).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه استمد الحمد لله الذي شرح بالطريقة المحمديّة :
(1. b) صدور عبادہ الابرار . . .

Son : . . . بموجب يقتضيه واصل الجبلّة والطبيعة فيه على السخا والجود :
(120. b) والكرّم (Kâşife)

Bundan sonrası yoktur. Şerhten sonra Sultan Veled divanından bâzı şiiirler ve İntihâ-nâma'nın sonlarından, sondan beşinci surhun beşinci beytinden başlamak ve altıncı surh olan . . . چون دعا از تست . . .

beytine kadar yazılmış (121. a - 172. a). Bu kısım ta'lik. Hattâtı belli değil.

IX asırda yazılmış bulunan bu eser, bir sıra'yi esas ittihaz etse bile tam bir terceme değildir. Başlıklar surhla yazılmıştır. Dil bakımından incelenmesi gereken bir eserdir. İdâh al-maknûn'da, 1015 te vefât eden (1606) Muḥammad b. 'Abdalcâllî ar-Rûmî'nin, mesnevî tarzında bir Ḥilya-i Nabawiyya'sının adı geçer (s. 421); Muḥammad hakkında başka bir bilgi verilmez. Bu kitap, ḥilya olmamakla beraber acaba İsmâîl Paşa mı hatâ etmiştir? Kesin birşey söylememize imkân yok.

Baş : هذا كتاب سيرت (böyle) النبي عليه السلام

اولا بر اسم حق ياد ايده لوم سوزه اندن صكرًا بنياد ايده لوم
اسم حقدر هر ايش اوزره ابتدا اندن اولدى ابتدا هم انتها
(1. b)

هزاران شكرمنت اول خدايه كه امت قلدى بزي مصطفىايه
ناظمينه كاتبين يا اله رحمت ايت يارنكي كون اي پادشاه
تكري رحمت ايلسون اوجانجون كم اوقويه فاتحه يازان ايچون
بودعاي سن قبول ايت يا احد كناهلو قولاره سندن ايريشورمدد
بزي سن قلدردك كرو آشاغه برقه سن عزيز قللك خور قلمه
فاعلات فاعلات فاعلات بيك درده دوادر بر صلوات
اوقوياني دكلياني يازني يزدبرهني رحمتوكله برلغا قل يا غني

تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب حرره اضعف العباد الفتوى عبدالرحيم
بن خليل خواجه غفر الله له ولوالدى ولجميع المؤمنين والمؤمنات والمسلمين
والمسلمات الاحياء منهم والاموات برحمتك يا ارحم الراحمين سنة ١١٨١
احدى وثمانين ومه والى في شهر رجب المرجب ١٥ يوم الاثنين
(286. a)

Son beyitler, kitabı istinsah eden Abdurrahim'e âid olsa gerek. Esasen epeyce bilgisiz ve vezinden bi haber olan müstensih, birçok yerlerde vezni bozmuş, hatâlar yapmıştır. 288. a - 327. b de ayrıca kıssalar var. Bunlar da bu kitaptan olsa gerek. Bu kısmın başı.

اول نعم دیدی عرابی کورمشم بر زمان انک ایچنده طورمشم
(288. a)

Son : فاعلات فاعلات فاعلات مصطفى روحه ايدك الصلاة
دخى غازى شهيد اولان لر روحه فاتحه شريفه اوقويانلر
هم دخى ال اصحابينه يوز بيك السلام السلام السلام
(327. b) تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب الحمد لله رب العالمين

Cilt

121

1170

محمود مغنيسی

Mahmūd-ı Mağnîsai

Terceme-i Mavâhibi ladunniyya

(ترجمه مواهب لدنیّه)

Türkçe

Ciltli. 236 yaprak. Bâzı sahifelerde 24 bâzı sahifelerde 25 satır var. İlk yaprak (1. b), başka bir yazıyla. 4. a dan 216. a ya kadar başka bir yazı, bu yaprakdan sona kadar da ayrı bir yazı ile yazılmış. En eski yazı, 2. a - 3. b dedir ve bu yazı, X - XI. asr-ı hieriye (XVI - XVII) âittir.

Cilt eb'âd: 27 × 17.5

Yazı eb'âd: 21 × 11

Mavâhib, 923 H. de vefât eden (1517) Şihâbaddin Abû'l-'Abbâs Aḥmad. b. Muḥ. Kaştalân'ındır; eserini 898 Şavvâlinde bitirmiş (1493); 899 Şa'bânda (1494) tebyiz etmiştir (Keşf. II, s. 1896 - 1897). 1281 de basılmıştır (Mu'cam, s. 1512). Mütercim, 2. a da, دخی خاطرینه حقیرك مغنيسی حمود التقيصر بو فقير كثير التقصير حمود مغنيسی حقيرك دخی خاطرینه 2. a da, خطور ايلدر ايدى كه بن فقير دخی اول وجود مكرم ورسول محترم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك وصف شريفى ايله وسيله شفاعت تحصيل ايددم لكن نه كونه وصف ايليم ونه طريقه مباشرت ايددم ديو تحير وترددده ايكن جناب واجب العطايا طرفندن بو قلب ضعيفه الهام اولندى كه المواهب الدنيّه بالمنح المحمدية اسمى ايله مسمى اولان كتاب كه شيخ علامه وعمله قهامة عين اعيان المحدثين وجمال العلماء الراغبين شهاب الملة والدین احمد بن محمد بن ابى بكر القسطلاني الشافعي حضرتلرينك تأليفى در اتى ترجمه ايلوب لسان تركيه نقل ايليم همانكه بو لطف السى خاطره ورود ايتدكده جناب بارى حضرتلرينه حمد وثنا ايدوب تحرير طرفنه تشميرساق عزيمت اولندى حق سبحانه وتعالى خيرله اتمان ميسر ايدمه وبونى اوقيوب لطافتندن حصه مند اولانلر بو فقيرى دعاء خيرله ياد ايدملر كچه بوندن اقدم خصوص مزبورده برقاچ تأليف اولتشيدي لكن كيمي موزون اولقله فهمنده صعوبت وار وكيميسته دخی اقوال ضعيفه درج اولمش اما كه كتاب مزبور كبار علما محدثين شيخ مزبورك تأليفى اولوب نقل ايلدىكى روايات اخبار صحيحه در بناء عليه بو طرفه توجيه خاطر قلندى اما بو كتابه نظر ايلتيلر لسان تركيده در ديو نظر ... kendisinden önce de Mavâhib'in manzum ve mensûr tercemeleri olduğunu söylemektedir. Keşf de Mavâhib'in, yalnız şâir 'Abdalkâfi (1008 H. 1599) tarafından terceme edildiği mu-kayyettir (II, s. 1897) Sicill, 998 H. de (1589 - 1590) Mağnîsa'da müftü olan ve 1005 te (1596 - 1597) vefat eden âlim ve müellif Mağnîsah Mahmud'dan bahseder

(IV, s. 286). Hiç şüphe yok ki mütercim, bu zâtât ve tercemesi, Bâkî'nin tercemesinden sonradır. Kitabın yazısı nesihattir. Bir çok sahifeler hareketli ise de bir kaç hattat tarafından ve zaman zaman yazıldığı için hareketlerden bir netice çıkarılamaz. Hattâtı ve istinsah tarihi de belli değildir.

Baş : (1. b) ... بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله حمد الذاكرين واشكره شكر الشاكرين ...
Son : ... بونكله بوكتابی ختم ایدهلوم والله تعالى جمله مزه حسن خاتمه میسر :
ایلیه وبوکتابی اوقیوب ملاحظه ایدناردن رجا اولنور که بو فقیری دخی
دعاء خیرله یاد ایدوب روحه بر فائحه شریفه احسان ایدهلر وبوسه پرو
بیچاره دی دخی جناب باری یوم جزاده حضور حضرت رسول علیه السلامدن
غائب قلمیه آمین... بفضله وکرمه بحرمه رسله آمین والحمد لله رب
العالمین تمت الكتاب الوهاب (böyle) (236. b)

Cilt
122

1171
Maemū'a

Mıklaflı, sırtı meşin, üstü ebrî kaph cilt
Cilt eb'âdi: 21 × 15.5

ترمذی

I) Abū-'Isā Muḥammad b. 'Isā at-Tirmizî:

al-Şamāil an-nabaviyya wal-ḥaşāil al-Muṣṭafawiyya
(الشَّامَائِلُ النَّبَوِيَّةُ وَالْخَصَائِلُ الْمُصْطَفَوِيَّةُ)

ARAPÇA

84 yaprak; her yaprakta 19 satır var. Yazı ta'lik. Tirmizî, 279 H. de (892) vefât etmiştir (Kefş. II, s. 1059). Şamāil-i Şerife diye meşhûr olan bu kitap, 1262 de, Kalkûte'de, 1264 te İstanbul'da, 1310 da Fas'ta basılmıştır (Mu'cam; s. 632 - 633).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى قال الشيخ :
الحافظ ابو عيسى بن سوده الترمذی (سورة الترمذی) رحمه باب ماجاء في
خلق رسول الله عليه السلام ... (1. b)

Son ve ketebe : ... قال هذا الحديث دين فانظروا عمن تأخذون دينكم والحمد لله ...
تمت هذه النسخة الشريفة ... عن يد اضعف العباد المحتاج الى رحمة ربه
الغفار السيد موسى بن السيد الحاجي عبدالحى الشهير بمثنويخوان زاده
غفر الله له ولوالديه آمين سنة ١١٩٢ في ٢٧ ربيع الاولی (52. a - b)

II) İsimsiz. Bâza hikâyeleri havî mev'izaya âit bir risâle. Türkçe, ta'lik (54. b. - 56. a).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسولنا :
محمد وآله وصحبه اجمعين وبعد فيقول العبد الضعيف الشيخ السيد ابوبكر
ابن الشيخ السيد الحاج محمد عارف ابن عبد الرحمن من سلالة حضرت
مولانا قدس سره العزيز غفر الله تعالى اسلافهم ... بو عبد فقير بعضی
حكايات غريبه لسان عربی ولسان فارسی اولماغله نفع عام اولقى ايچون
ترکی به ترجمه اولغشدر ... (54. b)

Son : (56. a) سؤال ايلدم آدمك اطيب ندرالجوع وقلة الأكل

Abū-Bakr Çalabî, 1159 H. de (1746) çelebilik makamına geçen ve 1200 de (1785) vefât eden II. Abū-Bakr Çalabî'dir (Abdülbâki Gölpinarlı: Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, 1st. İnkılâp Kitabevi - 1953, s. 153). Bu risâle, kendi elyazısı olsa gerektir.

III) Laylî wu Macnûn لیل و مجنون

Rif'at Husayn al-Mawlawî'nin türkçe ve mensûr bir risalesidir. Sonu eksiktir. Manzûm beyitlerle ve bilhassa Matnawî'den alınan beyitlerle istiḥâdlarda bulunur (58. b - 84. b). Osmanlı Müellifleri, Kokmüştâde Rif'at Husayn'ın hâl tercemesinden bahseder. Müretteb divânı bulunduğunu, ilm-i hatta da intisâbı olduğunu, 1209 da (1794) mevlidi olan Bursa'da vefât ettiğini bildirir. Husayn Rif'at al-Mawlawî'nin bu zat olması icâb eder (II, s. 192 - 193).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوات والسلام على محمد :
الرسول الكريم وبعد بو فقير الحقير حسين رفعت للمولوى بعض اخوان ايله
صحبت ايدركن ... (58. b)

Son : (84. b) نیاز ایدهرم دیوب عرض محبت نامه تحریرینه شروع ایلدی
Kendi elyazısı olsa gerektir.

1172

Cilt
123

نایی عثمان دوده

Nāyl 'Uṣmān Dada:

Mi'rāciyya
(معراجیه)

TÜRKÇE - manzûm

Kâğıtla kaplanmış.

Eb'âdi: 25.5 × 17

Yazı eb'âdi: 16.5 × 9.5

İstanbul, Kulekapısı (Galata) Mevlevî - hânesi şeyhi Osman Dede'nindir; bestesi de vardır ve yazıldığı târihten itibaren her yıl Racab ayının 27. gecesi Mevlevî - hâ-

nelerin çoğunda ve bâzı dergâhlarda okunur. 5 yapraktır. Yazı ta'likdir. Osman Dede, 1142 de (1729) vefât etmiştir.

Baş : نبئی بالصلاة والسلام على الهادى شفيح الانام (1. b)
Son : جمله اصحاب اولدي لر رفعت شكار معجزة معراج اولدى آشكار (5. a)

Cilt
124

1174
Macmû'a

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, mıklıplı cilt
Cilt eb'âdî: 19.5 × 11.5
Yazı eb'âdî: 15.7 × 7.4

I) Vaysî (Uvays b. Muḥammad) :

(درّة التّاج فی سیرة صاحب المعراج) Durratat-tâc fi sirati şahib al-mi'râc
Türkçe. Mekki ve Medeni olarak iki cilt. Güzel bir ta'lik. Vaysî Muḥammad b. Muḥammad, Alaşchir'de doğmuştur (1561 - 1562). Mısır, Anadolu, Rumeli nâibliklerinde bulunmuş, Üsküp nâbiyken 1037 H. de (1627-1628) vefât etmiştir. Bu nüsha 201 yapraktır. Her sahifede 21 satır var. Sahife kenarları surh cetvelli. Bablar ve başlıklar surhla.

1. cildin başı : كنون وقتست كر كلك سخن كوى
(1. b) بسوى ذكر پيغمبر نهد روى

Sonu ve ketelesi: ايله محلى اولوب مدة العمر درد پای كورمك اولمدي تمت كتابة الكتاب
بعون الملك الوهاب على يد العبد المذنب المحتاج الى مغفرة الاله اسمعيل
ابن الشيخ الحاجي عبدالله القيصري . . . في اوائل صفر الخير لسنة
(99. b) خمس وثمانين والف

2. cildin başı : دمدر اولورسك اي قلم جاودانه فن
(100. b) پيرايه بند شاهد كالچهره سخن

Sonu ve ketelesi: . . . بورقكش صفحه درّة التّاج ياننده عمير فرستاده جناب پيغمبري
اولم دوغنه دليل جليل لاينتطح فيه عن آن بالغهسى ايله تسليت بخش خاطر
عمير اولدقاريدر والله تعالى اعلم بحقايق الامور والله التوفيق قد وقع الفراغ
من تحرير هذه النسخة اللطيفة على يد العبد الفقير اسمعيل ابن الشيخ عبدالله
القيصري . . . في اليوم الخامس عشر من ربيع الاول لسنة خمس وثمانين
(197. b) والف من هجرة من له الشرف

II) ? حكاية حضرت ابراهيم عليه السلام و حكايت حضرت داود عليه :
الصلوات والسلام

Baş : روضة الواعظين ده معين . . . (198. a)
Son : رحمت عامست ما نوميد ازان رحمت نه ايم
شفقتي فرما اگرچه لايق شفقت نه ايم
(201. a) تمت الحكاية اللطيفة

Cilt
125

1175
Macmû'a

Kâğıt kaplı. Türkçe, manzum. Kenarları surh cetvelli; başlıklar surhla yazılmış. Yazı, güzel bir nesih.

Cilt eb'âdî: 21 × 14.8
Yazı eb'âdî: 16 × 7.5

I) جوى ابراهيم چلبى Caveri İbrâhîm Çalabî: Hilya-ı 'Çhâr yâr-ı gu-
zîn (حلیه چهار یارکرن)

16 yaprak. Her yaprakta 21 satır var. Caverî, Mevlevî olmakla beraber Melâmîliğe de (Hamzavî) intisâb etmiştir. 1065 H. de (1654 - 1655) vefât etmiştir (Osmanlı Müellifleri, II, s. 126 - 128. A. Gölpınarlı: Melâmilik ve Melâmiler; İst. Üniv. yayın. Devlet Mat. 1931, s. 148 - 151).

بسم الله الرحمن الرحيم در تحمید حضرت باری عزّ شأنه تعالی

Baş : منت الله كه بوجه كمال
(1. b) آدمه قبلدى عطا حسن جمال
Son : قلم ناظم پاکیزه كلام
(5. b - 6. a) ويردى بيك اللیده بو نظمه نظام

II) (حلیه عشره مبشره) Na'ti, Silah-dârân kâtibi iken İstanbul'da, 1131 de (1718 - 1719) vefât etmiştir (Os. Mû. II, s. 451).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
حمد او بیعت اولان مولایه
(6. a) حمد او خلاق جهان پیرایه
Son : نعتی به لطف فراوان ايله
فضل وانعامکّه شایان ايله
.....

حمد لله که ایدوب ختم کلام
بیک یوز اون درتده بو نظم اولدی تمام

.....

کیم ایدرسه نظر ایتدکده دعا
ایده دلشاد ایکی عالمده خدا
(10. a)

III) *Naqşî Dada*: Hilya-ı Mawlânâ (حلیه مولانا). Mısır Mevlevî-hânesi şeyhi Naqşî Muştafâ Dada, 1270 H. de (1853) vefât etmiştir. Şeddi arabân makamından bir âyini vardır (*Kâmûs al-a'lâm*; VI, s. 4598. *Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik*; s. 457).

Baş : حلیه سن حضرت مولانا
(10. b) دگله پیرایه سین اول سلطانک

Son : نقشینک فکری اولوب زهره به کار
دمدم نغمه ایدر همچو هزار
.....

التیوز یتمش ایکینده بنار
(11. a) ایلدی باغ بهشته پرواز

IV) *Naşâti Aḥmad Dada*: Hilya-i' anbiyâ (حلیه انبیاء). Edirne Mevlevî-hânesi şeyhi Naşâti, aynı zamanda Melâmîliğe de (*Hamzavî*) intisâb etmiştir. 1085 te (1674) Edirne'de vefât etmiştir (*Os. Mü. II, s. 445. Melâmîlik ve Melâmîler*; s. 143 - 147). Divânı, Sa'deddin Nûzhet Ergun (*ölm. 1946*) tarafından neşredilmiştir (*1st. Kanâat K. 1933*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
(11. b) منت الله که باصد اجلال
اولدی آدم علم افراز جمال

Son : بودر امید نشاطی حزین
که اوله خیر احسانه قرین
دم آخرده بنور توفیق
(16. a) ایلیه لطفی الله رفیق

Cilt
126

1177

نابی یوسف

Nâbi Yûsuf:

Zayl'as - siyar-i Nabawî

(ذیل السیر نبوی)

T Ü R K Ç E

Kenarı zencirek cetvelli, ortası şemseli, mıklabı kopuk meşin cilti.

Cilt eb'adı: 20.7 × 11.5

Yazı eb'adı: 15.8 × 6.5

192 yapraktır. Her sahifesinde 25 satır var. İlk yaprak (1. b) müzehheptir. Sahife kenarlarında altın cetvel vardır. 2. b de (*aşağıdan 8. satırda*) Nâbi, kendi adını anmakta, 3. a da (6. satırda) kitabın adının "Zayl'as-siyar-i Nabawî, olduğunu bildirmektedir. Bu kitap, Vaysî'nin Siyar'ine zeyldir. Nâbi Yusuf, Urfa'lıdır. İstanbul'a gelmiş, Mevlevî tarikatine intisâb etmiş, hacca gitmiş, 1124 H. de (1712) vefât etmiştir. Osmanlı Klâsik edebiyâtının en kudretli şâirlerindendir. Üsküdar'da, Karacaahmet mezarlığında, Miskinler'e giden yolun solunda medfundur (*Hâl terc. ve diğer âsârı için b. O. M. II. s. 448 - 450*).

Baş : یارب سحاب فیضی باران ایله
(1. b) اول فیضله کشت کامی ربان ایله

Son : ... اعلای درجات امتیازده جلوه گر قلنمق شیوه خفیه تقدیردن مستبعد
دکلدر والله اعلم بحقایق الامور الحمد لله تعالی علی الاتمام والصلوة علی
رسولنا محمد سید الانام وعلی آله العظام واصحابه الکرام الی یوم القیام
(192. a) والسلام

Hattâtî ve yazılış yılı belli değilse de asrına âidiyeti, hem kâğıt, hem yazı bakımından muhakkaktır.

Cilt
127

1178

Macmu'a

Kenarı düz cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı meşin cilt. Yazı güzel bir ta'lik. 161 yaprak. Her sahifede 23 satır var.

Cilt eb'adı: 20.5 × 14

Yazı: 15.9 × 7

دره التاج فی سیرة (دره التاج فی سیرة) *Vaysî*: *Durratât-tâc fî sirati şâhib al-mi'râc* (1) وایسی (1) صاحب المراج Türkçe. Medenî kısım (1174 No. ya b.).

- Baş : دمدر اولورسك ای قلم جادوانه فن
(1. b) پیرایه بند شاهد گلچهره سین
- Son : . . . اما بو رقم کش صفه درة التاج یاننده عمیرک فرستاده جناب :
پیغمبری اولم دوغنه دلیل جلیل لاینتطیح فیه عن آن تابوسیلہ تسلیت بخش
(78. b) خاطر عمیر اولدقلریدر والله تعالی بحقایق الامور
- Ketebe : تم الكتاب بعون الملك الوهاب فی اواخر محرم الحرام عن يد صالح بن علی
(aynı) غفرالله له ولوالديه واحسن اليهما واليه سنه ١١١٠
- Bu esere Nâbi tarafından yazılan zeyl, 3083 No. dadır.

II) *Narkisi*: Maşāk'al-‘uşşāk (مشاق المشاق) Türkçe mensûr. 1034 te (1624 - 1625) İlhasan kadısı iken (82. b, 83. a), Şeyhulislam Yahyâ adına yazmıştır (85. b). Narkisi Muḥammad, 1044 te (1634) vefât etmiştir.

- Baş : دیباجه طراز دفتر درد پیرایه فزای پیگر درد
- Son : فی الحال زبانه تیغ سیاست دردمندك نهال وجودینی سوزان وخاکستر
(127. b) جسمنی هوایه برآن ایلدی

III) *Faṣīḥ Aḥmad Dada*: Tanbākūnāma (تنباکونامه) Türkçe, mensûr Faṣīḥ'in, Bâbâ-yn'acem adlı kıssa-hânın, İmâmzâda adlı bir "ehl-i dil"nin, Nâbî'nin, Râmî'nin, 'Alî'nin (?) münşeatını havî. Faṣīḥ, Mevlevî ve Melamî (*Hamzavî*)dir. 1111 de (1699) vefât etmiş, Kulekapısı Mevlevî - hânesi hâmuşhânesine (mezarlık) defnedilmiştir (*Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik'e b. s. 212 - 214, 309, 319, 446 - 447*).

- Baş : تنباکونامه فصیح المولوی هو
بسم لب پیاله زحرف شراب تلخ
کردم بدود تلخ قناعت زآب تلخ
(128. a) فی الحقیقه سینمده رأى صائب اولوب بومطلع غرائك . . .
- Son : معلوم اولوب اخلاص پرورلك مراسمی کما ینبغی مرعی اولشدرد
(156. b)
- yazan : الفقیر صالح

157. a da Faṣīḥ'in 1110 da yazdığı bir mektup. 157. b de, arapça bir münâcât, 158. a - 159. a da Veysi'nin bir tercî'i (*meşhûr, Töve yârabbi hatâ râhına gittiklerime; Bilüb ettiklerime bilmeyüb ettiklerime, beyti de bu tercî'dedir*), 159. b - 161. a da bâzı küt'alarla Nâbî'nin üç gazeli vardır. Bu son kısım, ayrı ayrı yazırlardır.

1179

Cilt
128سلیمان دده
Sulaymân Dada:

Mavlûd

مولود

TÜRKÇE

Kenarı ve sırtı meşin mukavva cilt. 30 yaprak, her sahifede 13 satır. Kenarı ve beyitler surh cetvelle çevrilmiş. Yazı nesih. İmlâ bozuk. Çok muahhar bir nüsha. XII, belki de XIII. asr-ı hicriye âit. Bir çok eklenti beyitler var. İçinde, mevlût okunurken söylenecek ilâhiler de mevcut. Süleyman Dede'ye âid olmyan "Vafât"ın-Nabî bahrini de muhtevî. Ketebe ve târih yok. Süleyman Dede'nin 833 H. de (1429 - 1430) vefât eden Emîr Sultan'ın halifesi ve Ulu Câmi' imâmı olduğu rivâyet edilir (*b. O. M. II, s. 221 - 223*).

- Baş : الله آدين ذكر ايدلم اولو
(1. b) واجب اولدى جمله اشد هرقولا
- Son : امتندن راضى اولسون يامعين
رحمة الله عليهم اجمعين
اوقيانى دكليانى يازنى يزدنى
(3. a) رحمتكله يارلغاغيل يا غنى

Bu son beyit, yazana âittir.

1180

Cilt
129

محمد سعيد ابن ابراهيم ابن عمر

Muḥammad Sa'id b. İbrâhîm b. 'Umar:

Durr'al-muntaḥabat'al-muṣaffâ 'alâ Kaşîdat'ad-Dimyâtiyya
(در المنتخبة المصفتى على قصيدة الدمياطية)

ARAPÇA-TÜRKÇE

İdâh'al-maknûn'da Kaside-i Dimyâtiyya, Dirûti Şamsaddin Muḥammad al-Vâ'iz'in olarak kayıtlıdır ve ilk beyti de yazılmaktadır. Yalnız bu zâtın vefat yılı kayıtlı değildir. Gene bu kitapta, 1139 da (1726 - 1727) vefât eden Şarîf Muḥammad b. Aḥmad al-Cazâ'irî'nin şerhettiği yazıdır (*c. II, s. 230*). Şarîh Muḥammad Sa'id

b. İbrâhîm b. 'Umar, kendi adını l. b de anmakta ve bu kasidenin Nûraddîn Dimyâtî'ye âid olduğunu bildirmekte, 1250 yılı Racabın 27. günü, bu kasideyi Niş muhafızı Sofyalı Osman Paşa adına şerhettiğini anlatmaktadır (2. a - b, 3. a).

Cilt eb'âd: 22.8 × 10.8

Yazı eb'âd: 14.5 × 8.2

Yazı nesih. Sahife kenarları surh cetvelle çevrilmiştir. 40 yapraktır. Her sahifede 19 satır vardır. Türkçe dibâceden sonra arapça manzûm bir mukaddime var. Sonra kaside,

بدأت بسم الله والحمد أولاً
على نعم لا تحصى فيها تنزلاً

beytiyle başlıyor ve her beyit türkçe şerhediliyor. Şerh, Kasidenin sonunda okunacak manzûm duâ ile bitiyor (32. a). 32. a - 39. b de, esmâ-yı husnâ'yı câmi' bir başka arapça kaside var. Şârih, 1238 de (1822 - 1823), Rahva nâibi iken kendisine, Şayh Muhammad adlı bir arap âliminin müşâfir olduğunu ve bu kasideyi verdiğini, İstanbul kadısı ve Takvîm-i Vaka'î-i 'i saniyya ve Tab 'hâna-i 'âmira nâzırı Vak'a-nuvis Şahhâflar Şayhî As'ad Muhammad'ın Sofya ve Şarköy kazalarında tahrîr-i nüfûsa me'mûr olarak gelince, bu kasidenin tebyizini istediğini, bu istek üzerine yazdığını bildiriyor ve kendisinin, bu kasidenin, kimin olduğunu bilmediğini söylüyor (37. a - b). 37. b. de, birisi, kenara, «عبدالقادر كيلاتينك» kaydını düşmüş. Eserin müsvedde halinde oluşu, ketebesinin bulunmaması, şârihin elyazısı olduğunu göstermektedir. Kaside-i Dimyâtîye tahmisini, 1174 te (1760), Mekke kadısıyken ölen Akkirmânî Muhammad b. Muştâfâ şerhetmiş (O. M. I, s. 214), kaside, 987 de vefât eden (1570) İbrâhîm'al-Kâdiri ve 1184 te (1770), İstanbul'da vefât eden Hâkim Sayyid Muhammad tarafından şerhedilmiştir (aynı, I, s. 356 - 357; II, s. 142).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لمن خلق الموجودات بقدرته وهو العلي الاعلى... (3. b)

Son : وفي نظمه الحسيني ختاماً لقد رجا
لديها النجاة فز بالنجاة واسأل (39. b)

40. a da, şerhe şu tarih yazılmış:

عدد حروف منقوطة

اطلب عون الاحد هذا الكتاب نعم المقال

بين الطلاب الكرام يجعل الله الجلال

صارلى توفيق ربى بالتيم تاريخه

در منتخب مصفا اسمه قل لا يزال

عدد حروف منقوطة

١٢٤٩

عون الاحد ضم ٠٠٠١

١٢٥٠

1181

عبدالرحمن جامى

'Abdarrahmân Câmî:

Şawâhid'an-Nubuwa li takviyati yakîni ahl'al-Futuwa
(شواهد النبوة لتقوية يقين اهل الفتوة)

FARSÇA

Miklâbı kopmuş, kenarları düz cetvel, ortası şemseli meşin cilt.

Cilt eb'âd: 21 × 14.5

Yazı eb'âd: 14.2 × 9.2

Besmele ve dikkati çeken yerleri surhla yazılmış. Arapça mukaddime ve farsça metin nesih. 182 yaprak. Her sahifede 19 satır. Câmî için 648 No. ya b. Câmî'nin vefâtından 58 yıl sonra yazılmış olan bu nüsha, 1123 Rabiulevvelinin 15 inde (1711), İst. Yenikapı Mevlevî - hânesi şeyhi Nesib Yûsuf Dede tarafından temellük edilmiş, 1161 de (1748), Maḡnawî şârihi Şarî 'Abdallâh'ın (1071 H. 1660) oğlu Sayyid Muhammad Ma'sûm La'lizâda'nın temellüküne geçmiştir. İlk yaprakta, bunlardan başka daha üç temellük kaydı var. Sonra Said Hemdem Çelebi'nin malı olmuştur.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى ارسل رسلاً مبشرين ومنذرين... (İlk yap. Numara konmamış)

Son ve ketebe : دران بيخودى باز كشتش توباش
كه حسن المآبى و نعم المآل

وقع الفراغ من تحريره يوم الاربعاء خامس عشرين ربيع الاخر
من شهر سنه ٩٥٦ ست وخسين وتسعاياه فى بلده طيبه دمشق على
يد الفقير الى الله المحتاج برحمة الله ابن يوسف هدية الله الكاتب القزوينى
رحم الله امراً دعا مؤلفه وكاتبه بالغفران امين برحمتك يا رحمن (182. a)

Cilt

131

1182

Aynı kitap

Kenarı zencirekli cetvelli, köşebentli ve ortası şemseli, miklâph meşin cilt.

Cilt eb'âd: 20 × 14

Yazı eb'âd: 13.8 × 8

Sahife kenarları surh cetvelli. Yazı ta'lik. 258 yaprak. Her sahifede 15 satır var. Ketebe ve yazılış târihi yoksa da, ilk yaprağın üstünde, من كلام حضرت مولانا علاء الدين دفن كردنه در قبر يهود ٩٤٢ târihiyle bir hamama söylenmiş olan ve 932 yılını gösteren عجب الجحيم جنت النعيم عجب الجحيم عجب الجحيم E. Câmî'nin vefâtından pek az bir müddet sonra yazıldığı anlaşılır.

Baş : (1. b) الحمد لله الذى ارسل رسلا مبشرين ومنذرين
 Son : دران بيخودى بازگشتش توباش
 كه حسن المآبى ونعم المأل
 تمت باسم الله
 (258. a)

1183

Aynı Kitap

Cilt
132

Kenarı hafif zencirekli, ortası şemseli, mıklaplı cilt.

Cilt eb'adı: 25 × 16.5

Yazı eb'adı: 16.8 × 10.8

236 yaprak. Her sahifede 17 satır. Yazı güzel bir ta'lik. Sondan bir sahife kadar eksik.

Baş : (1. b) الحمد لله الذى ارسل
 Son ve ketebe: وتفاصيل عقوبات اعدا ازان بيشتراست كه بتقرر زبان
 وتحرير بنان استيفای ان توان نمود برین قدر اقتصار می رود والله اعلم
 بالصواب
 كاتب الفقير الحقير المرجو الى رحمة الله الغنى الهادى محمود بن احمد استر ابادى
 وقع الفراغ من تحرير هذه الكتاب الشريف فى يوم الثلاثاء من شهر شوال
 سنة ثمان عشر تسعا
 (236. b)

Cami'den 20 yıl sonra yazılmıştır.

1184

Aynı kitap

Cilt
133

Ciltli.

Cilt eb'adı : 28 × 18

Yazı eb'adı 17 × 18

181 yaprak. Her sahifede 23 satır var. 181. a da ser-tariyk Mevlevî Derviş Muhammad Ali'nin vakıf yazısı ve ۱۱۵۲ ھـ خاك واه آل محمد عل ۱۱۵۲ ھـ yazı ve tarihli mührü var. Bu nüshanın ilk yaprağında, İbrâhîm Paşa'nın katlini ve hamamın inşasını gösteren 943 ve 932 yıllarına âit iki tarih var. 1182 No. da kayıtlı nüshada da aynı tarihler bulunduğuna göre bu iki nüshanın biri, önüründen istinsâh edilmiştir. Baş ve son aynı. Ketebe, yazılış yeri ve târihi yok.

Cilt
134

1185

Mavlûd

Mukavva cilt, mıklaplı, sırtı meşin.

Cilt eb'adı: 15.5 × 10

Yazı eb'adı: 11.9 × 6

Yazı harekeli nesih. 124 yaprak. Her sahifede 13 satır. Yazan ve yazılış târihi ve yeri belli değil. Yeni bir yazma. İçinde bahirler arasında okunacak ilâhiler de var (Yunus Emre'ye değil, Derviş Yunus'a âit). Yazan, bilgisiz olduğundan birçok yanlışları var. Bu Mevlud'da ilk bahirde esmâ-yi hüsnâ olduğu gibi vilâdet bahrinde de birçok bilmediğimiz beyitler var ki incelenmesi gerekir (1179 No. ya b.)

Cilt
135

1186

Macmu'a

Cilt eb'adı: 40.3 × 14.5

Yazı eb'adı ve satırlar muhtelif. 50 yaprak.

I) Kaşîdat'al-burda'nin inşa ve inşâd sebebi (arapça. 4. b)

Kaşîdat'al-musammât bi'l-burdati min kalâmı Zuhayr fi madh'an-Nabiyyi şallallâhu 'alayhi wa sallam awaluhu fît-tağazzul (قصيدة المسمأة بالبردة من كلام زهير في مدح النبي صلى الله عليه وسلم أوله في التغزل (5. a - 6. b) Her kelimenin altında ince ta'likle farsça tercemesi. Bu kasidenin tab'ları için b. (nu'cam; s. 1562).

II) Havâşş'a âid ve bir tânasi, "Abû's-Su'ûd Efendi merhumdan mankûldür ki..." kaydıyla mukayyet bâzı yazılar (11. a - b, Türkçe).

III) Havâşş'a âid ve bir tânasi, "Abû's-Su'ûd Efendi merhumdan mankûldür ki..." kaydıyla mukayyet bâzı yazılar (11. a - b, Türkçe).

IV) Huşû'î: Kaşîda-i Munfarica şerhi. Türkçe. Kaside metni surhla. Bu kaside, Abû'l-Faḍl Yûsuf b. Muḥammad b. Yûsuf 'al-Tavzari'nindir. İbn'an-Nahvî diye tanınan bu zât, 513 H. de (1119) vefât etmiştir (Hadiyyat'al-'ârifin, II, s. 1955). Kaside-i Munfarica, İst. da taşbasmasıyla basılmıştır. 1304 te İskenderiye'de de tab'edilmiştir (Mu'cam, s. 266 - 267. Mu'cam, bu zatın 453 te doğduğunu, 543 te vefât ettiğini kaydediyor). Kim olduğunu bulamadığımız, yalnız XI. asr-ı hicri (XVII) âlim ve şâirlerinden olduğu anlaşılan Huşû'î şerhini Vezir Hâfîz Aḥmad Pâşâ adına yazmıştır. A. P, 1041 H. de (1631) vefât etmiş ve İst. da Karacaahmet mezarlığına defnedilmiştir (Sicill-i Osmânî, II, s. 98).

Baş. حمد بن قیاس واندازه اول عجیب بنده نواز چاره سازه که هر آن محض :
 کرم بن پایاندن
 (12. a)

Son : قرأت اتسه و حاجتن حضرت قاضی الحاجاتدن سوال اتسه حق تعالی حضرتی :
 حاجتن قضا و مرادن روا ایلیه بعضلر بوکلامی کبار عارفین دن حضرت حافظ
 ابوالحسن یحیی بن العطار حضرتلرینه نسبت ایتمشلردر رحمه الملك الستار
 و وقاه و ایانا من عذاب النار وقع الفراغ من تحریره ليلة الجمعة فی محرم
 الحرام سنه ست و عشرين و الف علی ید اضعف العباد مصطفی الشهر
 بخشوعی الیکى بازاری عنی عنه الباری (17. b)

Şârih hattıyladır.

V) (târih beyti) تاریخ برای خلیل پاشا صدراعظم
 خشوعی حقیری دیدی تاریخ
 بحمد الله یرین بولدی وزارت
 ۱۰۲۶
 فی ۱۰ محرم الحرام (18. a)

Halil Paşa, 1026 Muharreminde sadrazam olan ve IV. Murad'ın devr-i saltanatında vefât eden vüzerâdandır (Sicill, II. s. 286). Aynı yaprakta Naşûh Pâşâ'nın öldürülmesine düşürülen ve 1023 yılını gösteren شام فوایکه قوت terkibini hâvî târih ve bâzı kıt'alar var (Naşûh Paşa için b. S. IV, s. 556). 18. b de Nâmî, Rahmî, Bayâdî adlı şâirlerle « لمرود » başlıklı Huşû'nin iki gazeli, 19. a da Rıyâdî, Vaşfî, Fuğûllî'nin şiirleri, Şun'î ve Nâsır'la Kâtibî'nin farsça şiirleri var.

VI) (احسن الحديث) Ahsan'al-hadît: Muhammed Oğcızâda: محمد اوتقی زاده

Baş : الحمد لله الذى نزل الحديث ومن اصدق من الله حديثا
 (20. a)

Son : ستار العمودین در یوزه بهره و اجعل لی لسان صدق فی الآخیرین در
 رباعی

من معترفم که کار من جمله خطاست
 معذورم از آنکه بر بشر سهو رواست

ای منصف اگر توان در اصلاح بگوش
 در عیب نظر مکن که بی عیب خداست
 (50. a)

Aynı yazıyla olduğundan Huşû'nin el yazısıdır (No. 655 e b.).

Cilt
 136

1187

بهالدین کازرونی
 Bahâ'addîn Kâzarânî:
 Zirvat'al-'ulyâ fi sîrat'al-Muṣṭafâ terc.

FARİSİ

Kötü bir nesta'lik. 262 yaprak. Her sahifede 27 satır.

Cilt eb'âdî : 28.5 × 17.8

Yazı eb'âdî : 22.5 × 14.5

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله رب العالمين وربهم ومليكهم
 (1. b) اله من في السموات والارض

Son ve ketebe : تمام شد سیره مصطفی صلعم بقدر وسع و طاقت والاسیره و معجزه
 و آیات مصطفی بیش از آنست که از عربی بعجمی آوردند سنه
 ثلاث و سبعین و سبعه بودست در مصر منقولست عنه (262. a)

Bu ketebeden sonra, Ro'ayan sîret çitîn گویند که بعد از وفات سید المرسلین

جماعت مهاجر و انصار
 diye bir bahis başlıyor; bu bahsin kitapla ilgisi yok (262. b). Nüsha, 8. b, 11. b ayrı bir yazıyla. 12. a da 5 satır, gene bu yazıyla. Yer - yer bu yazı, pek az olmakla beraber mevcut. Anlaşılyorki birisi, kâtib, zaman zaman yardım etmiş. Mukaddimede, یکی از دوستان امیر بهالدین اتماس diye başlayıp اما بعد بدانک کتکار بهالدین کازرونی
 sözleriyle kitabın, Amîr Bahâ'addîn'in dileğiyle terceme edildiği bildiriliyor (1. b) Halbuki 1168 No. daki nüshada, 'Alâ'addîn Pîr 'Alî'nin isteğiyle yazıldığı beyân edilmektedir (b.).

Cilt
 137

1188

بوصیری

Şarafaddîn 'Abû-'Abdallâh Muḥammad b. Sa'id b. Hammâd b. Muḥsin b. 'Abdallâh b. Hilâl aş-şanhâcî' al-ma'rûf bi'l-Bûşîrî:

Kaşîdat'al-Burda

(قصيدة البردة)

ARAPÇA

Mukavva cilt.

Cilt eb'âdî: 20.5 × 13.5

Yazı eb'âdî: 14.5 × 8.5

Yazı nesih. Yazan ve yazılış yeri ve târihi belli değil. 7 yaprak. Her sahifede 11 satır var. Öbür ve meşhûr Kaşîdat'al-Burda'dan ayırmak için buna, Kaşîdat'al-

Burdat al-mimiyya denir. Bûşîrî, hastalanmış, bu kasîdeyi yazdıktan sonra rûyâsında Hz. Peygamber'i görmüş, Hz. Peygamber, onu hırkasıyla örtmüş, bu rûyâ üzerine iyileşmiştir. Bu yüzden bu kasîdeyi ağır hastalara, bilhassa menzûllere okurlar. 162 beyittir. 12 beyti matlâ'dır. 16. beytinde nefsinin ve nefsinin isteklerinden bahseder. 30 beyti Hz. Peygamber'i övüştür. 19 beyti, H. P. in doğumuna âittir. 10 beyti, kendisine duâ edenler, 17 beyti Kur'ân, 13 beyti mi'râc, 22 beyti cihâd hakkındadır. 14 beyti istiğfar, 9 beyti de münâcât zımındadır. Bûşîrî. 608 H. de (1211), Mısır'ın Şa'îd eyaleti muzâfâkından Bûşîr karyesinde doğmuş, 696 da (1295), İskenderiye'de vefât etmiştir. Başka kasideleri de vardır; fakat en meşhûru budur. İstanbul'da müteaddid basmaları olduğu gibi Viyana'da da, türkçe, farsça ve almanca tercemeleriyle 1824 ve 1860 da basılmıştır. Madras, Kalküte, Kazan, Mısır basımları, şerh ve tahmisleri de vardır (Keshf. II, s. 1331-1336. Mu'cam, s. 604-605).

Baş : امن تذکر جیران بذی سلم
(1. b) مزجت دمعا جری من مقله بدم
Son : واغفر لناظمها ایضا وقارها
(7. b) واسمخ لسانها بالعفو والكرم

Cilt
138

1189

ابراهيم بن منصور النيسابوري

Abū-İshāk İbrāhīm b. Maṣṣūr b. Ḥalf'an - Nisābūrī:

Ḳaṣas al-anbiyā'
(قصص الانبياء)

FARSÇA

Kenarı zencirekli cetvel. Ortada küçük bir motif. Miklaplı meşin cilt. Miklab içinde Selçuk motifli kâğıt.

Cilt eb'âdî : 25 × 16.5

Yazı eb'âdî : 19.5 × 12

289 yaprak. Her sahîfede 19 satır. Yazı Selçuk neshi. "د" lar noktalı (یاد کردن) , "ك" ler, başta, sonda, hattâ ortada, küfiye benzer, boru kâfî şeklinde (كوفي گیبی. 5. a). "ی" ler bir "ی" ile (نوی 5. b). "ج" ler çok defâ bitişik (جنداك 5. b). پ ve چ ler bir noktalı, ابراهيم, Selçuk devrine hâs olarak ortadaki elifsiz, ابراهيم tarzında. 65. a - 78. b, IX. asr-ı hicriye âit bir yazıyla yazılmış ve eklenmiş. 1. b. - 4. a da fihrist var. Kitap, 4. b de başlıyor. 4. b - 5 a da mukaddime, 5. a - 6 b. de hilkat, 6. b - 7. b de İblîs'e âid kıssa, 7. b - 9. a, Âdem'in yaratılışı, 9. b - 11. b, Havvâ'nın yaratılışı, ondan sonra sırasıyle peygamberlerin kıssaları anlatılmakta. Bütün bu kıssalar, Kur'an'a uygun olarak ve hadislerden istihşâd edilerek anlatılmada. 243. yaprak, Hz. Peygamber'e âit ve ciltte, yanlış olarak buraya girmiş. Fakat 242. yaprakla 244. a, birbirini ta'kib etmiyor; eksiki var. 246. b de, محمد المصطفى عليه السلام başlamakta. 248. yaprak, 243. yaprağın

devâmı: رسول می گفت من امیر چه خوانم و گویند که جبریل علیه السلام (243. b), بازوی محمد بگرفت و نیک بچنانید و گفت افرایم ربك (248. b). 249. yaprak yerinde değil. 279. a - 287. b, ilk dört halife ve 'Abbâs b. 'Abdalmuṭṭalib'e âit; bundan sonra târihi kıssalar geliyor. 289. b den itibaren yok; az bir kısmın noksan olduğu anlaşılıyor. Kenarlarda, gene farsça kâşiyeler var. 39. a da başlayan hâşiyeye, 39. b de bütün sahîfede devam ediyor; metin, 40. a da başlıyor. Bal'am ve Cîrcîs kıssasını da ihtivâ eden hâşiyeler, 135. a yadek devam ediyor; metin, 144. b - 145. b, 161. b - 165. a da gene hâşiyeye var. 167. b ye hâşiyeye yazılmış; metin 168. a da devam etmekte. Bâzi yerlerde kenara çıkılarak tashihler ve ilâveler yapılmış; mukabele edildiği anlaşılıyor. daha başka hâşiyeler de var. « قصه آغاز ترسان » bahsinde, Yûnus adlı bir Yahûdî'nin, Hristiyanlığa ihtilâf soktuğu ve sonunda da kendisini öldürdüğü anlatılıyor (244. a - 245. b). Mawlânâ, bu kıssayı, Maṭnawî'nin ikinci hikâyesi olarak, biraz değişik ve daha tafsilâtli anlatır. Bad'az-zamân Furûzânfar, "Maâ' hiz-i ḳaṣas wa tamillât-ı Maṭnawî" de bu kıssadan bahseder ve me'hazlerini verir (Tehran - 1323, s. 6-7). Bu kitap, hem yazısı, hem kağıdı, hem imlâ tarzı bakımından VII. asr-ı hicriye, nihâyet VIII. asrın başlarına âittir ve herhâlde telifi V - VI yüzyıldadır (XI - XII), Sa'îd Nafîsî, "Tarih-i Nazm u naṭr der İran ve der zebân-ı Fârisî tā pâyân-ı ḳarn-ı dehum-ı Hicrî", adlı kitabında "Ḳaṣas al-anbiyâ", yı V. asr-ı hicri mahsûlü göstermekte (Kitâp-Furûş-i Forûğî-1344 Hicri Şemsi; I, s. 64); II. cildinde, müellifin adını düzeltmektedir (s. 718). Ḳaṣas, Ḥabîb-i Yağmâ'î tashihleriyle, Tehran'da 1340 H. Ş. yılında vezîrî küt'ada basılmıştır (İrac-i Afşâr: Kitâbhâ-yı İran, 8; Encumen-i Kitâb, Tehran - 1341; s. 62).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الحميد المجيد المبدى المعيد رب الخلاق
اجمعين وصلى الله على محمد خاتم النبيين وعلى آله الطيبين الطاهرين
پس از ثنا خداوند تبارك وتعالى و صلوات رسول عليه السلام ياذكبنم از
قصص قران وانج بنويوسته است از پندها و حكمتها و لطايف و نكته ...
(1. b)

Son : ... كنيزكى داشت چند بيت شعر بگفت ... (289. b)

Müellif, 5. a da adını şöyle anıyor :

قصه آفرینش آسمان وزمین قال ابو اسحق ابراهيم بن منصور بن خلف
النيسابوري که حديث کرد مرا ابو احمد الحسين بن احمد القصار المفسر
النيسابوري گفت حديث کرد مرا ميمون بن مهران الهروي گفت حديث
کرد مرا المامون بن احمد السلمى گفت خبر کرد مرا صالح بن عبد الرحمن
گفت خبر کرد مرا محمد بن مروان الكوفي ان محمد بن السائر الكلابي
از ابن صالح بن عباس که گفت اندر تفسير اين ايه که خداى تعالى گفت
خلق السموات والارض وما بينهما ... (289. b)

Bu kitap, Hıdıviyya kütüphanesinde var. Kataloğ, kitabın başlangıcını, yukarıdaki kısmın, ... اندر تفسير sözünden itibaren alıyor. Ya başlangıç burası sayılmıştır, yahut da nüshanın başı eksiktir (Farsça kısmı; s. 506).

- Baş : بسم الله الرحمن الرحيم ربنا لاتزع قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة
انك انت الوهاب محمد زاكيات اول مبدع كائنات وموجد مصنوعات
جنابك (1. b).
- Son : . . . بوجله به كنجايش پذير اولمق ايله طى اولنوب اصل مدعا ذكرى
ايله اكتفا اولدى اللهم ثبتنا على الايمان وارزقنا اتباع بحجة ذوى الايقان
وجنبنا عن متابعة خطوات الشيطان بمنك وجودك وصل وسلم على
نبيك الامين وعلى آله واصحابه اجمعين (83. a)

Cilt
141

1239

؟

Rıyâd' al- 'uḳûl li irşâd' al-fuḫûl min aṣl' al-furû' i wa' l-uṣûl

(رياض العقول لارشاد الفحول من اصل الفروع والاصول)

ARAPÇA

Sırtı ve yanları meşin, üstü ebrî kaplı mukavva cilt.

Cilt eb'adı : 31.2 × 21.5

Yazı eb'adı : 24 × 14.5

253 yaprak; her sahifede 27 satır. Yazı kötü bir nesih. Gerek sonundan, gerek yer-yer çizinti ve tashihlerden, gerek kenara çıkılan ve metni tamamlayan ibarelerden, bu nüshanın, müellif hatt-ı desti olduğu anlaşılıyorsa da, ehl-i sünnet inancına uygun olarak kelâma âid olan ve bilhassa hukemâ ve felâsife aleyhinde bulunan bu eserin müellifine dâir hiç bir kayda tesâdüf edemedik. Kâğıt ve yazı bakımından XI., hattâ XII. asr-ı hicriye (XVII - XVIII) âittir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم من فيض فضله نستفيض الحمد لله المتحمدا براء :
الحمد (؟) والعز والكبرياء المتعظم بأسرار العظمة والمجد والثناء... (1. b)

Son : وكمال قنبرته وبلاغه حكيمته ونفوذ مشيئته وارادته ومقتضى حكيمته فيها :
لاعن وجوب وغرض

Alt yanda, kenarda : تعالى من له الامر والخلق تبارك الله رب العالمين فهذا ما :
حررناه وسميناه رياض الع... لارشاد طلاب سبيل الص... وحذرنا
القضا ولسدل... ليكونوا على بصيرة في... فانه تعالى خير موفق
ومعين وصلى الله على خير خلقه واكمل رسله محمد وآله وصحبه اجمعين
والحمد لله رب العالمين (253. a)

(Noktalı yerler, satır sonlarında olup ciltte kesilmiş bulunan yerlerdir. Baştaki
Kitap adı, 3. a dadır).

Cilt
142

1240

سید شریف جرجانی

Sayyid Şarîf Cürânî :

Hâşiyatu Şarî' at-tacrîd

(حاشية شرح التجريد)

ARAPÇA

Ortası şemseli, kenarı cetveli, mıklaplı cilt.

Cilt eb'adı : 18 × 13

Yazı eb'adı : 14 × 10

254 yaprak. Hersahifede 21 satır. İlk yaprakta çok güzel müzehhep müstatili bir safiha içinde kûfî yazıyla ve altınla « حواشی السید لشرح التجريد » yazılı (1. b). O sahifenin karşısındaki sahife, lâcüverd cetvelle çevrili. Yazı bakımından IX. asr-ı hicrinin sonları ile X. asr-ı hicri evâline âit (XV - XVI). Hattâtî ve yazılış yeriyile târihi yok. Yazı nesih. Hwâca Naşîraddîn'in (672 H. 1273) Tacrid'al-kalâm'ına Şamsaddîn Maḥmûd b. 'Abdarrahmân b. Aḥmad 'al-Işfahânî'nin yazdığı şerhe Sayyid 'Alî b. Muḥ. b. 'Alî as-sayyid'al-zayn Abû'l-Ḥasan al-Ḥusaynî al-Cürânî'nin hâşiyesidir (Kef. I, s. 346 - 347. Kef. S. in vefatını 810; 1407; olarak almaktadır. Mu'cam, 740 ta; 1339; Cürân'da doğduğunu, 816 da; 1413; Şîrâz'da vefât ettiğini kaydeder. s. 978). En meşhur eseri Ta'rîfât olan S. Ş. Cürânî'nin bu hâşiyesi basılmıştır (Mu'cam'a b.).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب اعننى على الاتمام اما بعد حمد واجب الوجود :
خص بالذكر من صفاته العلى... (1. b)

Son : ... الحمد لله على وصول الكلام الى هذا التام فى التوفيق الاتمام والصلوة :
على سيدنا محمد افضل الانام وعلى اصحابه واتباعه الكرام والله اعلم
بالصواب واليه المرجع والمآب (254. a)

Cilt
143

1241

مجموعه

Macmû'a

ARAPÇA

Üstü tuğralı ve kâğıt kaplı âdi cilt. Yazı rık'a. 20 yaprak. Her sahifede 27 satır var.

Cilt eb'adı : 21 × 13

Yazı eb'adı : 16 × 8.5

I) 'Aḳâ'id'e âit bir risâle.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين حمد الشاكرين والصلوة على :
رسوله محمد وآله اجمعين درخواست كرد دوستى مخلوص (مخلص) كه

در سرور وفایی بود و در سینه وی صفایی که بیان اعتقاد اهل سنت
وجاهت بیانی شافی
(1. b)

وقتی دروست (درست) آید که امامت ابوبکر درست بود زیرا که ولی : Son
عهد اورا اوکرد والحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی سیدنا
محمد وآله الطاهرين
(6. b)

Kimin olduğu belli değil; istinsah eden ve istinsâh yeri ve târihi yok.
II) Mawlânâ Bahâ'addîn Walad'a (Sultân'al-'ulamâ) atfedilen kelimâtı
muhtevî bir risâle (7. a - 10. a boş).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين مولانا بهالدين الولد رضى الله عنه
(10. a) فرمود که اگر مارا ازين علمها

Son : ... اکر بيخ دل تست والله اعلم بالصواب تم الرسالة الآلميه (20. b)

1242

شمس الدين السمرقندی

Şamsaddîn Muḥammad b. Aşraf'al-Husaynî as-Samarḳandî:

al-Sahâ'ir'al-Ilâhiyya

(الصحائف الالهيه)

ARAPÇA

Ortası ayrı renkte meşin miklaph cilt.

Cilt eb'âdî: 16 × 11

Yazı eb'âdî: 10.5 × 8.5

131 yapraktır. Her sahifede 19 satır vardır. Yazı, Selçuk neshidir. 1. de
کتاب الصحائف الالهيه تصنيف الامام السيد الحكيم شمس الدين السمرقندی ملک خالص للفق
کتابın yazısıyla yazısqıyâ amir kâtib bñ amir emr emid المدعو بقوام الانتقائي
müellifi kaydedilmiştir. Keşf «الصحائف في الكلام» maddesinde kitabı zikretmekle
beraber müellifin vefât târihini kaydetmiyor (II, s. 1075). Mu'cam, 600 sularında
(1203 - 1204) vefât ettiğini, Brochermann'a göre vefâtının 690 (1291) olduğunu
bildiriyor (s. 1046). İst. Üniv. K. Arab. Yaz. arasında, 3786 No. da XI. asra
(XVII) âid olması muhtemel târihsiz bir yazması vardır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب اعن والطف الحمد لله الذى استحق الوجود...
(1. b)

Son ve ketebe : ... وقد اودع في هذا الكتاب ما يعطيك هذا المقصود ويمتحك هذا
المطلوب والحمد لله رب العالمين وصلوته على محمد وآله وسلم وافق الفراغ

من تحرير هذه النسخة يوم الاثنين منتصف جمادى الأولى سنة سبع عشرة
وسبعماية وذلك على يد العبد الفقير الراجي رحمة ربه ابراهيم ابن عبد القادر
ابن ابى الفاجر البغدادي مولدًا الدورى معتدًا ختم الله اعماله بالصالحات
ونفع لما سطرته يمينه بمحمد وآله وسلم

Cilt

145

1243

سعد الدين تفتازانى

Sa'daddîn Mas'ûd b. 'Umar'at-Taftâzânî:

Şarhu 'akâidan-Nasafiyya

(شرح عقائد النسفي)

ARAPÇA

Ortası hafif şemseli, miklaph kenarları düz cetvelli cilt.

Cilt eb'âdî: 17.8 × 12

Yazı eb'âdî: 10.8 × 5.5

112 yaprak. Her sahifede 13 satır var. İlk sahifede, başta, altın cetvel içinde,
kenarları mürekkeple çevrili, altınla بسم الله الرحمن الرحيم yazılı. Bütün sahifeler altın
cetvelle çevrili. Yazı gayet güzel ta'lik. Asıl kitap, 537 H. de (1142) vefât eden
Şayh Abû-Hafş Naemaddîn 'Umar b. Muḥammad'an-Nasafî'nindir. Şârih Sa'-
daddîn, 722 de (1322), Horasân'ın Taftâzân şehrinde doğmuş, 791 (1388 - 1389.
Keşf. II, s. 1145) de, yahut 793 te (1390 - 1391; Mu'cam, s. 635) vefât etmiştir.
712 de (1312) doğduğı da rivâyet edilmiştir (aynı). Şerh, 1260 ta Kalkute'de,
1286 da Lekhnû'da, 1321 ve 1331 de Mısır'da, 1897 ve 1898 de Kazan'da, 1313 ve
1323 te İst. da basılmıştır (aynı; s. 635 - 637).

Baş : الحمد لله المتوحد لجلال ذاته وكمال صفاته ... (1. b)

Son ve ketebe : فلا دلالة على افضلية الملائكة والله اعلم بالصواب واليه ... تاريخ سنة
ثمان وثمانين وثمانمائة كتبه العبد الفقير عبد الرحمن بن حسن العبادي (112. b)

Cilt

146

1244

فخرالدين الرازى

Fahreddîn Muḥammad b. 'Umar'ar-Râzî:

Asrâr'at-tanzîl wa anvâr'at-ta'wîl

(امرارالتنزيل وانوار التأويل)

ARAPÇA

Üstü kâğıt kaplanmış, meşin miklaph cilt.

Cilt eb'âdî : 21. × 11.5

Yazı eb'âdî : 16.8 × 7.5

270 yapraktır. Her sahifede 25 satır var. Yazı, Selçuk neshi. Meşhûr tefsir
sâhibi Fahreddîn'ar-Râzî 606 H. de (1209) vefât etmiştir. Bu kitabın birinci bâbı

usûle, ikinci bâbı furû'a, üçüncü bâbı ahlâka, dördüncü bâbı münacât ve daavâta âid olacaktı. Kitabı tamamlamadan ölüyor ve kitap, birinci bâbın sonlarında kalıyor (*Keşf. I, s. 83*).

باسم الله الرحمن الرحيم رب اكشف لنا بفضلك عن اسرار التبريل وارزقنا :
تلاوته اثناء الليل والنهار بالتبريل الحمد لله الذى اظهره من آثار
سلطانه

... فاعلم انى قادر عليك ومتول عليك فينبغى ان يكون خائفا منى
منقادا لحكمى والا كسرت رقبتك فى محل القهر وبالله التوفيق اللهم
لاتواخذنا بسوء اعمالنا برحمتك (269. b) يا ارحم الراحمين ... تم كتاب
اسرار التنزيل بعون الملك الجليل جزى الله لنا ثواب الجزيل على يدى
صاحبه العبد المسكين المحتاج ... يوسف بن ابراهيم المعروف بكوثال بن
خليل بن ابى بكر الشيرازى فى الثامن سنه خمس وثمانين وستائه فى مدرسة
الصلاحه من مدارس مدينة تبريز (270. a)

كتب العبد المذنب اضعف عباد الله تعالى هذا الكتاب لاجل ولدي عبدالعزيز : Kenarda
واردت من فضل الله ان يتمتع من قرائته وتفهمه وايضاً اردت من
جود الالهية ان ينكشف له العلوم الحقيقية الحكمية

Cilt
147

1245

احمد ابو الحسن النامي الجامي

Ahmad b. Abū'l-Hasan'an-Nāmikī al-Cāmī:

Miftāh'an-nacāt

(مفتاح النجاة)

A R A P Ç A

Düz, mıklapsız cilt.

Cilt eb'adı : 17. \times 12.5

Yazı eb'âdî : 12×7.1

95 yaprak. Her sahifede 11 satır var. Yazı nesih. Bâblar surhla yazılmış. Sahifelerin kenarları, lâcüverd tek cəvelli. Kitap yedi bap 1) *در توحید و ایمان* 2) *در مباحیح* 3) *در استقامت و طاعت* 4) *در توبه و استقامت* 5) *در سنت و جماعت* 6) *در حال صدیقان و ابدالان و ارباب حقیقت* 7) *در تسلیم و رضا بقسمت قسّام*. Ahmad Nāmīkī al-Cāmī, 441 de (1049) doğmuş, 536 da (1141) vefat etmiştir (*Nafahāt*, 1289 İst. s. 392 - 402. *Kesf. II*, s. 1771).

بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر الحمد لله رب العالمين Bag
 این کتاب را در آخر شعبان سنه اثنی و عشرين و خمسمائه شیخ الاسلام
 قطب العالم حجة الحق علی الخلق الحاکم العدل فی بلاد الله الداعی الی الله العزیز
 المجتهد فی سبیل الله ابو نصر احمد بن ابی الحسن الناقی ثم الجامی قدس الله
 روحه العزیز گوید آغاز کردیم و توفیق و مدد حق سبحانه و تعالی . . .
 (1. b)

Son ve ketebe : وهرچه ازين پيش گوئي همه آب بردن اسلامست تا دانسته باشي و بالله
العون والتوفيق والعصمة ثم يعون الملك الجليل وهو الهادي الى سواء السبيل
من يد العبد فخر الدين اسماعيل في العشرين من شهر ربيع الثاني سنة ٩٤٧
(95. a)

Cilt
148

1246

شمس الدین محمود الاصفهانی

*Şamsaddîn Maḥmūd b. 'Abdarrahmān b. Abī'l-Kāsim
b. Muh. al-Isfahānī :*

Matāli‘al-anzār ‘alā Tawāli‘ al-anwār

(مطالع الانظار على طوالم الانوار)

A R A P Ç A

Alelâde cilt.

Cilt eb'adı: 27.7×17.5

Yazı eb'âdî: 19 × 10

192 yaprak; her sahifede 24 satır. Yazı nesta'lik. Kâdi 'Abdallâh b. 'Umar 'al-Baydâwî'nin, kelâma dâir Tayvâlî'al-anwâr'ına serh olup Malik'an-Nâsir Kılâwün' un (678 H. 1279) oğlu Muḥammad adına te'rif edilmiştir. Şârih 749 da (1348) vefât etmiştir (Kefî, II, s. 1116). Şârihin adı, Şihâbaddîn olarak da rivâyet edilmiştir. Bu serh, 1305 te İst. da basılmıştır (Mu'cam, s. 454). 193. b - 194. a da Kamâl Ummî'nin (ölm. 880. 1475) şiiirleri var. 178. yaprağın ön kısmı yırtılmış, bir beyaz kağıt yapıştırılmış.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذى توحّد بوجوده الوجود :
(2. b) و دوام البقاء

لا يعادل ماورد في مناقبهم وحكى عن اثارهم المرضيه وسيرهم الحميده
 نفعا الله عبتهم اجمعين وجعلنا بهداهم متبين وعصنا عن زيف الضالين
 وبعنا يوم الدين انعم الله عليهم من النبيين والصدقيين والشهداء والصالحين
 وحسن اولئك رفيقا في الجنة والله الموفق تم الكتاب . . . على يد . . .

سيد احمد بن مولانا سيف الدين بن صوفى محمد بن محمود بن عمار بن سليمان
الحصرى غفر ذنوبهم البارى . . . فى عشر شهر المبارك الاصم رجب المرجب
عت بركانه فى يوم الخميس فى وقت الضحى فى تاريخ سنة تاسع وثمانين
وثمانمائة من الهجرة النبوية المصطفوية
(192. b)

1247

محمى الدين ابن عربى

Cilt

149

Tazkirat'al ḥawās wa'aḳīdatu ahl'al-iḥtişāş
(تذكرة الخواص وعقيدة اهل الاختصاص)

ARAPÇA

Ciltli. 73 yaprak. Her sahifede 15 satır var. Yazı nesih. İbni 'Arabî, bu risaleyi,
bâzı dostlarının sorularına cevap vermek için yazmıştır. Vefâtı, Şam'da, 638 H.
dedir (1240).

Cilt eb'âdı : 17.8 × 13.3

Yazı eb'âdı : 12.5 × 9.5

Baş : Bism Allahi'r-rahmânir-rahîm ibtidî ve ibnûre aḥtîdî vâ ḥavvâ vâ ḥavvâ vâ ḥavvâ
العزیز الحکیم قل الحمد لله على ما الهم وان علمنا ما لم نكن نعلم . . . (2. b)

Son : . . . ومن اناها اليقين كشفا لم يدرك مائدة الرقاد والحمد لله وحده وصلى
الله على سيد العوالم وقاد ركب اكارم محمد وآله وصحبه وسلم وحسينا
الله وكفى وسلام على عباد الله الذين اصطفى
(73. b)

Ketebesini olmamakla beraber VIII. asr-ı hicriye. nihayet IX. asrın ilk nısfına
âit bir kitab olsa gerektir. Kâğıt, imlâ ve resm-i hat bunu göstermektedir.

1332

منلا خسرو

Munlâ Ḥusrav:

Durar'al-ḥukkām fi şarḥi Gurar'al-aḥkām

(درر الحکام فی شرح غرر الاحکام)

ARAPÇA

Miklaph, üstü kâğıt kaplı cilt.

Cilt eb'âdı : 23 × 13.5

Yazı eb'âdı : 16.5 × 7.5

Munlâ Ḥusrav diye meşhûr olan Muḥammad b. Farāmarz b. Ḥwāca 'Alî,
furu'a âit Gurar'al-aḥkām'ını yazmış, sonra bu kitabı şerhetmiştir. 883 te (1478)

bu şerhini te'lif eden şârih, 885 te (1480) vefât etmiştir (Keşf. II, s. 1199 - 1200).
Başta fihrist vardır. İlk üç yaprağa numara konmamıştır. İlk sahifenin kenarları
altın cetveli, ondan sonraki iki sahife, tek surh vetvelli; öbür sahifelerde cetvel yok.
Kenarlarda hâşiyeler var. Bâzı yerlerde, cilt esnâsında kâğıt eklenerek hâşiyeler
yazılmış. Baplar ve fasıllar surhla. Bâzı yerlerin üstü surhla çizilmiş. Bu şerh, 1249 da,
Mısır'da Mustafa Vehbi Mat. sında, 1304 te Şeref Mat. sında, 2. cüz'ü 1310 da İst. da,
1. cüz'ü gene 1329 da İst. da basılmıştır (Mu'cam, s. 1790). Bu nüsha, ketebeden
anlaşıldığı gibi, şârihin elyazmasıdır.

Baş : Bism Allahi'r-rahmânir-rahîm الحمد لله الذى حكم احكام الشرع القويم بحكم :
كتابه . . .

Son ve ketebe : . . . ليس الغرض الاصل من هذه الكلمات التمدح بل الامتثال بما يفهم
من قوله تعالى واما بنعمة ربك فحدث وقد وقع الفراغ من تأليفه يوم
السبت الثانى من جمادى الاولى سنة ثلث وثمانين وثمانمائة وقد كانت البداية
فى يوم السبت الثانى من ذى القعدة سنة سبع وسبعين وثمانمائة على يد اضعف
عباد الله تعالى واحوجهم الى رحمته مؤلف الكتاب محمد بن فرامرز بن
خواجه على عاملهم الله تعالى بلفظه الخفى والجللى الحمد لله على التوفيق
وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وآله وصحبه اجمعين سبحانه ربك رب
العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين (432. a)

Aynı yaprağın alt kenarına, müellife söylenen, aşağıdaki vefat târihi bir başkası
tarafından yazılmıştır :

ای درینا ملک دینک خسروی
کندی دنیادن یقلدی علم او
جاء دنیادن اگر معزول ایه
حق تعالی ویردی جاء اخروی
اهل جنت جاهنک منشورینه
یازدیار تاریخ : جاء خسروی

نه

۸۸۵

1341

مجموعه

Maemû'a

Cilt
151

Düz, kenarı âdi cetvelli muklupsız cilt.

Cilt eb'adı : 24 × 15

Yazı eb'adı : Muhtelif

I) Mesnevî tarzında 181 beyitlik, tahâret, abdest, gusûl, teyemmüm ve namazdan bahseden farsça risâle (1-b - 6-b). Yazı ta'lik.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم

ابتدا میکنم بنام خدا کرد و حرف آفرین ارض و سما (1. b)

Son : رحمت حق نثار خواننده یاد گیرنده و نویسنده (6. b)

تمت هذه الرسالة من شيخ الشيوخ حضرت شيخ عطارولى
yazılmış. Fakat risâlenin mukaddimesinin sonlarında, risâle müellifi ve nâzımı,

لاجرم بی نظیر افتاد است	موجز و دل پذیر افتاد است
نام او در جهان بهر طرف است	وین ترا یادگار از شرف است
وز خراسان علوم مکتبش	از بخارا است مولد و نسبش
در هر ی علمش آشکارا شد	ذات او شهر در بخارا شد
لایق روزگار اصحاب است (2. b)	صد وهفتاد بیت و ده بابست

beyitleriyle kendisinin Buhârâ'lı olup Horasan'da okuduğunu, Herat'ta şöhret bulduğunu, adının Şaraf olduğunu söylüyor; risâlesinin de on bap ve 170 beyitten meydana geldiğini bildiriyor. Bu sayı, Risâle beyyitlerine uygun değilse de risâlenin, Şayh 'Attâr'a âid olmadığı muhakkaktır; netekim sonlarında da,,

نود و نه گذشت شصت سال	از وفات رسول تا امسال
نیمه از جمادی الآخر (الاول)	بود کین نظم کشت مستعمل

demektedir (6. b). Bu beyitlere göre risâle, H. Peygamber'in vefâtından 696 yıl sonra, yani hicri 709 da (1309) yayılmış oluyor ki bu târih, Feridaddîn 'Attâr'ın vefâtından hayli sonradır. Hemdem Said Çelebi (1275 H. 1858), bu kitabı okumuş, kenara tenâkuzları kaydetmiştir (6. b-7. a). İst. Üniv. K. Yaz. arasında, 661, 663 ve 667 No. larda kayıtlı mecmûalarda, bu risâle, ilk risâle olarak mevcuttur. 661 No. daki nüshada, yukardaki iki beytin ilk beytinin birinci mısraı, « نیمه از جماد الاول بود » şeklinde yazılmış (9. a); öbür iki nüshada bu beyit yok. 663 No. da kayıtlı nüsha, 18.5 yaprak fazlalığı muhtevî ve bu kısım, âdâba dâir. Her üç nüsha da muahhar ve Maverâünnehir ta'likiyle yazılmış. Risâlenin nâzımı olan Şaraf, Sultan Uvays-i Calâyirî adına (Saltanatı : 757 - 776 H. 1356 - 1374) Anîs'al-Uşşâk ve Hadâ'ik'al-hakâ'ik adlı

ve mecâzlarla sanîyi-i şî'riyyeden bâhis iki seser yazan ve Şaraf İakabiyle meşhûr olan Hasan b. Râmî'midir? Uzak bir ihtimâl olmakla beraber hâtıra gelebilir.

II) İmân ve a'mâle âit farsça mensûr bir risâle.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم بدان اسعدك الله في الدارين اين كتابيست كه
در بیان صفت ایمان و معرفت ایمان واحکام وارکان ایمان و در بیان
(7. b) اسلام واحکام وارکان اسلامSon : و اگر پنج بار بخواند جمال جهان آرای حضرت محمد مصطفی
صلی الله علیه وسلم را در خواب بیند دعا اینست بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي یا ارحم الراحمین تمت الكتاب بعون الملك الوهاب
(12. a)

... ve اگر برستد . . . tarzında giden bu risâle, İst. Üniv. K. Farsça yaz. da, 661 No. da kayıtlı mecmûadaki ikinci kitabın telhis edilmişidir. İsr. Ü. K. deki kıtap, 9.b - 106. b yapraklarındadır.

III) Aynı tarzda suâl ve cevaplı bir risâle. Şer'i a'mâle âit farsça menûr.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم قال النبي عليه السلام طلب العلم فريضة . . .
(12. b)

Risâle, 12.b - 64. b yapraklarındadır. 41. b de, Hatm-i H'âca'dan, Bahâ'addîn-i Nakş-bend'den bahsedildiğine göre risâle, X. asr-ı hicride, belki de daha sonra telif edilmiştir. 64. a da, 1256 târihi varsa da bu târih, te'lif târihi değildir. Bu risâle de, İst. Üniv. K. deki aynı No. da kayıtlı mecmûada 107. b-216. a yapraklarındaki kitabın mulâhasasıdır. Aynı kitap, aynı K. de 667 No. daki mecmûanın da ikinci kitabıdır ve adı, « مهتات المسلمين » dir (663, 30. a; 667, 18. a). Ma'haz olarak zikredilen kitaplar arasında, 710 H. de (1310) vefât eden Abû'l-barakât 'Abdallâh'an-Nasafî'nin Kanîz'ad-da'ik'ı da bulunduğuna göre mecmua hakkındaki tahminimiz doğru olsa gerektir. Mecmua, bir kişi tarafından istinsâh edilmişse de yazanın adı yoktur.

Cilt
152

1342

قوام الدين الكاكي

Kıvâmaddîn Muḥammad b. Muh. b. Aḥmad'al-Kākî:

'Uyûn'al-mazâhib al-kâmilî

(عيون المذاهب الكاملة)

ARAPÇA

Miklaph yeni cilt.

Cilt eb'adı : 21 × 13

Yazı eb'adı : 15.1 × 7.8

117 yaprak. Her sahifede 21 satır. Bâblar ve fasıllar surhla yazılmış. Yazı nesih. İlk yaprağın baş tarafı müzehhep. Sahife kenarları bakırla karışık altın cetvelli.

III) ابن الحاجب *Abū-ʿAmr ʿUṣmān b. ʿUmar b. Abī-Bakr b. Yūnus* (Ibn al-ḥācib) : Kāfiya (كانيه)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الكلمة لفظ وضع لمعنى (167. b - 208. b)
Basıldığı yerler için Mu'cam'a b. (s. 72)

IV) نجم الدين عمر النسفي *Naemaddīn Abū - Ḥafṣ ʿUmar b. Muḥammad b. Ismāʿīl b. Muḥ. b. ʿAlī b. Luḡmānʿan - Nasafī al - Samarkandī* : ʿAḳāʿidu Nasafiyya (عقائد نسفيه). 461 de doğmuş (1068 - 1069), 537 de vefat etmiştir (1142). Mu'cam'a b. (s. 1854)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم قال اهل الحق حقايق الاشياء ثابتة والعلم متحقق (209. a)

Son : ورسلا الملائكة افضل من عامة البشر وعامة البشر افضل من عامة الملائكة (217. b) سنة ١٢٤٦

Bu mecmûada, temyiz mahkemesi reis-i sâbıkı Muḥammad Şukrî b. sayyid Aḥmad ʿAṭâallah'ın vakfı olduğuna dâir kendi mühürle kayıt vardır.

Cilt
155

1348

محمود ابن صدر الشريعة المحبوبي

Maḥmūd b. Şadraş-şarīʿtal aṣal ʿUbaydallāhʿal-Maḥbūbī :

Wikāyatʿar-rivāya fī masailʿal-Hidāya

(وقاية الرواية في مسائل الهداية)

ARAPÇA

Miklaphı, üstü kâğıt kaplanmış cilt.

Cilt ebʿadı : 25.5 × 16.5

Yazı ebʿadı : 18 × 11

110 yaprak, her sahifede 15 satır. Kenarları hâşiyeli. Hâşiyeler, çeşitli yazılarla. Metin nesih. Ser-tariyk Derviş Muhammed Ali'nin vakfı olduğu son yaprakta kayıtlı (Mu'cam'a b. s. 1199).

Baş : (1. b) بسم الله الرحمن الرحيم حمد من جعل العلم اجل المواهب

Son ve ketebe : وفى غنم مذبوحة فيها ميتة هى اقل نحرى واكل فى الاختيار
تمت الوقاية من يد العبد الضعيف المذنب المحتاج الى رحمة الله تعالى انه
هو الغفور الرحيم فى شهر المبارك فى اخر جمادى الاولى وقت الضحى فى يوم
الخميس سنة احدى وتسعون وسبعائة (110. a)

1349

Cilt
156

؟

Ciltli. 323 yaprak. Her sahifede 21 satır. Yazı, tamâmiyle Selçuk nesih. Hierî V - VI. asr-ı hicriye (XI - XII) âid olduğu tahmîn edilebilir. Başı ve sonu olmayan bu kitap, mesâil-i fıkhiyyede, dört mezhebin ihtilâflarını ve mütehid fil mezheb olan imanların ihtilâflarını muhtevîdir.

Cilt ebʿadı : 22 × 15.5

Yazı ebʿadı : 18 × 11.5

Baş : وآله وسلم كان اذا رفع رأسه من الركوع يقول سمع الله لمن حمده ربنا لك الحمد (1. b)

Son : فى صلاة الحاجة نها ان الله ان كانت بعد العا الله تعالى الخلق (323. b)

(Noktalı yerler okunamıyor.)

1351

Cilt
157

؟

Kitābʿal-ʿAṭāiyya fīʿl-fıkh
(كتاب العطائية فى الفقه)

FARSÇA

Kenarı ve sırtı meşin mukavva ciltli. Arka kapağı yok. 73 yaprak. Yazı nesih. 1. a da, yazılmış. هذا كتاب المسمى بالعطائية فى علم الفقه على طريق مذهب الامامية Abdest, namaz, oruç, zekât, hac ve cihâda âit mezheb-i İmâmiyyeye göre fıkıh kitabı. Yazı, kâğıt ve resm-i imlâ bakımından VI - VII. asr-ı hicriye (XII - XIII) âit. Müellif, « شيخنا ومقتدانا وسندنا زبدة العلماء والمجتهدين » den naklen عاليحضرت من خصه الله بالنفس الكريمة والآثار الجميلة دستور اعظم الوزراء فى العالم مقرب الملوك والسلاطين رشيد الاسلام ومرشد المسلمين مغيث الفقراء والمساكين adına, beş bâb üzerine yazılmıştır. Yazan, yazıldığı yer ve târih kayıtlı değildir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه تقضى الحمد لله الذي لوجب علينا الصلوة فى جميع الاحوال (1. b)

Son : يا ازجاده شرع بيرون تنهند واز حق تجاوز نکنند هذا آخر ما كتبناه
فى هذه الرسالة من مسائل اقسام عبادات الشرع والحمد لله أولا وآخرا
وظاهرا وباطنا وصلى الله على نبينا محمد وآله اجمعين وسلم تسليمًا كثيرًا (73. b)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم . . . الحمد لله جاعل العلماء انجماً للاهتداء زاهرة

Son ve ketebe : والله هو المشكور على افاضة نعمه والمستول خاتمة السعادة بفضلته وكرمه
تمت الكتاب بعون الله وحسن توفيقه على يد العبد الضعيف الخاطى المحتاج
الى رحمة ربه الراجي بخي بن موسى بن كوحى بن اسرافيل باشا بن سليمان
الصوفى من البلغراس غفر الله له . . . من شهرست حمادى الاول فى يوم
السبت وقت الضحى سنة اربع عشر وثمانماية

1355

عبد اللطيف بن عبدالعزيز ابن ملك

'Abdallaṭīf b. 'Abdal'azīz b. Malak :

Şarhu Maema'al-bahrayn

(شرح مجمع البحرين)

Ortası şemseli, kenarları düz cetvelli, mıklaph cilt.

Cilt eb'adı : 27.5 × 18

Yazı eb'adı : 22.5 × 14

254 yaprak. Her sahifede 32 satır. Yazı nesta'lyk. Kitabın adı, "al-Maşra' fi şarh'al-Macma", (المشرع فى شرح المجمع), olarak geçer (Kef. II, s. 1601). İbni Malak için 659 No. ya b.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم . . . و به نستعين يامن لا يحوط كماله كماله . . .

Son ve ketebe : . . . والوصية تمليك فاذا ذكر النفقة عليه كان واقفاً عما مصالحه واجازها :
محمد حملاً لكلامه الى العرف الى مصالحه تصحيحاً له هذا آخر الكلام
الحمد لله على التمام ولرسوله افضل السلام وقد وقع الفراغ فى وقت
الضحى فى شهر الصفر سنة ستة وخمسين وثمانماية

1356

ابوالبركات عبد الله النسفى

Abū'l-barakāt 'Abdallāh b. Aḥmad al-ma'rūf bi

Hāfiẓaddīn'an-Nasafī :

Kanzad - dakā'ik

(كنز الدقائق)

ARAPÇA

Mukavva cilt, kenarları ve sırtı meşin, mıklapsız.

Cilt eb'adı : 29 × 20

Yazı eb'adı : 17 × 10.5

171 yaprak; her sahifede 9 satır. Yazı gayet kötü bir nesih. Abū'l-barakāt,

Sind ülkesinde Nasaf'ta doğmuş, 710 da (1310) vefat etmiştir (Kef. II, s. 1515. Mu'cam, s. 1850 - 1854. Basmaları için aynı s. ye b.).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى اعز العلم فى الاعصار واعلى حربه :
فى الامصار . . .

Son ve ketebe : ولحافظ القرآن ان تحتم فى اربعين يوماً تم الكتاب (الكتابة) اللطيفة
الشريفة المبارك على يد . . . شجاع بن امور غفر الله لهما . . .
فى يوم الجمعة فى وقت الضحى بولاية بماجوق فى مدرسة عيد خوجه
تمت تاريخ سنة ٥٠ و

(Birisi, bu târihin yanına 650 rakamını yazmışsa da yazı, kâğıt ve resm-i hat bakımından kesin olarak doğru değildir. Belki "ر" in ebceddeki karşılığı olan 6 ile 5 i cem'etmek gerektir ki bu takdirde 1100 olur.)

1357

يوسف بن جنيد المعروف بانخى چلبى

Yūsuf b. Cunayd' al-ma'rūf bi-Aḥlī Çalabî :

Zahīrat 'al- 'uḫbā

(ذخيرة العقبي)

ARAPÇA

Düz, mıklaplı meşin cilt.

Cilt eb'adı : 35 × 17

Yazı eb'adı : 17.5 × 11

Baş tarafı noksan; yazı nesta'lyk. 283 yaprak. Her sahifede 23 satır. Kitap, Şadras-şari'a Mahmūd b. 'Ubaydallāh'al-Mahbūb'nin Wikāya'sini tahşiyedir (Kef. II, s. 2021 - 2022). Munlā Husrev'den okuyan ve İst. da bir mescidi bulunan Yūsuf b. Cunayd, 905 H. de (1499 - 1500. Kef.), yahut 902 de (1496 - 1497. O. M; eserleri için de bu k. a b. II, s. 53) vefat etmiştir.

Baş : الحقيقة كطهارة البدن والثوب والمكان . . .

Son ve ketebe : بل يكن حكمه حكم الاحرس فلا يعتبر اشاره . . . تمت هذه الرسالة :
الشريفة المسمى بذخيرة العقبي للصدر الشريعة العظمى على يد اضعف عباد
الله عيسى بن على . . . تاريخ سنة ثمان وثلثين وتسعمائة يوم الخميس
فى اوائل محرم الحرام

1358

دولت اوغلی یوسف

Dawlat oğlu Yūsuf:

Wikāya tercemesi

(وقایه ترجمه سی)

T Ü R K Ç E

Yeni, düz, üstü bez kaplı mıklapsız cilt.

Cilt eb'adı : 28.5 × 19.5

Yazı eb'adı : 14 × 14

Şadraş - şarî'a'nın Wikāya'sının türkçeye manzûm tercemesidir. Nesihle yazılmış olan bu nüshanın yazarı, arûz bilmediğinden birçok yanlışlar yapmakla beraber nüshanın oldukça eski olması ve metnin hareketli bulunması, devrinin talaffuz tarzını vermektedir. Başta mürekkeple, sonda (238. a) kurşun kalemle Veled Çelebi'nin (İzbudak. 1953) vakfı olduğu belirtilmiştir. Davlat oğlu Yūsuf'un hâl tercemesi hakkında bilgimiz yoktur. Kendisi, « فصل فی بیان سبب نظم الکتاب » da, türkçeyi müdâfaa etmekte, İmâm-ı A'zam'ın, Kur'an'ı ma'nâ olarak kabul ettiğini, farsça Kur'an okumayı câiz gördüğünü, farsça tercemeyle namaz kılınabileceğini söylemekte, sonra,

خان مراد ابن محمد خان ایچون جمله اقلیماره اول سلطان ایچون
اول مطهر آل عثمان اوغلدُر کم اوسلطان بن سلطان اوغلدُر

beytleriyle II. Sultan Murâd'ı (824 - 855 H. 1421 - 1451) övmekte,

دولت اوغلی یوسف اول عصیان جُوق بئُنجَه درلو عذرله نقصان جُوق
بالکسری اولمش انوک مولودی هم سکز یوز دخی یکیرمی بدی
هجرت تاریخ اکا اَرْمِشِکَن هم یکیرم سکره اَرْمِشِکَن
بون نظم اندُم او یلرده همان کم حقیقت مقصود اولدر بیگمان

beyitleriyle de tercemeye 827 de (1423 - 1424) başlayıp 828 de (1424 - 1425) bitirdiğini bildirmektedir (2. b). O. M. sâhibi Bursalı Tâhir (ölm. 1926), bu kitabın, eline geçen bir nüshasını, Balıkesir Kütüphanesine hediye ettiğini söyler (I, s. 304). Bu nüsha, mezkûr kütüphanede, 8252 No. da kayıtlıdır. Bu nüsha, 237 yapraktır, her sahifede 15 satır vardır. Her iki nüshanın karşılaştırılması gerekir. Türkçe bakımından incelenmesi gereken bir kitaptır.

Baş

اول اسم الله له بشلادُق* او ش ایشِ رِسمِ الله له قِلْدُق* نه خوش
(1. b)

Son ve ketebe.

انشاء الله کم جلب رحمت قیلا هم دُرُوبِن* یَرْتَبِیْ یَرْلِغَبِیْ
اوقیائی دِکَلْتِیائی اول اله برلغیه سُبُجَلَارِنِیْ پادشاه
تحریراً فی اوایل رجب المرجب سنه اثنی و سبعین وتسعمائه فی قلعه بلغراد
(237. a)

1359

رکن الدین مسعود السغدی السمرقندی

Ruknaddin Mas'ud-as-Suğdî al-Samarkandî:

Şalât'al-Mas'udî

(صلاة المسعودی)

A R A P Ç A

Mıklabı kopmuş, ortası şemseli, kenarı zencirekli cetvelli, yıpranmış Selçuk cildi.

Cilt eb'adı : 27.5 × 20.5

Yazı eb'adı : 20.5 × 15

342 yaprak. Her sahifede 19 satır. Âyet, hadis, bâb ve fasıllar surhla. Yazı, Selçuk neshi. İlk iki yaprakta fihrist var. İkinci yaprakta, kitabın adı, « ما کتاب » tarzında yazılmış. Üsküdar kadısı Konyalı Muhammad oğlu Mustafa tarafından vakfedildiği başta, sonda ve birçok yerlerde kayıtlı; vakıf târihi yok. Keşf sâhibi, bu kitabın adını duymuş, « صلاة المسعودی » diye yazmış, fakat kitap ve müellifi hakkında hiçbir bilgi vermemiştir (II, s. 1081). Hadiyyat'al-'ârifin'-de al-mas'udî maddesinde, Ruknaddin Mas'ud b. Husayn b. Hasan b. İbrâhîm' al-Kâşânî al-Suğdî al-Samarkandî al-fakîh'al-Hanaffî diye adı yazılmakta, Mas'udî diye tanındığı bildirilmekte, « Muhtaşar'al-Mas'udî » adlı furûa âit bir eseri de zikredilmektedir (II, s. 428).

بسم الله الرحمن الرحيم رب تمم بالخیر الحمد لله الذى اعز العلم والعلماء واذل الجهل والجهلاء وبين فى حکم تنزیله . . .
(1. b)

بدوقعه سهویارد نماز تمام شود والله اعلم بالصواب والحمد لله
وتم کتاب الصلوة وتمت کتابه بعون الله تعالى وحسن توفيقه حامداً لله تعالى
ومصلیاً على رسوله فى يوم الخميس خمس وعشرين من المحرم سنه
سبع واربعین وسبعائه على یدى العبد المذنب . . . محمد بن حسین
بن حسن بن عمر المقلب بمحمد الكاغدی البخاری

(342. b.)

Cilt
165

1360

9

Tarcama-i Kitab-ı Taḥāwī

(ترجمه کتاب طحاوی)

FARSÇA

Ortası şemseli, kenarları âdi cetvelli, mıklaplı Osmanlı cildi.

Cilt eb'âdî : 25 × 17.5

Yazı eb'âdî : 20 × 12. 8

Yazı, devrine mahsus nesih; bablar celi kûfi. 271 yaprak. Her sahifede 17 satır. Kitabın adı, من فقه فارسی ترجمه طحاوی tarzında yazılmış. Taḥawī, yahut Taḥṭāwī, Mısır muzâfâtından Şa'îd'de doğuyor; Kahire'de yerleşip 321 de vefât ediyor (933). *Keşf*, ve Mu'cam, böyle bir kitaptan bahsetmiyor (I, s. 20; 1232 - 1233). İbni Ḥallikān, Abū-Ca'far Aḥmad b. Muḥ. b. Salāmat'at-Taḥāwī'nin hâl tercemesinden ve kitaplarından bahsetmekle beraber bu kitabın mevzû'una uyar bir eserini anmıyor (*Tarcama-i Wafayât'al-a'yân*, Mat. Âmiri, 1280, s. 32 - 33). Başta, dibâce kısmı bulunmadığından kitabın ve mütercimnin adı tesbît edilememiştir. Baş tarafta üç yaprak, sonradan tertib edilen fihristi muhtevîdir. Bu fihriste göre birinci bâb, bâbaṭ-ṭahāra'dır ve böyle de olması gerekir. Esâsen l. b. ... والله اسأل التوفيق diye bitip tahâret bâbı başlamaktadır.

Baş : والله اسأل التوفيق والتسديد ... باب الطهارة فصل فريضه آبدست :
(1. a) چهار چیز

Son ve ketebe : مهر مثل درست باشد افزونی باطل ان بهر انك ما ... او دراهمی :
بدأ (؟) ... تمت الكتاب بحمد الله ومنه في آخر شهر الله ربیع الآخره
يوم الثلاثاء من شهر سنة ثلثة وسبعين وخمس مائه الكاتب والصاحب
في شرح كتاب الطحاوی ابوبكر بن عمر بن ابی بكر الاعلمی مكتوب في
هذه الكتاب المبارك في الاذربيجان من ناحية المشكبر في الصحبة الشيخ
العفيف محمد بن عبد الرحيم (271. a)

(Kâtibin yanlışlarını işarete lüzum görmüyoruz.)

Cilt
166

1361

ابو حفص عمر ابن محمد بن احمد النسفی

Abū-Ḥafṣ 'Umar b. Muḥammad b. Aḥmad'an-Nasafī:

Manzūmat'an-Nasafī fi'l-ḥilāf

(منظومة النسفی فی الخلاف)

ARAPÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli mıklaplı cilt. 140 yaprak. Her sahifede 11 satır. Kenarlarda hâşiyeler var. Kitabın adı Ḥilāf'al-ai'mma olarak da alınıyor (*Keşf*, II, s. 1867). Yazı, nesta'hyk.

Cilt eb'âdî : 27.5 × 18.5

Yazı eb'âdî : 15.5 × 10.5

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
والحمد لله ولى الحمد (1. b) بسم الاله رب كل عبد
Son : وعلى النبي محمد صلواته
واعوذ بالله من الزيادات والنقصان ومن البدعة والطغيان وعلى الرسول
(14. a) افضل الصلوة والسلام
(68 No. ya b.)

1363

Cilt
167كمال پاشا زاده شمس الدين احمد بن سليمان
(مفتی الثقلین، ابن کمال)Kamāl Pāšā-zāda Şamsaddīn Aḥmad b. Sulaymān
(Muftī' ı-taḥalayn, İbni Kamāl):

İşlāḥ'al-idāḥ

(اصلاح الايضاح)

ARAPÇA

Mıklaplı, ortası şemseli cilt.

Cilt eb'âdî : 21 × 4

Yazı eb'âdî : 14.3 × 8.2

281 yaprak. Her sahifede 19 satır. Yazı ta'hyk. Şadraş-şarī'a'nın Wikāya şerhindeki bâza hataları izâh yollu yazılmıştır. 928 de (1521 - 1522) başlamış, o yılın

Şavvalinde (1522) bitirmiştir (Kegf. I, s. 109). Yazan ve yazılış târihi yok; fakat X. asr-ı hiciye âit (XVI). Sonu noksan bir nüshası, İst. Üniv. K. arapça yaz. da 5339 No. daki mecmuada ilk kitaptır.

Baş : ... بسم الله الرحمن الرحيم احده في البداية والتهاية على الهداية والوقايه
Son : يحل اكل المينة في الاضطرار والله اعلم بالصواب تمت

Cilt

168

1365

على ابن ابوبكر المرغيناني

Abū'l-Hasan 'Alī b. Abū-Bakr al-Margīnānī :

Bidāyat'al-mubtadī

(بداية المبتدى)

ARAPÇA

Ortası şemseli, miklabı kopmuş, kenarları düz cetvelli cilt.

Cilt eb'adı : 28.5 × 19.5

Yazı eb'adı : 19 × 11.5

359 yapraktır. Her sahifede 17 satır. Yazı nesih. Fargana ilinden Margīnān'lı olan müellif, Hanafî fıkhu'na âid olan bu kitabıyla şöhret bulmuştur. Kitabını, al-Hidāya şarh'al-Bidāya adıyla şerh de etmiştir. 593 te (1196 - 1197) vefat etmiştir (Kegf. I, s. 227 - 229. Mu'cam, s. 1739 - 1740).

Baş : ... بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذي اعلى معالم العلم واعلامه.

Son : (Sonu yok) ونحقيقاً للسر والكتاب كالخطاب وكذا الارسل حتى اعتبر مجلس

Cilt

169

1366

المرغيناني

al-Mārgīnānī :

al-Hidāya Şarh al-Bidāya

(الهداية شرح البداية)

III. Cilt

ARAPÇA

Ortası şemseli, köşe-bentli, miklabı kopuk cilt.

Cilt eb'adı : 28 × 15

Yazı eb'adı : 18.4 × 9.4

473 yaprak. Her sahifede 9 satır. Sülüse benzer bir nesih. Mâverâünnahir yazısı. Bablar, fasıllar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla; bâzı yerlerin üstü çizilmiş.

Kenarlarda hâşiyeler var. Son s. de (473. a), metnin sonunda, cümlesinin altında عاينى imzası var. Yazıya ve bu imzaya nazaran hâşiyeler, 'Alāī b. Muhibbī-i Şīrāzī'nindir (89 No. ya b.). Başta, dört yaprakta fihrist var, sahife kenarları lâlûverd ve surhla cetvelli. Baş tarafı yok; nüsha, kitab'ıyoc dan başlıyor.

Baş : ... بسم الله الرحمن الرحيم كتاب البيوع قال البيوع يعقد بالايحباب والقبول....
(1. b)

Son : ... موضع التعدد كالم ان الاستبدال ممتنع فاعطى العين حكم الدين :
(373. a)

Ketebe (aynı sahifede surhla) : الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات وبرحمته تنزل البركات تحت كتابة الجلد الثالث من الهداية وحواشيا بعون الله تعالى وحسن التوفيق فيها على يد اضعف عباد الله الجليل الكريم المعيد اسماعيل بن ابراهيم بن فريد عصر يوم السبت التاسع عشر من شهر ذي القعدة من شهور سنة ثمان وثمانين وثمانمائة نحمد ونصلی

Cilt

170

1368

عصام الدين ابراهيم بن محمد الاسفراييني

'Işāmaddīn İbrāhīm b. Muḥ. b. 'Arabşāh al-İsfarā'ini :

Şarh 'al-Wikāya

(شرح الوقايه)

ARAPÇA

Bez kaplı, miklabı cilt.

Cilt eb'adı : 28.3 × 16

Yazı eb'adı : 18.2 × 9.2

Sahife kenarları tek surh cetvelli. 395 yaprak. Her sahifede 27 satır. Metinlerin üstü surh çizgi ile gösterilmiş. Fasıl ve bâblar surhla yazılmış. Yazı nesih. Târih olmamakla beraber X - XI. asr-ı hiciye (XVI - XVII) âidiyeti, yazı ve kâğıttan belli. İsfarā'ini, bu şerhi, Şeyhanî Abū'l gâzî 'Ubaydallāh Hān (940 - 946. 1533 - 1539) adına yazmıştır (1. a, satır. 6 - 7). Keşf. bu kitabı, 'Ubaydallāh Hān adına, 944 te tahşiye ettiğini kaydediyorsa da İsfarā'ini, 943 te (1536) Samarkand'da vefat etmiştir (Ritter, s. 35 - 36) ve bu kitap, üstünde de yazılı olduğu gibi şerhtir. Gene Ritter'in makalesinden, Kāfiya'yı da, 'Ubaydallāh Hān'ın oğlu 'Abdal'aziz adına şerh ettiğini öğreniyoruz (aynı s. ler). 1344, 1347 ve 1348 No. ya da b. Eserlerinin tam fihristi, İst. Üniv.'e mülhak İbnül-Emin Mahmud Kemāl K. de 3162 No. lu yazma mecmuânın 22. sahifesindedir.

Şavvâlinde (1522) bitirmiştir (Kegf. I, s. 109). Yazan ve yazılış târihi yok; fakat X. asr-ı hicriye âit (XVI). Sonu noksan bir nüshası, İst. Üniv. K. arapça yaz. da 5339 No. daki mecmuada ilk kitaptır.

Baş : ... الوقایه والهدایه على الهدایه والوقایه
Son : يحل اكل الميتة في الاضطراب والله اعلم بالصواب تمت

Cilt

168

1365

على ابن ابوبكر المرغینانی

Abū'l-Ḥasan 'Alī b. Abū-Bakr al-Margīnānī :

Bidāyat'al-mubtadī

(بداية المبتدى)

ARAPÇA

Ortası şemseli, miklabı kopmuş, kenarları düz cetvelli cilt.

Cilt eb'adı : 28.5 × 19.5

Yazı eb'adı : 19 × 11.5

359 yapraktır. Her sahifede 17 satır. Yazı nesih. Fargana ilinden Margīnān'lı olan müellif, Hanafi fıkına âid olan bu kitabıyla şöhret bulmuştur. Kitabını, al-Hidāya şarh'al-Bidāya adıyla şerh de etmiştir. 593 te (1196 - 1197) vefat etmiştir (Kegf. I, s. 227 - 229. Mu'cam, s. 1739 - 1740).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذي اعلى معالم العلم واعلامه...

Son : (Sonu yok) وتحقیقاً للیسر والکتاب کالخطاب وكذا الارسل حتى اعتبر مجلس

Cilt

169

1366

المرغینانی

al-Mārgīnānī :

al-Hidāya Şarḥ al-Bidāya

(الهدایه شرح البدایه)

III. Cilt

ARAPÇA

Ortası şemseli, köşe-bentli, miklabı kopuk cilt.

Cilt eb'adı : 28 × 15

Yazı eb'adı : 18.4 × 9.4

473 yaprak. Her sahifede 9 satır. Sülûse benzer bir nesih. Māverāünnehir yazısı. Bablar, fasıllar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla; bâzı yerlerin üstü çizilmiş.

Kenarlarda hâşiyeler var. Son s. de (473. a), metnin sonunda, el-min ḥakm el-dîn cümlesinin altında علانی imzâsı var. Yazıya ve bu imzâya nazaran hâşiyeler, 'Alā b. Muḥibbî-i Şīrāzî'nindir (89 No. ya b.). Başta, dört yaprakta fihrist var, sahife kenarları lācüverd ve surhla cetvelli. Baş tarafı yok; nüsha, كتاب البيوع dan başlıyor.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم كتاب البيوع قال البيوع يعقد بالايجاب والقبول....
(1. b)

Son : ... موضع التعداد كالمسلم الان الاستبدال ممنوع فاعطى العين حكم الدين :
(373. a)

Ketebe (aynı sahifede surhla) : الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات وبرحمته تنزل البركات تحت كتابة الجلد الثالث من الهداية وحواشيا بعون الله تعالى وحسن التوفيق فيها على يد اضعف عباد الله الخليل الكريم المعيد اسماعيل بن ابراهيم بن فريد عصر يوم السبت التاسع عشر من شهر ذي القعدة من شهر سنة ثمان وثمانين وثمانمائة نحمد ونصلی

Cilt

170

1368

عصام الدين ابراهيم بن محمد الاسفرايينی

'Işāmaddīn İbrāhīm b. Muḥ. b. 'Arabşāh al-İsfarā'ini :

Şarḥ 'al-Wikāya

(شرح الوقایه)

ARAPÇA

Bez kaplı, miklabı cilt.

Cilt eb'adı : 28.3 × 16

Yazı eb'adı : 18.2 × 9.2

Sahife kenarları tek surh cetvelli. 395 yaprak. Her sahifede 27 satır. Metinlerin üstü surh çizgi ile gösterilmiş. Fasl ve bāblar surhla yazılmış. Yazı nesih. Tarih olmamakla beraber X - XI. asr-ı hicriye (XVI - XVII) âidiyeti, yazı ve kâğıttan belli. İsfarā'ini, bu şerhi, Şeybanî Abū'l gāzî 'Ubaydallāh Ḥān (940 - 946. 1533 - 1539) adına yazmıştır (1. a, satır. 6 - 7). Kegf. bu kitabı, 'Ubaydallāh Ḥān adına, 944 te tahşiyeye ettiğini kaydediyorsa da İsfarā'ini, 943 te (1536) Samarkand'da vefat etmiştir (Ritter, s. 35 - 36) ve bu kitap, üstünde de yazılı olduğu gibi şerhtir. Gene Ritter'in makalesinden, Kāfiya'yı da, 'Ubaydallāh Ḥān'ın oğlu 'Abdal'aziz adına şerh ettiğini öğreniyoruz (aynı s. ler). 1344, 1347 ve 1348 No. ya da b. Eserlerinin tam fihristi, İst. Üniv.'e mülhak İbnül-Emin Mahmud Kemāl K. de 3162 No. lu yazma mecmuânın 22. sahifesindedir.

- Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذي فضّلنا بتعليم مبسوط :
(*Ilk numarasız yap.*) الجامع الكبير من الأحكام . . .
- Son : ولا شكّ أنّه رحمه الله ختم على احسن اوجه الانتهاء فأنّه ذكر مسائل :
الاخرس والمعتقل والغنم المذبوحة في آخر الكتاب ثم بيّنه على ما اختاره
(395. a) ممّا هو المعول عليه في هذا الباب

Cilt

171

1369

الزبلي

Zayla'i Faḥraddīn Abū Muḥammad 'Uṣmān b.
'Alī al-Zayla'i :

Tibyān'al-ḥakā'ik fī sharḥi Kanz'ad-dakā'ik

(تبیان الحقائق فی شرح کنز الدقائق)

ARAPÇA

Köşe-bentli, zencirek cetvelli, ortası şemseli, mıklabı kopmak üzere.

Cilt eb'adı : 27 × 17.4

Yazı eb'adı : 20 × 12.5

875 sahife (432 yaprak); her sahifede 31 satır. Bâb ve fasıllarla husûsî adların çoğu ve dikkati çekmesi gereken sözler surhla. Yazı nesih. Abū - Muḥammad Faḥraddīn b. 'Uṣmān b. 'Alī al-Zayla'i, 750 de (1349) Kahire'ye gelmiş, Mısır diyârında Hanafî fıkḥını yaymıştır. Bu kitap, 710 da vefât eden (1310) Abū'l-barakât an-Nasafî'nin Hanafîyya furûuna âit Kanz'ad-dakā'ik adlı kitabının şerhidir (*Kesf. II, s. 1515 - 1517. Mu'cam'a da b. s. 988. Bu kitap, eserin adını, al-Tabyîn'al-ḥakā'ik diye almaktadır*). Nüsha, Kitâb al-vaḥf sonuna kadardır ve 1. cilttir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم ربّ يسر واختم بخير الحمد لله الذي شرح صدور :
(2s. 1) العارفين بنورهد ايت وزيتها بالايمان . . .

Son : وليس لهم ان يدخلوا فيه الدواب والله اعلم بالصواب . . .
الشرط الاول بحمد الله تعالى . . . من شرح الدقائق المسمى بتبيان الحقائق
تصنيف . . . ابي عمر وفخر الدين عثمان الحنفى الشهير بالزبلي . . .
في يوم الثلاثاء المبارك تاسع عشر ذى الحجة الحرام سنة تسع وخمسين وتسعمائة

Ketebe : علقه لنفسه ولمن شاء الله تعالى من بعده العبد . . . على بن شرف الدين :
(s. 875) بن موسى بن صلاح الحنفى الاطفيحي . . .

Cilt

172

1370

Aynı kitap

Cilt, birinci cildin aynı. Cilt ve yazı eb'adı da aynı. 870 sahife (435 yaprak).
Kitâb'al-bay'adan başlıyor; bâb'al-farâid'in sonuna kadar.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين كتاب البيع وهو من الاضداد يقال :
باع كذا . . .

Son : . . . من سنة وبقى سهم الوصية والله اعلم بالصواب تم الكتاب بحمد الله الذي :
جل من صفات مبتدعائه . . . ووافق الفراغ من ذلك يعلم الثلاثة المبارك
سابع عشر من شهر محرم الحرام افتتاح عام ست احد وستين وتسعمائة علقه
لنفسه ولمن شاء الله تعالى من بعده العبد الحقير . . . على بن شرف بن
موسى بن صلاح الصلاحى الاطفيحي الحنفى . . .

Cilt

173

1376

الولوالجى

Zahiraddīn Abū'l-makārim Ishāk b. Abū-Bakr'al-Hanafī :

Fatāwā'l-Walwāli

(فتاوى الولوالجى)

II. cilt

ARAPÇA

Kenarı düz cetvelli, ortası şemseli mıklabı kopuk cilt.

Cilt eb'adı : 28.2 × 18

Yazı eb'adı : 20 × 11

491 yaprak; her sahifede 31 satır. Yazı nesih. Bablar, fasıllar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla. Kitâb'al-buyû'dan sona kadar. Walwâlie, Badahşân'a tâbi' bir keryedir (*Mu'cam al-buldân, 1. basım-1323. 1906, cilt. VIII, s. 433*). Zahiraddīn Ishāk, 710 da (1310) vefât etmiştir (*Kesf. II, s. 1230*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم هذا الكتاب اشتمل على عشر فصول الفصل الاول :
فيما ينقد به البيع وفيما لا ينقد . . . (1. b)

Son : وان سكت يقع على المسبع له حتى لولم ينصرف هو يث المشيع له والله :
تبارك وتعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب . . . ووقع الفراغ من
فضل الله فضل الله . . . في اليوم الثاني عشر من ذى الحجة الحرام سنة
ست وتسعين وتسعمائة . . . على يد افقر واحقر عبده الله محمد الطينخي
العمرى . . . (491. a)

Cilt
174

1372

محمد أمين

Muhammad Amin :

Fatâwâ-yı Ankarawî

(فتاوى آنقروى)

ARAPÇA

Sırtı ve kenarları meşin mukavva cilt.

Cilt eb'âdî : 29 × 18.5

Yazı eb'âdî : 21.5 × 9.5

194 yaprak, her sahifede 27 satır. Yazı ta'hiyle başlıyor, 60. a da neshe dönüyor, 70. b nin sonuna kadar nesih. 71. a-90. a gene ta'hiyle. 91.a-100. b nesih, 101. a dan 1. cildin sonuna kadar (126. a) ta'hiyle. 2. cilt, 131. b de başlıyor; sonu noksan. Muḥammad Amin, Osmanlı şeyhulislâmlarındandır. O. M. vefâtını 1098 (1686 - 1687) olarak kaydetmektedir (II, s. 61). İlmiye Sâl-nâmesi, 1099 da (1687 - 1688) vefât ettiğini yazar ve vefâtına, «مفتى دهر ايدى حيف گوجلدى محمد أمين» mısraının tâ-rih düşürüldüğünü bildirir (Mat. Âmiri - 1334, s. 487). “مفتى” kelimesindeki hemze hisaplanırsa -ki- kaide bunu âmirdir - vefâtı, 1099 olur. İst. da 1281 de basılmıştır.

1. cildin başı : المراد : السماء وبتوضاً بما السماء والمراد :
(Ilk no. suz yap.) بماء ما المطر

Son : اما اذا بيع الوقف وحكم بصحته فاض كان حكماً ببطلان الواقف من :
(126. b) وقف البزازيه تم المجلد الاول بعون الله وتأييده وصلى الله . . .

2. c. Baş : بسم . . . كتاب البيوع الاول فيما يجوز بيعه وما لا يجوز وما يدخل في :
(131. b) في البيع من غير ذكر . . .

Son : الاصيل حالاً كما كان ولا يلتفت الى ما قال الحصيرى من قوله في التحرير :
(al-kafâla bâbında. 194. b) اذا اكفل بالقرض

Cilt
175

1373

پير محمد بن عبدالله القسطنوى

Pir Muḥammad b. 'Abdallâh al Qastamûnî :

Fatâwâ'l-Uskûbî

(فتاوى الاسكوبى)

TÜRKÇE

Düz, mıklaplı meşin cilt.

Cilt eb'âdî : 19.8 × 13.5

Yazı eb'âdî : 14.2 × 9.2

247 yaprak, her sahifede 17 satır.

Pir Muḥammad, Üsküp müftüsüyken 1020 de (1611) vefât etmiştir (Kerf. Zeyli, II, s. 155).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم كتاب الطهارة طبراق ابريق ايله دمر ابريقدن
(1. b) وضوءده قنعنى اولادر . . .

Son : على بناء ملكه اذا انهدم من شرح ابن وهبان في فصل الحيطان تم الكتاب :
(247. b) بعون الله الملك الوهاب واليه المرجع والمآب

Cilt
176

1374

علائى بخارى

'Alâ'i-i Buḥārî :

Ḥayrat'al-fuḫahā'wa ḥaclarat'al-fuḫalā'

(حيرة الفقهاء وحجلة الفضلاء)

FARŞÇA

Mıklaplı meşin, yeni cilt. Yazı, Mâverâünnehir ta'hiyle.

Cilt eb'âdî : 22.2 × 16

Yazı eb'âdî : 16 × 8.8

Kitabın adı, mukaddime müellif tarafından (8. b) ve 108. a da müstensih tarafından anılmaktadır. Müellif, 3. a da, kendisini علائى بخارى diye anmakta (3. a, satır. 6-7), kitabın sonlarında da علائى بخارى diye zikretmektedir (107. b, 108. a). Mukaddime, 'Alâ'î, kitabını, عالم بزرگ عالم عادل خسروآفاق شهيدار خراسان وعراق صاحب السيف والقلم مدبر امور الامم . . . پادشاه زمين وزمان شهشاه صاحبقران غياث الاسلام والمسلمين نصرالله الغاوى نوروز بادشاه زمين وزمان شهشاه صاحبقران غياث الاسلام والمسلمين نصرالله الغاوى نوروز adına yazdığını ve Allâh'ın onu, “Türk neslinden

izhâr ettiğini, bütün mogol ve taciklerin, uzak ve yakın memleketlerden, onun tapısına yöneldiklerini, dine zahîr olduğunu, anlatmakta (2.a - b), kendisinin de, onun duâ-güsü olduğunu bildirerek gene adını, adâletinin artması duâsiyle zikretmektedir (3. a). Navrûz Bik'in, Sultan Mas'ûd'un (11k saltanatı 682 - 698. 1283 - 1298. İkinci defâ 702 - 708. 1302 - 1308. Düvel-i İslamiyye, s. 217), müstakil olarak cülûsunda vezîr olan « پسر صاحب دیوان نوروز » olsa gerektir (Musâ Marat'al-ahbâr ve musâyarat'al-ahyâr; Osman Turan basımı; Türk Tarih Kurumu yayın. Seri; III, No. 1, Ankara - Türk Tarih Kurumu Mat. 1944, s. 140). 31. a da, Mawlânâ'nın,

صوفیان دردی دوعید کنند عتکوتان مگس قدید کنند

beytini aldıktan sonra, mâsivâdan tamâmiyle tecerrüd ettiğini, bu hâlin de Bâya-zîd-i Bistâmî ile şeyhinin lûtfuyla olduğunu ve bunu, Nuruz, «بیک ضاعت الله جلالة» "safâ-yı hâtır-ı mübârek"inden bildiğini anlatıyor (31. b) Kitap, fikh-ı Hanefîye âid olmakla beraber müellif, tasavvufa müntesib olduğundan zamânındaki meşâyih hakkında da birçok mâlûmât vermektedir. Kâtip, 'Umar H*âca b. Yahyâ H*âca'dır (1375 No. nun yazısının ayındır; ketebesine b.) ve İst. da 1255 te, Eyyup civârındaki Kalender - hâne de denen Özbekiyye Nakşi dergâhında yazmıştır. İstisnâha esas olan nüsha, 1091 den 1114 yılına kadar (1680 - 1702) hükümdarlık eden Astrahan hükümdarlarından Subhankulî adına yazılmış nüshadır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله . . . چون ایزد سبحانه و تعالی بعد از تاریخ هجرت مصطفی بششصد و نود و پنج سال دوراست که دین محمدی را که . . .

Son : در نیکوترین وقت و ساعت بجمع کردن این کتاب مشغول شدم و در بهتر زمان ختم کردم و ذلك فی التاسع شعبان سنه خمس تسعين وست مائه حامداً لله . . . وانا الواثق بکرم الباری علائی البخاری طاب الله علیه و غفر لوالديه . (108. a)

Ketebe : عفی ثماناً که این نسخه ' شریفه ' لطیفه که مسمی بحیره الفقها و حجة الفضلا که از مردم مستور و غیر مشهور بود چون در نظر انور حضرت صاحب الزمان . . . مجدد مائه حادی عشر . . . وهو الخاقان . . . سید سبحانقلی محمد بهادر خان . . . بشرف اتمام رسانیده راقه ' بنده ' بی اعتبار خاکی خاکیسار بخاری تحریر یافت این نسخه ' مبارک در بلده ' استنبول در جوار ایوب انصاری رضی عنه الباری زاویه ' اوزبکیه قلندرخانه سنه ۱۲۵۵ (108. a - b)

Cilt
177

1375

؟

Macmû'ai Hânî fi 'ibar'al-ma'ânî

(مجموعه خانی فی عبر المعانی)

FARSÇA

Miklaph mukavva cilt.

Cilt eb'adı : 21.5 × 15

Yazı eb'adı : 10.5 × 9

153 yaprak, her yaprakta 19 satır. Yazı Mâverâünnehir ta'hykı. Muhaddimed, «خان معظم، مربی الانام . . . الف قتلغ اعظم معظم بهرام خان ابقاه الله فی دولته الابدية» adını yazdığını söyleyen müellif (1. b - 2. a), adını zikretmiyor. Bu Bahrâm Han'ın, 511 - 547 de (1117 - 1152) hüküm süren Gaznelilerden, yahut 563 - 583 te hükümdar olan (1170 - 1187) Kirman Selçuklularından, yahut da 562 - 623 te (1167 - 1206) pâdişah olan Mengüçeklerden Bahrâm Şah'tan biri olması ihtimâli düşünülebilir. 3. a - b de ma'haz olarak aldığı kitaplar, IV - VI. asrı hicriye âit bulunduğu ve pâdişahın adını anarken "الف قتلغ" dediği dikkate alınırsa bu zâtın, Kirman Selçuklularından olması ihtimâli daha kuvvetlidir. Kitap, Hanafi fikhına âittir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم حمد سپاس مر پادشاهی را که دارالملک دولت آباد : اسلام . . . (1. b)

Son : پیغمبر علیه السلام گفت هرکه ومن يتق الله يجعل له مخرجاً ويرزقه من حيث لا يحتسب ومن يتوكل على الله فهو حسبه ان الله بالغ امره قد جعل الله لكل شيء قدراً بخواند خدای تعالی اورا از شبهات دنیا واز سختی جان کنند واز سختی قیامت نگاه دارد تمت الكتاب . . . در تاریخ سنه ۱۲۵۵ بود در شهر بیست و یکم اسلامبول در بارگاه سلطان ایوب علی يد الضعیف التحیف عمر خواجه ابن یحیی خواجه شیر آبادی ومتوکل علی الله احد در وقت شیخ عبد الغفور افندی شیخ زمان وشیخ غریبان اوزبکان بخاری شریف بلطف سلطان عالم کرده بر شیخ جهان مکرم تمت (153. b. 1374 No. ya da b.)

Cilt
178

1376

ابن شحنة

'Abdalbirr Muḥammad b. Muḥibbaddīn b. Muḥammad b.
Muḥammad'al-ma'rūf bi Ibnī Ṣaḥna al-Ḥalabl:

al-Zahāir'al-aṣrafiyya fī'l-algāz al-Ḥanafīyya
(الدخائر الاشرافية في الالغاز الحنفية)

ARAPÇA

Ciltli. 72 yaprak; her sahifede 23 satır. Sahife kenarları tek surh cetveli. Yazı ta'hiy. Kâtibi ve yazılış yeri belli değil. Sonda, 1261 Şavvâlinde tashiḥ edildiğine dair kayıt var. Konya bidâyet mahkemesi reis-i evveli tarafından vakfedilmiş. Kitabın adı, metinde, الدخائر الاشرافية olarak geçiyor (2. a).

Cilt eb'adı : 23.5 × 14.5

Yazı eb'adı : 16.4 × 8.5

İbnî Ṣaḥna, Haleplidir. 851 de (1447) doğmuş, çocukken anası ve babasıyla Kahire'ye gelmiş, tahsilini orda bitirmiş, 921 (1515) de Kudüs'te vefât etmiştir (b. Keşf. I, s. 821; Mu'cam, s. 137 - 138).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي كشف بالعلماء كل مشكل وملغز ...
(1. b)

Son : وانا اسأل الواقف عليه بعين الانصاف ان يصلح ما فيه من الدليل ويفصح عما فيه من الخطاء والخلل وان يدعوا الى بالمغفرة ووفاء الديون وخاتمة الخير عنه تجرع كأس المنون فانه ...
(42. b)

Tashiḥ kaydı : وقد وقع التصحيح من يد الفقير الى رحمة القدير على النورى مدرّس بلونه
في شوال سنة احدى وستين ومائتين والف

Cilt
179

1377

عبد الرحمن بن يوسف

'Abdarrahmān b. Yūsuf:

'Imād al-islām
(عماد الاسلام)

TÜRKÇE

Ortası şemseli, altta sağ tarafta Sultan Mahmud yıldızını muhtevi mıklaplı meşin cilt. Yazı nesih. 341 yaprak, her sahifede 15 satır.

Cilt eb'adı : 20.4 × 14.5

Yazı eb'adı : 16.5 × 11

Keşf, 'Umdat'al-islām fī'l-arkān'al-ḥams (عمدة الاسلام في اركان الخمس) mad. de, kitabın, 'Abdal'aziz adlı birisinin olduğunu ve 'Abdarrahmān b. Yūsuf'un, bu kitabı

tevsiyan türkçeye çevirip 'Imād'al-islām adını verdiğini yazıyorsa da gerek 'Abdal'aziz'in, gerek 'Abdarrahmān'ın vefât tarihlerini yazmıyor (I, s. 1165). Osmanlı M., 'Abdarrahmān b. Yūsuf'un Aksaray'lı (Konya) olduğunu ve 'Abdal'aziz'in farsça 'Imād'al-islām'ını türkçeye, tevsiyan çevirdiğini yazıyor; fakat 'abdal'aziz'in vefât târihini veremiyor; yalnız 'Abdarrahmān b. Yūsuf'un, 800 târihi (XIV - XV) ricâlinden bulunduğunu kaydediyor (I, s. 265; Not. 1). Mütercim, mukaddime, 'Abdal'aziz'in ve kendisinin adını anmakta. Kâğıda, imlâsına, diline nazaran bu kitap VIII. asr-ı hicriye, nihâyet IX. asra âittir. 797 de (1394 - 1395) vefât eden İbnî Malak'ın adı da geçer. Diğer ma'hazları daha eski devirlere âittir. Dil bakımından incelenmiye değer. Harekeli olduğu için devrinin talaffuz tarzını göstermektedir. Nüshanın baş ve son tarafı noksan olduğundan ilk yaprakla 340 ve 341. yapraklar, 1179 Racabının 13 ünde, Sayyid Muṣṭafâ'n-Nakşbandî'as-Sukûnî tarafından tamamlanmış ve ketebede kaydedilmiştir. İst. Üniv. K. T. yaz. arasında 1040, 1164 ve 1212 yıllarında yazılmış üç nüsha, 2103, 138 ve 266 No. lar da kayıtlıdır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله ... عرب عربا فصحا الى بر معاني :
معقول خارجدن بر بيت محسوسه تشبيه ايدرلركي مخاطبلرينه زياده فهم
حاصل اوله پس بو مبارك حديثه اسلام ... (1. b)

Son : ... مسوعدر وواقدر والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب .

Ketebe : وقد اتممت نقصان هذه الكتاب باذن الله تعالى الوهاب السيد مصطفى :
النقشبندی السكونی . . . في ب ١٣ سنة ١١٧٩ (341. b)

Cilt
180

1378

محمود بن احمد الزاهد

Mahmūd b. Aḥmad' az-zāhid:

Kitābu targīb'as-ṣalāt
(كتاب ترغيب الصلاة)

FARSÇA

Üstü ebri kaplı, kenarları meşin mukavva cilt.

Cilt eb'adı : 26.5 × 17

Yazı eb'adı : 18.5 × 8.5

104 yaprak; her sahifede 20 satır. Yazı ta'hiy. Keşf, bu kitabı alırsa da müellifin vefât târihini veremez (I, s. 399). Müellif, eserini, yüzaltı kitabı esas tutarak yazdığını söyler. Ma'hazları V-VI. asra (XI-XII) âid olması ve bu nüshanın 858 H. de yazılmış bulunması bakımından VIII. asr-ı hicri (XIV) mahsûlü olması gerektir. İlk yaprakta fihrist vardır. Bu eserin, ilk yaprağı vasat derecede müzehhep, sahife kenarları altın ve surh cetvelle çevrövelidir. Ta'hiyle ve Sayyid Muḥammad al-Harawî hattıyla muharrer târihsiz bir nüshası, İst. Uni. K. Farsça Y. da 261 No. da kayıtlıdır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم پس از حمد خداوند تعالی و صلواة بر رسول او که :
محمد ست ع . م و برخویشاوندان و یاران اورضوان الله علیهم اجمعین
می گوید بنده ضعیف محمد بن احمد زاهد رحمة الله علیه که
(1. b)

Son ve ketebe: . . . پاکست خواه تر و خواه خشک و این روایت در منظومه ای تم .
کتبه الفقیر . . . درویش حافظ شیرازی سنه ثمان و خمسين و ثمانمائه (104. b)

Cilt
182

1379

عبدالغنی نابلسی

‘Abdalğani İsmâ’il b. an - Nablusi :

aṣ-Ṣulḥ bayn al-iḥwān fī ḥukmī ibāḥat’ad-duḥān

(الصّٰلِح بین الاخوان فی حکم اباحۃ الدّٰخان)

ARAPÇA

Üstü ebrî kaplı, kenarları meşin, mıklaplı mukavva cilt.

Cilt eb’âdî : 12 × 16

Yazı eb’âdî : 14 × 8

93 yaprak, her sahîfede 16 satır. Sahife kenarları surh cetvelli. Yazı nesih. Ser-
tabbâh Hasan Ziyâ Dede’nin adına, oğlu Salâhaddin tarafından 23 Teşrinisânî
313 te vakfedilmiştir. Tütünün mübah olduğunu isbât eden bu risâlenin yazmaları,
kütüphânelerimizde pek çoktur (Nablusi için 114 No. ya b.)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي جعل استعمال دخان التبن نافعا بتحفيظه :
(1. b)

Son : وفي الحقيقة هم قد اثبتو صفة
وحرّموه بها تدليس علاك

والتبع باقى اوصاف خلقته
شمس اباحۃ منه فوق افلاك (93. a)

تمت

سنه ١١٧٢

Cilt
181

1380

احمد شكارى زاده

Darvîş Aḥmad Şikârizâde :

Ṭayyibat’al-azkâr

(طیبة الاذکار)

T Ü R K Ç E

Âdi ciltli.

Cilt eb’âdî : 20.2 × 11.8

Yazı eb’âdî : 15.8 × 7.7

Şikârizâde Ahmed, İst. Kocamustafa Paşa dergâhı ser-zâkirânıdır (Zâkirbaşı).
1206 da (1782), Munlacıkzâde İshâk oğlu Muḥammad ‘Aṭaallâh, Medîne kadısı
olmuş, müellif, onun sâyesinde bir yıl Medîne’de mücâverette bulunmuş ve bu eseri
yazmıştır. O. M. bu eserden bahsederse de tafsîlât vermez ve müellifin vefat târîhini
de kaydetmez (III, s. 171). Eserin başında, «لشكارى (böyle) لهذا رساله طيبة الاذكار» yazıldığına göre bu nüshanın istinsâh edildiği zaman müellif
sağdır. Eserde, Harem-i Nebevî, Hucre-i mutahhara ve hizmetleri, iykaad-ı kanâdil,
gasl-ı Hucre-i saâdet, aded-i aḡa ve hâdimân v.s. ye âit malûmât vardır ve târîhi
bakımdan değerlidir. İst. Süleymâniye K. emulhak Es’ad Ef. kitapları arasında,
1219 da yazılmış bir nüshası, 817 No. da kayıtlıdır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم . . . معلوم اوله که بوعبد فقير سر ذاكران قوجه :
مصطفى پاشا درویش احمد المعروف بشكارى زاده سايه اوليا اللهده
بعناية الله تعالى بيك ايكيوز آلتى سنهسى مرحوم ومغفور . . . (1. a)

Son ve ketebe: . . . قصورم وارايه عنو ايت افندم
که زیرا پر قصور و دردمندم
تمت الرسالة المرغوبة بعون الله تعالى حرره افقر الورى السيد محمد وری
المولوى العريف بين اقرايه بيخارى زاده (26. b)

Cilt
183

1381

محمود بن اسمعيل ابن ابراهيم بن ميكائيل الاشعري الحنفي

Maḥmūd b. İsmâ’il b. İbrâhîm b. Mikâ’il al-Aṣ’arî al-Ḥanafî

ad-Durrat’al-ğarrâ’ fî naṣîḥat’as-salâṭîni wa’l-kuḍatî wa’l-umarâ’

(الدرة الغراء فى نصيحة السلاطين والقضاة والامراء)

ARAPÇA

Ciltli. 71 yaprak; her sahîfede 25 satır. Bablar ve dikkati çekmesi gereken
yerler surhla. Yazı güzelce bir nesih. Sahife kenarları tek surh cetvelli.

Cilt eb'âdî : 26 × 15.5

Yazı eb'âdî : 17.5 × 8

Kesf I, s. 741 de anılan evsâf ve tertib, tamâmiyle bu kitaba uygundur. Müellifin, Mahmûd b. İsmâ'îl al-Cizî olduğu, Mısır sultânı Abû-Sa'îd Çakmak adına te'lif eylediği kayıtdır. Fakat müellif, 1. b de, « حضرت الجناب العالی صاحب القرآن الأعديل . . . تخیل بن شاهین الظاهرى مولانا ملک الاعظم الاعلم . . . عضد الملوك والسلاطين . . . تخیل بن شاهین الظاهرى مولانا ملک الاعظم الاعلم . . . » sözleriyle kitabını, Malatya beyi Halil b. Şâhî'n adına 744 yılı Şavvâlinin gürresinde (1344) yazdığını açıklamaktadır. O. M. sadri'zam Ahmed Paşa kethudâsı Fîrûz Ağâ'nın oğlu olup 1018 de (1609) İst. da tâundan ölen İbni Fîrûz Muhammad Bik'in, bu kitabı, "Gurra't'al-baydâ'" adıyla tevsiân terceme ettiğini yazmakta, bir nüshasının Tire'de İbni Malak K. de, bir nüshasının da Es'ad Efendi K. de bulunduğunu söylemekte, arapça aslının, Mısır sultânı Çakmak adına te'lif edildiğini bildirmektedir (I, s. 227). İst. da, Süleymâniye K. e mülhak Es'ad Ef. itapları arasında, 1828 No. da kayıtlı nüsha, İbni Fîrûz tarafından, Şayh Mahmûd b. İsmâ'îl b. Tâcaddîn İbrâhîm'in, Abû-Sa'îd Çakmak adına yazdığı arapça, "Durrat'al-garrâ'"nın türkçeye tercemesidir ve adı, "Gurra't'al-baydâ'", dir; Sarı Selim (saltanatı. 974 - 982. 1566 - 1574) adına terceme edilmiştir (1. b - 2. b). Abû-Sa'îd Çakmak, Mısır, Çerkes memlûklerinden Malik'az-Zâhir Sayfaddîn Çakmak'sa, bu zat, 842-857 de (1438 - 1453) hükümdardır. Halil b. Şâhî'n, ihtimâl, Zülkadroğullarından Zaynaddîn Karaca b. Zulfeşâr'ın oğlu Halil'dir. Bu zat, babasının ölümünden sonra 780 de (1378) Mar'aş ve Malatya'ya sâhib olmuş, 788 de (1386), Sultan Barkuk'un emriyle öldürülmüştür (Düvel-i İslâmiyye, s. 113, 309). Mısır'la münâsebeti olan Halil, bu zattır. Bu takdirde, kitabın 744 te yazıldığı doğruysa, Halil, bu tarihte de Malatya beyidir. Yahut da kitap, önce bu zatın adına yazılmışken sonradan, birisi, ithâf edilen zatın adını değiştirmiştir. Kat'i olan birşey varsa, o da, İbni Fîrûz'un Gurra'sının, bu kitabın tercemesi olduğudur. Kitab, on baktır ve imâmetten, şartlarından, hükümlerinden, vezirlikten, askere âit esaslardan, pâdişahlara ve beylere âit şer'i mes'elelerden, şer'i hilelerden, bâzı şer'i mes'elelere verilen cevaplarla müteferrik mes'elelerden bahseder (Terceme, yedi baktır. 2. b).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم اما بعد فيقول العبد المفتقر الى الله الغنى الودود :
الجليل محمود بن اسمعيل . . . لما كان ملاقة العلماء والسلاطين والامراء
(1. b) والوزراء والاجناد من الامور المستحسنة شرعاً . . .

Son ve ketebe : . . . ومثل اعمال الآخرة كالنخل والكرم ختم هذا الكتاب . . .
مؤلفه العبد الفقير الى الله تعالى المحتاج الى رحمة ربه الغنى الجليل محمود
بن الشيخ اسمعيل ابن ابراهيم بن ميكائيل بن خضر بن يوسف بن يعقوب
بن نور الدين الخير بنى . . . تمت في غره شعبان سنة سته عشر
(71. a) مائة والف اضعف العباد محمد جلبي الكلشنى

1396

ابن ملك

Cilt
184

'İzzaddîn 'Abdallatif b. 'Abdal'aziz b. Fariştah (İbni Malak):

Şarh'al-Manâr

(شرح المنار)

ARAPÇA

Üstü ebri kaplı, mıklaplı mukavva cilt.

Cilt eb'âdî : 18.5 × 13

Yazı eb'âdî : 11 × 6

289 yaprak; her sahifede 17 satır. Yazı nesih. Manâr'al-anvâr, usûl-i fıkha âid olup Abu-l barakât 'Abdallâh b. Ahmad'al-ma'rûf bi Hâfızaddîn'an-Nasafî'nindir (710. 1310. Kesf, II, s. 1823 - 1827). İbni Malak, bu kitabı, hâşiyeleriyle şerhetmiştir (İbni Malak için 659 No. ya b. Basmaları için Mu'cam'a b. s. 253).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم لله الحق الاحمد لا يمتويه الحد . . .

Son ve ketebe : . . . لانه يكون باذلال نفسه لاعزاز دين الله تعالى واقامة حق
الشرع والله سبحانه وتعالى الحمد على اتمام والصلوة والسلام على سيدنا
محمد وعلى آله وصحبه اجمعين تسليماً كثيراً كثيراً . . . قد وقع الفراغ
من نسخ هذه النسخة اللطيفة . . . على يد افقر المفتقرين . . . اسمعيل
بن محمد بيلدة طرباوس في يوم الجمعة بين الصلاتين في شهر ربيع الآخر
(289. a) من شهر سنة سته ومائة والف سنة ١١٠٦

Cilt
185

1397

جلال الدين عمر بن محمد الخبازي

Calâladdîn 'Umar b. Muḥammad al-Habbâzi:

al-Muḡnî

(المغنى)

ARAPÇA

Selçuk cildi; mıklaplı; ortada altı zirve içinde dâirevî şemse. Kenarlar zencirekli cetvel. Rutûbet görmüş ve bozulmuş.

Cilt eb'âdî : 27 × 18.5

Yazı eb'âdî : 15.5 × 11

72 yaprak. Her sahifede 17 satır. Selçuk neshi. Baplar surhla. Usûl-i fıkha âid olan al-Muḡnî müellifi Şayh Calâladdîn 'Umar b. Muḥammad al-Habbâzi

al-Hucandî'nin vefâtını Keşf, 671 de göstermede, turnak içinde de 691 rakamı yazılmadadır (II, s. 1749 - 1750). Hüdîv K. katalogu, vefâtını 691 (1291 - 1292) olarak kaydetmede ve 710 da yazılmış bir nüshasının bulunduğunu bildirmededir (c. III, s. 265 - 266).

بسم الله الرحمن الرحيم . . . باب الامر وهو قول القائل لمن دونه افعل :
(3. b) ولا يتوقف حقيقته على ارادة الفعل . . .

يجمع المشروط تعند تعذر الظروف حقيقة يصير كتابة عن الشرط :
مجازله والله الموفق والمعين تم بحمد الله وحسن توفيقه في سنة ستة وستين
وسبعائه موافقاً وقت الضحوة الكبرى . . . على يد اضعف العباد عثمان
(82. b) بن حسين بن ايوب غفر ذنوبهم علام الغيوب

1398

منلا خسرو

Muhammad b. Farāmarz b. H*āca 'Alī (Munlā Husrav):

Mir'āt'al-uşûl fî şarhi Mirkāt'al-vuşûl

(مرآة الاصول في شرح مرآة الوصول)

ARAPÇA

Kenarı zencirekli, ortası şemseli, miklaph cilt. Yazı ta'hyk. İlk iki sahife altın, diğer sahifeler surh cetvelli. Metin surhla yazılmış.

Cilt eb'adı : 23.8 × 15.5

Yazı eb'adı : 18.8 × 9.8

Metin ve şerh, Munlā Husrav'ındır (1332. No. ya b.). 1102 de (1690 - 1691) vefât eden Muh b. Valî b. Rasûl'al-Kırşahrî tımna'l-lzmîrî, bu kitaba ta'likaat yazmıştır (Keşf. II, s. 1657. Tahşiye sâhipleri için O. M. e, I, s. 293, Not. 2. basmaları için Mu'cam'a b. s. 1790 - 1791). 344 yaprak.

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله جمع بين الحمد والتسمية امتثالاً لحديث ...
(1. b)

. . . الا ان يكون ذكره مشاكلة تم الكتاب . . . في سنة اربعين :
(344. a) ومأئين والى نمقه الفقير . . . سليمان بن موسى مذهب الحنفية . . .

1399

مجموعه

Maemû'a

ARAPÇA

I) Abû-'Amr Camāladdîn 'Uṣmān b. 'Umar' al-ma'rūf bi Ibnal-Hācib (أبو عمرو جمال الدين عثمان بن عمر المعروف بابن الحاجب) Muhtaşaru Muntahā's-su'ūli wa-l amal fî 'ilmay'al-uşūli wa'l-cadal (الجميل في علمي الاصول والجدل)

Kenarı zencirek cetvelli, ortası şemseli cilt. İç kapaklar Selçuk devri kabartmalı kâğıdıyle kaplı.

Cilt eb'adı : 23.3 × 10.5

Yazı eb'adı : 17.5 × 7

Yazı Selçuk neshi. Başlıklar ve dikkati çekmesi gereken yerler, devrinin sülûsüyle. 167 yaprak. Her sahifede 19 satır. 1. a da, üstte كتاب مختصر من كتاب مسمى بمنتهى السؤل والامل في علمي الاصول والجلد اختصره العلامة جمال الدين ابو عمرو عثمان بن عمر بن ابي بكر المعروف بابن الحاجب رحمه الله من كتاب المسمى بالاحكام من الاصول الاحكام من مصنقات العلامة سيف الدين الامدى رحمه الله yazılı. Keşf, احكام الاحكام في اصول الاحكام mad. de, 631 de (1233 - 1234) vefât eden Abû'l-Hasan 'Alî b. Abî 'Alî Sayfaddîn 'al-Âmidî'nin bu kitabını, İbni Hâcib'in "al-Muntahâ" adıyla ihtisâr ettiğini yazıyor (I, s. 17); mad. de de İbni Hâcib'in, bu kitabı tasnif ettikten sonra ihtisâr eylediğini, "Muhtaşaru al-Muntahâ" diye tanıdığını kaydediyor (II, s. 852 ve devamı). 646 da (1248) İskenderiye'de vefât eden İbni Hâcib'in, bu kitabının, Konya, Mevlânâ M. K. deki bu nüshası, hemen devrine âittir. 108. b de, 750 Muharreminde (1349) okutulduğuna dair bir kayıt da mevcuttur; yazılışı, 742 yıldır (2. kitabın ketebeşi. Mu'cam'a b. s. 72).

بسم الله الرحمن الرحيم رب اعن الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا :
محمد وآله وسلم تسليمًا أما بعد فاني لما رأيت قصور الهمم عن الاكثار
وميلها الى الانحياز . . .

. . . والى ورود امور لا ينحصر فيها ذكر اشاد لذلك تم بحمد الله . . .
عبدالجبار بن ابراهيم احسن الله عواقبه . . .
(108. b)

II) Kādî Sırâcaddîn Abū-İsnâ' Maḥmūd b. Abî-Bakr b. Aḥmad al-Urumawî (قاضى سراج الدين أبو الثناء محمود بن أبي بكر بن أحمد الأرموي) Maṭāli'a l-anvār (مطالع الانوار) 682 de (1280) Konya'da vefât eden Kādî Sırâcaddîn'in bu eseri, mantika âittir (Keşf. II, s. 1715 - 1717. Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik; s. 241. Mu'cam, s. 919 - 920). İst. Üniv. K. de, Müze kısmında, 6229 No. sa kayıtlı ve 1177 H. de güzel bir nesihle yazılmış mecmuanın son kitabı, Maṭāli'a l-anvār'dır.

بسم الله الرحمن الرحيم رب تمم بالخير اللهم انا نحمدك والحمد من آلائك :
ونشكركم والشكر من نعمائك ونسلك هدايا الهداية . . . فهذا مختصر في
العلوم الحقيقية والمعارف الالهية سميت بمطالع الانوار ورتبه على طرفين
الاول في المنطق والثاني اربعة اقسام . . .
(110. b)

الصدق فهو الواهب المطلق والهادى والموفق وله الحمد بلا نهاية :
وصلى الله . . . تم الطرف الاول من كتاب مطالع الانوار في المنطق على
يدى العبد . . . عبد الجبار بن ابراهيم بمدينة خوارزم وقت الظهر في
الخائفاء الذى بناه على صوفي في اواخر ربيع الاول لسنة الثنتين واربعين وسبعائه
هجريه والحمد لوليه والصلاة على نبيه
(167. a)

Cilt
188

1400

مجموعه

Maemû'a

ARAPÇA

Kenarı zencirekli cetvelli, ortası cetvelli ve kakmalı, altınları dökülmüş, iç kapaklar Selçuk devrine âit kabartma kâğıtlı, mıklaplı cilt. 121 yaprak; her sahîfede 25 satır.

Cilt eb'âdî : 26 × 18

Yazı eb'âdî : 20 × 15

I) ابوبكر محمد بن عزيز السجستاني *Abū-Bakr Muḥammad b. 'Uzayr' as-Sicistānî*: Garib'al-Ḳur'ān (غريب القرآن) Yazı VIII. asr-ı hicriye âit; kâğıt ve cilt de bunu gösteriyor. Alfabetik bir tertiple "ا" harfinden başlayıp "ی" harfinde biter ve her harfte, meftûh, mazmûm ve meksûr olan ve izâhı icâb eden kelimeleri, lûgat ve tefsîr bakımından kısaca tavih eden bir kitaptır. Sicistānî'nin bu kitabı onbeş yılda yazdığı söylenir. 330 da (941-942) vefât etmiştir (*Kesf. II, s. 1208 ve aynı s. nin 1. No. lu notu; Mu'cam, s. 1008. Her iki kitapta müellifin babasının adı 'Abd'al-'azîz'dir*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب اعن قال ابوبكر محمد بن عزيز السجستاني :
اول هذا الكتاب بعد تسمية الله تعالى الحمد لله رب العالمين وصلواته على
محمد وآله وسلم تسليمًا هذا تفسير غريب القرآن ألف على حروف المعجم
(1. a) يقرب تناوله . . .

Son : . . . الياء المكمورة الا يسار اليد ويسار اليد تم الكتاب والحمد لله وصلواته :
على خير خلقه محمد وآله وصحبه علقه لنفسه داود بن ابي الفرج
(28. a) المتطبيب . . .

(Bu kitabın, 738 de yazılmış ve aslı nüshasıyla mukabele ve tashih edilmiş bir nüshası, İsf. Üniv. K. A. Y. kısmında, 2258 No. da kayıtlıdır.)

II) عبدالرحمن الانباري *Abdarrahmān b. Muḥammad b. 'Abdallāl b. Sa-'id'al-Anbārî an-nahvî as-Şāfi'î*: Hidāyat'az-zāhib fî ihtilāl'al-mazāhib (كتاب هداية المذاهب). Yazı, ilk eserin müstensihine âit değildir; Mağribî yazısına benzer; yazılış târihi yoktur. Abū'l-barakāt diye tanınan Kamāladdîn 'Abdarrahmān b. Abī'l-wafā' Muḥ b. 'Abdallāh ('Ubaydallāh: Mu'cam) b. Abī-Sa'id'al-Anbārî, çocukluğundan vefâtına dek Bağdad'da oturmuş, Medrese-i Nizâmiyyede bulunmuş, 577 de (1181) vefât etmiştir (*Mu'cam, s. 479-480. Kesf. II, s. 3030*).

Kitabın üstünde, العالم في اختلاف المذاهب تأليف الشيخ الامام العالم, العامل العلامة فريد دهره ووحيد عصره عبد الرحمن بن محمد بن عبدالله ابن سعيد الانباري الشحوى الشافعى رحمه تعالى ونفع بعلمه المسلمين في الدنيا والآخرة وصلّى الله

kaydı مات المؤلف المربور لسنة خمس وثلاثه, kenara da, yazılmış, kenara da, ilâve edilmiştir (29. a)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم يا رب اختم بخير الحمد لله اهل الحمد والصلاة :
على محمد خيرته من خلقه وعلى آله وصحبه الذين نشروا اعلام شرعه
(29. b) وصدق . . .

Son ve ketebe : المستثنى منه والله اعلم بالغيب واحكم بالصواب تم الكتاب المسما :
بهداية المذاهب في معوقه المذاهب وكتابه العبد الفقير الى الله تعالى محمد
بن علي بن احمد المديني الحجار الحجازي الحنبلي غفر الله له ولوالديه
(121. a) وجميع المسلمين اجمعين امين وصلى الله . . .

1401

؟

Cilt
189

Şarhu muhtaşaru Muntahâ's-su'ûli wa'l-amal li
İbni Hâcib'al-Mâlikî

(شرح مختصر منتهى السؤل والامل لابن حاجب المالكي)

ARAPÇA

Yıpranmış, rutûbetten kâğıtları yapışmış, fersûde ciltli.

Cilt eb'âdî : 26 × 17.5

Yazı eb'âdî : 20 × 12.5

Başı olmadığı gibi, yer - yer, musannifin nüshasıyla mukabele edildiği kaydedilmekle beraber adı geçmediği için kimin olduğu ta'yin edilemeyen bu eser, VIII. asr-ı hicri ulemâsından Muḥammad b. Muḥammad'as-Safākusî'den (1. a) ve 767 de (1565-1566) vefât eden Halil b. İshâk'dan sonra tasnif edilmiştir (aynı b. Kesf. II, s. 1855). Yazı nesihdir. 204 yapraklıdır. Her sahîfede 31 satır var.

Baş : فائده مما نقله الشيخ برهان الدين السفاقسى رحمه الله في شرح ابن الحاجب :
رحمه الله في شهادة السما . . . (1. a)

Son : faslında : فصل في ذكر نبي من مناقب امام الائمة مالك بن انس :
. . . ومناقبه رضي الله عنه كثيرة مشهورة لايسعها هذا الكتاب والحمد
لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله وقدمت كتابي هذا
بعون الله تعالى وتوفيقه وكان الفراغ من تأليفه في الرابع عشر من شهر
رجب الفرد سنة تسع وستين وثمانمائه والحمد لله وحده . . . (204. a)

Ketebe : . . . وكتب من خط مؤلفه الاربعاء المبارك الحادى والعشرون من شهر :
ذى الحجة الحرام من شهر سنة ٩٤٢ احسن الله . . . (aynı)

Cilt
190

1402

مجموعه

Macmu'a

ARAPÇA

Üstü ebrî kaplı mıklaplı cilt. Yazı nesih. Bablar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla. 313 yaprak. Her sahîfede 25 satır.

Cilt eb'âdî : 26 × 18.2

Yazı eb'âdî : 22 × 14.5

I) جمال الدين عبدالرحيم استوى *Camâladdîn Abû-Muhammad 'Abdarrâhim b. Hasan b. 'Alî al-Isnawî*: Kitâb'at-tamhîd fî tanzîl'al-furû'alâ'l-kawâ'id'al-uşûliyya (كتاب التمهيد في تنزيل الفروع على القواعد الأصولية) Isnâ, Şa'îd'in sonlarında bir şehirdir (Yâkût: *Mu'cam'al-buldân*, Mısır-1323 - 1906, I, s. 245). Camâladdîn 'Abdarrâhim, bu şehirde doğmuş, Mısır'da yetişmiştir. Birçok kitapları vardır. 772 de (1370), Kahire'de vefât etmiştir (*Mu'cam*, s. 445 - 446. *Kesf*, I, s. 484 - 485).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم اللهم يسر بخير الحمد لله مزيل اعداد المكلفين
(2. b) بارشاد العقول وتمهيد الاصول

Şon ve ketebe: وان ادى اجتهاده الى ان غيره اصوب كذا ذكره الراجعي كتاب القضا
والله اعلم قال مصنفه رحمه الله تعالى فرغت من تحريره سنة ثمان وستين
وسبع مائة سوى اشيا الحقها بعد ذلك نفع الله له مصنفه وكاتبه وقارئه
والناظر فيه وجميع المسلمين نجز كتاب التمهيد بعون الله وحسن توفيقه
على يد مالكة العبد العبد الفقير موسى بن محمد بن ابراهيم الطرابلسي وذلك
بالقاهرة المحروسة نهار السبت رابع عشر رجب الفرد سنة اثني وسبعين
(101. b) وسبع مائة والله الموفق للصواب

(Aynı sahîfede kenarda mukaabele kaydı var.)

II) جمال الدين عبدالرحيم استوى *Camâladdîn 'Abdarrâhim Isnawî*: Kitâb'al-Kawkab' ad-durrî fî istihrâc'al-furû' min'al-kawâ'id'an-naḥwiyya (كتاب الكوكب الدرر في استخراج الفروع من القواعد النحوية)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الله كافي من توكل عليه الحمد لله على ما افهم من البيان
(103. b) والهم من التبيان

Şon : وهو وجه اختاره الشيخ في التنبيه والاصح انه لاشي فيه اصلا
والله سبحانه وتعالى اعلم موسى بن محمد بن ابراهيم الشافعي

الطرابلسي وذلك بالقاهرة المعزية نهار الاربعاء ثالث عشر جمادى الآخرة
من شهر ربه اثني وسبعين وسبعائة وهذا آخره والله اعلم
(152. a)

(*Kesf*, II, s. 1523. Son yaprakta musannifin tasnif ettiği târihe yakın bir nüshayla mukabele edildiği mukayyetir.)

III) جمال الدين عبدالرحيم استوى *Camâladdîn 'Abdarrâhim Isnawî*: Kitâbu İdâh'al-müşkil min aḥkâm'al-hunṭâ'al-muşkil (إيضاح المشكل من أحكام الحنث) (Hadiyyat'al-'ârifin, I, s. 561).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر واعن الحمد لله الخبير باصناف ما صحت
(154. a) ونطق البصير بانواع ما اختلف منها وما افرق

Şon ve ketebe: فقد سبق مستوفياً في باب اللقيط والله اعلم تم الكتاب
وكان الفراغ من تعليقه نهار الاربعاء ثاني يوم خلا من شعبان المكرم من شهر
سنة اثني وسبعين وسبع مائة على يد كاتبه موسى بن محمد بن
(194. b) ابراهيم الطرابلسي
(314. a - 315. b. de, Damaşk'ta vakfedildiği mukayyetir.)

Cilt
191

1405

حسين بن علي الكاشفي
(ملا حسين واعظ)

Husayn b. 'Alî al-Kāşifî (Munlâ Husayn Wā'iz al-Harawî);

Ahlâk-ı Muhsinî

(اخلاق محسنی)

FARŞA

Üstü ebrî kaplı, kenarları ve sırtı meşin, mıklaplı cilt.

Cilt eb'âdî : 17.2 × 10.5

Yazı eb'âdî : 13.5 × 6

168 yaprak. Her sahîfede 21 satır. Sahife kenarları çift surh cetvelli. Yazı ta'hyk. Bablar ve "şi'r, beyt,, gibi dikkati çekmesi gereken yazılar surhla. Husayn b. 'Alî al-Kāşifî, ahlâk ve âdâba âid olan bu kitabını, Mîrzâ Muhsin b. Husayn b. Baykarâ adına 900 H. de (1494 - 1495) yazmıştır, kitabın adı olan «اخلاق محسنی» ebedî hisâbiyle tasnif târihini gösterir. H b. 'Alî al-Kāşifî, 910 da (1504) vefât etmiştir. Ahlâk-ı Muhsinî, 1268 de Tehran'da, 1297 de Hindistan'da, 1304 te Bombay'da basılmıştır. Osmanlı şâir ve ediplerinden 'Azmi Pîr Muḥammad, bu kitabı, "Anîs'al-'ârifin" (انيس العارفين) adıyla ve tasarrufla türkçeye terceme ettiği gibi

982 de (1574) vefât eden Abû'l Faḍl Muḥammad b. İdrîs-i Daftârî ve Firâkî tarafında terceme edilmiştir (Kef. I, s. 37 - 38). Bu nüshanın kâtibi, yazıldığı yer ve târih yoksa da X. asra, nihâyet XI. asrın ilk yarısına âittir (XVI - XVII).

Baş : حضرت پادشاه علی الاطلاق عزت کلمته وجلت عظمتہ منشور دولت
(1. b) سلطان المرسلین ...

Son : ... دهم از نام کتاب که مضاف بنام نامی ان حضرت است تاریخ اتمامش :
معلوم ومفهوم میگردد

باخامه گفتم ای که زسرساختی قدم
در مقدم تو چشم سخن یافت روشنی

اخلاق محسنی به تمامی نوشته شد
تاریخ هم نویسنده ز اخلاق محسنی

تمت الکتاب بعون الله الملك الوهاب

خدا اورا دهد عالی مراتب
که خواند فاتحه در حق کاتب

1449

قینالی زاده علاءالدین علی چلبی

Kınalızâda 'Alâ'addîn 'Alî Çalabî :

Ahlâk-ı 'Alâî

(اخلاق علانی)

TÜRKÇE

Üstü ebrî kaplı mıklapsız cilt.

Cilt eb'âdı: 24.8 × 16.5

Yazı eb'âdı: 18 × 10

178 yaprak. Her sahifede 25 satır. 29. b boş bırakılmış. Yazı nesih. Bablar, nazım sözleri, dikkati çekmesi gereken yerler surhla yazılmış. Kitap, iki kısım. 1. kitap, 102. b de bitiyor; 2. kısım, 102. b de başlıyor. Üstünde, Ser-Nâyi Hasib Dede'nin mührünü havi olan ve İbrâhîm Fahreddin Çelebi'nin vakfı olduğunu bildiren, 25 Muharrem 99 târihli kayıt var. Kınalızâde, Ahlâk-ı Nâsirî, Ahlâk-ı Calâlî ve Ahlâk-ı Muhsinî'den iktifafla ve kendi ilâve ve mülâhazalarıyla meydana getirdiği bu eseri, Kânûnî Süleyman devrinde (926 - 974. 1520 - 1566),

لاجرم حقته تاریخ انوك
اولدی اخلاق علانی احسن

beytinde, beytinde, sözü'nün gösterdiği 972 târihinde yazmıştır. Eserde, misra' târihinde علانی kelimesi, kenara da « حساب تاریخ » kaydı düşülmüştür ki yanlışdır (6. a). Kef. Şam beylerbeyi olan Ali Paşa'nın adına yazıldığını söyler (I, s. 37). Sicill'de, 961 de Konya, 968 de Şam vâlisi olan, 976 da Sivas'a, 977 de ikinci def'a Şam'a ta'yin edilip 978 den vefât eden ve İbnî Arabî'nin türbesine defnedilen hayır sâhibi, dindâr bir Ali Paşa var (III, s. 500). Kınalızâde, 979 da (1571) vefât ettiğine göre Ali Paşa'nın, bu zat olması iktizâ eder. Nusha, 993 Saferinde, ya'nî te'lifinden yirmibir yıl sonra istinsâh edilmiştir. Ahlâk-ı 'Alâî, 1248 de üç cild olarak ve üç cildi bir arada tab'edilmiştir.

Baş : (1. b) ... درر زواهر حمد وثنا و غرر ظواهر سپاس و ستایش ...

Son ve ketebe : ... و سلسله کلامی حمد وثناى ملك علام و صلوة و سلام خواجه :
يوم القيام و آل و اصحاب كرام و دعای دولت پادشاه اسلام ايله ختم و اتمام
ایده روز و سواددن بیاضه نقل و انتهاض اول ساعت اولدی که رابعه
نهار جمعه خامس عشرين صفر سنه ثلث و سبعین و تسعمائه و الله تعالی
نعم المستعان و علیه التکلیل انّه مفضل منعم حسان متان وقد وقع الفراغ
عن تسويدہ بعون الله تعالى و حسن توفيقه فی اواخر ربيع الآخر سنه
ثلث و تسعمائه من الهجرة المصطفوية صلى الله تعالى علیه و سلم و على جميع
الانبياء والمرسلين اجمعين (178. a)

1451

Cilt

193

ابو نصر محمد بن عبدالرحمن الهمدانی

Abū-Naṣr Muḥammad b. 'Abdarrahmān'al-Hamadānī :

as-Sab' 'iyyāt fī mawāiz'al-bariyyāt

(السبعيات في مواظ البريات)

ARAPÇA

Ciltli.

Cilt eb'âdı : 24 × 16

Yazı eb'âdı : 18.5 × 12.5

39 yaprak; her sahifede 19 satır. Kitap, 3. b de başlar, 37. b de biter. 1. a-3. a da, X. asr-ı hierinin (XVI) tipik ve divâniye çalar ta'hyiyle türkçe sekiz mektup nümunesi var. 3. a da ser-taryk Derviş Muḥammad 'Alî'nin vakıf yazısı ve imzası mevcut; târih yok. 38. a-39. a da gene onsekiz tane mektup mukaddimesi var ve baştaki yazıyla. 39. b de gene vakfiye. Kitabın yazısı, VII - VIII. asr-ı hieri (XIII -

XIV) neshi. Kitap, yedi meclisten meydana gelmiştir. Her mecliste yedi fasıl var "قال، اعلم، المجلس الاول... النكتة" gibi yazılar surhla yazılmış, Müellif, 4. a da, احببت ان اجمع كتاباً على سبع مجالس في معاني هذه الايام السبعة مرتباً على عداد السبع ليكون تبصرةً للمتمسكين وتذكيراً للمقتبيين وسميته كتاب السبعيات في مواظب البريات ibâresiyle kitabın, haftanın yedi gününü anlattığını ve adını açıklamaktadır. Müellif, muhaddimede, Tanrı'nın, havayı yedi gökle, gökleri yedi yıldızla, fazâyı yedi yerle, yeri yedi denizle, cehennemi yedi tabahayla, Kur'an'ı yedi âyetle, insanları yedi a'zâ ile, insanların ömrünü yedi devreyle, bütün bunları محمد رسول الله 'ne meydana getiren yedi kelimeyle, dünyayı yedi iklimle, iklimleri yedi günle, bugünleri yedi peygamberle (Müsâ, İsâ, Dâvûd, Süleyman, Ya'kub, Âdem, Muhammed) tezyin ettiğini yazıyor ve bunları tafsîl ettikten sonra yedi meclisin her birini, cumartesiden başlayıp bir güne hasrediyor ve her mecliste yedi olaydan bahsediyor. Her gün, hangi işe âitse, nücûm ilmine göre o ışın üzerinde duruyor; bu hususlarda bilhassa H. Ali'nin fazâil ve manâkibini tafsîl ediyor (7. a - b, 13. a, 17. a - b). Sâlih Peygamber'in nâkası dolayısıyla İmâm Husayn'in şahâdetinden bahse giriyor (24. a - b); H. Ali ile Fâtîma'nın evlenmesinden uzun uzadıya bahsediyor (36. b - 37. a). Bütün bunlardan ve bilhassa "yedi" rakamına verilen ehemmiyetten anladığımıza göre müellif, "Sab'îyya" de denen "İsmâ'îliyya" dendir ve yediye i'zâm için "takıyye", yoluyla bu kitabı yazmıştır. Mesnevi'ye izâfe edilen yedinci cild-i kâzibin bilhassa dibâceden sonraki manzum metninde de, yedi'nin "sa'd'al-a'dâd" "سعد الأعداد" olduğu, "سبعا الحق" sözünün yedi harf bulunduğunu, her cinsin yedi nevi olup denizlerin, nehirlerin, yeryüzünün, insanın a'zâsının, göklerin, aktâbın, büyük peygamberlerin, yıldızların yedi olduğu bildirilir. Muhammed ümmetinin siddîkler, âlimler, abdâl, şehidler, mutî'ler, âbidler... den ibâret yedi bölük sayılmasıyla bu kitapta ümmetin, siddîkler, âlimler, budalâ, şühedâ, hüccâc, mutî'ler ve âşiler olarak yedi kısma ayrılması arasında pek büyük bir yakınlık, hattâ iktibâs mevcuttur (10. b. Müze K. VIII. cilt. No. 2033, s. 4 - 5. Badî 'at-Tabrizî Minûçîhr'at-Tâcirî tarafından yazılmış bulunan nusha). Bizce Mesnevi'nin VII cild-i kâzibiyle, ondan mukaddem yazılmış bulunan bu kitabın büyük bir ilgisi vardır.

Keşf, Şayh Abû-Naşr Muhammed b. 'Abdarrahmân 'al-Hemedânî'nin vefat târihini yazmıyor. Yalnız Hilâlî'nin bu kitabı türkçeye terceme ettiğini ve "مجلس آرا" adını verdiğini, tercemeye de "قدم الكتاب" ibâresini târîh düşündüğünü yazıyor ve 997 rakamını koyuyor. Hâlbuki bu terkib, 998 eder (II, s. 977 - 978). Osmanlı M. Takyecîzâde Hilâlî'nin 990 târihlerinde (1582) İstanbul'da vefât ettiğini bildiriyor ve bu tercemeden bahsediyor (II, s. 486). Sab'îyyât'ın bir nüshası, İstanbul. Ayasofya K. de 1847 No. da kayıtlıdır. Süleymaniye K. e mülhak Şehid Ali Paşa kitapları arasında 1350 No. da kayıtlı mecmuuda da 1047 Ramazanında yazılmış (1638) diğer bir nüshası vardır. Bu kitap, 20 Rabiulevvel 1292 Matbaa-ı Âmir'e de basılmıştır; ilk sahîfede müellifin hal tercemesi, Keşf'ten alınmıştır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب زدني علماً وارزقني حلاً الحمد لله الملك الجبار ...
قال الشيخ الامام الاجل ابو نصر محمد بن عبد الرحمن الهمداني اعلم ان الخالق
الباري جلّت قدرته وعلت كلمته وتوالت آلاؤه وتتابعت نعاؤه زين
الاشيا السبعة ... (3. b)

... فاعطيت الجنة والجمعة لامتك ورضائي مع الجمعة والجنة هدية
لهم تمت السبعيات بعون الله وحسن توقيفه والصلوة على محمد وآله
وصحبه اجمعين (37. b)

(Bu kitabın, 1220 de yazılmış bir nüshası, İst. da, Süleymaniye K. e mülhak Es'ad Efendi kitapları arasında 415 No. da kayıtlıdır.)

Cilt

194

1452

مجموعه

Maemû'a

Ortası şemseli, mıklaplı cilt

Cilt eb'adı : 21 × 13.2

Yazı eb'adı : 12.3 × 7.

I) 'Ayn 'al-'ilm wa zubdat'al-fahm (عين العلم وزبدة الفهم)

Güzel bir nesihle yazılmıştır. Te'lif târihi olmadığı gibi müstensihî de belli değildir. 1. b - 4. a da kitabın fihristi var. Kitap, 4 a da başlıyor. Ahlâka âid olan bu eserin, yirmi bab ve bir hâtıme'yi hâvî olduğunu, İdâh'al-maknûn yazıyorsa da müellifini kaydetmiyor (II, s. 132)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم يارب يارباه باسملك ابتدى بك اقتدى ...
(4. a)

Son : ... وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين والسلام على عباده الصالحين
والصلوة على محمد رسوله وخاتم النبيين وعلى اتقيائهم اجمعين تمت الكتاب

II) Miftāh'al-falāh (مفتاح الفلاح) 2. a - 34. b de, son sahîfe müstesnâ, sahîfe üstlerine ta'hykle beşer satır yazılmış; 34. b de bitmiştir. Arapçadır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم ... فهذه رسالة في التقوى انتخبها من كتاب
الطريقة الحمديدية والسيرة الاحمدية للعالم الرباني والعامل الصمداني محي الملة
والدين الشيخ محمد البركوي ... وسميتها مفتاح الفلاح ...

Son : ... وجملة ذكرنا الى هنا آفات اللسان ...

(O. M. 1134 te (1721 - 1722), İst. da vefat eden Süleyman Fâzıl'ın, bu adda bir kitabı olduğu mukayyettir. I, s. 325. Birgicvî diye meşhûr olan ve Tarikat'al-Muhammadiyya musannifi bulunan Balıkesirli Muhammed b. 'Ali 981 de, 1573; Birgî'de vefât etmiştir; aynı, I, s. 253 - 256.)

Cilt
195

1456

ادريس ابن بيدكين ابن عبد الله الحنفى
İdris b. Baydekin b. 'Abdallāh'al-Hanafî :

Kitâb'al-luma 'fi'l-ḥawādîḡi wa'l-bida'

(كتاب اللمع فى الحوادث والبدع)

ARAPÇA

Kenarları köşebentli ve zencîrek cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı cilt.

Cilt eb'âdî : 21 × 15.5

Yazı eb'âdî : 12.7 × 9.3

242 yaprak; her sahifede 17 satır. Yazı nesih. Sahife kenarları çift surh cetvelli. Bablar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla. Keşf, bu kitabın yalnız adını anar (II, s. 1562). Bid'atlerden bahseden bir eserdir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين ... قال المؤلف ادريس ابن بيدكين ابن عبد الله الشركمانى الحنفى ... سألتى بعض الاصحاب ان اذكر له شيئاً من البدع المحدثه الخارجة عن طريق المسلمين المخالفة للسنة والكتاب ... وسميته كتاب اللمع فى الحوادث والبدع ... (I. b)

Son : ... اذقنا طعم انفسنا ان يذيقنا حلاوة حبه اعلم انه لايجد طعم حب : الواحد (الواجد) الخلاق الاكل عبد تقي زاهد مشتاق تم كتاب اللمع فى الحوادث (241. b)

والبدع غفر الله لمؤلفه ولقاريه ... ووافق الفراغ من تأليفه فى اشرف المكان وابرك الزمان وذلك فى مكة المعظمة وفى شهر رمضان فى أوایل القرن الثامن الهجره الحمديّة ... (242. a)

(800 yılı Ramazânı, 18. V. 1397 ye rastlar; Faik Reşit Unat: Hicrî tarihleri milâdî tarihe çevirme kılavuzu; Ankara - 1959; T. T. K. Basımevi.)

وذلك برسم السيّد موسى الهندى ابن عبد الله وكان الفراغ من نسخه : Ketebe : تمار السبّت العاشر من شهر ذى الحجة سنة ٩٦٨ وكاتبه ابوبكر بن الخطيب بقرية تيزر الشّافعى مذهباً غفر الله له ولوالديه ولمن قرأ فى هذا الكتاب ورأى فيه خللاً وسده (242. b)

Cilt
196

1457

رفيع الدين محمد بن فتح الله القزوينى

Rafî'addîn Muḥammad b. Faḥḥallah'al-wā'iz'al-Ḳazvîni :

Abwāb'al-cinān

(ابواب الجنان)

FARSÇA 1. cilt.

Kenarı ince zencîrek cetvelli, ortası şemseli, mıklaplı İran-kârî cilt.

Cilt eb'âdî : 29 × 19

Yazı eb'âdî : 21 × 11.5

248 yaprak; her yaprakta 21 satır. Yazı nesih. 1. sahifede Tebriz'den geldiğine dâir al-Hâc 'Abdarrahmân imzâlı ve 1138 târihli bir vakıf yazısı ve 'Abdarrahmân mührü var. Mavâiz ve ahlâka dâir olan bu kitabın müellifi Rafî'addîn Muḥ. b. Faḥḥallah'al-wā'iz'al-Ḳazvîni, Ḥalîl 'al-Ḳazvîni'nin şâgirtlerindendir. Âlim, edip ve şâir olan, bir de divânı bulunan müellif, 1089 da (1678) vefât etmiştir. Sekiz bâb üzerine tasnif etmek istediği bu kitabın ilk cildini Şah Abbâs zamânında yazmış, ikinci cildini 1079 da (1668), Şah Süleyman-ı Safavî devrinde tedvîn etmiş, kitabını tamamıyamamış, vefâtından sonra oğlu Muḥammad Şafî' kitabı itmâm etmiştir. İlk cildi, 1261 de Tebriz'de basılmıştır. Hindistan'da da tab'edilmiştir (*Muḥammad Muḥsin. Âḳā Buzurg-i Tehrânî: az-Zarî'a ilâ taşârif'aş-Şi'a, Nacaf-1355, I. s. 76-77*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه تقي بهترین مقالی كه سرخیل كاروان فنون : محاورات تواند بود ... (1. b).

Son ve kenarda ketebe : بامزجه قلوب دردمندان سازكار كوارا كردانیده توفیق : اتمام باقى ابوابا بوجه ثواب كرامت فرمايد بمنته وكرمه والحمد لله رب العالمين ونسئله التوفيق بعمل مافيه.

تمت الكتاب بعون الملك الوهاب يوم الجمعة هشتم ربيع الثانى ثلاث وتسعين الف من الهجرة ١٠٩٣

1458

الحاج مصطفى

al-Hâc Muştâfâ :

Nûr'al-hüdâ tarcama-i Mufîd'al-'ulûm wa mubîd'al-humûm

(نورالهدى ترجمه مفيد العلوم ومبيد الهوموم)

T Ü R K Ç E

Düz ve mıklaplı meşin cilt; kabın ortasında dişi bir çiçek.

Cilt eb'âdî : 29.5 × 16

Yazı eb'âdî : 41.7 × 10.2

235 yaprak. Her sahifede 21 satır var. Yazı nesih ve harekeli. İlk sahifede tezhib mevcûd. Sahife kenarları altın cetvelli. I. a da, ser-tabbâh Hasan Rızâ Dede'nin temellük kaydı ve ser-tabbâh Ziyâ Dede'nin, Hasan Rızâ Dede'nin vasiyeti üzerine vakfettiğine dair 18 Racab 1311 tarihli vakıf yazısı var. Asıl kitâb 682 de (1283 - 1284) vefât eden Zakariyyâ b. Muḥammad b. Maḥmûd-ı Kâzvinî'nindir. Mütercim, adının "al-Hâc Muştâfâ" olup ceddinin Kanûnî Süleyman devrinde kadı-asker olan Sinân Efendi olduğunu bildiriyor (5. a) ve III. Sultan Muḥammad zamânında (1003 - 1012 - 1595 - 1603) Anadolu ve Rûmeli kadıaskeri olduğunu, I. Sultan Ahmed'in zamânında (1012 - 1026 . 1603 - 1617), Mufîd'al-'ulûm wa mubîd'al-humûm'u ilâve ve tasarruflarla terceme edip "Nûr al-hüdâ" adını verdiğini söylüyor ve tercemeye, 1024 Zilhiccesinde (1615) memûr olduğunu da ilâve ediyor (6. a - b). Baydâvî'ye hâşiye yazan, başka eserleri de bulunan Amasyalı Sinânaddin, 986 da (1578), oğlu Kara Husayn, 992 de (1584) vefât etmiştir (Sicill, III, s. 108 - 109). Kethudâ Mustafâsı lâkabiyle anılan mütercim, bu zâtın oğludur (Sicill, IV, s. 385). Sicill, 1022 de öldüğünü yazıyorsa da, 1024 te tercemeye memûr olduğunu kendisi söylediğinden bu târih yanlıştır. İst. Üniv. K. hâfız-ı kütübü rahmetli Sabri Kalkandelen, (ölm. 1362 - 1943), yazmaların bir kısmına dair hazırladığı gayr-i matbû' kataloğda, vefâtını 1032 (1622 - 1623) gösterirse de kaynağını açıklamaz (İst. Üniv. K. Nûr'al-hüdâ mad). O. M. I. ciltte, Karakaşzâde'nin hâl tercemesinde bu eserden bahseder ve mütercim Mustafâ'nın, Sinan ahfâdından olduğunu söyler (s. 147); II. ciltteyse Mustafâ'yı, Sinân'ın oğlu olarak tanıtır (s. 54). Bu kitabın bir nüshası, İst. Üniv. K. de, müze kısmında 37 No. da, diğer iki nüshası türkçe yaz. da, 1541 ve 6725 No. lardadır.

Baş : (1. b)

باسمه يستفتح كل كلام . . .

akı ملعونك ولدیمیدر یولده بولنیش ولد زنامیدر نسل ابلیس دئمیدر
بلکه شیطان کندودر ولیختم الکلام فی هذ المقام الحمد لله علی الاتمام

قد وقع الفراغ من تحریر هذه النسخة الشریفة فی شهر شوال المکرم : (Kenarda)
لسنة اربع وعشرة ومائة والف علی ید العبد الفقیر المذنب المحتاج الی الله
تعالی السید حسن بن محمد . . . (235. b)

1460

مجموعه

Macmû'a

Miklâbı kopmuş, sırtı ve kenarı meşin cilt

Cilt eb'âdî : 17.8 × 13

Yazı eb'âdî : Muhtelif

I) *al-Saksîni*: Zuhrat'arriyâd (زهره الربايع). Arapça. Keşf, altmış yedi meclisten meydana gelmiş olan ve farsça Bahcat'al-anwâr'dan terceme edilmiş bulunan, Tâc'al-islâm Sulaymân b. Dâvûd'as-Saksîni'nin mev'izaya âit bir kitabından bahseder; II, s. 962. İst. Üniv. K. nin arapça yazmalarında, 6835 No. da kayıtlı bir nüshası vardır. Bu nüsha, çok eksiktir; yazı nesih.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين ربّ تَمِّم بِالْخَيْرِ مِنْ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ
(1. b) الرَّحِيمِ عَلَى الصَّرَاطِ تَبَاعَدُ النَّارُ مَقْدَارَ خَمْسِ مِائَةٍ عَامٍ . . .

Son : . . . كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

Kâşîfesi : (72. a) حكي

II) *Şihâbaddin Suhrawardî-i Maḥṭûl* (Şihâbaddin Suhrawardî-i Maḥṭûl) (Maḥṭûl) رسالة (40 aded esmâ-yi husnâ'nın havâssından ve her isme âid duâdan bâhis bir risâle. Farsça.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم خاصيت وشرح جهل اسم برسيبل اختصار مشهور
است از سلطان العلماء الربانيه صاحب مكاشفات الروحانية شهاب الملة
والدين المقبول رحمة الله عليه اگرخواهي كه دشمن را هلاك کنی . . . (73. b)

Son : ومنك الاجابة وهذا الجهد وعليك التكلان ولا حول ولا قوة الا بالله
العلي العظيم وصلى الله على محمد النبي وآله وسلم تسليماً كثيراً

Ketebe : كتبه عبد الضعيف التحيف احوج الناس الكشفي بن صوفي الياس رحمه الله
در بهترین وقتی وشریفتترین ساعتی از روز چهارشنبه سیزدهم ماه شوال
المبارك سنة سبع وستين وثمانمائة هجرية (86. b)

III) Bâzı ed'iyeye ve havâss. Arapça ta'hyk (87. a - 88. b)

IV) Bâzı rubâîlerin şerhi. Farsça. Ta'hyk.

Baş : هم خضرهم آب زندگانی مايم فصل بدانك ان كسى كه . . . (90. a)

Son ve ketebe : از بی خردی بلبل دیوانه بگفت تمت بايزيد بن ابراهيم بن
خضر سنة ۸۴۵ (9. a)

V) *Faḥraddīn İbrāhīm b. Şehriyār-ı 'Irākī*: *Lama'āt* (لمعات) (V)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى نور وجهه حببيه بتمجليات الجلال ...
(90. b)

Son : من وتورفته وخدا مانده تمت الكتاب للمعات بغون الله وحسن توفيقه
(117. b)

VI) *Waṣīyyat - nāma*. Nesih. 'Attār'a nisbet edilen bir mesnevi. Başında, yazılı. آغاز کتاب وصیت نامه' شیخ عطار قدس سره

Baş : حمد بی حد ان خدای پاك را انك ایمان داد مشیت خالك را (118. b)

Son : هر كه آرد این وصیتها بجای درد و عالم راحتش بخشد خدای (149. a)

(Bu kitabı, Davlatşāh, Haft iklim ve Ātār-ı 'Acam, Attār'a atfetmektedir (Sa'īd Nafīsī: *Cust u cū dar aḥvāl u ātār-ı Farīdaddīn 'Aṭṭār-ı Nīşābūrī*, Tehran - 1320, s. 98). Fakat Wuṣlat-nāma, yahut Waṣīyyat-nāma'nin muharref ve nātāmām bir kısmı olup ayrı bir kitap değildir (aynı; s. 132).

Cilt
199

1461

مجموعه

Macmu'a

Miklaph, ortası şemseli cilt.

Cilt eb'adı : 20.3 × 13.5

Yazı eb'adı : 16 × 9.5

179 yaprak; her yaprakta 15 satır. Yazı nesih.

I) *Abū-Hāmid Muḥammad b. Muḥammad b. Muḥammad b. 'al-Gazālī* (*Huccat'al-islām*) : *Minhāc' al-'Ābidīn*. 505 H. de (1111) vefat eden Gazālī'nin son te'lifi olduğu söylenir. Arapçadır (*Keşf. II, s. 1876 - 1877*. Mu'cam, s. 1415).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم ربّ يَسِّرْ ولا تَعَسِّرْ . . . الحمد لله الملك الحكيم
(1 b.) الجواد الكريم العزيز . . .

Son ve ketebe : تتم الصالحات وصلى الله على خير مولود دعا الى افضل معبود محمد النبي وعلى آله واصحابه وسلم تسليماً كثيراً تم الكتاب وانتهى تحريره ونمحه محمد رب العالمين يوم الثلاثاء في ١٥ جمادى الاخر من شهر سنة ١٠٦٣
(116. b) على يد اضعف العباد عبد الرحمن بن احمد في بلد آمد

II) *Gazālī*: *Murşid'aṭ-ṭālibīn* (aynı yazıyla).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذى عجزت عن تعقل ذاته
(117. b) عقول العقلاء . . .

Son ve ketebe : . . . وظاهره مطهر آزال العباد والتوبة والاستغفار ويجل عما شفاعه رسوله المختار ويكون من تابعين الاختيار وورثة الابرار فالحمد على الاختتام . . . تم وكل الكتاب على يد اضعف العباد عبد الرحمن في ٢٧ جمادى الاخر في سنة ١٠٦٣
(150. b)

III) *Gazālī*: *ad-Durrat'al-Fāhira fi kaşfi 'ulūm 'al-āhira* (*Keşf. I, s. 742*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذى خص نفسه بالدوام
(151. b) وحكم على من سواه بالانصرام . . .

Son ve ketebe : . . . ما انطوت اللبالي والايام وسيمته درة الفاخرة في كشف علوم الآخرة والسلام تمت هذه الدرة الفاخرة على يد عبد الذى على طاعة الله قاصره عبد الرحمن بن احمد بن عثمان غفر الله لهم في ١٠ شهر رجب من شهر سنة ١٠٦٣
(179. a)

Cilt
200

1462

محمى الدين ابن عربي

Abū 'Abdallāh Muḥyiddīn Muḥammad b. 'Alī b. 'al-'Arbī aṭ-Ṭāī:

Kitābu Cāmi'al-waṣāyā

(كتاب جامع الوصايا)

ARAPÇA

Miklaph, kenarı düz cetvelli, ortası şemseli Osmanlı cildi.

Cilt eb'adı : 17.5 × 12.5

Yazı eb'adı : 12 × 8.5

154 yaprak. Her sahifede 19 satır; yazı Selçuk neshidir. Baştan iki yaprağın üst tarafları kesilmiş. İhtimal buralarda mühim bir kayıt, belki de Sadreddin-i Künawī'nin elyazısı vardı. Vakıf mührünün 3. a ya basıldığına bakılırsa, dergâha da bu şekilde gelmiş. Başlıklar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla yazılmış. *Keşf*'de, İbnî 'Arabî'nin eserlerinden "al-Waṣāyā'l-akbar" adlı bir kitabın adı geçerse de hakkında tafsilât verilmez (*II, s. 2012*). Bu nüsha, müellifin ayrı ve müstakil bir kitabı olmayıp "Futūḥāt"ın 560. babıdır ve Mısır'da "Dār'al-'Arabīyyat'al-

Mevlânâ'ya âittir ve Sipeh-sâlâr'la Manâkib'al Ârifin de geçer; yalnız bu menkabelerde, Sad. den de bahsedilmektedir. yazı nesihdir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام
Ist. Ü. : اما بعد ابقاهم الله الى يوم الميزان بو تحليفه (بو تحليفه : Ist. Ü. :
(K. 4111. 1. b) بو حقيقر بيمدارلرينه (ayni, 842. 1. b) بو بابه برتأليف
(12. b) لطيف انشا اتمكه تكليف اتمده

Son ve ketebe : شيخ صدقه حضرتلري مرحومي كندى خانه لرنده دفن ايدوب قبر شريفنى كنديلريدىنى وصيت بيورب بو محله قودر مشرلدر رحمة الله تعالى عليهم
اجمعين تحت الكتاب بعون الملك الكريم الوهاب سوز تمام اولدى بو ختم
اولدى كتاب اقوغل والله اعلم بالصواب كتبه الفقير الحقير الصواريق
احمد فوزى سنه ١٢٩٤

(O. M. de Şeyh Mûsâ Sadri'nin de bir "Manâkib-ı Şeyh Sadraddin-i Kunavi"si olduğu hakkındaki kayıt, yukarıda arzedilen sözden doğma bir yanlıştır; c. III, s. 191. Ist. Üniv. K. 842 No. daki nüs. 16, 4111 No. daki nüs. 22 yaprakur ve metin, nüshamıza tamâmiyle uygundur.)

IV) Mevlânâ'ya atif ve isnâd edilen,

حقيقت همه اشيا عليست جل جلال ظهور ديدنه بينا عليست جل جلال
şî'ri (49. a. Kâtip, «جل جلال» leri «جل جلال» tarzında yazmıştır. Mevlânâ'dan sonra
Mevlevilik'e b. s. 234. Not. 66).

V) Divâna Muḥammad Çalabî'nin,

ديدى بر درويشه اول بر پادشاه

mısrailiyle başlıyan şî'ri (tamâmı, Mevlânâ'dan sonra Mevlevilik'tedir; s. 473 - 476).

Cilt

204

1500

نظمی زاده حسین مرتضی

Nazmizâda Husayn Murtaḍâ :

Câmi' al-anwâr fi manâkib'al-abrâr

(جامع الانوار فی مناقب الابرار)

T Ü R K Ç E

Ortası şemseli yumuşak meşin cilt.

Cilt eb'adı : 20 × 13.7

Yazı eb'adı : 13 × 7.5

110 yaprak; her sahifede 25 satır. Kenarlarda tashihler var. Baştan bir yaprak eksik. Yazı nesih. Bağdad'da ve civarında yatan peygamber ve velilerden

yüzseksezinin hâl tercemesini ve muhtasar menkabelerini ihtivâ eder bir kitapır. Son sahifenin bir kısmı kesilmiştir. Mukaddimede "abû'l-futûḥ as-sultan Muḥammad Ḥân"ı övmekte ve vüzerâsından olup 1077 de (1666) Bağdâd'a vâli olan İbrâhîm Paşa'dan bahsetmektedir (1. b). Sultan M., 1058 den 1099 a kadar (1648 - 1687) pâdişah olan IV. S. M. dir. İbrâhîm Paşa da, 1074 te Bağdad'a vâli ta'yin edilen (1663), 1076 da (1665) serdâr olan ve 1077 de (1666) azlolan Tavîl İbrâhîm Paşa'dır (Sicill; I, s. 108). Nûshada, İbrâhîm Paşa'nın üstü, nedense silinmiş, târih cümlesinin de üstünde oynanmıştır. Nazmizâde, Bağdadlıdır. 1134 te (1721 - 1722), memleketinde vefât etmiştir (eserleri için O. M. e b. III, s. 152 - 154). Hâdiyyat'al-Ârifin'de vefâtı 1136 (1723 - 1724) olarak kaydedilmektedir (s. 425).

Baş : مساجد قدس وزینت بخش مشاهد ساکنان زاویه انس اولوب (1. a)

Son : جانب غریبسنده زیارتگاه صغار و کباردر علیه الرحمہ ١٠٩٣ (110. b)

Cilt

205

1501

احمد بن مصطفی طاشکپری زاده

Ahmad b. Muṣṭafâ Taşköpri-zâde :

Şakâ'ik'an-nu'mâniyya fi 'ulamâ'addawlatil 'Uṣmâniyya

(شقایق النعمانیة فی علما الدولة العثمانية)

A R A P Ç A

Kenarı zencirekli cetvelle çevrilmiş, ortası şemseli, mıklaph cilt.

Cilt eb'adı : 20.5 × 12.5

Yazı eb'adı : 15.2 × 6.7

280 yaprak. Her sahifede 19 satır. İlk yaprağın başı müzehhep; iki sahife altın cetvelli. Yazı güzel bir nesih. Fasıllar ve isimler surhla yazılmış. Taşköprüzâde, Bursa'lıdır; 968 de (1561) İstanbul'da vefât etmiştir (Atâi: Hadâ'ik'al ḥakâ'ik fi takmilat'aş-Şakâ'ik; Mat. Âmiri - 1268, s. 9. Keşf. II, s. 1057). Eserleri için O. M. e b (I, s. 346 - 347). Şakâ'ik'an-nu'mâniyya, te'lif târihinden itibâren büyük bir şöret kazanmıştır. Kütüphanelermizde, eski - yeni, birçok yazmaları mevcuttur (b. Behcet Görül: İstanbul Kütüphanelerinde Al-Şakâ'ik al-nu'mâniyya tercüme ve zeyilleri; Türkiye Mec. cilt VII - VIII, cüz. II, Ist. Maârif Mat. 1945; s. 136 - 168). Konya, Mevlânâ Müzesi K. de, Abdülbâki Gölpinarlı yaz. ında, 39 No. da da, 978 Şavvâlinin sonlarında, Taḳıyyaddîn b. Badraddîn tarafından yazılmış sağlam bir nüshası vardır. 975 (1567) den sonra vefât eden Muhtesib-zâde Muḥ Ḥâkî tarafından, Hadâ'ik' ar-rayḥan, Darvîş Ahmad tarafından 972 de (1564), al-Davḥat'al-'irfâniyya fi rawḍat'al-ulamâ'al-'Uṣmâniyya, 989 da (1581) vefât eden Muḥ b. Sinânaddîn Yûsuf tarafından, Manâkib'al-'ulamâ, 999 da (1590) vefât eden Maedî Muḥammad tarafından, Hadâ'ik'aş-Şakâ'ik, 998 den (1590) sonra vefât eden İbrâhîm b. Ahmad'al-Amâsî tarafından ve 1098 den (1686) sonra vefât eden Muḥ b. Yûsuf al-Çarkas tarafından türkçeye terceme edilmiştir. Âşık Çalabî'nin de

(979 - 1572) tercemesi vardır (*Aynı makale, s. 146 - 153*). Maedî'nin tercemesi, 1269 da Mat. Âmir'e de basılmıştır. Eserin telhis ve zeyilleri için de, Behcet Gönül'ün aynı m. e. bakınız (*s. 153 - 168*).

Baş : (1. b) الحمد لله الذى رفع فضله طبقات العلماء

Son : العباد بالله ادعوا العلم والفضيلة بل ابتار بقوله تعالى واما بنعمة :
ربك فحدث فليكن هذا آخر الكتاب وقد فرغت من املائه
يوم السبت آخر شهر رمضان المبارك بتاريخ سنة خمس وستين وتسعمائة
بمدينة قسطنطينية المحمية (280. a)

Ketebe, kenarda : قد وقع الاتمام على يدى العبد الضعيف محمد بن عمر الزغوى :
الواقع فى المدرسة الجديدة السلطانية وهذه فى قصبة اسكدار حيت عن الضيق
والبور فى اوايل ربيع الاول لسنة الثنتين والف (280. b)

Cilt
206

1502

اسرار دوده

*Asrâr Muḥammad b. Aḥmad bī zabān b. 'Oṭmān' al-Mawlawī** :

Tazkira-i şu'arā-yı Mawlawiyya

(تذکرہ شعراى مولویه)

T Ü R K Ç E

Kenârî zencirek cetvelli, düz, mıklaplı cilt. yazı nesih. 163 yaprak; her sahifede 25 satır. İsimler ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla yazılmış.

Cilt eb'adı : 18.8 × 12.3

Yazı eb'adı : 15.3 × 8

1213 te (1799) vefât eden Galata, Kulekapısı Mevlevî-hânesi şeyhi Gâlib As'ad Dada'nın dervîşi olan ve 1211 de (1796 - 1797) vefât eden Esrâr Dede, mukaddime, Galib Dede'nin, bu tezkirenin müsveddesini tanzim edip tertibine kendisini memûr ettiğini söylerse de Esrâr, herhalde bu müsveddeleri yeniden tanzim ve tevsi' ederek Mevlevî şâirlerine âid olan bu tezkireyi meydana getirmiştir. Galib'in, 1148 de (1735) vefât eden Kütahya Mevlevî şeyhi Sâkib Dede'nin "Sefine"sinden sonraki halifelerle şeyh ve dervişlerin hal tercemelerini de yazmayı emrettiğini, Garibî Abû-Bakr Çalabî'nin hâl tercemesinde, bir münâsebet düşürerek söyler; fakat buna ömrü vefâ etmemiştir. Esrâr Dede, tezkiresinde, Mevlevî olmanın bazı kimseleri Mevlevî gösterdiği için bu eserden, sıkı bir incelemeğe tâbi tutulmadan faydalanmak doğru olamaz. Ali Enver, Esrâr tezkiresini telhis ederek Samâ'-Hâne-i adab adlı bir kitap meydana getirmiştir. Bu kitap 1309 da İst. da Âlem Mat. da basılmıştır (*Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik'e b. s. 16*).

* Abdülbâki GÖLPINARI: Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İst. İnkılâp K. 1953, s. 288; not. 113

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذى اوحى الى عباده اما بعد بوقير
(1. b) يا در گل اغنى درويش السيد اسرار شكسته دل

Son ve ketebe : اسرارى او خيله پروايله
آگاه صدای بشنو ايله

تمت تذکرہ ددگان قد وقع الفراغ عن يد محمد عزت از بنده گان حضرات
ایشان قدسنا الله سرهما (böyle) یا رحمان

(163. b) ج ۲ ۱۲۵۵

Cilt
207

1503

عبدالرحمن جامی

'Abdarrahmān Cāmī :

Nafahāt'al-u'ns min ḥadārāt'al-kuds

(نفحات الانس من حضرات القدس)

F A R S Ç A

Düz, biraz harap, ortası dışı ve küçük girift zenciri muhtevî cilt. İlk sahifede güzel bir tezhib var; diğer sahifelerin kenarları lâciverd ve altın cetvelli.

Cilt eb'adı : 29.5 × 16.3

Yazı eb'adı : 16.3 × 9.2

314 yaprak; her sahifede 19 satır. 412 de (1021) vefât eden 'Abdarrahmān Sulamî ile 481 de (1088) vefât eden H'āca Abū - İsmā'īl 'Abdallāh b. Abī-Mansūr Muḥammad'al-Anşarī al-Haravī'nin, büyük şüfîlerin hâl tercemelerini ihtivâ eden Tabakât kitapları, bilhassa Şayḥalislām diye tanınan Anşarî'nin eseri esasas ittihaz edilerek yazılmıştır. 898 H. de (1492 - 1493) vefât eden Cāmī, kitabını, Vezir 'Alîşir Navā'î'nin (906 H. 1500) isteğiyle 881 de yazmaya başladığını, mukaddime de bildirmekte (2. b), iki yıl içinde yazıp 883 te bitirdiğini, sondaki bir rubâî ile tesbit etmektedir. Te'lif târihinde yazılan ve bizzat Cāmī tarafından tashih edilen nüsha. İst. Murad Molla K. de 1302 No. da kayıtlıdır. 938 de (1531), Bursa'da vefât eden Lâmi'î Maḥmūd b. 'Uṭmān, bu eseri, içindeki nazımları manzum olarak türkçeye çevirerek, son tarafına da, Nafahāt'ta bulunmayan ve bilhassa Osmanlı ülkesinde ün kazanan şüfîlerin hâl tercemelerini de ilâve ederek türkçeye terceme etmiştir. Tercemenin adı, Futūḥ'al-mucâhidin li tarvîḥi kulüb'aş-şâhidin'dir (*Nafahāt'in yazmaları, basmaları, terceme, telhis ve hâşiyeleri için b. C. A. Storey, Persian Literature, I - II; Londra - 1953, s. 954 - 959*).

Baş : الحمد لله الذى جعل مرأى قلوب اوليائه مجال جمال وجهه الكريم
اما بعد ميگويد پای شکسته زاویه حول وکم نامی عبد الرحمن بن احمد
(1. a) الجامی

Son ve ketebe :

این نسخه مقتبس از نفاس کرام
کزوی تفحات انست آید بمشام

از هجرت خیر بشر وفخر انام
در هشتصد و هشتاد و سیم کشت تمام

والحمد لله على الاتمام . . . وقع الفراغ منه يوم الاحد التاسع والعشرين
من شهر صفر المظفر في آخر الشهر من شهر سنة الف من الهجرة النبوية
على يد الفقير الحقير الراجى رحمة الله تعالى حسين بن محمود غفر له . . .
(318. a)

Cilt
208

1504

لطيفى

Latîfî 'Abdallatîf:

Tazkirat'aş-şu'arâ'

(تذكرة الشعراء)

T Ü R K Ç E

Mıklaplı mukavva cilt; kenarları meşin.

Cilt eb'âdî : 19.5 × 13

Yazı eb'âdî : 15.5 × 9.5

Yazı, 1. a - 7. b de harekeli nesih. 8. yaprak yeni bir nesihle yazılmış. 9. 1 - 16. b, baştaki yazıyla. 17. a - 73. b, aynı yeni nesihle; 74. a dan sona kadar ta'liyk. 214 yaprak; sahifelerdeki satırlar muhtelif. Bu tezkirenin müellifi, Kastamonulu Latîfî, eserini 953 de (1546) yazmış ve VII. asr-ı hicriden zamânına kadar Osmanlı ülkesinde yetişen şâirlerin kısaca hâl tercemelerini ve şüirlerinden örnekler vermiştir. Hâl tercemeleri pek nâkıs olmakla beraber, şâirlerin değerleri hakkında verdiği hükümler cidden güzel, doğru ve yerindedir. İst. İkdâm Mat. da, 1314 te basılmışsa da bu basım, epeyce eksik olduğundan, faydalanmak için eski yazma nüshalarına mürâcaat ve mukabele zarûreti vardır. Chabert tarafından almancaya çevrilmiş ve 1800 de Zürih'te basılmıştır (F. Reşat; İkdâm basımına yazdığı yazıda; s. 378). Rescher, O. tarafından, da, almancaya çevrilmiş ve Lâtîfî's Tezkere adıyla Tübingen'de 1905 te basılmıştır (O. M. e b. III, s. 134 - 135). Lâtîfî'nin hâl tercemesi ve tezkiresinin en eski nüshası hakkında İslâm Ansiklopedisi'nde Nihad Çetin'in makalesine b. (7, 1957, s. 19 - 22).

Baş : مطلع موزون كلام قديم
(1. b)

بسم الله الرحمن الرحيم
منظومه فصاحت نظام . . .

Son :

قطعه مؤلفه

دعادن یاد ایدن جان حزینم جهان دارندن ایمان ايله کتسون
دعا اولمسه باری جان و دلدن ديه لطف ايليوب حق رحمت اتسون

آمین بحرمه محمد آمین

صلی الله علیه وعلی آله

(214. a)

وصيه اجمعين

Cilt
209

1505

عطّار

Faridaddîn Attâr-ı Nîşâbüri:

Tazkirat'al-awliyâ'

(تذكرة الاولياء)

F A R S Ç A

Ciltli. Yazı güzel bir ta'liyk. 496 sahife, 248 yaprak. Her sahifede 31 satır var. Yazanın bilgisi pek küt olduğundan birçok yerlerini yanlış yazmış. Hadisler, adlar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla yazılmış.

Cilt eb'âdî : 32 × 18.5

Yazı eb'âdî : 24 × 11.5

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء المنان اصناف
العطاء
(s. 1)

Son : از آنکه گمان است رحمة الله عليه رحمة واسعة تمت الكتاب بعون الملك
الوهاب
(s. 495)

Ketebe : لله الحمد والمثنه باتمام رسيد . . . بحسب الامر سيادت ونجابت پناه
اصالت وشرافت انتباه . . . جناب محمد سعيد چلي افندي . . .
بدار الخلافه مملكت قسطنطينيه افتاد و بفرمان ان ابر عطا واحسال بپايان
رسيد در اواخر شهر جمادى الثاني ١٢٦٤
(s. 496)

(1507 No. ya b.)

Cilt
210

1506

عطار

Farîdaddîn Attâr-ı Nişâbüri:

Tazkirat'al-awliyâ'

(تذكرة الاولياء)

FARŞÇA

Mukavva, kenarları meşin, mıklaplı cilt.

Cilt eb'âdî 24.5 × 17

Yazı eb'âdî : 18.5 × 11.5

311 yapraktır. Her sahifede 18 satır var. Adlar ve dikkati çekmesi gereken yerler surhla. Yazı ta'hyk. Yazanın adı yok; 850 de yazılmış. Sıhhatli bir nüsha olmakla berâber, Husayn b. Mansûr'al-Hallâc'ın tercemesinin sonuna ve Abû-Bakr'al-Wâsîlî'ye kadardır ve nâtamâmdır; yirmiyedi kişinin hâl tercemesi yoktur.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الجواد بافضل انواع النعماء
Son ve ketebe : تا بدانی که منی کردن نیکو نیست و منی از خود دور کردن بغایت نیکوست تمت

تاریخ

۸۵۰

پرسید کسی ز وقت تحریر زین دلشده گفتمش بتقریر
دشمن چو بشد تودل نگهدار باز آر ورا بضرب شمشیر
(s. 626)
(sözünün gösterdiği 850, istinsâh târihidir.)

Cilt
211

1507

مجموعه

Macmû'a

Kenarı zencirekli cetvelli, mıklaplı, ortası şemseli cilt.

1) Farîdaddîn Muḥammad 'Attâr-ı Nişâbüri :

Tazkirat al-awliyâ' تذكرة الاولياء FARŞÇA.

Cilt eb'âdî : 85.5 × 16.5

Yazı eb'âdî : 19 × 10,9

Yazı Selçuk neshi. Gerek yazı ve kâğıt, gerek tarz-ı imlâ bakımından IX. asr-ı hicriye (XV) âidiyeti anlaşılmaktadır. 237 yapraktır. Baş tarafta, 1. b den 9. b

ye kadar sonradan yazılıp tamamlanmıştır. Eski yazı, 10. a da başlıyor. Her sahifede 23 satır var. Nüsha, başlangıçtan, Husayn b. Mansûr al-Hallâc'ın hâl tercemesinin sonuna kadardır. Ketebe yok. Metinden önceki yaprağın a yüzünde, X. asr-ı hicri karakterini taşıyan ve divâniye çalan nesih yazıda 908 Ramazanının 28 i mukayyet bulunduğu ve bu yazı kitabı temellük edenlerden birine âid olduğuna göre kitabın istinsâh târihi hakkındaki mütâlâamız doğrudur. Hâşiyede Mahmûd-ı Şabustari'nin (720. 1320) Gulşen-i râz'ı (2.a - 38.a), Sayyid 'Alî Hamadânî'nin (786 - 1384), Mantık'al-tayr'dan intihâbı (38. a - 59. a), 'Arifî'nin, Şâhrûh (807 - 850. 1404 - 1446) adına yazdığı Kûy u çavgân'ı vardır (59. b - 73. a. Kesf. II, s. 1524). Attâr, Tazkirat'al-ewliyâ'yı 617 de (1220) yazmıştır (Sa'îd Nafîsî : Cust u cû dar ahvâl u âtâr-ı Farîdaddîn Attâr-ı Nişâbüri. Tehran-1320 Şemsî H. s. 49). On yıl sonra, 627 de (1229 - 1230) vefât etmiştir. Tazkirat'al-awliyâ', Reynold A. Nicholson tarafından, Mirzâ Muḥammad b. 'Abdalwahhâb-ı Kazvînî'nin notlariyle 1905 - 1907 de Londra'da basılmıştır. T. a. 1305 te Bombay'da, 1306, 1307 ve 1308 de Lahur'da taşbasmasıyla basılmıştır. Lahur'da, târihsiz bir basması daha vardır. Erik Haermelin tarafından İsveç diline çevrilmiş, 1931 - 1932 de 2 cilt olarak Stokholm'da basılmıştır. Attâr'ın bu eserinin yazmaları, bu eserden yapılan telhisler ve tercemeler için b. (Hellmut Ritter : Farîduddîn 'Attâr. II. Oriens; Volume II, Leiden E. J. Brill-1958, s. 1 - 76; bilhassa; 62 - 76).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الجواد با فضل النعماء
(1. b)
Son : که منی کردن نیکو نیست و منی از خود دور کردن نیکو است والله اعلم
(273. b)
تمت الكتاب

II) Mahmûd-ı Şabustari محمود شبستری : Gulşan-i râz (کلشن راز) FARŞÇA
(Hâşiyede : 2 - a - 38. a).

Baş : بنام آنکه جائزا فکرت آموخت
(2. a)
جراغ دل ز نور جان برا فروخت
Son : بنام خویش کردم ختم پایان
(38. a)
الهی عاقبت محمود کردان

III) Sayyid 'Alî Hamadânî همدانی Mantik at-tayr'dan intihâb
(38. a - 59. a).

Baş : حمد باک از جان باک ان باک را
(38 a)
کو خلافت داد مشق خاک را
Son : شوخی و بی شرمی مادر گذار
(59. a)
شوخی ما پیش چشم ما میار

IV) *Arifî* عارف Kūyu çavgān (کوی و چوگان) Farsça (59. b-73. a) Kitabın son kısmındaki,

ای آنکه معاینه ندانی تاریخ بیان این معانی
چون کوکبه بستر نماید روشن بتو کوی خور نماید

beyitlerine göre «کوی خور» = 842 de tanzim edilmiştir.

Baş : زان پیش که حسب حال گویم
(59. b) از صانع ذو الجلال کویم
Son : تا هست فلک بقای شه باد
(73. a) بردست ملک دعای شه باد

(Bu risâle, «اغاز کتاب حال نامه» başlığını taşımaktadır. İst. Türk ve İslâm eserleri Müzesi'ndeki minyatürlü nüshaları için b. Kemâl Cığ: Türk ve İslâm eserleri Müz. indeki minyatürlü kitaplar kataloğu; Şarkiyat Mec. III; İst. 1959, s. 67 - 69)

Cilt
212

1508

؟

Talhiş-ı Tazkirat'al-awliya'

(تلخیص تذکرة الاولیاء)

FARSÇA

Ciltli. 182 yaprak. İlk yaprak müzehheb. 6 yaprağın kenarları altın cetvelli. İsimler ve dikkati çekmesi gereken kelimeler surhla. Yazı ta'liyk. Husayn b. Mansur'un sonunadek.

Cilt eb'adı : 17.7 × 12.5

Yazı eb'adı : 12.3 × 8.5

Telhis edenin adı yok. Ancak, «امام مجد الدین خوارزمی در آمد» اورا دیدم که میگريست گفتم خبر است گفت زهی سفهسالاران که درین امت بوده اند بمثابة انبيا عليهم السلام که علیا امی کانیا بنی اسرائیل گفت که انبيا عليهم السلام که ازان میگريم که دوش گفته بودم خداوند کار تو بعثت نیست
cümleleriyle evliyânın ahvâlini, Mecdeddin'in bu sözü üzerine telhis ettiğini bildiriyor ki (2. a) buna nazaran, Mecdeddin, 607 (1210), yahut 616 da (1219) Hwârazmî de şehid edilen Macdaddîn-i Hwârazmî (Bağdâdî) ise, ona mensûb birisi tarafından telhis edildiği anlaşılır; bu takdirden telhis, 'Atâr'ın zamânında meydana getirilmiştir (b. Nafahât terc. İst. 1289, s. 480 - 485). Keşf. bâzı sūfîlerin, T. A. daki meşâ-

yihîn sözlerini alıp menkabelerini terkettiklerini söylüyor ve adımı veremediği bir kitabın ilk cümlelerini ahyorsa da (I, s. 385) bu kitap, K. te bahsedilen kitap olamaz; bunda kısaca hal tercemeleri ve menkabeler de var. Nüsha, yazı ve kâğıt bakımından IX. asr-ı hieriye (XV) âittir (Oriens'da H. Ritter'in makalesine b. s. 68).

Baş : الحمد لله رب العالمين . . . بد انك چون از قرآن واحاديث كه گذشتی :
هیچ سخن والاتراز سخن مشایخ رحمهم الله تعالى كه سخن ایشان نتیجه كار
و حال است نه ثمره حفظ وقال واز عیان است و نه از بیان و اسرار
است نه از تکرار . . . كه ایشان ورثه انبيا اند صلوات الله عليهم اجمعين
و این از تصنیف شیخ عطار رحمة الله علیه كه در كتاب تذكرة الاولیا
بیان نموده است و در اینجا بیانی مختصر جمع کرده نوشته شد از بعضی
سیرتها ایشان . . . (1. b)

Son : . . . و طبق انجیر تازه در پیش ایشان بنهاد والسلام (182. a)

Cilt
213

1509

امیر شیخ القرشی بن جمال الدین بن امیر شیخ
بازید خلیفه المرشدی

Amir Şayh'al-Kuraşî b. Camâladdin b. Amir Şayh
Bâyazîd Halifat'al-Murşidi

*. Firdaws'al-Murşidiyya fî âtâr'aş-şamadiyya
(فردوس المرشدیة فی آثار الصمدیة)

FARSÇA

Kenarları köşebentli ve cetvelli, ortası şemseli, miklaph cilt.

Cilt eb'adı : 26 × 17

Yazı eb'adı : 19.5 × 11.5

Yazı güzel bir nesih. «اربع» ler, elifsiz «اربع» tarzında yazılmış; «د» larda nokta var. Yazı, her hususta Selçuk neshi karakterini taşımakta. Gerek yazı, gerek kâğıt bakımından, VIII. asra nihâyet IX. asrın ilk yıllarına âit (XIV - XV). 179 yapraklı; her yaprakta 23 satır var. İlk yaprakta, üst kenarda, ta'lyikle, «الفقر عبد الرحيم حبشي زاد» yazılı. Bu temellük yazısı, Melâmiyye-i Bayramiyyeden (Hamzaviyye), tezkire-i evvel Habeşizâde Rahîmî'ye âittir (1140 - 1727. Sicill, III, s. 331. A. Gölpinarlı: Melâmîlik ve Melâmîler; İst. Devlet Mat. 1931, s. 164, 173 - 175, 178). İdâh'al-maknûn, bu eseri, «Firdaws'al-murşidiyya fî'l-âtâr'aş-şamadiyya» diye ahır ve yanlış olarak Abû-İshâk-ı Kâzerûnî'ye atfeder (II, s. 187). Abû-İshâk, 426 da (1035) vefât etmiştir (Naf. terc. 1289, s. 297 - 298). Kitap şeyhin ölümünden sonra yerine geçen ve 442 de (1050) vefât eden halifesi, İmâm hatîb Abû'l-Kâsim 'Abdalkarîm

b. 'Alî b. Sa'd'ın oğlu ve Haşib Abû-Sa'd'ın kardeşi İmâm Haşib Abû-Bakr Muhammad b. 'Abdalkarîm b. 'Alî b. Sa'd (ölm. 502. 1108) tarafından arapça yazılan manâkıb kitabı esas tutularak Amîr Şayh'al-Kuraşî b. Camâladdîn b. Amîr Şayh b. Bâyezîd Halîfat'al-Murşîdî tarafından farsça yazılmıştır. Esere, aslı elimizde olmamakla beraber, Amîr Şayh'in ifâdesine dayanarak geniş ve tasarruflu bir terceme diyebiliriz (2. a). Abû-İshâk, bu kitaba nazaran, bilhassa Müslüman olmıyanları Müslüman eden bir mübellîğ, hattâ savaşlarda bulunan bir mücâhiddir. Kendisi, Hanbaliyyadandır. Kendisi, aşırı sünî ve âyetleri te'vilden müetenib, Salafiyya yolunu tutan bir zât olmakla beraber kurduğu tarikat, Anadolu'ya yayılmış, hattâ, Mevlevîliğin kuruluşundan sonra bile, 821 de (1418), Karamanoğullarından 'Alâ'addinoğlu Muhammad tarafından, Konya'da, adına bir zâviye kurulmuştur ki bugün halk arasında, Kâzerûn'nin merkadi diye ziyaret edilmektedir (Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, s. 11. 7. No. lu not ve s. 12).

Baş : الحمد لله الذى اختار الشيخ المرشد ابا اسحق ابراهيم بن شهریار الكازرونى :
(1. b) من بين الخلائق

Son : وامثال این حکایت کینه را بسیار استماع افتاده از هرکس که اگر ذکران :
باذکرده شود بتطویل کشد این قدر نموده شد وبالله التوفیق . . .
قد تمت تذکرة الشيخ المرشد ابو اسحق ابراهيم بن شهریار الكازرونى قدس
الله روحه العزيز هذا كتاب على يد الكاتب العبد الضعيف افقر الفقرا القرشى
امير شيخ بن جمال الدين بن امير شيخ بن بايزيد خليفه المرشدى (179. a)

Ketebe : خطمى كوروب بنو مجون اوقبن لر فاتحه
كیده ایمانيله دنيادن دك امدى فاتحه
(179. b) كنبه الفقير موسى بن ادریس

(Bu kitabın nüshaları ve nüshalar hakkındaki mülâhazât için Fritz Meier basımının önsözüne b. Gedrukt bei F. A. Brockhaus in Leipzig - 1948, 1 - 74. Aynı önsözle metin, Alman müsteşirlikler cemiyeti tarafından F. M. nin tashîhiyle ve aynı arapça metne dayanarak Mahmûd b. 'Ulmân'ın tercemesi esas tutularak Firdâves'al murşîdiyya fî asrâr'aş-şamadiyya; adıyla Ferdos marşîdiyye fî asrâr'ı vâkıdîye adıyla bastırılmıştır; İst. Maârif Mat. 1943. Sa'îd Nafîsî'nin Türh-i Nâzm o Nağr dar İrân va zabân-ı Fârisî'sine de b. II, s. 759).

Cilt
214

1510

دولت‌شاه بن علاء‌الدوله خنیشاه سمرقندی

Dawlatşâh b. 'Alâ'addawla Bahtîşâh-ı Samarqandî:

Tazkira-i Dawlatşâh

(تذکره دولت‌شاه)

FARSÇA

Ortası şemseli, üst kabı ve miklabı kopuk Osmanlı cildi.

Cilt eh'âdî : 22.8 × 12.5

Yazı eh'âdî : 14.6 × 7.3

Sahife=kenarları altın ve siyâh cetvel. Yazı gayet güzel bir ta'liyk. Âyetler, bâb ve fasıllarla adlar surhla. 294 yaprak. Her sahife 18 satır. İlk yaprağın üstünde « دخل فی نوبة درويش عبان المولى المتزوى بزواوية غلطة » kaydı var. Devletşâh, bâzı meşhur arap şâirleriyle berâber IX. asr-ı hicrî sonlarına kadar gelip geçen 148 İran şâirinin muhtasar hâl tercemelerini ihtivâ eden bu tezkiresini, 892 de (1487), 'Alişir Navâî adına tamamlamış, tahminen 901 de (1495) vefât etmiştir (İslâm Ansiklopedisi, M. Fuad Köprülü : Devletşâh mad. s. 461 - 462). Bu tezkire, 1887 de Bombay'da, 1921 de Allahâbâd'da basıldığı gibi 1901 de E. G. Browne tarafından da Londra'da tab'edilmiştir (G. A. Storey : Persian Literature ; Londra - 1953 ; s. 784 - 788). Şeyh Mubârak tarafından 1939 da, Lâhur'da da bastırılmıştır. Keşf, Devletşâh'ın, 913 te (1507) vefât ettiğini yazar (I, s. 388). Keşf'in son basımında, bâzıları tarafından, ihtisâr edilerek türkçeye çevrildiği yazılmakta ve bu tercemenin metninin başlangıcı alınmakta, 1032 H. de yazılmış nüshasının görüldüğü, buna nazaran, X. asr-ı hicrinin başlarında, yahut ortalarında terceme edilmiş olması icâb ettiği kaydedilmekte ise de mütercim hakkında bilgi verilmemektedir (aynı s. Şerefeddin Yaltkaya ve Rifat Bilge'nin ilâvesi). 1262 de (1845 - 1846) vefât eden Fehîm Süleyman, bu eseri, Nafahât, Tezkire-i Sâm Mirzâ gibi bâzı eserlerden faydalanmak ve bâzı yerlerini telhîs etmek sûretiyle türkçeye çevirmiş, tercemesine, "Safinat" aş-şu'arâ" adını vermiştir. Bu terceme, 1259 H. de, İst. da, Mat. Âmire'de basılmıştır.

Baş : تحمیدی که شاهباز بلند پرواز اندیشه بساحت وفضای کبریائی ان طیران :
(1. b) نتوان نمود

Son : این خسرو صاحب قران ثابت ومقرر باد وهرروز فتحی تازه ودولتی :
بی‌اندازه از دیوان نحن قسمنا نصیب این خسرو خجسته لقاباد بالنبی
وآله الایجاد
ازان بیشتر کاوری درضمیر
ولایت ستان باش و آفاقبر
رحم الله لمن قال آمینا تمت الكتاب بعون الوهاب (294. a)

Cilt
215

1511

مجموعه

Maemû'a

TÜRKÇE

Ciltli. Adlar, âyet ve hadisler, küt'a, şür, nazm gibi sözler surhla yazılmış.
Yazı ta'hyk. 232 yaprak. Her sahifede 14 satır.

Cilt eb'âdî : 19.3 × 12.8

Yazı eb'âdî : 13.5 × 8

I) Latîfî tezkiresi لطیف تذکره (1. b - 157. a). 953 H. ye kadar (1546) Osman-
oğulları ülkesindeki şuarânın hâl tercemelerini ve müntahab şüirlerini ihtivâ eder
(18. a da ve hâtîmede; 155. b; bu târihi anar).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين

محمد منظومه فصاحت نظام ومدائح منثوره بلاغت انتظام... (1. b)
وسعت الطاف عيمه لری موجبجه بو عبد ضعیفی یعنی عبد اللطیف یاد اید

Son : قلعه دعادن یاد ایدن جان حزینم

جهان دارندن ایمانیه کیتسون

دعا اولزسه باری جان و دلدن

دیه لطف ایلیوب حق رحمت ایتسون

Ketebe : تمت الكتاب بعون الملك الوهاب على يد العبد الفقير الحقير ولي بن مصاحب :
غفر ذنوبه وستر عيوبه بتاريخ يوم الخميس ١٤ شهر جمادى الثاني سنة ٩٨٧
بمقام قلعه بتلیس تابع وان در حینی که از جانب بندگان نواب کامیاب
اشرف اقدس ارفع سلطان محمد پادشاه خلد الله ملکه وسلطانہ وافاض
على العالمين بره واحسانه با نامه همایون برسم ایلیچگری روانه الکاء روم
شد وبه قلعه وان نزد خسرو باشا بیگلربیکی رسید موی الیه حقیقت
آمدن (157. a) این حقیر را بدرگاه پادشاه اسلام پناه عرض کرد بعد
از مدت پنجاه روز الاغ آمد که ایلیچی را در وان نگاه داشته نامه که
آورده بدرگاه فرستد بنابراین پادشاه مشار الیه نامه را فرستاد و فقیر را
مدت پنجاه و سه روزه روان نگاه داشته از ان بصد مکر وتلیس فرستاد
در قلعه مذکور کتاب مذکور بر سبیل مسوده مرقوم کشت

توقیف

فقیر در الکاء روم

قلعه وان قلعه بتلیس قلعه حمید دیاربکر

پنجاه و سه روز یازده ماه و بیست و نه روز ده ماه و دوازده روز

دفعه در نازین قلعه دفعه در قلعه پایین دفعه در زندان دفعه در نازین قلعه

هفت ماه چهار ماه و بیست و نه روز ده روز ده ماه و دو روز

(157. b)

Bu yazıda adı geçen Sultan Muhammed, Safavilerden Muhammad Hudâ-
banda'dır (saltanatı : 985 - 995. 1577 - 1586). Husrev Paşa, 995 te İran harbinde
maktûl düşen Köse Husrev Paşa'dır (Sicill, II, s. 273). 1504 No. ya b.

II) Esâmî-i evlâd-ı emcâd-ı pādşāh-ı merhûm Emîr Tîmûr Gûr-
gân wa zîkr-i in ki her yek dar hîn-i rihlat-i Pādşāh-ı mazbûr çand
asâsî-olâd imjad pādşāh مرحوم امیر تیمور کورکان و ذکر اینکه
هر یک در حین رحلت پادشاه مزبور چند ساله بوده اند : (159. b)

III) II. Sultan Selim'in, Bâyezîd Sultân'ın iâdesi için Şâh Tahmâsb'a yazdığı
iki mektup, Şâh Tahmâsb müvâbının S. Selim'e cevâbı, Şâh Tahmâsb'ın Bâyezîd
Sultan hakkında S. Selim'e mektubu, S. Selim'den aynı husûsa âid Ş. T. a mektup,
vezirlerden Ş. T. a Hasan Ağa ve Ali Paşa ile aynı husûsa dâir gönderilen mektup.
Bâyezîd S. nın verilmesi için, Na'imî Çalabî inşasıyla Tahmasb'a gönderilen ve bütün
vezirler tarafından mühürlenlen mektup, S. Selim'in Bâyezîd S. la Konya'da savaşı
dolayısıyla Fađlî'ye yazdırıp S. Süleymân'a gönderdiği ceng-nâme sûretî, vüze-
râdan Kâdî Cihân'a gönderilen mektup, Erzurum Beylerbeyi Ayaş Paşa'dan Said
Çakuri Beylerbeyi Ustaçlı Şahkuş Sultan'a gönderilen mektup, Şahrûh Bahâ-
dîr'ın Ömerşeyhoğlu Iskender Mirzâ'ya mektubu, Baysungur Mirzâ'nın oğlu Mirzâ
Sultan Muhammed'in Cihansâh Türkman'a gönderdiği hüküm, Sultan Süleymân
tahta geçince Alâuddevleli Ali Bey'e gönderdiği mektup, S. Süleymân'ın Sigetu-
var ve Keleke fetih-nâmesi, Emîr Tîmûr'un İldurum Bâyezîd'e mektubu, cevâbı
(arapça), S. Süleymân'ın Alâuddevle hakkında hükmü, vezîr İbrahim Paşa'ya,
Kürdistan ser-askeri olunca S. Süleymân'ın verdiği berat, İbrâhim Paşa'ya, Mısır,
Şam ve Haleb'e gönderilen hüküm sûretleri. Hepsî (kaydedilenden başka) türkçe
olan bu münşeatın, 982 de te'lîf edilen "Munşâ'ât-ı Farîdûn Bik., le karşılaştırılması
icâb eder. Bâzî yerlerde ihtilâflar olduğu görülmüştür.

IV) Rawdat'aş-şafâ', V. cildin baş tarafı. روضة الصفاء من روضة الخامس من جلد الاول من مؤلفه
muhtevî.

Baş : آرایش دیاجه مناقب ومآثر سلاطين رفيع مقدار . . . (212. a)

Son : پادشاه خاطر همایون خود بالکلیه از وجع فرما ید التان خان منع امرا :
(232. b) ومردم خود کرد

Rawdat'aş-şafâ', 903 te (1497) vefât eden Mîr Hwând'in eseridir. Peygamber-
lerle İran'da hüküm süren Keyâniyân ve Sâsâniyân'dan, H. Peygamber'le dört
halifeden, Ümeyye ve Abbâsoğullarından, Sâmânîlerle Selçuklular'dan, Hârezm-
lilerden, İran'da hüküm sürenlerden, Çengiz Han'dan ve İlhanlılardan, Temür'le
soyundan, Husayn Baykara'dan bahseden bu kitap, yedi cilt, bir hâtîmeden mey-

olarak bap-bap telhis eden bir kitaptır. 21 Ramazan 942 de (1536) te'lif edilmiştir (184. a). Mısır'da, "al-Yawâkit" in hâmişinde, 1277 de taşbasması olarak basılmıştır (Mu'cam, I, s. 1131).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم و به ثقى وعليه اعتادى الحمد لله رب العالمين . . .
فهذا كتاب نفيس انتخبته من كتابى المسمى بلواقح الانوار القدسية التى
(1. b) كنت اختصرته من الفتوحات الملكية . . .

Son ve ketebe : . . . واستغفر الله من كل خطايا وزلل وفتح من جوارحى :
الظاهرة والباطنة . . . وقال المؤلف رضى الله عنه وكان الفراغ
من تأليفه يوم الاحد حادى عشرين شهر رمضان المعظم قدره سنة اثنين
واربعين وتسعين والحمد لله رب العالمين وكان الفراغ من تعليقه يوم الثلاث
(184. a) المبارك ضحوة النهار سادس عشر شعبان

سنة واحد وتسعين والف على يد افقر عباد الله تعالى واحوجهم اليه تراب
الاقدام الفقير الحقير . . . ابن المتشاوى بلد الشافعى مذهب الرفاعى
(184. b) طريقة غفر الله . . .

محمد بن محمد الغزالى

Abū-Hāmid Muḥ b. Muḥ b. Aḥmad al-Ğazālī
(Huccat'al-Islām):

İhyā'u 'ulūm'ad-dīn

(احياء علوم الدين)

ARAPÇA

Cilt eb'adı : 24 × 16

Yazı eb'adı : 19.2 × 10

308 yaprak; her sahifede 31 satır. 59. sahifenin sonuna kadar ta'hyik, ondan sonra nesih. Nesihle yazılan sa. de 35 satır var. Sonu eksik. « طريق الرياض فى كسر شهوة » bölümünde bitmektedir. İhyā', pek meşhurdur. 1289 ve 1306 da Bulak'ta, 1321 de İst. da basılmıştır (Diğer basmaları için b. Mu'cam, s. 1409-1410). 1006 da (1597) vefât eden Tireli Bostan-zâde Muḥammad tarafından türkçeye çevrilmiştir (O. M. I, s. 256).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم احمد الله حمداً كثيراً متوالياً . . . (1. b)

Son : . . . وقد وقف بعض هذه الطائفة على راهب فذاكره بحاله وطمع (308. b)

محمد ابن قطب الدين الأزنقى

Muḥammad b. Ḳuṭbaddīn'al-İznîkî:

Faṭḥu Miftāḥ'al-ğayb

(فتح مفتاح الغيب)

ARAPÇA

Koyu kahve rengi, mıklapsız, ortası şemseli meşin cilt.

Cilt eb'adı : 17.7 × 13.2

Yazı eb'adı : 12.4 × 7.6

Kitabın adı 2. b de geçmektedir. Şadraddīn Muḥammad b. İshāk'al-Ḳunawī'nin (673 - 1274) "Miftāḥ'al-ğayb"ının, 885 te (1480) vefât eden Muḥ b. Ḳutbad-din-i İznîkî tarafından şerhidir (Keşf. II, s. 1768). Yazı nesih. 335 yaprak; her sahifede 17 satır vardır.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الرحمن الجواد المنان الذى خلق الانسان . . .
(1. b)

Son : قلنا ما فأت لان قضية المغضوب عليهم ولا الضالين وقعت على سبيل التبعية :
فى الكتاب الحكيم والمقصود بالاصالة قلب الهداية كما ان المقصود من الخلق
العارف المقرب الكامل المكمل وخلق الباى بالتبع والحمد لله وسلامه على
(325. b) عباده الذين اصطفى . . .

Ketebe : (Aynı yaprağın sonunda, divâniye çalar bir ta'hyikle).

وقع الفراغ من تأليف هذا الكتاب الشريف وتصنيف هذا الخطاب اللطيف
والكلام المنيف فى ربيع الآخر لسنة اربع وسبعين وثمانمائة وصدر التصحيح
والتحرير فى سنة سبع وسبعين وثمانمائة بيد العبد الفقير الى رحمة ربه العلى
الكبير محمد بن المولى قطب الدين بلغها الله الى مناهما يوم الدين آمين

(Bu kayda nazaran şerh, 874 rabîulâhırında tasnif edilmiş, henüz şârih sağken, üç yıl sonra oğlu tarafından tashih ve tahrir olunmuştur. Ḳutbaddīn-i İznîkî için, O. M. nin I. cildine b. s. 144. Osman Ergin'in, Şadraddīn'al-Ḳunawī ve eserleri adlı mak. e b. Şarkıyat Mec. II, İst. 1958, s. 69 - 70).

Cilt
222

1634

قشیری

Abū'l-Kāsim 'Abdalkarīm'al-Kuşayrī:

Kitāb'al-Cavāhir'al-manṭūra

(کتاب الجواهر المنشورة)

ARAPÇA

Kenarları zencirekli, ortası güneş tarzında, tam ortada altın kakma yeri bulunan şemseli, miklabında, gene kenarlarda altın kakma yerleri bulunan hilâli, siyaha yakın kahve rengi ciltli. Her iki kapağın iç tarafı, kabartma Selçuk kâğıdıyla kaplı. Gerek cilt, gerek kâğıt ve yazı bakımından VII. yüzyıla, nihâyet VIII. yüzyılın ilk senelerine âit.

Cilt eb'âd : 18.3 × 13.5

Yazı eb'âd : 12.3 × 9

82 yaprak. Her sahifede 15 satır var. Yazı, Selçuk neshinin bütün karakterlerini taşımakta. İlk yaprakta, b sahifesinde, (کتاب الجواهر المنشورة من كلمات الامام الشيخ) yazılı. Aynı sahifede, daha yeni bir yazıyla ayın ilk gününü bulmak için farsça izâhât üzerinde, دَائِرَةُ مِائَةِ وَتَمَانِينَ kaydı var. Karşı sahifede, gene bir "gurre-nâme" mevcut. Dâire şeklinde ve ebced hisâbına göre resmedilen bu gurre-nâmenin sonunda da arapça üç satırlık izâhât var. Bu izâhât, سَبْعُ مِائَةٍ وَتَمَانِينَ kaydını taşımakta. Buna nazaran kitap, 780 den hayli evvel yazılmış; sonra temellük edenler, bu yapraklara, bu gurre-nâmeleri yazmışlar. 465 hieride (1072) vefât eden ve Risâlesiyle meşhur olan Kuşayrî'ye nisbet edilen bu eserin adı, Keşf'te, Zayl'inde ve Hadiyyat'al-'ârifin'de yoktur.

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ أَوَّلًا وَآخِرًا وَظَاهِرًا وَبَاطِنًا :
(2. b) عدد خلقه ومداد كلماته

Son : فَيَكُونُ كَرَامَةً لِلَّهِ وَنَفْعًا لِلْمَغْرُورِ الْهَالِكِ بِغُرُورِهِ وَرِعْوَنَةً وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ تَمَّ الْكِتَابُ بِعَوْنِ اللَّهِ . . .
(82. a)

Cilt
223

1635

عبد الله انصاری

H'âca 'Abdallâh b. Muḥammad b.
Ismâ'il'al-Anṣariyy'al-Harawî:

Manâzil's-sâirîn

(منازل السائرین)

Ortası şemseli, kenarları zencirekli ve sâde cetvelli cilt. Miklaphı, ilk kapak kopuk.

Cilt eb'âd : 19.4 × 11.3

Yazı eb'âd : 15.4 × 7.4

47 yaprak. Her sahifede 15 satır. Nesih. "Yakaza, tevbe, muhâsebe, inâbe, tefekkür, tezekkür, i'tisâm, firâr ilâllâh, rıyâzat, semâ'(simâ), huzun, cûd, işfaak, ihbât, zühd, vara', racâ, rağbet... fasılları var. Kitap, "Bidâiyât, abvâb, muâmelât, ahlâk, usûl, evdiye, ahvâl, vilâyât, hakayık, nihâyât, bablarına ayrılmıştır ve 10 bâptır. Son tarafta, 68. aya kadar Kuşayrî'den bâzı makalât ve tefsirlerden nakiller vardır. Anşârî, 481 de (1088) vefât etmiştir. Asıl adı, "Manâzil's-sâirîn il'al-Hakk., olan bu risâle (Keşf. II, s. 1828 - 1829), 1327 - 1909 da, Mısır'da, Matbaat'as-saâda'da basılmıştır (Mu'cam, s. 1892). Kamâladdîn 'Abdarrazzâk'al-Kâşânî, bu kitabı şerhetmiştir ve bu şerh de basılmıştır (aynı, s. 1486). Sofyalı Bâli halifelerinden olup 981 de (1573) vefât eden Muşlûhaddîn Muştafâ (Nûrad-dîn-zâde), bu eseri türkçeye terceme etmiştir (O. M. I, s. 171 Brockelmann'a da b. Geschichte der Arabischen Litteratur; Ersten Supplementband; Leiden; E. J. Brill; 1937; s. 774. Şerhleri için Sal'd Nafîs'nin "Târîh-i Naẓm o Naṭr dar İrân va dar zabân-ı Fârisî, adlı değerli eserine b. I, s. 263, 329; 331-332, II, 717-718, 758 ve 781). Kitap, Ser-taryk Muḥammad Ali'nin vakfidir.

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الْوَاحِدِ . . .

Son : تَوْحِيدُهُ آيَاهُ تَوْحِيدُهُ

ونعت من ينعتة لاحد

قد تم الكتاب في ليلة الاربعاء بقسطنطينية المحمية وهو اليوم الثالث من صفر
الخبر لسنة سبع وثلثين وألف
(47. a)

Cilt
224

1636

محيى الدين محمد بن العربي

Muhyiddin Muḥammad b. 'Alī b. Muḥ. Ibn' al-Arabī:

Kitāb'ad-tadbīrāt'al-İlāhiyya fī iṣlāḥ'al-mamlakat
'al-insāniyya

(كتاب التدبيرات الإلهية في إصلاح المملكة الانسانية)

ARAPÇA

Arkası ve kenarları meşin, mıklapsız cilt.

Cilt eb'adı : 18 × 13.5

Yazı eb'adı : 12 × 8.3

140 yaprak. Her sahifede 13 satır. Yazı nesih. İlk yaprakta Abdülhalim Çelebi'nin (1080. 1669) ve oğlu II. Bostan Çelebi'nin (1117. 1705) temellük kayıtları var. İbni 'Arabî'nin (638 - 1240) bu kitabının yazmaları ve şerhleri için b. (Mu'cam, s. 178. Nyberg tarafından bastırılmış ve Almancaya çevrilmiştir. Umûmî bilgi için Osman Yahia'nın "Histoire et classification de L'œuvre d'Ibn 'Arabî, sine b. Institut Français de Damas; Damas - 1964, II, 716; s. 476 - 478).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على سيدنا محمد قال العبد الفقير الى الله تعالى محمد بن علي بن العربي الخاتمي الطناني ثم المرسى عفا الله عنه الحمد لله الذي استخرج الانسان من وجود علمه الى وجود عينه.... (1. b)

Son : ينقطع هذا بالذكر وينقطع ما كان في جانب الحق عنك بالعالم (140. a)

Ketebe : تم الكتاب باسمه نقلاً ومقابلةً باصله مع صاحبه الذي كتب من اجله الفقير محمد بن علي بن محمد ابن عزم (حزم ؟) التيمي نزىل مكة المشرفة وبها رباط الموفق منها في التاسع عشر من شهر رمضان المعظم سنة سبع وسبعين بتقديم السين فيها وثمنا ما به احسن الله عاقبتها والحمد لله رب العالمين (Aynı)

(140. b - 143 b de, Mekke şurefâsından Şarîf Barakât'a arapça bir medhiyye, 143. b - 144. a da diğer bir arapça medhiyye, 144. a - b de arapça üç şiir var.)

Cilt
225

1637

مجموعه

Macmu'a

Mukavva cilt. 90 yaprak; sahifelerdeki satırlar muhtelif. Hepsi, aynı yazıyla. Cilt eb'adı : 23.5 × 16.8
Yazı eb'adı : 16 × 9.2

I) (رسالة الانوار) Muhyiddin b. al-'Arabî: Risālat'al-anwār
Arapça.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم قال الشيخ الامام . . . الحمد لواب العقل
(1. b)

Son : هذا فليعمل العاملون وفي مثل هذا فليتنافس المتنافسون والحمد لله رب العالمين
(7. b)

(Aynı sahifede, sonda, Şadraddîn Kuna'î hattıyla olan nüshayla mukabele ve tashih edildiği kayıtlıdır. Kesf. I, s. 849, Mu'cam, s. 177, Osman Yahia, I, s. 162, No. 33).

II) I. 'A. Mir'at'al-'ārifin fī asrārī sūrat'al-Fātiḥat'al-kitāb
(مرآة العارفين في اسرار سورة الفاتحة الكتاب) Arapça.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي اخرج من الشون ما ادرج في القلم....
(8. a)

Son : ... واكتفينا على ما رقتنا ووقفنا عندما وقفنا والله يقول الحق وهو يهدي السبيل والحمد لله اولاً وآخراً وظاهراً وباطناً فهذه عقيدة اهل الاسلام وأنا العبد الضعيف عبد الرحيم الترابي على هذه العقيدة احيى واموت ان قدّر الله تعالى وشاء تمت
(13. b)

14. b de kitaba âit 3 dâire var. 13. b. de «تمت» den sonra, «صيفة آتية» موعوده در «صيفة آتية» yazılı. Dâirenin biri «vâcib», ve «mümkin» i, ikincisi «şuûd» ve «nü-zûl» kavislerini, üçüncüsü «rüsûl, enbiyâ, siddiykyn ve mü'minin» i göstermektedir.

Bu risâle, İzzâh'al-maknûn'da, "Mir'ât'al-'ārifin wa maḥzar'al-kāmillin fī multaması Zayn'al-'ābidin" adıyla geçmektedir (II, s. 460). Risâlede, "oğlum" diye hitâb edilen birisinin dileği üzerine yazıldığı bildirilmekte ve risâlenin adı, İzzâh'taki gibi anılmaktadır. O. Y. I, s. 162, 33).

III) I. 'A. Tagkirat'al-havâş wa 'aḳîdatu ahl'al-iḥtişâş (تذكرة الخواص وعقيدة اهل الاختصاص) Arapça.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم ابتدى وينوره اهتدى (14. a)

لم يدرك ما لئذا الرقاد والحمد لله وحده وصلى الله على سيد العوالم وقائد :
ركب اكارم محمد وآله وصحبه وسلم وحسبنا الله وكفى وسلام على عباده
التذين اصطفى (48. a)

O. Y. a b II, s. 478, 718.

IV) I. 'A. al-Mukni' fi idāh'as-sahl'al-mumtani' (المفتن في ابضاح السهل)
Arapça. Kaşf. II, s. 1810.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم من تسما ما فسما وخرج عن كل ارض وسما . . .
(48. b)

Son : فهذا يا اخوان العلى ما تيسر ذكره على لسان المولى والسلام الطيب :
(57. b) المبارك الاثير عليكم ورحمة الله وبركاته تم بحمد الله . . .

O. Y. a b II, s. 401 - 402, 511.

V) I. 'A. Kitāb'al-calāla (كتاب الجلالة) Keşf. I, s. 1409.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله بالله حمداً لاتعلمه الاسرار . . . (58. b)

Son : وقد نجز الفرض الذى اعطاه الوقت والحمد لله . . . (64. a)

O. Y. b. I, s. 264 - 265, 169.

VI) I. 'A. Kitāb'al-Maḫṣid'al-asmā (asmā') fi'l-kināyāt (كتاب المقصد
الاسمى [الاسماء] في الكنايات) Arapça.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وما توفيقى الا بالله الحمد لله وهو نفس الحمد على ما :
(64. b) تقرر في قلب كل من توحّد . . .

Son : . . . يعصم ويبقى في الوقت والمأل انه على ذلك قد ركل كتاب المدخل :
(69. a) والحمد لله وسلامه على عباده التذين اصطفى

O. Y. a b. (Kitāb'al-Maḫṣid'al-asmā' fi'l-işārāt fi mā uaka'a fi-l Qur'āni bi
lisān'al-haḫṭat'iş-şarī'a'ti min'al-kināyāt. II, s. 363 - 365, 318). Arapça.

VII) I. 'A. Kitāb'al-yā' (كتاب اليا) Kaşf. II, s. 1472.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله حمد الضائر الخصوص بالسرائر المؤثر :
(69. b) في الظواهر . . .

Son : وقد نجز الفرض والحمد لله وحده وصلواته على صفوته خصوصاً على محمد :
(74. b) وآله تم الكتاب والحمد لله تعالى

O. Y. a b. (Kitāb'al-Hū uca kuca Kitāb'al-Yā') I, s. 278 - 279, 205, 74. b nin
sonunda, bu risālelerin ve bundan sonraki 8. risālenin, Muhyiddin b. al-'Arabī'nin
elyazısından Şadraddīn-i Kūnawī tarafından istinsāh edilmiş nüshadan yazıldığı
kaydedilmektedir.

VIII) I. 'A. Kitābu Işārāt'al-Kur'an fi'ilim'al-insān (كتاب اشارات
القرآن في علم الانسان) Arapça. Idāh'al-makān, II, s. 84.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم رب يسر ولا تعسر رب تمم بالخير الحمد لله مرسل :
(75. a) العوارف . . .

Son : جعلت هذه الاشارات كالصلة لكتاب التنزيلات في اسرار الطهر والصلاة :
تمت اشارة القرآن بحمد الله تعالى وعونه في سلخ الصفير الخير لسنة خمس
(90. b) ومائتين والف من هجرة من له العز والشرف

O. Y. Işārāt'al-Kur'an fi'alām'al-insān, I, s. 317 - 318, 303.

IX) (كلثن راز) Ke-narda. Farsça. Maḫmūd-ı Şabustari: Gulşen-i Rāz (عمود شستری)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم

(I. b)

Son :

(22. b)

Sondan bir beyit eksiktir.

Cilt

226

1638

مجموعه

Macmū'a

Kenarı ve sırtı meşin mukavva cilt.

Cilt eb'adı : 20.5 × 15

Yazı eb'adı : 14.3 × 7.2

Yazı ta'liyk. 77 yaprak. Her sahifede 21 satır. Bütün mecmua, aynı yazıyla.
20. risālenin sonundaki ketebeden, yazanın Walī b. İskandar olduğunu, 951 H. de
yazdığını anlıyoruz.

I) شعبان بن شمس الدين محمد بن شرف الدين داود بن علي القرشي الآثاري
Sa'bān b. Şamsaddīn Muhammad b. Şarafaddīn Dāvūd b. 'Alī'al-Kuraşī'al-āṭārī Zaynaddīn Abū-Sa'id'
al-Maḫṣīlī ṭumma'l-Miṣrī' aṣ-Şāfi'i: Tahmīsu Kaşīdat'al-Burda
(تحميس قصيدة البردة) Tahmīs sahibi, 11. b de,

شعبان ناظمه قد مره في الطلب بهذا افتقار ليخطي منك بالارباب

beyyinde adını bildiriyor. Hadiyyat'al-'ārifin, bu zātın, 828 de (1424 - 1425) vefāt
ettiğini kaydediyor (I, s. 415).

- Baş : يا قلب فاض ومع العين كالديم
وصرت من الم الاشواق في الم
حتى استحال وجود منك كالعدم
(1. b) امن تذكر.
- Son : والتابعين اولى الافضال والرتبا
يا من احلهم من فضله ربنا
وانشر عليهم سلام طيباً عذباً
(10. b)

II) *Mawlânâ'nın*,

داد جارونی بدستم ان نگار گفت ازين دريا برانگيزان غبار
gazelinin şerhi. Farsça, mensûr. Aynı zamanda, gazelin iki beytine «سؤال» ser-
levhası konmak, kendisinin aynı vezin ve kafiye de nazm ettiği iki beyte de «جواب»
demek, sonra beyitleri şerh etmek sûretiyle meydana gelmiş bir risâle. Kimin olduğu
belli değil ve başı yok. yalnız,

- سید ملک وجودم لاجرم هرچه پنهان بود کردم آشکار
beytine göre "Sayyid" tahallus eden birisinin olabilir.
Baş : عليها فان فروخواند
(11. a)

- رباعی
Son : ای دم تو زدم زن که دی دم زنی
در دم دم دم دم دم زنی
دم زن تو زدم دی که دم اندر دم
(11. b) آید دم آندم که دگر دم زنی

III) *Aziz b. Muḥ. al-Nasafi: Risāla-i awal*
(Farsça. (رساله اول پنج ورق است)

- Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين ولا عدوان
الا على الظالمين . . . اما بعد چنین می گوید اضعف ضعفا وخادم
فقرا عزيز بن محمد النسفي که جماعت درویشان کثرهم الله ازين بيچاره
در خواست کردند که می باید که چند رساله جمع کنید در علوی که
دانستن آن ضرورتست مرسلانرا تا مارا مونس و دستوری باشد و ترا
(11. b) ذخیره و یادگاری بود . . .

- Son : . . . ای درویش این پنجم فصل را در مسجد جمعه ابر قوه جمع کردم :
(15. b) و نوشتم والحمد لله رب العالمين . . .
مجموعه رسائل مشهور به کتاب الانسان الكامل گنجینه نوشته های ایرانی
انستیتو ایرانشناسی دانشگاه پاریس، قسمت ایرانشناسی انستیتو ایران و فرانسه
Azizoddin Nasafi VIIe - XIIIe siecle. Marijan MOLÉ; Tehran - Paris; 1. risâle;
s. 2 - 14).

IV) *A. N. (Kenarda: Risâle* (رساله هشت و دوزخ) Farsça.

- Baş : الحمد لله رب العالمين . . . چنین گوید شیخ وقته عزیز بن محمد نسفی رحمه الله
که جماعت درویشان ازين بيچاره در خواست کردند اعز الله که حقیقت
هشت موافقتست و حقیقت دوزخ مخالفست و حقیقت خوشی یافتن
(11. b - 12. a) مرادست . . .
Son : صحبت کار صحبت دانا دارد تمام شد منزل چهارم و اهل تصوف درین :
(14. b) منزل اند والحمد لله رب العالمين تم

(MOLE: den başlıyor; «فصل اول» رساله بیست و دوم در بیان هشت و دوزخ; s. 295. Bu basımdaki mukaddime; s. 294; metinde yok. 295 - 309. Son tarafı noksan ve basıma uymuyor).

V) *A. N. Risâle* (معرفت انسان . رساله .) Farsça.

- Baş : بسم الله الرحمن الرحيم . . . اما بعد چنین گوید اضعف الضعفا وخادم
الفقرا عزيز بن محمد النسفی که جماعت درویشان کثرهم الله ازين بيچاره
در خواست کردند که می باید که در معرفت انسان رساله جمع کنید و ظاهر
(15. b) و باطن انسان را شرح کنید . . .
Son : . . . و دیگرها را اعتقاد نباید کرد والله اعلم بالصواب وهو الهادی الی :
(19. b) صراط المستقیم والمآب

(MOLE: رسالة اول; s. 16 - 35)

VI) *A. N. Risâle* (رساله اتحاد و وحدت) Farsça

- Baş : بسم الرحمن الرحيم . . . اما بعد چنین گوید . . . می باید که در توحید :
رساله جمع کنید که کفر و توحید و اتحاد و وحدت چیست . . .
(19. b)
و بخاصیت وجود حقیقی که وجود خداست این چنین موجود می نمایند :
و بحقیقت وجود ندارند الا وجود خیالی و عکسی وظلی تمام باشد رساله
والحمد لله رب العالمين حمداً کثیراً
(23. a)

(MOLÉ: رسالة s. 52-67)

VII) 'A. N. Risâle (ارواح)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم . . . اما بعد چنین گوید . . . می باید در آفرینش
ارواح و در مراتب ارواح و در عروج و نزول ارواح بر قاعده و قانون اهل
شریعت رساله جمع کنید و بیان آنکه روح انسانی کمال خود را بنهایت
کمال می تواند رسانید . . . (23. b)

Son : . . . جعله ذكاً وكان وعد ربی حقاً الحمد لله رب العالمین تمام شد
رساله والله الموفق والمرشد (28 a)

(MOLÉ: رسالة s. 52-67)

VIII) 'A. N. Risâle (مبدأ و معاد رساله) Farsça.

Baş : بسم . . . می باید که در مبدأ و معاد بر قاعده و قانون اهل حکمت
رساله جمع کنید . . . (28. b)

Son : . . . ای درویش اگر نمی توانی آزاد و فارغ شوی باری راضی و تسلیم
باشی و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله چهارم والله اعلم بالصواب
(32. a)

(MOLÉ: رسالة s. 70-72)

IX) 'A. N. Risâle (سلوك). Fa.

Baş : . . . می باید که در سلوك رساله جمع کنید و بیان کنید که سلوك
چیست و نیت سالک در سلوك چیست . . . (32. b)

Son : و ولایت که قمرست چون بشکافد آگهی که آفتابست ظاهر شود
و این سخن از نون ملفوظ معلوم میشود و الحمد لله . . . تمام شد رساله
هشتم والله اعلم بالصواب (39. a)

(MOLÉ: رسالة s. 84-110.)

X) 'A. N. Risâle (عشق). F.

Baş : . . . در خواست کردند که می باید که در عشق رساله جمع کنید . . .
(39. a)

Son : . . . ای درویش این سه رساله را رساله سلوك و رساله خلوة و رساله
عشق در شهر شیراز بر سر تربت شیخ المشایخ شیخ ابو عبدالله الخفیف
قدس الله روحه العزیز جمع کردم و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله
هفتم بعون الله تعالی والله اعلم بالصواب (41. a)

(MOLÉ: رسالة هفتم s. 112-118)

XI) 'A. N. Risâle (آداب)

Baş : . . . می باید که در آداب اهل تصوف رساله جمع کنید . . .
(41. a)

Son : . . . و از اخلاق بد پاک نشده البته هر دوزبان کنند و هم کوبیده و هم
شونده و الحمد لله . . . تمام شد رساله هفتم

(MOLÉ: رسالة هفتم s. 120-130.)

XII) 'A. N. Risâle و حریت F.

Baş : . . . می باید که در بلوغ و حریت رساله جمع کنید و بیان کنید که
بلوغ و حریت چیست . . . (44. b)

Son : . . . و مانیز در جایهای دیگر ذکر اینها کردیم تکرار نکردیم و الحمد لله
تمام شد رساله هشتم بعون الله . . . (47. a)

(MOLÉ: رسالة نهم s. 131-139)

XIII) 'A. N. Risâle عالم صغیر - عالم کبیر F.

Baş : . . . می باید که رساله جمع کنید که عالم صغیر نسخه و نمودار از عالم
کبیر است چون آنست که چندین گاه است مای شنوم که هر چه در عالم
کبیر هست . . . (47. a)

Son : . . . ای درویش این سه رساله در اصفهان جمع کردم و نوشتم تمام
شد رساله نهم يك جلد تمام شد و درین يك جلده رساله نوشته شد
و الحمد لله . . . (50. b)

(MOLÉ: رسالة دهم s. 142-153.)

XIV) 'A. N. Risâle جبروت، ملكوت، ملك، F.

Baş : . . . جلد اول این کتاب بنوشتم و آن ده رساله را که عوام و خواص را
از آن نصیب است تمام کردم جماعت درویشان کثر هم الله ازین بیچاره
در خواست کردند که می باید که در میان عالم ملك و عالم ملكوة و عالم
جبروة رساله جمع کنید در خواست ایشانرا . . . (51 a)

Son : از خود ببند ازو در بند آن مباحث و بیقین بدان که فراغت و جمعیت
در آن و صحت و کفاف و صحبت داناست و الحمد لله . . . تمام شد رساله
دهم والله اعلم بالصواب (54 a)

(MOLÉ: s. 156-166 رسالة باز دهم)

XV) 'A. N. Risâle (ملک، ملکوت، چیروت) F.

Baş : . . . ای درویش باشد که درین رساله بحث ملک و ملکوت و چیروت تمام شود چنانکه مراد درویشان است بشرح نوشته آید فصل بدانکه ملک عالم شهادت است . . . (54. a)

Son : معلوم نیست که ساعت دیگر چون باشد در بندان باش تا راحتی میرسانی : (57. a) و آزار نرسانی و الحمد لله . . . تمام شد رساله دوازدهم

(MOLÉ: s. 168-176 رسالة دوازدهم)

XVI) 'A. N. Risâle (ملک، ملکوت، چیروت) F.

Baş : . . . اما بعد ای درویش باشد که درین رساله بحث ملک و ملکوت و چیروت تمام شود فصل بدانکه ملک عالم اضداد است . . . (57. a)

Son : . . . که واجب شد طبیعت را مکافاة و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله دوازدهم بعون الله تعالی (58. b)

(MOLÉ: s. 178-183 رسالة سیزدهم)

XVII) 'A. N. Risâle (لوح، قلم، دوات) F.

Baş : . . . می باید که در بیان لوح و قلم و دوات رساله جمع کنید . . . (58. b)

Son : . . . ای درویش می باید ساخت و ساز کار می باید کر باشد که سلامت بکنری و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله سیزدهم والله اعلم . . . (61. a)

(MOLÉ: s. 186-194 رسالة چهاردهم)

XVIII) 'A. N. Risâle (لوح محفوظ، حکم قضا) F.

Baş : . . . می باید که در لوح محفوظ و در بیان حکم قضا رساله جمع کنید . . . (61. a)

Son : . . . و از صحبت بدان و فاسقان دور باشی که صحبت نیکان اثرهای قوی و خاصیتها عظیم دارد و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله چهاردهم بعون الله . . .

(MOLÉ: s. 196-204 رسالة پانزدهم)

XIX) 'A. N. Risâle (لوح محفوظ، عالم صغیر) F.

Baş : . . . می باید که در لوح محفوظ عالم صغیر رساله جمع کنید و لوح محفوظ : (63. b) عالم صغیر بشرح تقریر کنید . . .

Son : اگر کنی طلب نانهاده رنجی شوی شعر : و گزیده قناعت کنی بیا سانی

والحمد لله رب العالمین تمام شد رساله پانزدهم بعون الله تعالی و توفیقه (67. a)

(بیقین بدان که فراغت و جمعیت : Sonda s. 206-217 رسالة شانزدهم MOLÉ) در ترک است هر کجا ترک بیشتر فراغت و جمعیت بیشتر و الحمد لله رب العالمین

XX) 'A. N. Risâle (احادیث اوائل) F.

Baş : . . . می باید که در احادیث اوایل رساله جمع کنید و بیان کنید که ازین احادیث يك جوهر است یا مراد ازهر حدیثی جوهری جداگانه است در حدیث آمده است که اول ما خلق الله العقل و دیگر آمده است اول ما خلق الله القلم . . . (67. b)

Son ve ketebe : . . . کاشکی که خاک بودی که از خاک فروتر مرتبه دیگر نیست و گونه ان مرتبه تمنا کردندی و الحمد لله رب العالمین تمام شد رساله هفت دهم فی سادس عشر جمادی الآخر (71. a)

يوم الخميس وقت العصر سنة واحد وخسين وتسعائه عن يد اضعف الفقراء والمساكين ولي بن اسكندر از تلامذ و مجاز حضرت افندی الشهیر بالكلشفي من روشنی قدس الله مرقدہما وجعل الجنة مثواهما نظم . من تمام چون بماند روزگار . . . (71. b)

(MOLÉ: s. 220-231 رسالة هفدهم)

'Aziz b. Muhammad'an-Nasafi, yahut 'Azizaddin b. M. Nasafi, VII. asr-ı hicride yaşayan süfilerdendir (Mavlânâ'nın Mesnevi'sinden ve Divân'ından beyitler alarak istihsâdda bulunması da bunun delilidir; meselâ Molé neşrine b. s. 375, s. 375, رسالة هفتم b. s. 375, رسالة سوم از رسائل اشافي 650 yılı Zilhiccesinin 10. günü (1253) vefât eden Sa'daddin Hamawî'nin (yahut Hmûya) mürididir ve Nacmaddin Kubrâ ashâ-bındandır (Nafahât, Ist. 1289, s. 485-487). Bütün risâlelerine, hamdele ve amâ بعد چنین گوید اضعف ضعفا و خادم فقرا عزیز بن محمد التسنی sonra salveleden sonra, sonra izâha girişir. Bütün risâlelerinde başlangıç, üslûp ve bitirme tarzı aynıdır. Müteveffâ Marijan MOLÉ, Le livre de L'homme parfait (Kitâb al-İnsân al-Kâmil) adı altında 22 risâlesiyle 10 tâne de ona izâfe edilen risâleyi neşretmiştir (Institut d'études Iraniennes de l'Université de Paris Bibliothèque Iranienne; قسم ایرانشناسی انستیتو گنجینه نوشته های ایرانی).

İran ve Fransa; antistitüoiranştanşî دانشگاه پاریس، مجموعه رسائل مشهور به کتاب (1941-1962) الانسان الكامل؛ قسمت ایرانشناسی انستیتو ایران و فرانسه؛ تهران-پاریس. İzâfî denen risâleler de aynı üslûp husûsiyetini, aynı inancı taşıdığı için bizce 'Azîz-i Nasafî'ye âittir (A. N. ve risâleleri için bu kitabın önsözüne b. 1-57; MOLÉ'nin kitabının tavsîfî ve değeri için Tahsin Yazıcı'nın Şarkiyat Mecmuası'ndaki yazısına; b. V. İst-1964; s. 161-162).

XXI) (رسالة آداب) F. Naemaddîn Kubrâ: Risâla-i âdâb نجم الدین کبری

Baş : صنف هذه الآداب الشَّيخ الكبير سلطان الطريقة برهان الحقيقة امام :
الشَّريعة مرشد السَّالِكين قدوة الثَّقَلين امام المذهبين محمود العالمين نجم الحق
والدين البكري قدس سره العزيز وضع هذه الآداب الطريقة على سبعة
ابواب الباب الاول في لبس الخرقة هرکرا ارادة ابن راه بديد آيد
وخواهد که خرقة پوشد از دست پيرى پوشد که . . . (71. b)

Son : . . . وباطنش کشاده کردد وهر مرادی که دارد حاصل شود بعون :
(77. a) الله تعالى تحت الرساله بولطف الله تعالى

Cilt
227

1639

مجموعه

Macmû'a

Kenarı düz cetveli, ortası şemseli, miklaplı Osmanlı cildi. 263 yaprak; yazı nesih. Satırlar muhtelif.

Cilt eb'âdî : 20.2 × 14.2

Yazı eb'âdî : 15.5 × 10

I) عبد الله بن خليل الاسد آبادي ثم البساطي 'Abdallâh b. Hallî'al-Asadâbâdî jum'al-Bistâmî: Risâlat'al-Ihsân fî bayânî faḍîlati (a'lâ) şu'ab'al-İmân (رسالة الاحسان في بيان فضيلة اعل شُعب الإيمان). Arapça. Keşf'te, kitabın adı, «رسالة الاحسان في بيان فضيلة اعل شُعب الإيمان»dır; müellifi de, yukarıda yazdığımız gibi 'Abd. b. H. olarak kayıtlıdır; ancak vefât târihi mukayyet değildir (I, s. 843). Müellif, 45. b de, şeyhinin, 'Alâ'addîn Bistâmî olduğunu, onun Kıvâmaddîn Muḥammad Bistâmî'den, onun Kâsım'as-Sîrhânî'den, onun 'Abdallâh Balyânî'den, onun Aşladdîn Şîrâzî'den, onun da Ruknaddîn Sancâsî (Sacâsî ?)'den el aldığını bildiriyor. 'Abdallâh, 686 Muharreminin onuncu günü vefât etmiştir (Nafahât, s. 302-305). Ruknaddîn'in vefâtı, 628 dedir (1230). Ruknaddîn'le arasında beş kişi olduğuna göre müellif, mutlaka VIII. asr-ı hicrî'de yaşamıştır. 46. b de. Şadraddîn Kunawî'den (673-1274) bahsederse de bu, onunla görüştüğüne delâlet etmez; netekim Naemaddîn Dâya'dan da (654. 1256) nakillerde bulunur (93. a). Bu eserden şeyhi 'Alâ'addîn All'al-Bistâmî'nin "Tuḥfat'al-safara" adlı bir eseri olduğunu da anlıyoruz (48. b-49. a). Bu eser, İdâh'ta mukayyetse de müellifinin vefât târihi

kayıtlı değildir (I, s. 250). Risâle, Kalima-i tavhîd'e, Kur'an'da verilen adlardan ve son kısımda mahabbet ve imandan bahsetmektedir.

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . . . الحمد لله الذي أوجد الإنسان من العدم الى :
(1. b) الوجود بوجوده . . .

Son ve ketebe : صم اذا سمعوا خيراً ذكرت به وان ذكرت بسؤ عندهم اذن والله :
اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب والحمد لله وحده أولاً وآخراً وظاهراً
وباطناً على التوفيق والانتظام هذه الرسالة والصلوة . . . وافق الفراغ
من تعليق هذه الرسالة المباركة في تهار الخميس حادى عشر من رجب
المرجب من شهر سنة ثلثة وعشرين والف من الهجرة النبوية على يد الفقير
الحقير حسين ابن ملا دننه ابن الشَّيخ احمد الخالدى السندى غفرالله لهم
ولمن دعا لكانتها بالتوبة والمغفرة ولساير المسلمين ورحم الله عبد قال
آمين والحمد لله رب العالمين (56. b)

II) (كشف المحجوب) Sa'daddîn Hamawî: Kaşf'al-maḥcûb سعدالدین حموی
Vahy ve keşften bahseden bu arapça risâlenin adı, Nafahât'ta da geçer (s. 485).
Sa'daddîn, 650 de (1253) vefât etmiştir. 58. b. de, Kıvâmaddîn Bistâmî'den,
«قال شيخنا الشيخ الامام الحق قوام الملة والدين البساطي قدس الله سره الكشف على
كتاب كشف المحجوب لشيخ سعدالدین حموی قدس سره من اصحاب نجم الدین»,
diye nakilde bulunur. Kitabın üstüne, yeni bir yazıyla ve
ta'hyikle, «کتاب كشف المحجوب لشيخ سعدالدین حموی قدس سره من اصحاب نجم الدین»,
yazılmıştır. Metin aynı yazıyla ve nesihledir.

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . . . اما بعد فاعلم ايها السَّائِل الصادق ان الكشف لغة رفع الحجاب :
(57. b) يقال كشفت المرأة وجهها . . .

Son : . . . واعتبرت كمال الكشف ونقصانها والله الهادى تمت بعونه وحسن :
(60. a) توفيقه . . .

III) Adıyy b. Musāfir: Risâle (557 de vefât eden; 1161-1162;
'Adıyy b. Musāfir'in bu risâlesi, nûr ve zulmet hicâplarından bahseden arapça küçük
bir risâledir; 60. a-b.)

IV) Abū'l-Kāsim 'Abdalkarīm' al-Kuşayrî: Risâla (Zikr hakkında. Risâlat'al-Kuşayriyya'dan değildir). Arapça.

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . . . يجب ان يكون العبد مجرداً عن الدنيا لا يملك شيئاً ويكون :
(60. b) علماً بما يلزمه من فرائض الحق . . .

Son : . . . حال او ينقص منه البته والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا :
(65. b) محمد وآله وصحبه وسلم

V) Risâla (كلمات لأمير المؤمنين علي بن أبي طالب كرم الله وجهه)

Baş : (65. b) وبعد من شمر عن ساقه الجلد للبلوغ

Son : وهو يترك فرضاً من فريض الله تعالى أو سنة من سنن النبي صلى الله عليه وسلم فاعلم أنه كذاب في دعواه وليس فعله كرامات بل هو سحر والله اعلم بالصواب تمت (68. b)

VI) 'Abdalkādir' al-Muḥammadi b. 'Umar b. Ḥabīb' al-kāriyy' aṣ-ṣafī : Kaṣīda, Silk' al-'ayn li izhāb' al-ḡayn (سلك العين لاذهب الغين). Kaṣf. te, vefāt târihi yok; yalnız Şayh' Alwān b. 'Atıyyat' al-Ḥamawī'nin (922. 1516) bu kasıdeyi şerhettiği yazılı (II, s. 997). Burdan itibaren yazı değişmektedir. Yazan, 7. kitabın sonunda adını açıklıyor (b).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم

سلك العين لاذهب الغين

بالحمد من بعد بسم الله بدى كذا (بدان كذا: كشت)

(71. a) على التهاى من صلاتى تحياتى

Son : والآل مع تابع واغفر لناظمه

(76. b) والقار مع سامع واهل الروايات

VII) 'Abdarrazzāk' al-Kāṣānī : Şarḥu Manāzil' as-sāirīn (شرح منازل السائرین) Arapça. No. 1635 e b. Kāṣānī, bu şerhi, 718 (1318) de öldürülen Muḥ. b. Faḍlallāh b. Abūl-Ḥayr adına tasnif etmiştir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله الذى خصص العارفين بمعرفة : (79. b) ما يعرفه الآله هو

Son ve ketebe : هو بعينه معنى احادية الفرق والجمع فالله تعالى سقانا وجميع : اخواننا الصادقين من هذا المشرب شرباً طهوراً واستجاب دعاء نبيه عليه الصلاة والسلام اعطنا نوراً واجعل لنا نوراً واعظم لنا نوراً وزدنا نوراً تم تنميته على يد افقر العباد واحوجهم الى رحمة ربه الغنى الوفى مصطفى بن السيد محمد الحنفى وقت الفصحى من نهار الاثنين السادس من شهر جمادى الاول من شهر سنة سبعة وعشرين بعد الالف من الهجرة النبوية المشرفة المطهرة وصلى الله على سيدنا محمد خاتم النبيين وآله وصحبه اجمعين فى بلدة دمشق الحمية من البلية

VIII) Şayh 'Abdassalām b. al-Şayh Aḥmad b. Gānim' al Maḥdasī : Kitābu Ḥall'ar-rumūz wa Miftāḥ' al-Kunūz (كتاب حل الرموز ومفتاح الكنوز) Arapça. Kaṣf, bu kitabın adını, "Hall'ar-rumūz wa kaṣf' al-kunūz" olarak almakta, müellifini, Şayh 'Abdassalām b. Muḥammad b. Gānim diye kaydetmektedir; vefātu, Kaṣf'e göre 978 (1570) de-dir (I, s. 686). Arapça.

Baş : قال العبد الفقير الى عفو ربه عبد السلام بن الفقير الى الله تعالى احمد بن الشيخ غانم المقدسى قدس الله روحه ونفع المسلمين بركته الحمد لله الذى فتح بمفاتيح الغيوب اقفال القلوب (218. b)

Son ve ketebe : واخلية الآمال ان اقصيتنى عن باهم يا خبية الآمال تم الكتاب بحول الله وقوته الملك الوهاب على الفقير الحقير مصطفى بن السيد محمد الحنفى فى آخر يوم من شهر جمادى الاول من شهر سنة اربعة وعشرين والف (262. a)

(262. a da, kitaplara göre değil de, mevzû'lara göre bir tasnif yapılmış ve mecmûda 68 mevzû bulunmuştur. Bu indî tasnif sonradan yapılmıştır ve ayrı bir yazıyıldır.)

Cilt
228

1640

آذرى . فخرالدين على (بن) حمزه بن على بن ملك بن حسن الطومسى

Āzarī. Faḥraddīn 'Alī (b) Ḥamza b. 'Alī (b.) Malak' aṭ Ṭūsī :

Cawāhir' al-asrār

(جواهر الاسرار)

FARSÇA

Ciltli. İlk iki sahife altın cetvelli, öbür sahifeler tek surh cetvelli. 319 yaprak; her sahifede 17 satır var. Yazı ta'hyk.

Cilt eb'adı : 22.4 × 13.2

Yazı eb'adı : 14.8 × 7.9

Müellif, 4. a da adını, «محمد الزمى الهاشمى المروزى يعرف بأذرى غفر الله تعالى ذنبه ولجميع المؤمنين كه كتاب مفتاح الاسرار كه در شهر سنه ثلثين وثمانمائه نوشته شده بود در حين رجوع از سفر مبارك من جانب الشام مشتمل بر ابواب اربعة يعنى معرفت فوائيد كلام الله تعالى شأنه ومشكلات احاديث نبوى صلى الله عليه وبيان مرموزات كلام مشايخ رضوان الله عليهم

anlaşılmaktadır (*Cust u cû der aḥvâl u aḥâr-ı Ferîdaddîn 'Attâr-ı Nîşâbürl, Tehran-1320, s. 131-132*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين
ابتدا اول بنام گردگار خالق هفت وشن و پنج و چهار
(27. b)
Son : ای خدای بی نهایت جز تو کیست چون تویی بیحد و غایت جز تو کیست
(103. b)

Cilt

231

1643

؟

Kitābu muhtaşar İhyā'u 'ulūm'addin

(کتاب مختصر احیاء علوم الدین)

ARAPÇA

Cilt eb'adı : 29 × 20.5

Yazı eb'adı : 24 × 14

94 yaprak; her sahifede 17 satır. Sonu yok. Kitap, 2. b - 4. a dakî fihrîste göre kırk bap. Yazı güzel bir nesih. Mukaddimede, esâsî bozmamak ve mukarrerâtla zevâidi hazfetmek üzere İhyâ'yı telhîs ettiğini söyleyen musannif, adını anmıyor. İlk yaprakta, « کتاب مختصر احیاء علوم الدین لفزالی » yazılı. 973 Rabîulâhırında (1565) bir temellük kaydı bulunduğu göre bu kitap, bu târihten önce tasnif edilmiştir.

Baş : بسم . . . الحمد لله الذى استخرج الانسان من وجود علمه الى وجود
(1. b) عینه

Son : قد فرغوا فتعجب الملك من قولهم وانهم كيف فرغوا من النقش (94. b)

(Bu hikâye, Mesnevî'deki Rum ve Çin ressamlarının imtihan olmaları hikâyesidir. Reynold A. Nicholson basımı; Londra - 1925, I, s. 213 - 215).

Cilt

232

1644

مجموعه

Macmû'a

Düz cetvelli, ortası şemseli, miklabî kopuk cilt.

Cilt eb'adı : 15 × 10

Yazı eb'adı : Muhtelif

129 yap. Satırlar muhtelif.

I) Şarîf : Nazîra-i 'Kaşîda-i' Tâi'yya (نظيرة قصيدة تائية) Arapça. 576 da (1180) vefât eden Abû-Hafş 'Umar b. al-Fârîd'al-Ĥamawî'nin Kaşîda-i Tâi'yya'sına nazîre.

لقد كنت دهرًا انتى صرتُ ناطمًا على منجى التائية الفارضية
قصيدة غراء حقيقة ولا تصلف لى فيها وفى كل لفظه

beyitlerinden de Kaş. T. eye nazîre olduğu anlaşılmaktadır. ancak. 10. b de, bu s. nin son beyti olan,

بيان لهذا القول من مرفضى ومن على امام الكل فى كل خصلة

beytiyle bitiyor. Bu s. de "توجه" kâşîfesi (*burhân*) var. Bu sözle, 3. b yaprağı, daha doğrusu, medhiyye kısmından sonra asıl kasîde başlar. Buna nazaran ya bu kâşîfe yanlış konmuştur, yahut kasîde tamam değildir ki, bu ikinci ihtimâl, daha kuvvetlidir. Unutulup kenara yazılan beyitlerle 282 beyittir. Şerîf, Sayyid Şarîf diye anılan zâttır; Hurûfî mezhebinin kurucusu Faḍlallâh'ın (796. 1394) halifelerinden-dir. Faḍl'ın öldürülmesine târîh düşürmüştür. Kasîdede,

فلما رأى فعل الشريف بعينه الى ذاته الاعلى بنور بصيرة

beytinde adını anar (12. b. Beyit. 3). Risâla-i' Ma'âdiyya adlı farsça ve Hurûfîliğe âit bir risâlesi (1000 Rabîulâhırında yazılmış nüs. 1st. Millet K. Emîri, Ken'an Bey kitapları, 1057), Ĥac-nâma adlı diğer bir risâlesi (Aynı K. 1035), Farsça bir divânı (1st. Üniv. K. F. Y. 152. 1114 te İskenderiye'de yazılmış nüs.), bâzı Hurûfî risâlelerinde kendisinden nakil ve rivâyetlerle bâzı şürleri ve beyitleri vardır (meselâ, Ali E. F. 1043, 186. Basılmakta olan İngilizce ve Fransızca İslâm Ansiklopedisindeki Faḍl-Allâh Hurûfî mad. e; Abdülbâki Gölpinarlı; s. 733-735, 751-754; ve Şarkiyat Mecmûası'nın V. sayısındaki "Bektâşîlik - Hurûfîlik ve Faḍl-Allâh'ın öldürülmesine düşürülen üç tarih" adlı makalemize b. 1st - 1962, s. 15-22). Şarîf'in 1733 No.lu mecmûada, manzum mektupları vardır. Bunlardan birinde,

پیر احمد و برادر جانیش آیدین ان هر دو راحت دل افکار را سلام

beyti (137. b - 138. a), diğer birinde,

خاصه در خدمه امیر کبیر برسان شوق این حقیر فقیر

فخر ارباب فضل پیر احمد ان مؤید بدولت سرمد

beyitleri var (142. a). Pir Ahmed'in, ifâdeye göre bir bey olduğu, Aydın adlı bir de kardeşi bulunduğu anlaşıyor. Pir Ahmed'in, Karamanlı Pir Ahmed olması hatıra gelebilirse de bunun Aydın adlı bir kardeşi bulunduğunu, yahut kardeşlerinden birinin diğer adının Aydın olduğunu bilmediğimiz gibi Faḍl'ın halifesi olan zatın, 869 da (1464) Osmanlılarına hat'î olarak maḡlûb olan bu zatın emîrliği zamanına erişebilmesi, düşünülecek bir iştir; hâsılı kesin birşey dememize imkân yoktur. Şarîf'in, Maḡşar-nâma ve Kıyâmat-nâma adlı iki kitabı daha olduğunu, bu kitaplardan nakledilen sözler ve re'ylere anlıyoruz (A. E. F. 1043, s. 18. a, 50. b). Maḡşar-nâma, A. E. F. 1019 No. da mevcuttur. Şarîf, bu kasîdeyi,

معز الوری عبدالکرم مؤیداً بتأیید اب القوة الازلیة

جمال وجوه المصحف المحمد بدا على العين منه جلوة بعد جلوة

ابا نورعین الملك نورت عیننا بخطک اذا ارسلت لى عند کتبه

ومنه سنا وجهي وعيني وجهي
ورؤيتكم في ساعة الف نوبتي
فقبلته من غاية الشوق مقبلا
من الله ارجو استدامة عزكم

beyitleriyle, kasidenin, 'Abdalkarim adlı birisinin gönderdiği bir mektuba karşılık olarak tanzim edildiğini bildiriyor (2. a).

إذا كان ظلّ الله في الأرض ذاته
له راية في معرك الفضل صورت
ظلال المعالي مدّة الدهر مدت
عليها نقوش الدّولة السّرمديّة
.....
إذا هو سلطان بمعنى وصورة
فنصرة حزب الله امر محقق

beyitleri, bu zâtın bir emir olması ve onun yüzünden Hurûfilîğin ve Hurûfîlerin üst olacaklarının umulduğu ihtimalini akla getiriyor (2. b).

فيا نعم جيلان ويا نعم جيلها
إذا كان فيها مثله في السّباحة

beytiye (3. a, kenarda), 'Abdalkarim'in Giylan'lı olduğunu açıklamakta. Bu mecmûda, 7. risâle, Giylan'lı Abâ-Yazîd b. Muhammed b. 'Alî b. İbrâhîm b. 'al-Hasan b. Muhammed b. 'al-Husayn b. İbrâhîm 'al-Giylanî'nindir ve tetimmede, kenara surhla,

فيا نعم جيلان ويا نعم جيلها
إذا كان فيها مثله في البلاغة (السّباحة)

beyti yazılarak, Abâ-Yazîd-i Giylanî'nin, Şarîf'in, kasidesinde övülen zât olduğu belirtilmiştir (118. a). Millet K. de A. E. F. 1043 No. daki risâlede, Abû-Yazîd, Şayh 'Alî Magzâyiş'le ve diğer zevât ile, Faḍl'in halifeleri arasında anılmaktadır (51. b). Bu mecmûn 8. risâlesinde de, kenara düşülen kayıta, bu zâtın, Ş. A. Mağzâyiş'le hemdem olduğu ve dâimâ Faḍl'in "enîs u gam-gusâr"ı bulunduğu yazılmıştır; aynı risâlede adının Karîm olduğu tasrih edilmektedir (119. b). Kasîde 62 beyti tutan medhiyeden sonra,

توجّه وجهي نحو دارالحقيقة فلم يرفها غير حرف ونقطة

beytiyle başlayıp Hurûfî inançlarını bildirmektedir.

Baş : جمالك مسجود الوري في الحقيقة
طريقتنا في ذلك عين الشريعة
(1. b)

Son : بيان لهذا القول من مرتضى ومن
على امام الكل في كل خصلة
(10. b)

II) توجّه وجهي نحو دارالحقيقة : Naşrallâh b. Hasan-ı Nâfeci: Kitâbu Maḥzan'ar-rumûz (كتاب مخزن الرموز). Farsça, manzûm. Mesnevî tarzında yazılmış olan ve 2036 beyitten meydana gelen bu risâle de Hurûfî inançlarını anlatır, her fasılda, sâkiye hitab edilerek başlanır. Yazı ta'hiyktir.

ای نصر زروی حق پرستی در دامن فضل حق دو دستی

ve

کز نصر شکسته در گذاری مجموع گناه وزشت کاری

beyitlerinde nâzım, adımı anar (72. a - 73. b).

تاریخ تمامیش تو بر خوان ازکاف وزها وضاد ای جان

beyitinde (73. a), 825 te, yâni Faḍl'in öldürülmesinde 29 yıl sonra yazıldığı açıklanır. Sondaki,

اول و آخر و وسط همه اوست فضل حق مغز و جلگی همه پوست

beyti, metinden değildir ve esâsen surh bir işâretle de metinden ayrılmıştır (73. a).

Baş : ای والی ملک مرفرازی سلطان سریر عشق بازی :
(12. b)

Son : ابن نامه که مخزن الرموز است تابنده ز نور دل فروز است :
تاریخ تمامیش تو بر خوان ازکاف وزها وضاد ای جان
بر روح محمدی وآلش بادا صلوات ذوالجلال
(73. a)

نوشته شد این کتاب مخزن رموز مولانای اعظم یگانه عصر مشاهیر دهر : Hâtime
مولانا نصرالله بن حسن نافعی علیه الرحمة والغفران تمت (73. b)

(Risâlenin adı, burada مخزن رموز tarzında yazılmış. Başta, « کتاب مخزن الرموز من » yazısı var.) « تألیف المول الاعظم مولانا نصرالله بن حسن نافعی علیه الرحمة والمنفرة »

III) Bâbâ 'Alî Tâhîrî: Lor lehçesiyle ve şarabın, ehline halâh, nâ-ehle harâm olduğuna dair, "fâilâtün, fâilâtün, fâilât" vezninde (her hâlde mesnevî tarzında yazılmış bir şüiden müfrez) dört beyit.

IV) Mahramî: Tarcî-i band (ترجیع بند). Farsça, ta'hiy. 21 bend. İlk bendi 10 beyit. Bâzı bentleri 11, 7, bâzısı 12 beyit. Hurûfî inançlarını belirtmekte. 13., 16., 17. ve 18. bendlerde, terci' beytinden önceki beyitlerde adını anmakta.

Baş : یار اکبر دردرا دوا سازد چاره کار مبتلا سازد :
(74. b)

Son ve terci' beyti :
کالف ذات و بی صفات آمد مظهرش کل کائنات آمد
(83. a)

V) «وله قدس سر» başlığıyla, Şarîf'in kasidesinden iki beyit :

توجه وجهی نحو دارالحقيقة فلم يرفها غير حرف ونقطة
على هذه الدعوى شواهد جمّة ورؤية هذا المدعى بالروية
(83. b)

VI) «Abdallâh b. İbrâhîm b. 'Alî: Muḥaddimata' al-Mas-lak'al-Muḥammadî (مقلمة المسلك الحمدي)». Arapça mensûr. Her s. de 15 satır. Abcad'ı, Hurûfî inancına göre şerh etmektedir.

Baş : . . . الحمد لله الذى علمنا ما لم نكن نعلم وكان فضل الله علينا
عظيما . . . (84. b)

Son ve ketebe : . . . من المسالك المحمدية فانظرها هناك تجدها بكاملها والحمد لله وحده
تمت مقدمة المسالك المحمدية وكتبت هذه النسخة من نسخة مؤلفها عبد الله
بن ابراهيم بن علي رحمة الله عليهم اجمعين ونفعنا ببركاتهم اجمعين (86. b)

(Bundan sonra "Fasıl" başlıklı ve 86. b de beş satır, 87. a da da beş satır süren bir bahis var. Bu bahiste, "Abcad" harflerine tatbikyken 'Akl-ı küll'den insana kadar devir anlatılmakta. Ma'denle nebât arasındaki fâsılın zeytin, hayvanla insan arasındaki fâsılın maymun-olarak kabul edilmesi dikkate değer (86. a).

Baş : (86. b) . . . فصل في تحقيق المؤمن المحمدى . . .

Son : . . . هو سير الانسان الكامل بصفة السلاسل اللاهوتى فى الاشياء كلها
وله تحقيقات (87. a)

VII) ابا يزيد بن محمد بن علي بن ابراهيم بن الحسن بن محمد بن الحسين ابن
ابراهيم الكيلاني Abâ-Yazîd b. Muḥammad b. 'Alî b. Ibrâhîm b. al-
Ḥaşan b. Muḥammad b. al-Ḥusayn b. Ibrâhîm'al-Giyânî: Kitab'al-
Maslak'al-Muḥammadiyy'al-Faḍliyy'al-Ilâhî (كتاب المسالك المحمدية الفضلى)
Arapça. 118. a da, kenâra surhla, Şarîf'in kasidesinden, (الالهى)

فيا نعم جيلان ويا نعم جيلها اذا كان فيها مثله فى البلاغة

beyti yazılarak, bu kitabın, Şarîf'in memdûhuna âid olduğu belirtilmiştir. Her s.
de 15 satır var. Dibâceden sonra, âyetindeki (II, 31) an-
lamı, 1. bapta nâsût, lâhût ve ceberûtu, 2. bapta, mezkûr âyetteki küllî adları,
3. bapta, aynı âyetdeki ferdî adları, Hurûfî inancına göre anlatmakta ve risâle,
bir hâtımeyle bitmektedir.

Baş : . . . الحمد لله الذى اظهر ذوات العالمين بامرهم القديم ونور قلوب
العارفين بفضلهم العميم والصلوة على مظهر الذات . . . اعلم ايها
السالك اللاهوتى اني لما رأيت الطبايع مائلة الى اسلوب العربية فنقلت
كتابى المسمى بالمسلك الفضلى من المنهج الفارسمى الى النظم العربى ليكثر
فائدته ويعم عائلته ورتبته على مقدمة وثلاثة ابواب وخاتمة . . . (87. b)

Son : . . . البسيطة الالهية فافهم وتيقن والسلام بيت

هرکه در تحقيق باشد اوز نسل بوالبشر

مطلع گردد بر اسرار نبى خير البشر (118. a)

Ketebe : تم كتاب المسلك المحمدى الفضلى الالهى وهو من تأليف مولانا ابا يزيد
بن محمد بن علي بن ابراهيم بن الحسن بن محمد بن الحسين ابن ابراهيم
الكيلانى لازال ارشاده على الطالبين الوالدين السالكين التاسكين فايقضا الى
يوم الدين والحمد لله رب العالمين على يد اضعف الورى (bâyle) وشادم
الفقر خيرى بن محمد بن ابراهيم وقت الضحى من يوم الاربعاء فى العشر
الآخر من شهر جمادى الاخرى من شهر سنة اربع وتسعين وتسعمائة
والحمد لله وحده وصلى الله على من لا نبي بعده وسلم تسليما (118. a)

(Bu ketebeden, risâle istinsâh edildiği târihte sağ olduğu sanılabirise de 796
da (1394) kalledilen Faḍl'ın halifesinin, bu tarihe kadar yaşamasına imkân bulunma-
duğundan, Hayrî b. M. b. I.'in, risaleyi, Bâyezîd sağken yazılmış bir nüshadan istin-
sâh ettiği ve tetimmeyi aynen yazdıktan sonra da ketebeyi eklediği anlaşılar. Risâle,
Bâyezîd tarafından evvelce farsça yazılmış, sonra bir kere daha arapça tedvin edil-
miştir.)

VIII) Calâl Sâfir Şâh: Kanz-nâma'dan telhîs, yahut
terceme yoluyla yazılmış mesnevî tarzında bir risâle. Farsça. 124 beyit. Risâle,
"Abcad"i, Hurûfî inancına göre şerhetmektedir. Calâl Sâfir-şâh,

ان كرمي كه ذات او احدثست	منشأ ومصدر همه عدد است
كاتب وقارئ كتاب كريم	حاسب ومحسب وحساب قديم
با يزيد افتخار اهل حروف	در معانى مجاهد ومعروف
داد فضل احد نشان ازوى	شد عيان اين همه بيان ازوى
مسكن ومولدش ز گيلانست	سرور ومقتداى گيل آنست
كنز نامه كه كنز مخفى بود	از وجود وى آمد آن بوجود
اين بيان گوهرى ازان كنز است	بهر ارشاد طالبان رمز است

beyitleriyle Bâyezîd'in adının Karîm ('Abdalkarîm) olduğunu, Kanz-nâma adlı bir
eserinin bulunduğunu, Giylan'da doğduğunu, orada yaşadığını, oturduğunu bildiri-
yor (119. b). Ayrıca bu beyitlerin bulunduğu sahifenin kenarına, siyah mürekkeple,
«شيخ بايزيد قدس سره انيس وغنگسار حضرت صائل (Sâhib-ta'wil = Faḍl) عز فضلہ
بود در حضور وسفر وهمدم شيخ على مغزایش نور الله مرقدہ بود رضوان الله عليهم اجمعين»
kaydı düşülmüş.

Baş : . . . بسم

به ثنائى مقدّر بيجون

خالق كن بامر كن فيكون
(119. b)

Son : ناظم اين جلال سافر شاه

بنده اكثرين فضل آله
پايدار است اصل همدانى

ليك نظميش يكي ديگر گفته در بالاس معرفت سفته
(123. a)
چون بخوانی ز تودعا خواهد فاتحه گر بخوانی هم شاید
(124. b)

(Son beyitlerin, kâtip Hemedanlı Pâydar'a âid olduğunu, fakat bir başkası tarafından manzûm olarak düzüldüğünü anlıyoruz. Mevzû, "Abcad" in şerhi olduğuna göre 6. risâlenin nazma çekilmesinden meydana gelmiş olabilir ve o takdirde risâle de Bâyezî'dindir; 'Abdallâh b. İbrâhim b. 'Alî, kâtiptir. Fakat, "Kanz-nâma" adı, daha ziyâde farsça ve manzum bir esere âid olabileceğinden bu ihtimâl, zayıftır.)

IX Şarîf'in bir küt'ası ve Faql'm halifelerinden Sayyid İshâk'ın "İstivâ,, ya âit mesnevî tarzında 6 beyitlik bir şiiri.

Baş : ای مقلّد حال مردان گوش کن
(124. a) خلقه از راستی در گوش کن
Son : صورت فکری مگویی حاصل است
(Aynı) ورکسی گوید بقین دان باطل است

X) Hurûfiliğe âit arapça küçük bir risâle

Baş : بسم . . . الحمد لله الذى نفع ارواح المعاني فى اجسام الحروف . . .
(124. b)
Son : . . . وهى ظرف وجسم لها والبشارة لمن فهم الاشارة والسلام
(127. b)

XI Muhyiddin'al-'Arabî'nin "Futûhât" taki "Hurûf"a âit baptan bir kısım
(128. a).

XII) (وسيلة النجاة) Darvîş Hallî: Vasilat'an-nacât . Türkçe. 4 fasıldan ibâret ve Hurûfiliğe âit bir risâle. Sonunda 18 beyitlik bir farsça şiir var.

Baş : بسم . . . الحمد لله الذى خلق الانسان . . . اما بعد بعض اخوان
صفا معرفة اللهن طالب اولوب وعلم توحیده راغب اولوب من عرف
نفسه فقد عرف ربّه شرحنی ومبدأ ومعاد كشفنی بیان ایدر بر مختصر
(133. b) مفید رساله التماس ایدوب . . .

Son ve ketebe : چون غلام شاه عادل کشته ازجان ودل
گرگناهی رفته است خیری بیار وعذرخواه

تمت الرسالة الوجيزة والعجالة العزيزة الواردة من عالم الغيب الى الشّهادة
لاجل الافادة ولتدل على طريق الفوز والسعادة على يد جامعها الفقير
الدليل درويش خليل اصلح الله شأنه وصانه عمّا شأنه بفضلہ آمین

Kenarda : در صفای معنی حرفش نگر
آوی فضل الله تاریخش شمر

(150. b) سنه ۹۹۳

(133. a da, باها علی طاهری راست

حق ذات فرد اکبر یا علی مظهر ذاتی واحد را وصی
beytiyle başlayan,
فضل حق ازا که شد یار ومعین ابن شهادت میدهد در روز دین
beytiyle biten 9 beyitlik, mesnevî tarzında yazılmış gulüvü nâtık farsça bir şiir var.)

XIII) Nasîmî'nin,

چون مقالید السموات ای نسیمی سنده در
قاف ولامکدن گوتر گل سین وشین دندانه
beytinin türkçe şerhi. Şârihi meçhûl (151. a).

XIV) ? : Risâlatu Tarcamân'al-ḥakā'ik (رسالة ترجمان الحقایق). Arapça.
Hurûfî inancına dâir; Hurûf-ı mu'cemenen bâhis (ayrı bir yazı).

Baş : بسم . . . الحمد لله الذى خلق الانسان فى الطف هيئة واحسن
تقوم . . .
(155. b)

Son : . . . ولا تسود وجوهنا يوم تسود وجوه اعدائك بفضلك وكرمك يا
ارحم الراحمين والسلام على من اتبع الهدى
(163. b)

XV) ? : 'Ahd-nâma (عهدنامه). Türkçe.

Baş : الحمد لله رب العالمين . . . اللهم حمد اتدكدن ورسول حضرتته سلام
اتدكدن صكره اسلام دينده . . .
(166. b)

Son : واصل حقست بين خود عين حق
فاش گفتم رفت سرپوش از طبق
(192. b)

1645

رسوخى اسمعيل آنقروى

Rusûhî İsmâ'il Ankarawî:

Maqâşid'al-'aliyya fî şarh'al-Tâ'iyya

(مقاصد العليّه فى شرح التائيّه)

T Ü R K Ç E

Miklapsız makavva cilt.

Cilt eb'âdî : 20.8 × 14

Yazı eb'âdî : 15 × 8.8

50 yap. Her s. de 21 satır var. Güzel bir ta'lyk. 576 da (1180) vefât eden Abû-Hafş 'Umar b. 'Alî b. al-Fârîd'al-Ĥamawî'nin meşhur Kaşîdai Tâiyya'sının şerhi. Söndan eksiktir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم يسر بالخير الحمد لله الذى هدانا
(1. b)

Son : تظاهر اولور قال لسانى ان ابتدى اذا ماتلا اسمها له وصفه ثلاثا وتدن
(50. b)

فعل ماضى

1646

رسوخى آنقروى

Rusûhî İsmâ'il Ankarawî:

Maqâşid'al-'aliyya fî şarh'at-Tâiyya

(مقاصد العليّه فى شرح التائيّه)

T Ü R K Ç E

Miklapsız mukavva cilt.

Cilt eb'âdî : 20 × 14

Yazı eb'âdî : 16 × 8.5

239 yap. Her s. de 21 satır. Başı eksik; yazı ta'lyk.

Baş : منوال مذکور اوزره اولديسه پس بنم حکم من حيث كليتي وجمعيتي
(1. a)

Son ve ketebe : بو کتاب بلاغت بنیان و معرفت عنوان بعناية الملك المنان
تاریخ خمس وعشرين والف ده و اواخر شعبانده غایت و پایانه ایردی و دار

السلطنة قسطنطينيه ده بخارج غلطه ده زاويه اسكندر پاشاده نهايت واختتام
بولدى پس اخوان صفا وارباب وفادن متوقع و موجود كه بوكتابه
ديده عيب پوش ايله نظر قلملر و خاطر معارف اتصافلرندن رنك اعتسافی
مصقله انصافله صاف قلملر

ديده انصاف چو بينا بود

زر شمرد گرچه كه مينا بود

ای كه نظر سوى هنر نيست

عيب بخود نه كه نظر نيست

فعين الرضا عن كله عيب كلیله ولكن عين السخط تبدى المعاديا

الحمد لله وعلى آله واولاده بالغامابلغا وقد حررت و اتممت هذه القصيدة
العليه المسمى بمقاصد العلية من نسخة شارحه ونامقه ومؤلفه المشار اليه في
ديباجة الرسالة طول الله عمره وزاد علمه وعمله وقد وقع هذا التحرير
في اواخر شهر رمضان المبارك في التاريخ المذكور والبلدة المسفورة وزاوية
الزبور وانا الفقير الذليل درويش محمد المولوى عن لواء اغريوز كوچك
جنونى دده عفا الله ذنوبها وستر عيوبها (235. a)

(Şârihin hayatında ve elyazısından istinsâh edilmiştir. 236. a - 239. a da H*âca
'Abdallâh-ı Anşârî'nin, Nizâm'al-mülk'e Naşihat-nâma'sı ve bâzı duâlar.)

1647

محمد يازيجى زاده

Muhammad Bîcân b. Şâlih Yazıcızâda:

Muhammadiyya

(محمدیه)

T Ü R K Ç E

Cilt harap. 274 yap. Her s. de 17 satır. Yazı nesih.

Cilt eb'âdî : 28.8 × 20

Yazı eb'âdî : 20.5 × 12.8

IX. asr-ı hierî sūfîlerinden Hacı Bayrām-ı Walî'nin halifesi olup 855 te (1451)
Gelibolu'da vefât eden Yazıcızâda'nın bu manzûm eseri pek meşhurdur ve 1262,
1271, 1305 tarihlerinde İst. da basılmıştır.

Baş :

... .
آله واحد رب تعالى هوالله البديع الحق الاعلى (1 b)

Son : حبيبته صلاتيله تحيات دخى آئينه كم خير البريات
هذا احد من دلالة الاحدية بالاحمد من جلالة الاحدية لما خدمت بالرسالة
ختم الرسالة سميتها بالرسالة المحمدية (274. b)

Cilt

236

1648

محمد يازيحي زاده

Muhammad Bîcân b. Şâlih Yazıcızâde :

Muhammadiyya

(محمدیه)

T Ü R K Ç E

Mıklaplı düz ve fersûde cilt. İlk s. tezhipli; iki sahifesi altın cetvelli; diğer sahifeler lâcûverd cet. 358. yap. Her s. de 13 satır. Güzel bir nesih.

Cilt eb'adı : 25 × 16.5

Yazı eb'adı : 19.7 × 12.3

بسم . . .

Baş : (1. b) هو الله البديع الحق الاعلى
Son ve ketebe : حبيبته صلاتيله تحيات دخى آئينه كم خير البريات

الحمد لله على التمام وللرسول افضل السلام فرغ من تحرير هذا الكتاب
بعون الله الملك الوهاب يرجو كاتبه من الله العفو والثواب اعاذ الله من
العقاب والعقاب وخاف من المكر والعذاب محمد بن الشيخ يحيى بن الشيخ
مؤمن القادري القونوي المولوى عفى الله عنهم القوى الغنى وذلك فى سنة
الثنى واربعين وتسعمائة ٩٤٢ (358. b)

(Bende-i Mevlânâ Kuşcuzâde Mustafa'nın temellük kaydı var; 1. a; zevcesi
Âlîma Hâtûn tarafından vakfedilmiş; 358. b)

Cilt

237

1649

شيخ الوان شيرازى

Şayh Alwân-ı Şîrâzî :

Tarcama-i Gulşan-ı râz

(ترجمه گلشن راز)

T Ü R K Ç E

Ortası şemseli, kenarı cetvelli, mıklapsız cilt. 91 yap. Her s. de 17 satır. Başlıklar surh. Yazı nesih. Sonu eksik.

Cilt eb'adı : 20.3 × 12

Kâğıt ve yazı bakımından devrine âid olduğunu tahmin ettiğimiz bu manzum terceme,

شيرازى گنجي يوريمه مفلس
گوثر بو خزیندن جواهر

beytinden anlaşıldığı gibi, Şîrâzî tahallus eden Şayh Alwân'ındır (94. b. Son beyit). Lâtîfî ve Şehî tezkiireleriyle Kâfile-i Şu'arâ'da kendisinden bahsedilmekteyse de (İst. Üniv. K. Nâil Bey Kat.) vefât târihini bilemiyoruz.

برك بوزو طللو قوين قزیدی
سکر یوزی یکرم طوقز ایدی

beytiyle, hicri 829 yılında (1426 baharında), II. Murad'ın saltanatı zamanında terceme etmiş ve

دُرُئکل اتی بر شاهک ادينه
نظر قلدى بزه دولت گوزندن
وجودى مستادام اولسن همیشه
کريم عالم وعامل نکونام
گزیده در وليلر زمهرسند
ولايت بحرنگ اول گوهريلر
صغن گوکلدن اللهک ادينه
صفا باغشلى رحمت يوزندن
مقام بن مقام اولسون همیشه
معين دين دنيا شيخ الاسلام
مقاميدر فلک لار ذروه سنده
سعادت گوهرينک سروريلر

beytiyle de, zamânın Şeyhulislâmının adına ithâf eylemiştir (5. b. Bu zât, 834 te; 1430 - 1431; vefât eden Şamsaddîn Fanarî olsa gerektir). Muvaffak olmuş bir tercemedir (Gülşen-i Râz tercememize b. Mf. yayın. İst. Maarif Mat. 1944, Önsöz, s. Z - H).

خاتمة الكتاب اللهم نعوذ بعفوك من عقابك ونعوذ برضاك من سخطك
ونعوذ بمعافاتك من عقوبتك ونعوذ بك منك لانخصي ثناء عليك انت
كما اثبتت على نفسك والحمد لله . . . من مسودات اضعف عبادالله
تعالى محمد الواني متعه الله سبحانه في الدارين بحسن الحال وحصول
الاماني . . . (497. b)

Cilt

240

1652

مجموعه

Macmû'a

Yeni ciltli. Yazı rık'a. 76 sahife. Her s. de 18 satır.

Cilt eb'adı : 20.7 × 13.8

Yazı eb'adı : 14.5 × 9.5

Mısrî-i' Niyâzi'nin gazellerinin şerhi. Şârih, 1196 da (1781 - 1782) vefât eden ve Şalâhi mahlesiyle şiirleri de bulunan Şalâhaddîn-i 'Uşşâkî'dir (O. M. I, s. 104 - 107).

- I) حبس ایچون گلور اطلاق ایچون فرمان بکا
اولی مهر آخری احسان ایدر سلطان بکا

Matla'lı gazelin şerhi (s. 1 - 15 Muḥammad Amîn adlı birisinin dileği üzerine şerh etmiş. Bu zât Niyâzi'nin halîfelerinden Bursalı Amîr Kâsım-zâda Sayyid M. Amîn olacak; vefâtı: 1134, 1721 - 1722. O. M. I, s. 103; Not. 2. Şerhte, bu zatın adını, 15. s de anar).

- II) احوال سرانجام بو ساعته ایرنجہ
دیم سکا اجمالن تا غایتہ ایرنجہ (s. 16 - 30)

- III) ایکی قاشن آراسنده چکدی خط استوا
علم الاسماپی تعلیم ایتدی اول خطدن خدا (s. 30 - 76)

Cilt

241

1653

مجموعه

Macmû'a

عمر روشنی

'Umar Rûşanî

Cilt eb'adı : 20.5 × 12

Yazı eb'adı : 15 × 6.3

Ortası şemseli, kenarları düz cetvelli cilt. 99 yap. Her s. de 25 satır. Yazı ta'hyk. Kâğıt ve yazı bakımından X. asr-ı hicriye (XVI) âit. Son beyitten önceki beyitten anlaşıldığı veçhile 889 hicride nazmedilmiştir (1484).

I) Miskinlik Kitabı مسکینک کتابی (I. b - 25. b Türkçe).

Baş : حمد سکا یاراشر ای بی نظیر

کم ملک الملکسن وبی وزیر (I. b)

Son : آله العالمینوک رحمنی بول

که اولز عالی غرق ایلسه بول (25. b)

(Kitabın adı,

چو جمع ایتدم بو پند شیخ وشایی
آدی قونلدی مسکنک کتابی

beytinde geçer. 6. a)

II) Çübân - nâma چوبان نامه (25. b - 37. a. Türkçe).

Baş : بسم . . . حمد نا محدود وثناء نا محدود بر خدا یرا عز وجل که در :
باغ ازل طوطی شیرین زبان . . . (25. b)

Son : قصه چوبان ایچون ای اهل دل
فخر جهان فخرنی تاریخ بیل

(37. a. نخر = 880 târihinde nazmedilmiştir. Mesnevî'deki Mûsâ - çoban hikâyesidir. Badî'azzamân Firûzan-far: Ma'âhiż ica şaşas ica tamillât-ı Maṭnawî; Tehran, Çâp-hâna-'i Maclis, 1323, s. 59 - 61).

III) Nay - nâma قنانه (37. a - 61. b. Türkçe).

Baş : ای شده عطشان بحر معنوی

آشنایی کن به بحر مثنوی (37. a)

Son : هر یره مقصود اولدر صاله نور

روشنی بخش اولبن مانند خور (61. b)

(Adından da anlaşıldığı gibi, Mesnevî'den mülhemdir. 2178 No. ya da b.).

IV) *Dihcân* دیحان (61. b - 89. a. Türkçe).

Baş. : ایا سلطان کونینک سوزک جمله دقایقدر
لطایقدر غرایدر عجمایدر حقایقدر (61. b)

Son : ای باد نسیم روشنینک آیدین الله آپر پیامن (89. a)

V) Muhammediyye'den şürler (89. b - 99. a).

Cilt
242

1654

صارى عبدالله

Şarı 'Abdallāh :

Tamarāt 'al-fuād fi'l-mabda'i wal ma'ād

(ثمرات الفؤاد في المبدأ والمعاد)

T Ü R K Ç E

Kenarları cetvelli düz meşin cilt, mıklapsız. 187 yap. Başta numarasız beş s. de fihrist var. İlk yaprağın sütü müzhhep. İki s. altın cetvelli; öbür yapraklarda tek surh cetvel var. Baplar surh; dikkati çekmesi gereken yerlerin üstü surhla çizilmiş. yazı ta'hyk.

Cilt eb'adı : 21 × 13

Yazı eb'adı 16.5 × 7.1

Sûfiyye ricâliyle Halvetiyye ve Melâmiyye-i Bayrâriyye silsilesinden ve tasavvufa âit muhtelif bahislerden meydana gelmiş olan ve 1071 de vefât etmiş bulunan (1660) Sarı Abdullâh tarafından yazılan bu eser, 1288 de, İst. da Mat. Âmire'de basılmıştır. Bu nüsha, ketebeden anlaşıldığı gibi, müellifin elyazmasından istinsâh edilmiştir (S. Ab. ın hâl tercemesi için O. M. e; I, s. 100 - 103; ve Melâmîlik ve Melâmîler adlı eserimize b. İst. 1930. İst. Türkiyat Enst. yayını, s. 135-142).

Baş : بسم . . . جواهر حمد وسپاس بی حد احديث ذات کبرياسنده واحد
ومتوحد وزواهرشکر بی قیاس وبی عد جامعیت صفات و اسماسيله احد
ومتفرد اولان واجب الوجود وواهب الجود حی بی زوال
(İlk yap. b.)

Son : اشبورسالة سلك تحريره كشيدة قلوب سنة ثلث وثلاثين والف شوال
المكرماتك اون سكرنجی گونی يوم الاحدده بدأ اولنوب سنة مذكوره
ذی الحججسنك يوم ثانیسی اولان يوم الاثنين ده اتمامه ايرشدی الحمد لله
(186. b)

بعون الله وتوفيقه على يد مؤلفه اضعف عباد الله واحقرهم مقتبس الانوار
الباهرة . . . يوم السبت العاشر من شهر رمضان المبارك لسنة اربع وثلاثين والف
من الهجرة النبوية عليه افضل التحية وانا الفقير الى رشاش نور ربّه القدير
عبدالله بن محمد غفر الله له ولوالديه غفراناً عظيماً وفتح ابواب المعارف
فتحاً مبيناً على يد العبد الضعيف المحتاج صالح بن حسين خليفه ثاني
عبدالله بن محمد غفر الله له ولوالديه غفراناً عظيماً وفتح ابواب المعارف
فتحاً مبيناً على يد العبد الضعيف المحتاج صالح بن حسين خليفه ثاني
و تسليماً في در قلم روزنامه هابون تحريراً في غره جا سنة 1142
(187. a)

Cilt
243

1655

غیبی صنع الله

Gaybî Şun'-Allāh :

Suḥbat - nāma

(صحبت نامه)

T Ü R K Ç E

Sırtı meşin, kalın kâğıt ciltli ve aynı tarzda mıklaplı.

Cilt eb'adı : 10 × 11.4

Yazı eb'adı : 16 × 7.8

Halvati ve Malâmî-Hamzawî ricalinden olan Gaybî, risâlelerinin çoğunun sonunda, ketebede kendisini, Şun'-Allāh b. aş-şayḥ Aḥmad b. aş-şayḥ Başîr diye bildirir; Bay'at-nāma adlı risalesinde de babası Aḥmad'ın müftî olduğunu, onun atasının, ya'nî kendi cediti Şayḥ Başîr'in babasının Kalburcuşeyhi lakabıyla tanındığını ve yirmi yıl tarikat riyazatlarıyla uğraştıktan sonra Gaybî'nin babası gibi Melâmete sülûk ettiğini söyler. Kütahyalı olan Gaybî, İst. da, Aksaray'da, Oğlanlar dergâhı denen ve son zamanlarda Kâdirî şeyhlerine tevcih edilen Halvetî tekkesinin şeyhi, Oğlanşeyh, yahut başka bir deyimle Oğlanlarşeyhi İbrahim'e intisâb etmiş (*) ve 1059 dan (1649), şeyhinin vefât ettiği yıl olan 1065 (1655) yılına dek hizmetinde bulunmuş, bu müddet içinde, İbrâhîm'in, sohbetlerde geçen sözlerini yazmış, bu eseri meydana getirmiştir. Şeyhinin vefatından sonra memleketine gitmiş ve Melâmeti orada yaymıştır. Risâlelerinden, Şarḥ-i asmâ-i ḥusnâ'yı 1087 de (1676) yazdığına göre vefâtı bu yıldan sonradır. Bu risâleden başka, Bay'at-nāma, Tarîk'al-Haḳ fi't-tavaccuh'al-muṭlaḳ, Rûḥ'al-ḥaḳîḳa, Risâla-i Ḥalvatiyya wa Bayrâmiyya, Makârim'al-aḥlâḳ fi ṭarîḳ'al-uṣṣâḳ, Risâla-i 'ilm u'amal ve yukarıda zikredilen Şarḥ-i Asmâ-i Ḥusnâ risâleleri ve küçük bir divânı vardır. Risâlelerin çoğu Bursa K. nin Genel kısmında, 1441 No. lu mecmûadadır. Gaybî Şun'-Allāh, bu risalesiyle, hem tasavvufun ana inâclarını, halkın idrâkine göre huslâsa eden bir eser sunmakta,

(*) Bu dergâh, istimlaklerde yıkıldı. Fâtih'in Sekbanbaşısının, İbrahim'in ve yanındaki-lerin mekâdleri yok oldu.

hem Bayrâmî Melâmîlerinin inanışları hakkında değerli bir kaynak vermektedir. Eser, 57 yapraktır. Her sahife 15 satır vardır. Sahife kenarları surh cetvelle çevrilidir. Yazı nesihdir ve harekelidir. İstinsâh edenin adı ve istinsâh ettiği yer belli değildir. Yalnız ketebeden anlaşıldığına göre bu nüsha, ya müellifin elyazısı nüshasından, yahut müellif nüshasından istinsâh edilmiş bir nüshadan yazılmıştır. Fakat yazan bilgisiz olduğundan yanlışları çoktur; yalnız düzeltilemeyecek derecede olanı da yoktur (*Melâmîlik ve Melâmîler adlı eserimize de b. s. 114 - 122*).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم بسم الكون الجامع سلطان الموحدين برهان المحققين . . .
(1. b)
Son : . . . برج جسمارندن غروب ايلدى قال المؤلف وقع الفراغ من بياض :
(57. b) الرسالة في سنة سبع وستين والف والله اعلم

Cilt
244

1656

صاری عبدالله

Şarî 'Abdallâh :

Cavharat'al-bidāya wa durrat'an-nihāya

(جوهره البدايه ودره النهايه)

Cilt, bu kitaba âid olmayıp muhâfaza için, bu cilde konmuştur. 194 yap. Her s. de 15 satır. Yazı ta'hiyk.

Kitabın eb'âd : 26.2 × 14.5

Yazı eb'âd : 16 × 6.5

Kâtip belli değil; fakat müellif nüshasından, yahut aynı nüshadan istinsâh edilmiş bir nüshadan yazılmıştır. Mustakim-zâda'nın (1202. H. 1788) hattıyla kenarda bâşiyeleri bulunan nüsha. İst. Üniv. K. T. Y.ında, 9600 No. da kayıtlıdır.

Baş : ربِّ وفق بسم . . . ربنا لا تزع قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك :
(1. b) رحمة جواهر حمد وسپاس لا يعدم . . .

Son : . . . اول شهشاه زمان وزمين وظلّ الله في الارضين خليفة اكمل سيّد :
المرسلين وسلطان دنيا ودين اوله آمين آمين . . . قد اتفق الفراغ لي من
تنميقة بعون الله وتوفيقه في رابع يوم الثلاثاء من شهر رجب المرجب لسنة
تسع واربعين والف من الهجرة النبوية على صاحبها اكمل التحية وانا الفقير
عبدالله بن الشريفة محمد بن عبدالله القسطنطيني مولداً وموطناً البيراي
طريقة غفر الله له ولوالديه ولاستاده غفراناً عظيماً وفتح عليه ابواب المعارف
والحقائق فتبحراً مبيّناً تحت كتابته بعون الله سنة ١٢٤٣
(193. b - 194. a)

Cilt
245

1657

؟

Nūr'al-kulūb (Mir'āt-i camāl)

(نورالقلوب . مرآت جمال)

T Ü R K Ç E

Mukavva cilt. 76 yap. Her s. de 15 satır. Yazı harekeli nesih. Müellif belli değil.

Cilt eb'âd : 18 × 12.5

Yazı eb'âd : 12 × 6.5

Müellif, «بو حقير شفاء القلوب نام رساله که نقطه حقیقت بیانده» رسالة لطيف كوروب، «ibâ-resiyle "Şifâ'al-kulûb" adlı risâlenin bâzı yerlerini ihtisâr etmek, bâzı yerlerine ilâ-velerde bulunmak, İbn'al-'Arabî ve diğer urefânın bâzı izahlarını eklemek sûre-tiyle yeniden yazdığını söylüyor (1. b - 2. a). Risâlenin adını 71. b de ve hâtî-medde (76. b) anıyor. Nukta'tal-bayân adı verilen ve 'Aziz Nasafî'ye atfolunan risâleye pek benzer.

Baş : هذا نورالقلوب رساله شفاء القلوب بسم . . . الحمد لله الذي تجلّا :
(1. b) ذاته لذاته . . .

Son ve ketebe : . . . نيجه تجليل ظهور ايلدكده بورساله مرآت جمال دخي نام ويره :
كاتبي فقير ادنا وادنا حسين الحسنی . . . احدی وثمانين ومائة والف
(76. b) في يوم الاثنين

Cilt
246

1658

شيخ عبدالله السباوی الاتمی

Şayh 'Abdallâh'as-Simâvî al-İlâhî :

Maslak'at-tâlibin wa'l-wâsılın

(مسلك الطالبين والواصلين)

T Ü R K Ç E

Mukavva cilt, miklapsız. 112 yap. Her s. de 13 satır. Yazı nesih. 'Abdallâh İlâhî, 896 da (1490 - 1491), Vardar Yenicesi'nde vefât etmiştir (*Kayf. II, s. 1678. O. M. vefât idârihinin رحمت برالتهی (= 896) olduğunu yazdığı hâlde 893 te öldüğünü kaydediyor ; I, s. 91 - 92*). Bu risâle, Nakşebendiyye âdâbına âittir. Baş tarafı yoksa da mukaddimenin mühim bir kısmı, o arada kitabın adını muhtevî kısmı vardır:

بو كتابه مسلك الطالبين والواصلين دبوآد وِرْدُك ولنافيه اسوة حسنة في تقليل الكلام مع
الدلالة على المرام كتبه اضعف الضعفا خادم الفقرا جليس الغربا انيس البدلا عبدالله سباوى
المشهور بالتهی . . .

Kaşf, bu ibârenin «... ولنا فيه أسوة...» kısmını almış ve «تفليل» sözünü «تفليل» tarzında kaydetmiştir. Nüshanın sonu da eksiktir. Kâğıt ve imlâ bakımından IX. asrın sonlarına, nihayet X. asrın ilk yarısına âittir (XV-XVI).

Baş : (1. a) مالا مال ایلدی ضعیف گوید
Son : (112. b) زنم و هم نشان بگذر اهل تمکین

Cilt
247

1659

یمنی

Yumni (yâhut Kabûlî):

‘Înâyat-nâma

(عنایت نامه)

T Ü R K Ç E

Ortası şemseli, kenarları cetvelli, tâmir görmüş cilt. Yazı nesih, hurûf-ı imlâ hemen umûmiyetle yok; «داردُر» اُولُدِ gibi. Kâf-ı nûniler, ekseriyetle «لا» «دَکُلْسِنِ» gibi (49. b). Yazı harekeli olduğundan zamânının telaffuzunu göstermesi bakımından ehemmiyetli. 162 yap. Her s. de 15 satır. Kenarlar ve ortası surh cetvelli.

Cilt eb'âdı : 18 × 12

Yazı eb'âdı : 11.5 × 7.2

در مدح سلطان الاسلام والمسلمین سلطان بایزید بن محمد بن مراد خان خلندالله
başlığı altında, «ملکه وابد دولته»

چو شاه دور سلطان سلاطین مراد اهل دین عالم طین

.....

کاولبر آکه سلطان بایزید آد چون اوردی ملک عدل و داده بنیاد

.....

beyitlerinden, bu kitabın, Fâtih S. M. in oğlu S. Bâyezîd (Saltanatı. 886-918) zamânında yazıldığı anlaşılıyor (30. b. سلطان بایزید, altınla yazılmış).

بوساعت اچره کاولدی شیخ تاریخ عدالت قلد قلع اوش بیخ توبیخ

اوللدن صاحب امر و تخت و گنججه بوقت ایرنجه اوردی بست و پنجه

.....

هم اولدی شیخ و فضل اعداد یکسان بوشاه و ملکه حق فضل ائتد احسان

.....

beyitlerinden de, Bâyezîd'in saltanatının 25. yılında, شیخ ve فضل sözlerinin ebed hisâbında tutarı olan 910 yılında (1504) yazıldığı belli oluyor (31. a). Pâdişâhın medhi fâşlında,

یزلدى آدنه صد نوع دیوان او قیدی یادنه بك خطبه دوران
هم اولدی بو عنایت نامه مکتوب بو تاریخ اچره اولدی خلقه مطلوب

beyitlerinden, bu mesnevî'nin adının “‘Înâyat-nâma” olduğu anlaşılmalakta (33. a). Aynı fâşlın sonlarında,

شه او صافی فی فلسن تا ابدیاد قبولی یمنی فیلسن بخت بنیاد

beyti, nâzımın adının “Kabûlî” yahut “Yümnî” olduğunu bildirmekte. Yümnî'ye âit bir yerde bir kayda rastlamadık. Hasan Çelebi'de iki Kabûlî var; biri Siroz'lu, öbürü Kütahya'lı. Çelebi, her ikisinin de şiirini övmekte; fakat böyle mesnevî tarzında bir kitaptan bahsetmemektedir. Mesnevî'nin vezni, “mefâilün, mefâilün, feûlün”dür. Vezin değişikliği ve tagazzül yoktur. Şâir, vezne hâkimdir, şi'ri mazbuttur. Abû-'Alî Rûdbârî'den, Abû-Yazîd Bistâmî'den, Mawlânâ'dan (Eflâkî; 68. b den i'tibâren) ve Nüşîrevân-ı 'Âdil'den, eski padişahlardan, sahâbeden hikâyeler irâd etmektedir.

کشینک کم اولا یری جهنم گورینور آکه بو نار جهان نم : Baş
(1. a)

زهی دولت آرکیم بقمیا نار قلا ناری ضعیف النندن انوار : Son
(62. b)

Cilt
248

1660

مجموعه

Macmû'a

Miklaph, üstü bez kaplı, kenarları meşin cilt.

Cilt eb'âdı : 20.9 × 11.3

Yazı eb'âdı : 15 × 8

I) *Âhi*: Husn u Dil و دل حسن. Âhi, 853 de (1429) vefât eden Fattâhî-i Nîşâbü'rî'nin aynı addaki farsça mesnevisini tevsiân ve tasarrufla nazmen terceme etmiş, bu eseri meydana getirmiştir; vefâtı 923 (1517) târihindedir (Kaşf, I, s. 666). Nûsha, 205 yap. Her s. de 18 satır vardır. X. asr-ı hicride (XVI) yazılması müteâref ta'hykledir. 91. a da bitmektedir. Baş tarafta beş yaprak, yeni bir yazıyla yazılarak kitap tamamlanmıştır. İlk yapraklara numara konmamıştır. 2. sahife-nin b yaprağında,

بلالو دلرک دود سپاهی فراق اودینه ینمش یعنی آهی

diye adını anar.

بسم . . . الحمد لله الذی جعل الظلمات نور (böyle) . . . اولدم که : Baş
سلطان عقل لاهوتی ارض بدنندن ناسوته خلیفه یزدانی . . .

Baş : . . . بسم
من بغیر تونه بیم درجهان قادرا پروردگارا جاودان (29. b)
Son : هر که او خود را فنا کتی شناخت اندران جا او بقای کتی یافت :
تمت

تمت هذا الكتاب المسمى بى سرنامه من اعظم مؤلفاته هذه الرسالة كتبها
بلعمه بعد كونه مقطوع الرأس ورأسه فى ابطه فلما تمت الرسالة سقطه
فى المكان الذى قبره فيه نورالله مرقدته ونشر علينا فتوحته بالنبى وآله.

(Bundan sonra gene, 'Atfâr'ın şehâdetinden sonra bir duvara, parmağını kanına
batırarak yazdığı söylenegelmiş olan rubâî yazılmıştır.)

Ketebe : عمرمك* حاصلی روحم گبیدر اشبو کتاب
قورقورم بن اولیجك جاهل نادانه دوشه

عزتک حقیچون سندن اومارم یارب
خیر ایله بوقولنه یاد ایدن اخوانه دوشه
فى ۱۲۷۰ ب ۱۰ کتبه عثمان المولوی
(36. a)

VII) تعبیرالواقعات (Ta'bir'at-ı Wâkı') Niyâzi: Ta'bir'at-ı Wâkı'ât (تعبیرالواقعات) مصری نیازی
Türkçe.

Baş : هذا تعبیرالواقعات بالترکی لاهل السلوك باسماء الهیات والمایة الحمدیه (۴)
رؤیاده اون یاشنه ورنجه اوغلان گورلسه ولد قلب دینور . . . (36. b)

Son : گورسه دنیایه میلی شرحیدر التعبیرات للشیخ محمد المصری سره العزیز :
(b'yle) ونفعنا بانفاسهم الشریفه آمین
(38. a) سنه ۱۲۷۳ فی را ۱۷

VIII) Halâkl ve Muhtârî adlı iki şâire âit birer şiir. Türkçe (38. b Lâtîfî'de, Dobruca'da bir Helâklî var ki X. asr-ı hicrîde yaşamış. Aynı asırda yaşayan Karamanlı Helâklî Mahmud da var. Bu şiirlerin, bunlardan birine âit olması muhtemeldir. Gene tezkiirelerde III. Murad devrinde (983 - 1003. 1575 - 1594) bir Muhtârî var; ayrıca bir de 1090 da (1679), Bosna kadısıyken vefât eden Bursalı Muhtârî var (Nâil Kataloğu). Bunların biri olabilir.

IX) Hafız-ı Şîrâzî'nin bir şiiri (39. a).

X) Tarâş - nâma (تراش نامه). Farsça. 75 beyit. Mesnevî tarzındaki bu şiir, Teraş erkânını ve Çhâr-darb oluştun sırlarını anlatır. Mevlevîlikte Çhâr-darb olmayı, hicrî X. yüzyılda yaşayan ve Mevlevîliğin yayılmasında büyük bir rolü olan Dîvânâ Muḥammad Çalabî, ihdâs etmiştir ve bu, onun kolunda, bir müddet devâm etmiştir (b. Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik; İst. İnkılâp Kitabevi - 1953, s. 101 - 122). Şiirin

sonlarında, « کتبه موزون مولانا جلال » misramında kullanılan mahlas, Mawlânâ'nın hiç bir şiirinde yoktur ve Munlâ, Mawlânâ, Calâl, Rûmî mahlasları, Mawlânâ tarafından kullanılmamıştır. Üslûp da Mawlânâ'nın değildir. Bu risâlede, Terâş-nâma'dan sonra Şâhidî'nin iki gazelinin, ondan sonra da 'İşk-nâma'nın yazılması, dikkate değer. Bir başka mecmuada da Şâhidî'nin risâleleri arasındadır. Bizce, hem üslûp, hem muhtevâ bakımından, Dîvânâ Muḥammad Çalabî'nin mensuplarından olan ve 958 de (1551) vefât eden. Şâhidî'nindir (b. Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, s. 140. Şâhidî için aynı esere b. s. 132 - 140).

Baş : . . . بسم
هان وهان ای طالب فقر وادب گز طلبکاری بیا از خود طلب
(39. b)

Son : رو توکل کن ملرزان پا و دست رزق نور تو عاشق ترست :
۱۲۷۰ فی ج ۲۹

XI) Şâhidî'nin iki türkçe gazeli (42. a)

XII) Şâhidî: 'İşk-nâma (عشق نامه). Farsça. (Mevlânâ Celâleddin'e b. III. basım, s. 272. Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, s. 140). 94 beyittir.

. . . بسم
عشق در حبّ اهل معنی بود ناگهان از جمال خویش نمود
(42. b)

Son : هر که اوصدق هم مصدق نیست او مقلّد بود محقق نیست :
۱۲۷۰ ب فی ۱ کتبه الحقیر الفقیر
عثمان المولوی (45. a)

XIII) Dîvânâ Muḥammad Çalabî. Sulṭân-ı Dîvânî: Mesnevî tarzında bir şiir. Muḥammad Ç. 962 den (1554) sonra vefât etmiştir (b. Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, s. 101 - 122). Mevlevî mukaabelesindeki remizlerden bahseden bu şiir, 52 beyittir; türkçedir (Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik, s. 473 - 476).

Baş : دینى بر درويشه اول بر پادشاه نهدر اول خرقه وهم باشده كلاه :
(45. b)

Son : آستاننده انك گرگينيم انك ايچون عالمك شيرينيم (47. a)

XIV) Mawlânâ'ya atf ve isnâd edilen bâzı şiirler (47. b - 49. a. Bunlar arasında, اولر کم بنده* خاص خدادر محب خاندان مصطفی در
şiiri de var. b. Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik; s. 235 ve devamı).

XV) H'âcî 'Abdallâh'al-Anşârî: Bir risâlesinin türkçe tercemesi. Mütercim belli değil.

Baş : الحمد لله الاحد بذاته وكبريائه . . . اما بعد بو رساله* شريفه نك :
(49. b) مؤلفى قدوة الابرار . . .

(1305. 1888. H. terc. için b. O. M. I, s. 134), türkçe'ye çevirmiştir (İst. Millet K. Tasavvuf, No. 983). Kisâ-nâma sâhibi Zayn'al-'âbidin Nâmîk da (Katalogumuzun 1665 No. ında 3. risâleye b.) bu şerhin bir kısmını nazmen türkçeleştirmiştir (O. M. III, s. 107 - 108). Şeyhulislâm Mûsâ Kâzım (1919), Wâridât'ı, aslına tam bir sadâkatla türkçeye terceme ettiği gibi Mustafa Rahmî Balaban da bu eseri türkçeye çevirmiştir. M.K. ın tercemesinden iki nüsha, Millet K. de, bir nüsha da İst. Üniv. K. T. Y. arasında 2263 No. da kayıtlıdır. Balaban'ın tercemesi, İst. Gayret Kitabevi tarafından 1947 de bastırılmıştır. Hilmi Ziya Ülken, Wâridât'ı terceme etmiş ve İslâm Düşüncesi'nde yayınlamıştır (İst. 1946, s. 430 - 466). Remzi Nusret Kaygusuz, "Şeyh Bedreddin Simavenî" adlı eserinin sonunda, 121 - 167. s. lerde Wâridât'ın tam tercemesini vermiştir (İzmir - 1957). Bu son terc. ler, hep Mûsâ K. in tercemesini esas tutmuştur. Şemsî Ergüneş adlı birinin de, başarılı bir tercemesi olduğunu duyduk, fakat görmedik.

Wâridât'ın bu risaledeki metni, tam değildir; baş tarafından pek az bir kısmı vardır.

Baş : الحمد لله الذى اطلعنى على هذه الامور من عنده لا باخذ من مطالعة الكتب ... (s. 63)

Son : كانتها يشيران على ان عيسى توفى بدنه وكان الثامن في الجاهلية يعبدون صنماً محسوساً وفي هذا الزمان يعبدون صنماً موهوماً لعل الله يظهر الحق فيعبودونه كما هو حق عبادته (s. 71)

Cilt
251

1663

مجموعه

Macmû'a

Âdi ciltli.

Cilt eb'âd : 19.8 x 14

Yazı eb'âd : Muhtelif

I) رساله 'Akmalâddîn : Risâla-i 'Akmalâddîn, Fırakı dâlla اكل الدين اكل الدين فرق ضالته . Arapça, yazı ta'hyk. Fırakaların adları yazılmış. 3. b - 4. a daki adların altlarında kısa izahlar da yok. O. M. de, Akkırmanlı Muhammed b. Mustafa'nın, "Fırak-ı dâlla" adlı bir risâlesi zikredilmekte; fakat bu Muh. in adının Akmalâddîn Muh. olduğu ve bu risalenin, 1174 te, Mekke kadısı iken vefât eden Akkırmanlı Muh. e âid bulunduğu söylenemez (I, s. 214).

Baş : بسم ... قال النبي صلى الله عليه وسلم من أحدث حدثاً في الاسلام فقد هلك ... (2. b)

Son : ... ونسئل الله ان يثبتنا على دين الاسلام ونجعلنا ممن يدعو الى دار السلام وختمت الكتاب متضرعاً الى الله الكريم وداعياً بقوله توفني مسلماً والحقني بالصالحين وقع الفراغ في اليوم السابع من شهر ذي القعدة الشريفة لسنة ١١١١ في بلدة مدينة كوثاهيه المحروسة (4. b)

(Bu risâleden sonra 4. b de, « متن عقائد لعمر النسي » başlığıyla arapça ve nesihle yazılı bir risâle başlamış, 5. a da, 9. satırda noksan bırakılmıştır.)

II) اكسير دولت لتركسى زاده رحمة الله عليه واسعة استنسخت من خط المبرور Dawlat li Narkisi-zâda rahmat'Allâhi alayhi rahmatan Wâsi'atan istansahtu min hatt'al-mazbûr (14. a).

Baş : پوتہ تاب دادہ متخیلہ دہ کداختہ تابش فیض ربانی اولان اجزای (15. a)

Son ve kebele : وهجوم خصوصته ودست وگريان اولماغه اول درازدستان نيرومند اقدام تام ايدرلر والسلام قد وقع الفراغ من تحریر هذه النسخة الشريفة في اوائل شهر ربيع الاول في بلدة مدينة كوثاهيه المحروسة لسنة احدى وعشرومائة والف من هجرة النبي م غفر الله لكاتبه ولمن نظرائه ولجميع المؤمنين والمؤمنات وبرحمتك يا ارحم الراحمين (81. a)

(Kîmya's-sa'âda'nin Rûkn-i Mu'âmalât usûlünden beşinci aslin tercemesi olan bu kitabın yazısı nesih, ketebesî ta'likyledir; 17. b. Bu ta'hyk, ilk risâleyi yazan zâtın yazısıdır. Anlaşıyor ki nesihle yazılan metin ve ilk risâle de aynı zâtın elyazısıdır; netekim târihlerin aynı oluşu da bunu gösteriyor. Ancak 63. b - 64. a da, câhil bir adamın yazısı görülmekte. Herhâlde birisi, burayı, yardım maksadıyla yazmış, fakat yanlışlarla dolu olduğu görülünce birtakırlanmıştır. Narkisi-zâda, Bosnah'dır; 1044 (1634) te Gazze'de vefât etmiştir. O. M. II, s. 440 - 441. Bu eserin, kendi elyazması bir nüshadan yazıldığı, ketebeden anlaşılmaktadır.)

III) متن وترجه قصيدة رده (Kaşîdat'al-Burda. Metin ve terc.) Aynı yazıyla. Metin nesih, alttaki türkçe manzum terceme ta'hyk. Terc. 21. beyte kadar devam ediyor (197. b). Ondan sonra metin yazılmış, altları, tercemeler yazılmak üzere açık bırakılmış; yalnız son beytin altına,

آله دخى صحبته تابعلرينه هم
واردى هر برك كرى وكرامتى

tarzında tercemesi yazılmıştır (207. b). Bu pek güzel ve asla uygun tercemenin kimin olduğu kayıtlı değil. O. M. de, 1117 de vefât eden (1705) ve Hüdâyî tekkesi şeyhi bulunan 'Abdalhayy'ın ve 971 de (1563) vefât eden Lâli Ahamad'ın birer manzum tercemeleri olduğu mukayyettir (I, s. 126, II, s. 52).

Baş :

امن تذكر جيران بنى سلم مزجت دمعاً جرى من مقلة بدم
آكدكلى ذى سلمدهكى اهلى وجيرتى كم قان باش آغلق كوزكك اولدى عادتى (196. b)

Son : ما ربحت عذابان البان ربح صبا واطرب العيس حادى العيس بالنعم :
والحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا محمد وآله وسلم اجمعين وقع الفراغ
فى اواسط شهر شعبان المعظم لسنة احدى وعشر ومائة والف
(Surhla ta'hyk. 207. b)

(Mecmûada, bu üç risâleden başka bâzı kadıların imzaları üstündeki yazılar ve imzaları, « فى الشروع الى المقصود » başlıklı bir sahifelik na-tamâm bir yazı, bir ferman sûreti v. s. var.)

Cilt
252

1664

مجموعه

Mecmû'a

Yeni cilt. 70 yap. Satırlar muhtelif.

Cilt eb'âdı 24.3 × 17

Yazı eb'âdı : Muhtelif

I) *Salim-i Dîwāna* : Burhân'al-Ārifîn (برهان العارفين) Salim Baba diye anılan ve Kâdirî tarikatinden olan bu zât, 1170 te (1756) vefât etmiştir (O. M. I, s. 86 - 87). Bu türkçe tasavvufî risâlenin birçok yazması vardır. Risâlede kitabın adı, 2. b de geçer. Yazı rık'adır.

Baş : بسم . . . اما بعد بو فقير ضعيف عاجز دردمند سليم ديوانه جذبه من جذبات
الرحمن . . . (1. b)

Son : . . . كند و ذاتم (ذاتنه) توحيد ايدن كنديدر هر كيم بونكله توحيد :
ايدرسه مشر كدر تمت الكلام والسلام (39. a)

II) *al-Îmām-al-a'zam* : al-Kaşıdat'al-maymūnat'al-mubārakat'an-nu'māniyya (القصيدة الميمونة المباركة النعمانية). Kasidenin metni ve türkçe nazmen tercemesi. başlığını taşıyan bu kasidenin metni iri, tercemesi, misra'ların altına ince ve küçük rık'ayla yazılmıştır. Kaşî'te ve zeyillerinde böyle bir kasideye rastlanmadı. İslâm Ansiklopedisi'nde, Ebû-Hanîfe maddesinde, « القصائد النعمانية » den bahsedilmekte, bir nüshasının Kahire K. de bulunduğu, İst. ve İskenderiye'yle Hindistan'da basıldığı, satır aralarında, kelime-kelime türkçeye tercemesi ile 1276 da "Mecmû'at'al-Kubrâ" da neşredildiği yazılmakta, fakat tercemenin kimin olduğu, mensûr, yahut manzûm olduğu hakkında bir bilgi verilmemektedir (c. IV, 1948, s. 127).

Baş : يا سيد السادات جنتك قاصدا ارجو رضاك واحتمى بحماكا
اقصد گلدم سكا اى سيد سادات اما ايستم سندن حمايت ديترم سندن رضا
(43. b)

Son : وعلى صصابتك الكرام جميعهم والتابعين وكل من والاكا
آل واصحاب كرام اوزره صلاة وهم سلام تابعينه دخى كيم ايندى توجه روضه كا

III) Mahâric-i hurûfa, sûrelerdeki âyetlerin sayılarına, süver-i Kur'âniyye sayılarıyla secdelere âit ve fihriste benzer bir yazı (47. a - 50. b)

IV) *Abdalğaniyy Nablusi* : Şarhu awrâdî Muhyiddîn (شرح اورداد محي الدين)

Baş : بسم . . . اللهم افض صلة صلواتك وسلامة تسلياتك على اول
التعيينات المفاضة . . . (57. b)

Son : وتنجيتنا عن اهل التعصب والعناد يا صبور عند ذنوب المذنبين صل :
وسلم على . . .

(58. a da 'Abdalğani'ye atfen İbn'al-'Arabî'nin diğer bir salavâtı yazılmaktadır (b. Histoire et classification de L'oeuvre d'Ibn'Arabî, II, s. 471. Bu salavât, Muḥammad Nūr'al-'Arabî tarafından da arapça şerhedilmiştir (b. Melâmîlik ve Melâmîler, s. 273).

V) *Aşraf oğlu* : Bâzı şüirleri. Türkçe.

Baş : يوركه شرحه شرحه ياره لر اوردى بو عشق
غارث ايندى گوكلم اولك ياغبابه وردى بو عشق
(6. b. 2.)

Son : اشرف اوغلى روى بو رمزي گينه عارف بيلور
بيلملى بيلميه هر عامى و نادان گيزليدر (70. a)

Cilt
253

1665

مجموعه

Mecmû'a

Mineli şemseyi muhtevî, cetvelli yeni cilt. 228 yap. Her s. de 17 satır. Yazı nesih.

Cilt eb'âdı : 21.8 × 14.5

Yazı eb'âdı : 15.5 × 8.5

I) *İsmâ'il Hakkî Burâsaeî* : Lubb'al-lubb لب اللب

بروسوى Türkçe. 1661 No. da 2. risâleye b.

Baş : الحمد لوليّه والصلوة على نبيّه اما بعد بورسالك تحويرينه :
باعث وبادى . . . (1. b)

Son . . . مرشد کامل اتکنه یاپشوب اندن طلب ابلسون زیرا من لم یلق :
لم يعرف در تحریر اولن والسلام هو المعین تم بعونه تعالی ۱۳۰۸ فی ۲۳ ب
(35. a)

II) Türkçe. (کنز مخفی) I. H. B.: Kanz-i Mahfî asmeilı حق' بروسی

بسم . . . فی الحدیث کنت کنزاً لاعرف فاجبت . . . یعنی حدیث
مذکور گرچه عند الحفظ ثابت دکلدر نتمک امام سیوطی در منتشره
نام کتابنده
(35. b)

. . . تاریخ سالن دبدی بو حق طولدی گهرله بو کنز مخفی
۱۱۳۴

وتاریخک یایله اختای که ی حروف تهجی نک آخریدر حسن خنامه دال
اولدینی لدی اولی الابصار روشندر والسلام قد تم هذا الكتاب بقلم الفقیر
السید حافظ الحاج محمد امین الخطیب بجامع غازی خداوندگار فی چکرکه
غره من را
(126. b)

(İstinsâh eden pek bilgisiz; birçok yanlışlar var. İst. da 1290 da basılmıştır.)

III) Nāmık : Kisâ'-nāma (کسانامه). Türkçe. H. Muhammed'in, Ali, Fâtima, Hasan ve Husayn'i abâsının altına alşına dâir. Başında, son Melâmi-lerce, (Malâmiyya-i-Nûriyya) pîr tanınan Muhammad Nûr al-'Arabî'nin (ölm. 1305. 1888) takrizine yazılan ve takriz sahibini . . . العالم الكامل المکل العارف بالله . . . diye öven bir önsöz, sonra, arapça yazılmış olan ve besmeleden sonra, « الحمد لله باسط الارض ورافع السماء والصلوة على من رقد مع اهل بيته تحت الكساء . . . » diye başlıyan takriz var (127. a - 128. a). Şiirde Nāmık tahallus eden Zaynal 'âbidîn Nāmık, ordu kâtipliğinde bulunmuş, 1292 de (1875) Manastır'da vefât etmiştir (Bu ve diğer eserleri için b. O. M. III, s. 107 - 108).

بسم . . . مناجات در بارگاه حضرت قاضی الحاجات

Baş الهی خالق جلّ جلاله الهی رازق جلّ جلاله :
احدسک شهبه بوق هم لامنالسک سکا اولماز فنا کم بی زوالسک
(128. a)

Son کسا نامه بولور بونده تمامی دعا یازانه بو ختم الکلاسی :
اوقوندقجه بوتخفهم بین الاخوان حقیره ایده لر فاتحه احسان

تاریخ منظومه مذکوره

بو بزم خمسة اهل عیانی یازدی چون خنامه
شرفلندی دل عابد ایریشدی بویله بر کامه

مجوهرله سزا یازمق بونک اتمامنه تاریخ
اولور شوق دل عشاقی تزئید بو کسانامه
(139. a) ۱۲۷۹

(Sonunda, Rumeli vâlleri divân efendiliği memûriyetinde bulunan Besim Ef.-nin mücevher târihi muhtevî tahrîzi vardır. 139. b - 140. a)

IV) Kâmil: Kaşîda-i 'adam ve şerhi (قصیده عدم ، شرح قصیده عدم لناظمها) کامل Türkçe. O. M. de Manisalı olup 1068 de (1657) Bursa'da vefât eden ve Balîğ'in Gul-dasta'sine zeylen "Nuhbat'al-ağâr"ı yazan bir Kâmil-i Mevlevî var; ihtimâl odur (II, s. 390 - 391). Kasîde deniyorsa da 7 beyitlik bir gazeldir.

Baş : کارکن فیضندن الدم کارگاهمدر عدم

(139. b) هستی ناهست بیلدم اصل جاہمدر عدم

Son : چون عدمدر مبدأ افیض وجود مطلقک

(140. a) حشرونشره کاملا عادل گواہمدر عدم

Şerhin Başı: شرح قصیده عدم لناظمها کامل بسم . . . یا مولانا اجعلنا من الواصلین
الیک والفائزین لبدیک بحق سیدنا ومولانا حضرت جلال الدین رومی وسم
شمس الدین تبریزی قدس الله امرارهما آمین اما بعد بو درویش ایدیرکه
بین الانام
(140. a)

Son . . . حسنی تنبیه و ترغیبه برابر ختم کلام اولمشدر فیستمر مولانا قدس :
سره تم درجات العرفان والحمد لمولانا علی آلائه فی وقت وآن هو.
۱۲۹۳ ۱۵ ربیع الاول نمقه دلال باشی زاده عبدالرحمن تراب اقدام العارفین
(152. a)

V) رساله (Ismâ'il Hakîkî: Risâla-i Haqarât'al-hams asmeilı حق' بروسی) Türkçe. (حضرة الخمس)

Baş : بسم . . . فیض ثنا کلزار تقدیس شاداب
(154. b)

Son . . . وعند البلغازیاده قیمت بولور نسأل الله تعالی تعجلیات بجمع کلماته :
بحرمة من هو رئیس بلاغیه تم بالخیر
(226. a)

Cilt

254

1666

علی رسمی گریدی

'Alî Rasmi-i' Giridi:

'Uyûn 'al-hidāya

(عیون الهدایه)

T Ü R K Ç E

Miklaph, ortası şemseli yeni cilt. 130 yap. Her sa. de 13 satır. İri ve kötü bir nesih.

Cilt eb'adı : 24.2 × 17.5

Yazı eb'adı : 18 × 9.5

Bektâşî tarikatine müntesib olan ve Girid'in Resmo kasabasında doğduğu, "Resmolu Ali Resmî" diye anılmasından anlaşılan bu zâtın hâl tercemesini bulamadık. Baş tarafta Oniki İmâm'a ve Bektâşîlerce Ondört ma'sum denen, bu imâmların, bülûğ çağına erişmeden şehid edildiğine inanılan ve çoğu muhayyel olan İmâm-zâdelere salavât vardır. Mensûr olan eserdeki nazımlarda ve mensûr kısımda, sırası geldikçe Sayyid 'Alî Sultân'a medhiyeler olduğuna göre Rasmi 'Alî, Rumelide Bektâşî olmuştur. Başta ve hâtimedede (122. a) kitabının adını, "'Uyûn'al-hidāya" diye anar. Rasmi 'Alî'nin bir de divânı vardır (İst. Selim Ağa, Hâşim Paşa kitapları, No. 85 / 1). İst. Üniv. K. de "'Uyûn'al-hidāya"dan iki nüsha vardır (T. Y. Müze, 68. 2263). 1065 te (1655) vefât eden Oğlanlarşeyhi İbrâhim'in Dil-i dâna kasidesinden ve diğer şiirlerinden istiḥâdda bulunduğu göre bu tarihten sonra ve XII. asr-ı hicride (XVIII) yaşamış olmalıdır. Mahmud II. nin, Bektâşîlik aleyhine giriştiği harekâta dâir bir imâda bulunmadığına göre de XIII. asr-ı hicriye (XIX) yetişmemiştir. 'Uynûn'al-hidāya, Bektâşî inançlarını, Hurûfî inançlarıyla bağdaştıran ve birçok asılsız rivâyetleri toplayan bir seserdir ve Rasmi'nin, bilgisiz bir zât olduğunu gösterir.

Baş : هذا الكتاب عيون الهداية بسم ... الحمد لله الذي جعلنا من أمة حبيبه
وخليله محمد المصطفى ...

Son : ... وحق تعالى إني شخص إيجون برنجلى قبلمز زيرا استعدادلری مخالفدر :

Cilt

255

1667

مجموعه

Macmû'a

Miklaph, kenarı cetveli. 88 yap. Her s. de 19 satır. Yazı nesih. Baş herbat boyalarla tezhib edilmiş. Sahife kenarları surh cetveli. Bâzi yerleri surh.

Cilt eb'adı : 17.5 × 10.3

Yazı eb'adı : 12.3 × 6.5

I) Şâdık Maḥammad-i Erzincânî: Risâla-i mar-ğûb (رساله مرغوب). Muştafâ adlı birisine mektup. Şâdık Maḥammad, Nakşbandî şeyhidir. 1209 da (1794), Üsküdar'da, şeyhi bulunduğu Alacaminâre zâviyesinde vefât etmiş ve oraya defnedilmiştir (O. M. I, s. 107).

Baş : مفتاح كل كتاب كريم
وسرلوحه سورة علم عليم
بسم الله الرحمن الرحيم (1 b)

Son : ... ورساله نك نسخمنى يازمغه طالب اولدقارنده لطف ايدوب اذن
ويرهسر نيچه سالكلر نفعين مشاهده ايدهلر تم
(7. a)

II) Risâlat'al-marğûba (رساله المرغوبه). Bu da Muştafâ'ya yazılmış bir mektuptur. Türkçe.

Baş : بسم ... الحمد لله رب العالمين اهدنا الصراط المستقيم ... (9. a)
Son : گوئلدن يكا بر آن حقندن غافل اولمازلرينه عفويله معامله ايدلر بارك
الله زهى صبرتحمل قدجرى هذا المعاني من قلبي الى لسانى منطبعة بهذه
الالفاظ تحت الرسالة المرغوبه صادق افندى قدس سره العزيز تحت الحروف
1233 سنه 5 ر
(39. a)

III) Risâlat'aş-şarîfa Ma'rîfat'an-nafs (رسالة الشريفة معرفة النفس)
Türkçe.

بسم ... الحمد لله ... اما بعد بنم قونداش عزيزم امت محمد اولان
مؤمنين ومؤمناته ...
(40. b)

Son ve ketebe :

خير دعا ايله ياد ايدمسر بيت
يا الهى قبل رسالم معتبر
چون انك تاريخى درجا ظفر

1184

سوده السيد درويش محمد راغب الامامى فى تاريخ سنة 1233 فى 15 جا (70. b)

(Vezin dolayisiyle چاي ظفر olması gerekir ki bu takdirde 1194 eder).

IV) Risâla-i Tarbiya-nâma (رسالة تربيه نامه). Türkçe.

Baş : ... الحمد لله اما بعد بنم عزيزم قورنداش اكرم اكر سن تصوف :
اقرار وروب واهل طريقه انكار ايتمه بوب محب فقرا اولوب . . . (70. b)
... حق تعالى نك توفيقته مظهر اوله وز

Son : يا الهى قيل رسالم معتبر چون (انك) تاريخيدرجاى ظفر :
(1194)

تمت الرسالة سنة ١١٨٥ (؟) تربيه نامه بعون الله الملك الوهاب سنة
١٢٣٣ في ر ٩ (88. a)

(Bütün bu risâleler, esmâ-yı seb'a ve atvâr-ı seb'a üzerine müesses sülûkü anlatır.)

1668

شيخ ابراهيم آقسرائى

(اوغلان شيخ ، اوغلانلر شېخى)

Şayh İbrâhîm-i Akşarâyî (Oğlan Şayh, Oğlanlarşeyhi) :

Dîvân (ديوان)

T Ü R K Ç E

Mukavva cilt, sırtı ve kenarları meşin. 43 yap. Her s. de 21 satır. Yazı nesih.
Kapağın iç tarafına, Şeyh İsmâ'il Şahîr tarafından yazıldığı gibi 1. a da da aynı
başlık var.

Cilt eb'âd : 17. × 11

Yazı eb'âd : 14.8 × 8.8

Tam divan değildir. "Dil-i dâna, denen ve 293 beyitten meydana gelmiş olan
kasidesiyle beraber sekiz kasideyi muhtevîdir. İlâhiyyât denen ve bir kısmı heceyle
yazılmış olan şiirleri yoktur. Divân-ı Kasâid diyebileceğimiz bu divandaki şiirler
şunlardır: Dil-i dâna (286 beyit. 7 beyit eksiktir), Kaside-i tâiyye (196 beyit), Kaside-i
râiyye (134 b.), diğer râiyye (48 b.), K. mîmiyye (101 b.), diğer mîmiyye (11 b.),
diğer râiyye (28 b.), K. nûniyye (16 b.). Küçükken, bir sözü üzerine ceddinin, bu
oğlanlık şeyhtir dediğini, bu söz üzerine kendisine "Oğlanşeyh, lâkabı verildiğini,
kendisinden naklen, halifesi Gaybî Sun'Allâh, "Suhbat-nâma" de bildirir. Oğlan-
larşeyhi de denemiş, hattâ halk, bu sözdeki iltibâsı gidermek için "Olanlarşeyhi"
 demiştir. İstanbul'da, Akşaray'da, Fâtîhin Sekbanbaşısının yaptırdığı tekke de
şeyh olduğu ve oraya defnedildiği için, "Akşarâyî" de denmiştir (Bu tekke, istim-
lâk-zede olmuştur. Kabirler nereye kaldırıldı, bilmiyoruz). 1065 yılı Rabiulâhırının
22. çarşamba günü, 65 yaşındayken vefât etmiştir (3 Mart. 1655). Halveti ve Hamza-
vidir. Tam divânı, kitaplarımız arasındadır (Hâl tercemesi ve diğer eserleri için b.
Melâmilik ve Melâmiler; s. 90 - 113). Bu zâtı, 945 te (1539), İst. da Atmeydanında,
oniki dervişle şehid edilen Oğlanşeyh İsmâ'il-i Ma'sûkî ile karıştırmamak gerektir.

Baş : جهانی جمله دانده گورر ظاهر دل دانا
دل داناده ظاهر در اگر دنیا اگر عقباً (1 b)

Son ve ketebe : بطونده نهان اولدر ظهورنده عیان اولدر
نشانده بی نشان اولدر بیان اولدی معیتدن

کتبه الحقیقہ الفقیر از بندگان حضرت مولانا من کل الوجوه اولانا یعنی
ابراہیم محترم سنہ ستہ وخمین ومائین والائف (41. b)

Sonda : حضرت مشارالہک دل دانا نام قصیدات مرآت ذاتہ تحسین و تعقلہ
حضرت مولانا قدس سرہ الاعلانک بندہ ناچیزانک احقری درویش
ابراہیم محرمک سویلدکلری اون سکر بیتدر بو محلتہ قید اولوندی

آقرین اسراری اوغلان شیخ نمایان سویلمش
پردہ بی قالدیرمش اول دلدارى عریان سویلمش
.....

اولہ محبوب سویلمش بونطقى اوغلان شیخ کم

عشقہ گلدم محرم صاندم کہ اوغلان سویلمش (42. a - 43. a)

(43. b de, gene Mahrem'in, şelebilerden Celâl adlı birisine söylediği bir lihye
târîhi var.)

Cilt

257

1669

مجموعه

Maemu'a

Âdi mukavva, sırtı meşin cilt. İmlâ gayet bozuk; yazan pek bilgisiz. 171 yap.
Her sahifede 17 satır var.

Cilt eb'âd : 20 × 14

Yazı eb'âd : 15.5 × 8

I) رسالة سر وجود الوجوب (Risâla-i Sırr-ı vucûd'al-vucûb) Şu'hi :
Türkçe, mensûr.

Tasavvuf ve tevhîde âid olan bu risalenin müellifi Şu'hi, risaleyi, "طفو یوز"
"مکسان سکرده سرم سنجانده فرق کون مقدارى میر سکتور محمد بک
le görüşmüş ve onun adına yazmıştır (1. b). Bu târihlerde, bu mahlası kullanan bir şâir bulamadık.

Baş : رسالة سر وجود الوجوب بسم . . . الحمد لله الذى عين اعيان العالم
بعين وجوده فى وجوده . . . اما بعد بو رساله مجموعه اللطائف
والحقائق ومقاله مفهومه الدقائق تحريره باعث وتسطيره سبب
وحادث بو اولشدر که . . . (1. b)

Son :

چکدی شوخی دامن دنیا دن ال دست اوران اورسون همان دستوردر
 یازمندن بو رساله غرضم عارفه بر نشانه اولقدر
 نی گبی ایله دکلم ناله چنک عشقه ترانه اولقدر
 ذکر خیر ایله کم یازرسه بونی آکمنه بر بهانه اولقدر
 (29 b)

II) ? : Risāla-i' Nuṣḥ-ı Amīna (رسالة نصح امینه) Türkçe; mensûr.

Baş : . . . حمد نا محدود وثناء غیر محدود اول ذات بی همتای معبود :
 وصفات بی فنای موجود اول فاطر سبع سموات . . .
 (29. b)

Son : گریزدانی اول (و) آخر تمام ظاهر و باطن توباشی و السلام :
 یازمندن بو رساله غرضم
 (68. a)
 (Tasavvufa âittir.)

III) «ثمرات القواد» dan bir parça.

Baş : . . . بسم . . . للامام علی رضی الله عنه
 دوائك منك وما تشعر ودائك منك وما تبصر
 وتحسب انك جرم صغير وفيك انطوى العالم الاكبر
 قال المبيد رحمة الله مراد از دواء حقيقة الحقائق . . .
 (68. b)

Son : من ثمرات القواد لصاری عبدالله افندی . . . (72. b)

IV) ? Tasavvufi bir risâle.

Baş : . . . حمد ذاتی وشکر صفاتی اول موجود بالذات . . .
 (72. b)

Son : آه ای عارف بالله وسالك آگاه ذكر اولنان بجهده اخص و خواص :
 ووارث اكلا ره مخصوص صدر كما قال عليه السلام في هذه السجدة اعوذ بعفوك
 من عقابك واعوذ برضاك من سخطك واعوذ بك منك اي يفعل لك من
 فعل لك وبصفة لك من صفة لك وبذاتك من ذاتك وهو معنى اقترابه
 بالسجود اللهم اجعلنا راضيين مرضيين بحمة محمد صلى الله عليه وعلى
 آله وصحبه اجمعين والتابعين لهم باحسان الى يوم الدين آمين (171. a)

Cilt
258

1670

شمسی سیواسی

Şamsî-i' Sîwâsî (Şamsaddin) :

Gulşan - âbâd

(گلشن آباد)

T Ü R K Ç E

Mukavva cilt. 20 yap. Her s. de 17 satır. Mesnevî tarzında manzûm. Çiçeklerle suâl-cevap. Tasavvufa âit. Yazı hareketli nesihi.

Cilt eb'âdî : 21.5 × 11.3

Yazı eb'âdî : 14.2 × 8.5

Halvatiyya'dan Şamsiyya kolunun kurucusu. Vefatı. 1006 (1597).

Baş :

فسيحان القدير المحي الاموات ايدر صنعى كمالن هر دم اثبات
 ربيعى جبهه ازمانه سبحان يزيدر حشر ايجون آيات برهان

Son :

اونتمه شمسی بی خیر ایله یاد ایت اوقی بر فاتحه قلبی شاد ایت
 بغشلا یوب اکا ایدرسک احسان برینه اون وده اول ربّ مثان
 (1. b)

تاریخ

دلادم کم دیم تاریخله آد ددی هاتف دلدله گلشن آباد
 حساب ایله بو ثانی مصرعینی طقوزی طرح ادوب بول تاریخنی
 (20. a) ۹۸۶

Cilt
259

1671

حسن خالد المولوی

Hasan Halid'al-Mawlawi :

İştilâhât-ı Maşayih

(اصطلاحات مشایخ)

T Ü R K Ç E

Kahnea bir mektep defteri.

Eb'âdî : 20 × 14.5

Yazı eb'âdî : 15.5 × 11

Yazı rık'a. 279 yaprak, her sahifede 18 satır. Kitap, bir mektep defterinin yapraklarına yazılmış, yalnız yaprağın arka tarafları yazılmayıp boş bırakılmıştır. Müellif, kitabını yazdığı zaman ikinci ordu levâzım dâiresi ikinci şu'be müdürüdür (9. a,

19. a). Şumnu'da, Nakş-bendiyyeden Hacı Feyzullâh'a (1284 H. 1867) intisâb etmiş, şeyhinin vefâtından sonra Edirne Mevlevî şeyhi Hacı Ali Eşref Dede'ye ikrâr-bende olmuştur. 850 den fazla istilâh topladığını söylüyor ve bunları, hurûf-ı hecâ üzerine tertib ederek kitabını meydana getirdiğini bildiriyor (13. a). İzahlar pek muhtasardır. Seyyid Şerîf'in Ta'rîfât'ı, İbni 'Arabî'nin İştîlâhât'ı, Kâşânî'nin Tafsîr'i, Ankaravî'nin Maṭnawî şerhi, gene onun Kaşîdai' Tâ'iyya şerhi, Minhâc'al-Fukarâ'sı, Hacı Ahmed'in Câmî'al-uşûl'ü, Lâhicî'nin Gulşen-i râz şerhi, Sa'daddîn-i Nakş-bendî'nin Hall-i rumûz'u ma'haz ittihâz edilerek, ot gibi remizler kabul edilip izahların sonlarına konmuştur. Kitap noksandır. Maddesinin sonunda bitiyor. Hasan Hâlid, 1324 te (Hicrî ise 1906, rûmî ise 1908) İst. da vefât etmiş, Edirnekapısı mezarlığına defnedilmiştir (Hâl tercemesi Os. M. de, II, s. 170 - 171). Eserine, Edirne'de terkiplerdeki noktalı harfleri târîh düşürmüş ve 1310 târihini tesbit etmiştir. Ayrıca 17. a da bir de târîh kıtası vardır.

19. a da, müellif tarafından Çelebilik makamına takdim edilip çelebi tarafından dergâh k. e vakfedildiğine dâir kayıt sûreti var (1317). Bu kaydın altına (vektâ'atı) mührünün sûreti resmedilmiş. 30 Eylül 937 tarihi tesbit edilerek "Konya Âsâr-ı atıyka Müzesi Müdüriyeti" yazılmış ve o târihte müdür olan Yusuf Akyurt tarafından imzâ edilmiştir (imza, Mehmed Yûsuf'tur). Tam olmiyan kitap makama sunulmaz. Aslı ve tamamı nerdedir. Zâyi' olduysa Yusuf Akyurt'un elyazısı olan bu noksan sûret nasıl ve nerden yazılmıştır. Aslı vardiysa ne olmuştur; kim almıştır, nasıl verilmiştir? Bu ve bu No. dan önce geçen birkaç kitap, hep böyle sûrettir.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي خصص اسرار ملكوته لقلوب العلماء
(1. b) العاملين والمايخ الواصلين . . .

Son : عبد الواحد . وحيد وقت وصاحب زمان اولان كه قطبيت كبرايه مالك
(279. a) واحديت اولي ايله سالكلدر «قش»

Cilt
260

1672

يوسف بن عبد اللطيف

Yûsuf b. 'Abdallâtîf:

Nuzhat-nâma

(نزهت نامه)

T Ü R K Ç E

Ciltli. İlk sahife, gayet güzel müzehhep. Tezhipli sahifenin içinde altınla, «مناظرات اهالي» yazılmış; duraklar altın. Öbür s. lerdte tek surh cetvel. Başlıklar surhla. 86 yap. Her s. de 13 satır. Güzel bir harekeli nesihle yazılmış.

Cilt eb'âdî : 22.2 × 18.5

Yazı eb'âdî : 17 × 9.8

Müellif, mukaddimedede, ترکیب ابن ترتیب و مترجم ابن ترکیب العبد الضعیف, يوسف بن عبد اللطيف حاطه الله مما يحيط به الضرر مع من دعا له بالخير آيدُر چون بو آصف الزمان صاحب العز والامان ملك (2. b - 3. a), terceme olduğunu bildirmekte. «تحت حديقته حقيقت وفوق كل مهرة» طبعته و زراء المشرقين ركن الدنيا والدين صدر الاسلام والمسلمين مسيين فحوای يا ايها الناس سؤزليyle de «قد جئكم من الله نور وكتاب مبين حضرت اياس پاشا بن عبد المعين . . . پس بو نزهت نامه» (5. b), vezir Ayas Paşa adına yazdığını belirtmektedir. «طريق كه شيخ خواجه صابن الدين تغمده الله بغفرانه تأليف ادب عبارت عجميه ده طريق مناظره واسلوب مقابله ده مباحث قواي ظاهريه وباطنيه ده تحقيقات ادب . . . پس بو جهلتن بو حقير انوك درر قوايدين ترجمه ايدُر انشا اسلويجه سلك انتظامه چكه . . .» satırları da (5. a - b), kitabın, 765 te (1363 - 1364) vefât eden Şâyinaddîn-i Harawî'nin kitabının tercemesi olduğunu açıklamaktadır. 6. a da gene kitabın adı, «نزهت نامه» diye anılır. Ayas Paşa'nın 944 recebi başlarında (1537) vefât eden Ayas Paşa olması muhtemeldir (Sicill, I, s. 446 - 447). Ketebesini olmamakla beraber gerek kâğıt, gerek imlâ bakımından X. asra (XVI.) âid olduğu muhakkaktır. Bu kitaba âit bir bilgi edinemedik.

Baş : حمد وثناء نا محصور اول دارای جهان ودانای آشکار و نهان حضرتنه كه . . .
(1. b)

Son : بو طريق ظرايف لطايفدن كه اني سلك مقابلاته منخرط ورشته مناظرته تنظيم ايتكم اولدى انوك نفايس دقايقن قصيده نظم الدرردن كه بو عقدك واسطه سيدر طلب ايليهلر والصلوة على من انتظم باقتفاء آثاره سلسلة الاستكمال والتكامل كل النظام محمد عليه وعلى آله الصلوة والسلام (86. a)

Cilt
261

1673

ابراهيم حقي ارضروى

İbrâhîm Hakkî-i Ardırûmî:

Ma'rifat-nâma

(معرفت نامه)

T Ü R K Ç E

Kenarları köşe-bentli, ortası şemseli, kıyıları zencirek cetveli, tâmir görmüş mıklâph cilt.

Cilt eb'âdî : 32 × 19

Yazı eb'âdî : 24.4 × 12

Yazı nesih. Baştan 10 yaprağı fihrist. Metin 380 yaprak. Her yaprakta 33 satır. İlk yaprak kötü bir tarzda gûyâ tezhib edilmiş. Altınlar bakırla karışık. İlk yaprakta

altın, diğerlerinde çite surh cetvel. Başlıklar surhla. Eserde 37 tane resim var. Bunların çoğu boyayla yapılmış. Cennetlere, cehennemlere, a'râf'a v.s. ye âit resimlerden sonra göklerle, küşûf ve husûfa, bulurlara, cihetlere âit resimler ve haritalara da var. Son, İbrâhim Hakkî'nin evinin resmi. Çoğunda اءد زى ، اءد زى عمل imzâ bulunan bu resimlerden, 98. b deki resimde bulunan inzâsı, ressamın, Erzurum mahkemesinde mukayyid bulunduğunu bildiriyor. Resimlerin çoğu tek sahifeyi, bazıları, karşılıklı iki sahifeyi kaplıyor. Resimlerin bulunduğu yapraklar şunlardır: 17. a, b, 23. a, 32. b - 33. a, 37. b, 39. b, 62. a, b, 63. b - 64. a, 64. b - 65. a, 65. b, 73. a, 75. a, 75. b - 76. a, 81. a, 81. b - 82. a, 89. a, 89. b - 90. a, 90. b, 96. a, 96. b - 97. a, 97. b - 98. a, 98. b, 104. a, 104. b, 108. b, 347. a. Ma'rifat-nâme, eski telakkiye ve muâsir bilgi ve keşiflere göre gözlerden, unsurlardan, tabiatlardan, arzın küreviyetinden, küre-i semâdan, yıldızlardan, arzın, güneşin, yıldızların hareketlerinden, küşûf ve husûftan, yellerden, bu arada dinî emirlerden, inançlardan, geleneklerden, Nakş-bendiyi tarikatinin esaslarından, âdâbdan bahsedene ve devrine göre bir ansiklopedi mâhiyetini taşıyan bir kitaptır. 1170 yılında (1756 - 1757) telif edilmiştir. Bu nüsha, müellifin hayatında ve onun nezâretıyla 1177 de (1763) istinsâh edildiği için en eski ve sağlam nüshalardan biridir. İbrâhim Hakkî, 1194 te vefât etmiş (1780), Tillo'da şeyhinin ayak ucuna defnedilmiştir (*O. M. I*, s. 33-36; Cemâleddin Server Ravnakoğlu: *Erzurumlu İbrâhim Hakkî ve Ma'rifetnâmesi*, s. 221).

Baş : معرفتنامه* حقّی در بو
معرفتنامه ده بل ربّکی هو

بسم الله الرحمن الرحيم حمد بی حمد وشکر بی عد و ثنای مؤید بر واحد فرد
 احد حضر تارینه اولسونکه . . . (1. b)

Son : حقی به اولمز اوغلدر بو کتاب
آکدررخیر ایله آتی بی حساب
کیم بونی اوکورسه مردکار اولور
کیمکه فهم ایلر او برخوردار اولور
بو کتابی اوقیانی یازانی
معرفت گنجیله بای ایت یاغی

تأليف هذا الكتاب في تاريخ سال غقع (1170) نفع الله من به انتفع لنا مقه

Ketehe : معرفت نامه دیو حق بوکا آد ایلمش
غافل اولما حق بیل بول دیو فریاد ایلمش
آج کوز زخمی قبل نظرکم بونده خارج فند یوق
هم شریعت هم طریقت بونده هپ آد ایلمش
احدا مرشدلگه کائی دگلمی بو کتاب
کیم بونکله جمله خلقی حق ارشاد ایلمش

حدرت في غفقر (1177) من الهجرة من نسخة المؤلف هبة المصنف
العالم العامل الفاضل الكامل كثر العرفان قطب الزمان السيد الشيخ ابراهيم
في عالم الصحة الآن ابن مرحوم الشيخ درويش عثمان لازالت هبتها الى
انقراض الدوران وانا الفقير السيد احمد ابن المصطفى سترالله عيوبها وغفر
ذنوبها بفضلها وكرمه آمين يا حبيب السائئين بحمرة النبي الامين تمت
(379. b)

(İstinsah eden Ahmed, resimleri yapan Ahmed Zekî'dir. 380. a - b de I. H. nin bir mektûbunun sûreti vardır.)

Cilt

262

1674

ابراہیم حقی، از ضروری

İbrâhîm Hakkî-i Ardırûmî :

Ma'rifat-nāma

(معرفت نامہ)

T Ü R K Ç E

Miklaplı, kenarları zencirek cetdvelli, ortası şemseli cilt. Yazı nesih. Baştan 11 yaprakta fihrist var. 277 yap. Her s. de 37 sa. Bâb ve fasıllarla bâzı yerler surhla. 32. yap. ta dâireler ve şekiller mevcut. İlk yap. müzehhep. Bâb başları altınla bezenmiş ve müzehhep. Sahife kenarları, fasıl ve şüirlerdeki iç cetveller altınla.

Cilt eb'âdı : 31.5 × 17.5

Yazı eb'âdı : 22×10.6

Bas : حمد بی حد و شکر بی عدولتای مؤید
(1. b)

تأليف هذا الكتاب وقع في تاريخ ١١٧٠ نفع الله به من انفع قدتم تحرير Son ve ketebe: هذا الكتاب . . . على يد الحقير . . .

محمد شريف بن ابراهيم بن مصطفى الارضرومي . . . في شهر رجب المرجب
في سنة اثني وثلثون ومأتين بعد الالف . . . (277. a)

Sonda mektup (277. a - b). No. 1673 e b.

Cilt
263

1675

ابراهيم حقى 'ارض'روى

İbrâhîm Hâkî-i Arđırûmî:

Ma'rîfat-nâma

(معرفت نامه)

TÜRKÇE

Kenarı zencirek cetvelli, ortası şemseli, miklaph cilt. 9 yap. fihrist. Yazı nesih. İlk iki yap. tezhipli, öbür yap. kenarları, fasıl ve şiirlerdeki iç cetveller altın. 354 yap. Her s. de 31 satır. Baş ve son aynı. فى سنة درويش عمرالوحدى الخالدى النقشبندى کتبهلى (353. b). Sonda aynı mek (354. a - b). No. 1673 e b.

Cilt
264

1677

حنيف ابراهيم

Hanîf İbrâhîm:

Şarh-ı Tûfân-ı ma'rîfat

(شرح طوفان معرفت)

FARSÇA

Sırtı ve kenarları meşin, üstü ebri kaplı miklaph düz cilt. Metin surh, şerhler siyah mürekkeple. Yazı ta'hyk. 144 yap. Her s. de 17 satır. Tûfân'ı ma'rîfat, 1222 de (1807) vefât eden Naş'at Sulaymân'ındır. Mesnevi'den mülhem tasavvufî bir eserdir (O. M. II, s. 461 - 462). Hanîf İbrâhîm, 1217 de (1802) vefât etmiştir (aynı, s. 281 - 282). Şerhini 1027 recebinin 3. gecesi (1792) tehyize muvaffak olmuştur (143, b)

Cilt eb'âdı : 22.5 × 14.5

Yazı eb'âdı : 17 × 9.5

Baş :

. بسم

اسم هرچیزی تراز داناشنو

سر رمزی علم الاسماء شنو

بارك الله زيبا شکوه گردش عرش پایه قلب عارف بالله لوحش الله

(1. b)

. بالا انبوه مواسم

Son :

سرمد چشم لقا باشد حنيف

خاکبای حضرت پاکان خوش است

مطلع هم مقطع از مثنویست

(144. a) اتحاد یار پایاران خوش است

Cilt
265

1678

اسماعيل حقى 'بروسوى

İsmâ'il Hâkî-i Burûsâvî:

Kitâb'al-hıttâb

(کتاب الخطاب)

TÜRKÇE

Miklaph, üstü ebri kaplı, sırtı ve kenarları meşin mukavva cilt. Yazı gayet güzel bir ta'hyk. 165 yap. Her s. de 25 s. Bu kitap 1256, 1259, 1292 yıllarında İst. da basılmıştır.

Cilt eb'âdı : 12 × 13.3

Yazı eb'âdı : 15 × 6.8

Baş :

. بسم

ای گوئل تاج سرسرخن حسن عثماندر بسملهدن

(1. b) کافر اولور آنى انکار ایدن بسمله حرف خدادر تحقیق

Son : وقد انجز الله تعالى وعده باتمام هذا الكتاب الذى سماه كتاب الخطاب على :

ما اشير اليه في الديباجة فله الحمد شكراً وله المنّة فضلاً وعلى روح سيّد العالم صلوات لا يحصى جف القلم وعلى آله وصحبه ومن تبعهم من الافراد والاقطاب الى يوم الحساب وذلك في اوائل شوال من سنة ثلثين ومائه والف من الهجرة النبوية تحت

Cilt
266

1680

عبدالرحمن جامى

'Abdarrahmân Câmî:

Nağd'an-nuşûş fî şarhi Nağş'al-Fuşûş

(نقد النصوص فى شرح نقش الفصوص)

FARSÇA

Kenarı zencirekli, cetvelli, ortası küçük şemseli miklaph cilt. Yazı güzel bir ta'hyk. 140 yap. Her s. de 15 s.

Cilt eb'âdı : 20.4 × 13

Yazı eb'âdı : 14 × 7.8

İbni-Arabî, *Fuṣūṣ'u ihtisâr etmiş*, adını "Nakş' al-Fuṣūṣ" koymuştur (*Histoire et classification de l'oeuvre d'Ibn 'Arabî*, s. 406 - 407. No. 528). Câmî, bunu şerhetmiş, adını, "Nakd'an-nuşûs fî şarhi Nakş'al-Fuṣūṣ" koymuştur (aynı, s. 255. 111). Kitabın sonunda.

نامش بر ناقدان این فن زان نقد نصوص شد معین
الحمد للمهم السراير كامد بمباركي بآخر
پیوست بحسن سعی اقلام درهتصد وشصت وسه با تمام

beyitlerinde, hem adının "Nakd'an-nuşûs" olduğunu, hem de 863 te (1458 - 1459) te'lif edildiğini bildirir.

Baş : . . . الحمد لله الذى جعل صفايح قلوب ذوى الهمم قابلة لنقش فصوص :
(1. b) الحكم والصلوة على المظهر الامم . . .

Son ve ketebe: ازرم صفا بشاد كائى يك جام حواله كن بجائى
زان جام مدام مست وواله دارش بمحمد وآله

تم هذا الكتاب بعون الله الملك الوهاب فى اوائل جمادى الآخرة لسنة
(140. b) تسع وثلثين وتسعمائة فى بلدة قسطنطينيه

Cilt
267

1681

محمد معصوم ابن الامام الربانى

Muḥammad Ma'şūm b. al-Imām ar-Rabbānī:

Maktūbāt

(مكتوبات)

I. cilt

FARSÇA

Cilt eb'âdı : 26.5 × 15.5

Yazı eb'âdı : 26 × 10.8

205 yap. Yazı, Mâveraünnehr ta'lyıkı. Müceddid-i elf-i sâni diye anılan ve 1034 safarının 28 inde vefât eden (1624) H'âca Aḥmad 'al-Fārūkî b. 'Abdal'Aḥad' as-Sirhindî'nin oğlu olan ve 1007 de doğup (1598) 1098 de (1686) vefât eden Muḥammad Ma'şūm'un 238 mektubundan meydana gelmiştir (b. *Mustakim-zâda Sulaymân Sa'daddîn: Maktûbât-ı Kudsiyya. İmām Rabbānî'nin mektuplarının tercemesi*; 3 cilt bir arada, *İst. Taşbas*, 1277, s. 18 - 19). Gerek Aḥmad Fārūkî, gerek oğlu Muḥammad Ma'şūm, vahdet-i vücûda muâzır; vahdet-i şühûda inanmışlardır.

Baş : . . . الحمد لله العلى الاعلى والصلوات والسلام على رسوله محمد :
يحب ربنا ويرضى وعلى آله وصحبه كما يليق بعلو شأنهم ويحرمى امنا بعد
(1. b) ان لائى است مثوره وجواهر يست مثوره كه . . .

Son : . . . ابن علوم بطريق كشف وبتلقى من الله سبحانه باشد والسلام :
على من اتبع الهدى والتزم متابعة المصطفى عليه وعلى آله الصلوات
والبركات العلى صورت اتمام واثن اختتام يافت جلد اول من مكتوبات
قدس آيات قطب الاقطاب حضرت محمد معصوم قدس سره (205. a)

Cilt
268

1682

محمد بن يحيى بن على اللاهيجى

Muḥammad b. Yaḥyā b. 'Alī' al-Lāhici:

Mafātiḥ 'al-i-'cāz fî şarhi Gulşan-i rāz

(مفاتيح الانجاز فى شرح گلشن راز)

FARSÇA

Miklaph, sırtı ve kenarları meşin, miklabı yırtık mukavva cilt. 414 yap. 178. b sonuna dek her s. de 19, mütebaki s. lerde 15 satır. Yazı, 178. b s. nin sonunadek nesih. 179. a, yanlışlıkla açık bırakılmış. 179. b den sonadek ta'lyık. Şamsaddîn Muḥammad b. Yaḥyā b. 'Alī' al-Giyālî al-Lāhici, Kaşf'a göre 892 de (1486 - 1487), Bombay Üniv. Kataloğuna göre 912 de (1506 - 1507) vefât etmiştir. Şerhini, 877 zilhiccesinin 19. pazartesi günü bitirdiğini (1473), mukaddimede yazar (2. a). Bu nüsha, 880, şevvâlinde (1475) istinsâh edildiğine göre şerhin bitim târihine en yakın bir nüshadır. Gülşen-i Râz'ın en başarılı şerhi olan bu şerhi, İran'da, taşbasmasıyle basılmıştır. Mahmūd Nağr-ı Şirîdîki 'i' Faydâbâdî tarafından ordu diline çevrilmiş, 1344 te (1925 - 26), "Maşhad-i nâz" adıyla basılmıştır. Muḥammad b. Mahmūd-ı Dahdâr-ı Fânî (1016. 1607 - 1608) tarafından da "İcâzu Mafâtiḥ 'al-i-'câz" adıyla hulâsa edilmiştir; aynı adda başka bir muhtasar şerh daha vardır ki 1312 de (1895 - 1896) Bombay'da, sonra da Lâhûr'da basılmıştır (A. Gölpinarlı: *Gülşen-i Râz terc. Mf. V. Yayın. Şark - İslâm klâsikleri*: 5, Önsöz, s. H.)

Baş : . . . باسمك الاعظم الشامل فيضه المقدس لكل موجود المنور :
ظلمات العدم بانوار الوجود اى محمود بهر شانى واى معبود بهر مكانى . . .
(1. b)

Son : وچيستر موضعى است درهشت فرسنگى شهر تبريز ومدفن ومولد ايشان :
هم انجاست قدس الله سره العزيز الحمد لله الذى وفقنا لاتمام هذا الكتاب

المسمى بمفاتيح الاجاز في شرح گلشن راز حمداً يوافي نعمه ويكافئ كرمه
قدتم كتابة هذا الكتاب في يوم الجمعة قبيل عصر سنادس شهر المبارك شوال
ختم بالخبر والاقبال سنة ثمانين وثمانماية هجرية نبوية (414. b)

Cilt
269

1683

عبدالرحمن جامي
'Abdarrahmân Câmî:

Subhât'al-abrâr
(سبحة الابرار)

FARSÇA

Kenarı yüksek, çift cetvelli, ortası gömme, her iki yüzü ve miklâbı İran-kârî kabartma dal ve çiçek motifli, sırtı tâmir görmüş, güzel, fakat harap ciltli. 89 yap. Her s. de 12 satır. İlk yaprak, sonradan yazılıp eklenmiş. İkinci yap. yazı kenarları, İran üslûbu altınla çevrilmiş. Öbür sa. ler altın ve lâcûvert çerçevesi, başlıklar, sona kadar altınla yazılı. Yazı fevkalâde güzel ta'hyk. Yazı ve tezhip, pek güzel olmakla beraber hattâtın bilgisizliği yüzünden birçok yanlışlar var.

Cilt eb'âdı : 14.3 × 9.2

Yazı eb'âdı : 9.4 × 5.4

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
المنة لله كه بخون گر خفتم يكچند چو غنجه عاقبت بشكفتم
(1. 6)

ختم الله لنا بالحسنی هو مولانا ونعم المولى
تمت الكتاب بعون الله الملك الوهاب وصلى الله على محمد وآله اجمعين
(89. a)

(Subhât'al-abrâr Lâhûr'da basılmıştır; basım târihi yoktur.)

Cilt
270

1685

جامي

Câmî

Subhât'al-abrâr
(سبحة الابرار)

FARSÇA

Kenarı cetvelli, ortası şemseli, miklâbı kopmuş cilt. 142 yap. Her s. de 11 satır. Başlıklar surhla. Yazı ta'hyk. Ser-tariyk Muḥammad 'Alî'nin vakfı.

Cilt eb'âdı : 17.9 × 11.3

Yazı eb'âdı : 9.6 × 6.2

Baş : المنة لله كه بخون گر خفتم يكچند چو غنجه عاقبت بشكفتم
(1. b)

Son ve yazılış ta. : ختم الله لنا بالحسنی هو مولانا ونعم المولى
(142. a) تحريراً في شهر جمادى الاخر سنة ٩٧٣

(Sağlam ve doğru bir nüshadır.)

Cilt
271

1686

جامي

Câmî:

Subhât'al-abrâr

(سبحة الابرار)

FARSÇA

Yeni bir cilt. Miklâph. 153 yap. Yazı ta'hyk. İlk ve son yap. sonradan yazılmış. Son kısım yok. "Munacât dar intikâl ba ḥâtimat" bölümünün sonuna kadar.

Cilt eb'âdı : 14 × 8.5

Yazı eb'âdı : 8.5 × 4.9

Baş : المنة لله كه بخون گر خفتم
(1. b)

Son : كنى از همت رحمت املش ختم بر خير كتاب اجلش
(15. a)

Cilt
272

1687

مجموعه

Macmû'a

Sırtı ve kenarları meşin, dış ve iç tarafı ebrî kaplı, miklâph. cilt. 205 yap. Her s. de 17, hâşiyelerde 14 satır. Başlıklar, çok kötü tarzda tezhipli. Sahife ve beyitlerin mısra'larının ortaları, hâşiyenin kenarları altın cetvelli. Yazı kötü, fakat okunaklı bir ta'hyk.

Cilt eb'âdı : 22.8 × 15.5

Yazı eb'âdı : 15.6 × 9.7

I) (سلسلة الذهب) 'Abdarrahmân Câmî: Silsilat'az-zahab (Ed.). Bu mesnevî, Nafaḥât'la bir arada olarak 1885 te Kânpur'da basılmıştır.

ward, M. Z. Catalogue of the Persian Printed Books in the British Museum, Londra, 1922, s. 26). Câmî'nin külliyyâtı, 1876 da Lekhnû'da, 1890 da Kānpūr'da basılmıştır (aynı, s. 29. Câmî hakkında başka çalışmalar için b. s. 30 - 31). Bu nüshada, mensûr dibâce yoktur.

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
 لله الحمد قبل كل كلام
 بصفات الجلال والاكرام
 حمد اوتاج تارك سخن است
 صدر هر نامه نو و كهن است
 (1. b)

Son : بهران دفترى ز نو سازم
 داستانى دگر پردازم
 ورماند جواد عمر از سير
 ختم الله لى بما هو خير
 (112. b)

(دفتر ثانی)

Baş : بشنواى گوش پرفسانه عشق
 از صرير قلم ترانه عشق
 (113. b)

Son : چون حروفش بصاد وضاد رسيد
 خامه را حکم استاد رسيد
 هم برين حرف اين خجسته كلام
 ختم شد والسلام والاكرام
 (164. a)

(دفتر ثالث)

Baş : حمد ايزد نه کارتست اى دل
 هر چه کار تو بارتست اى دل
 (164. b)

Son : بر همین نکته ختم شد مقصود
 لله الحمد والعلی والجلود
 (200. a)

II) Câmî : Salāmān wa Absāl (سلامان و آبسال) Farsça. Silsilat'az-gahab hâşiyesinde. Salāmān wa Absāl, Hunayn b. İshāk tarafından, yunancadan arapçaya çevrilmiş ve bu çeviri, İst. da Mat. al-Cawāib'de 1298 de basılmıştır; s. 111 - 126. Auguste Brieteux tarafından, "Poème allgorique persan traduit pur la première en français" adıyla fransızcaya da çevrilmiştir ve 1911 de Paris'te, bir önsöz ve açılama ile basılmıştır. İngilizceye de tercemesi vardır (b. Mu'cam, s. 802; British Museum K. s. 29, 30 - 31). 'Abdalwabbāh Tāzî, bu kitabı türkçeye çevirmiş ve bu çeviri, Mf. V. Şark-İslâm klâsikleri arasında, 1944 te yayınlanmıştır.)

Baş : اى پناهت تازه جان عاشقان
 زاب لطف تر زبان عاشقان
 (1. b)

Son : هر دمش جاه و جمالى تازه باد
 مدت ملكش برون زاندازه باد
 (191. a)

III) Câmî : Tuḥfat 'al-ahrār (تحفة الاحرار). Farsça. Lekhnû'da 1869 da basılmıştır. Şerhiyle beraber, Lâhûr'da. Mat. Muḥammadi'de, 1304 - 1887 de de bir basımı vardır (B. M. K. a da b. s. 29).

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم حامداً لمن جعل جنان كل عارف مخزن اسرار :
 كماله ولسان كل واصف مطلع انوار جماله رباعيه

گنجينه اسرار كمالش مايم
 آينه انوار جمالش مايم

(91. b)

Son ve ketebe:

چونكه ترا شد ز سر خامه نيش
 سازد ازان نيش دل نامه ريش

شد بنوقيق خداى لاينام
 اين كتابت روز سه شنبه تمام
 صاحب اين رقم است حاجى حسين
 نسل خوارزى است اورا والسلام

زد بتاريخ سنه جف القلم
 در هزار دويست هفتاد رقم
 (Sene. 1270)

من كشيدم اين قلم با مولوى
 تا بماند درگهت از من علم
 (204. b)

Cilt

273

1688

مجموعه

Maemū'a

FARSÇA

Kenarı düz cetveli, ortasında ve miklabında şemse bulunan ciltli. 253 yap. Her s. de 15 satır. Güzel bir ta'liyk. İki risâlenin yazıları aynı değil.

Cilt eb'âdî : 17.3 × 11.5

Yazı eb'âdî : 12 × 6.3

I) Câmî : Silsilat'az-gahab (سلسلة الذهب)

(دفتر اول)

Baş : حمداً لرب جليل من عبد ذليل سلاماً على حبيب فايق من محب صادق . . .

(1. b. Bu dibâce, Silsilat'az-gahab, Salāmān wa Absāl, Tuḥfat'al-ahrār, Subḥat'al-ahrār ve Yūsufu Zallhā'ya, yâni Câmî'nin beş mesnevîsine âittir.)

Manzum metnin başı.

لله الحمد قبل كل كلام
بصفات الجلال والاکرام
حمد اوتاج تارک سخن است
صدر هرنامه نو وکهن است
(3. b)

Son : وربما ند جواد عمر از سیر
ختم الله لی بما هو خیر
(136. b)

(دفتر ثانی)

Baş : بشنوی گوش بر فسانه عشق
از صریر قلم ترانه عشق
(137. b)

Son : هم برین حرف این خجسته کلام
ختم شد والسلام والاکرام

Ketebe : غریق رحمت یزدان کسی باد
که کاتب را بنیکویی کند یاد
تمت هذه النسخة الشریفة فی تسعة وعشرين من شعبان سنة ثمان وعشرين
وتسعماية فی ید عبد الضعیف الراجی دوست ودار
(129. b. Birisi, kenara şu kaydı düşmüş :
(دفتر سیم)

Baş : باسمه سبحانه وتعالی دفتر سیم از کتاب سلسله الذّهب در محمدت معدلت :
وملئت ظلم پیشکان وستم کاران

حمد ایزد نه کارتست ای دل
هرچه کار تو بارتست ای دل
(193. b)

Son : بر همین نکته ختم شد مقصود
لله الحمد والعلی الوجود
(232. a)

II) *Faḍlī*: Kaşf'al-ʿarīfīn (کشف العارفین). Farsça - Atvâr-ı sah'aya, mürşide v.â. tasavvufi bahislere âit ve 621 beyitten ibâret bir mesnevî. Şâir,

ملائک مستندی قدس آشیانی
صدارت منصبی قدسی نشانی
نه هر صافی مصفا کشته جامش
صنی الحق و صنع الله نامش

beyitleriyle vüzeradan Şun 'Allāh (Şafiyuddīn?) isminde bir vezîri övmeye, kitabı, onun adına yazdığını açıklamadadır (234. b)

باقبالش چو دید این نامه اتمام
بکشف العارفین اش کرده شد نام
ز هجرت پانزده بانه صد از سال
گذشته بود کین پاکیزه اقوال

beyitlerinde, kitabın adının "Kaşf'al-ʿarīfīn" olduğunu, 915 te (1509) yazıldığını bildirmededir (235. b). Son bölüm olan «در مناجات و شائمه کتاب» bölümünde,

که فضل را که از واماند گانست
بمهجوری زره افتاد گانست

beytinde de kendi adını anar. Bu zât, 971 de (1563) Kütahya'da ölen ve "Hüsrev u Şîrin" tarzında beşbin beyitlik "Humây u Humâyûn" adlı mesnevî ile "Nahlistân" ve "Gul u Bulbul" mesnevîlerini yazan ve bunlardan başka mesnevîleri de bulunan "Kara Faḍlî, midir? (O. M. II, s. 359 - 360)

Baş : بسم الله الرحمن الرحيم
بنام انکه فیاض وجودست
وجودش فایض انوار جودست
(333. b)

Son : ازین نامه بر آراز لطف کامش
ز صاحب نامه نامی سازنمش
(353. a)

Cilt
274

1689

غزالی

Gazālī :

Kīmyā-yı sa'ādat

(کیمیای سعادت)

FARSÇA

Miklaphı, ortası beyzî şemseli Selçuk cildi. 239 yap. Her s. de 20 satır. Noksandır.

Cilt eb'adı : 22.8 × 15

Yazı eb'adı : 18.5 × 11

2. a da, üstte, علی تصنیف امام العالم حجة الحق علی الخلق امام ربانی وعمده مسلمانی حجة الاسلام والمسلمین ملک العلماء الراغبین محمد بن محمد الغزالی الطوسی روح الله رسمه ابتداء فی يوم الاحد الخامس من شهر الحرام kaydiyle 739 zilhiccesinde (1339) yazılmaya başlandığı bildirilmektedir. Kīmyā, 1279 da ve bir kere de 1311-1894 te Lekhnū'da, 1883 te Bombay'da basılmıştır. Türkçeye, 1000 târihinde (1591 - 1592) vefât eden Muḥammad b. Muṣṭafâ' al-Vânî tarafından terceme edilmiş ve 1260 ta İst. da basılmıştır. Bu tercemenin H. A. Homes, The Alchemy of Happiness, adıyla ingilizceye çevirmiş ve 1873 te basılmıştır (Albany N. Y. 1873). Cl. Field, tarafından da, The Alchemy of Happiness adıyla İngilizceye çevrilmiş, Londra'da, 1910 da tab'edilmiştir. H. Ritter, Das Elivir der Glückseligkeit adıyla Almancaya çevirmiştir. Bu da matbû'dur (Yena - 1923). Ordu diline çevirisi, 1313 te Lekhnū'da basılmıştır. 971 de vefât eden Hüsāmaddin b. Hüsayn Şahâbî'nin de bu eseri çevirmede sa'yi vardır (No. 1651 e b.).

Baş : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ رَبِّ سَهْلٍ وَيَسِّرْ شُكْرَ وَسَهْلَ فِرَاوَانَ بَعْدَ سِتَارِهِ :
(2. b) آسْمَانٍ وَقَطْرُهُ بَارَانَ وَبَرَكَ دَرِيختَانٍ وَرَبِّكَ بَيَابَانَ

Son ve ketebe : ومنفعت آن بدیگری رسد و این مایه غفلت و نا مسلمانى .
باشد والله اعلم بالحقیقه والصواب وسلم تسليماً كثيراً والحمد لله
رب العالمين والصلوة على خير خلقه محمد المصطفى عليه السلام والتحية وعلى
الانبياء والمرسلين وعلى آله اجمعين تم هذا الكتاب من نصف الاول عن
كيميا السعادة تصنيف الامام العالم الكامل افضل العلماء الراغبين حجة
الاسلام محمد بن محمد الغزالي روح الله روحه على يدى العبد الضعيف
المحتاج الى رحمة رب العلى محمد بن على الاقسرائى بتاريخ يوم الخميس
العشرين من ذى القعدة سنة اربعين وسبعماية الهجرية يارب اختم بالخير
(239. a) والسعادة

E K L E R

I:

100×-105 No. ya ek:

Tehran Üniversitesi Prof. larından Dr. Yahyâ Mahdawî, "Macalla-i Dânişkede-i Edebiyyât" ta, "Tafsîr-i ma'rûf ba Sûrâbâdî va nusḥa-i Turbat-i Şayḥ-i Câm" adlı makaa-lesinde bu tefsîr hakkında doğu ve batı bilginlerinin yazılarını da hulâsa ederek mevcut nüshalarını bildirmektedir. Bu değerli makalede zikredilen nüshaları yazıyoruz:

I. Dîvân-ı Hind; No. 3840.

523 rabi'ulâhırında (1129) yazılmış. XXIII. sûrenin (al-Mu'minûn) 56. âyetinden, XLVIII. sûrenin (al-Fatḥ) 30. âyetinin sonunadek. Bu nüshada bir hayli noksan var.

II. British Museum; No. 11311.

535 yılı ramazan ayının 15. günü yazılmış (1141). XIX. sûrenin (Maryam) başından XXV. sûrenin (al-Furkân) 20. âyetine kadar.

III. Bursa K. Hüsain Çalabî kitapları. No. 36.

574 şa'bânın 22 sinde yazılmış (1179). Baştan IV. sûrenin (an-Nisâ') 61. âyetinin sonuna kadar.

IV. Manisa K. No. 168.

612 zilka'desinin sonunda yazılmış (1216). XLIX. sûrenin (al-Ḥucurât) başından Kur'ân'ın sonuna kadar.

V. Bodlein; No. 34.

684 saferinde yazılmış (1285). XLIX. sûrenin (al-Ḥucurât) sonuna kadar.

VI. Tehran Üniv. Prof. Dr. Şâdık. Kiyâ nüshası.

701 H. de (1301 - 1302) yazılmıştır; baş tarafı noksandır. XLIX. sûrenin (al-Ḥucurât) üçüncü âyetinden Kur'ân'ın sonuna kadar.

VII. İst. Süleymâniye K. e mülhak Hz. Hâlid kitapları; No. 14.

704 te yazılmıştır (1304 - 1305). XXXVIII. sûrenin (Sâd) üçüncü âyetinin sonundan nihayete kadar.

VIII. Dîvân-ı Hind; No. 3838.

730 zilka'desinde (1330) yazılmıştır. Baştan, VI sûrenin (al-An'âm) sonuna kadar. No. 3839 da II. cildi. VII. sûrenin (al-A'râf) başından, XIV. sûrenin (İbrahim) 37. âyetinin başlarına kadar.

IX. Leiden; No. 1658.

769 da (1367-1368) yazılmıştır. VII. sûrenin (al-A'raf) başından XVIII. sûrenin (al-Kahf) 110. âyetine kadar

X. Leiden; Blochet; No. 30.

780 rabiülevvelinde (1378) yazılmıştır. LIII. sûreden (an-Nacm) sona kadar. Baş tarafı eksik.

XI. Leiden. No. 1657.

Târîhi yok. Yazısından eski bir nüsha olduğu anlaşılıyor.

IV. Sûrenin (an-Nisâ') 62. âyetinden VII. sûrenin (al-A'raf) 54. âyetine kadar. Sonu eksik.

XII. İst. Süleymâniye; Hüdâî K. No. 64.

Târîhi yok. Yazısından eski bir nüsha olduğu anlaşılıyor. VII. asra âid olsa gerek (XIII). 1. ve 2. c. ler XVI. sûrenin (an-Nahl) 36-49. âyetlerinin tefsirini muhtevî. 3. c. XVII. sûrenin (Banî 'İsrâ'îl), mi'râca âit tafsîlâtının sonlarından başlayıp ve CXII. sûrenin tefsirine kadar. Baştan ve sondan eksiği var.

XIII. Berlin. AHLWARDT, W. No. 938.

Târîhi yok. II. sûrenin (al-Bakara) 35. âyetinden 184. âyetine, VI. sûrenin (al-An'âm) 129. âyetinden 152. âyetine kadar. 700 kûsûra (XIII. yüzyıl) âid olduğu tahmin edilebilir.

XIV. Dresden; No. 11.

Baştan üç sûrenin tefsiri.

XV. Bursa K. Hısayn Çalabî kitapları; No. 35.

VII. sûrenin (al-A'raf) 158. âyetine kadar.

536 H. de (1141) vefât eden ve Zinda Pîl diye anılan Şayh Aḥmad Câmî, « أنيس التآيين » Anis'at-tâ'ibîn., de, Naşûh hikâyesini naklederken bu tefsirden bahseder. 629 da (1231) vefât eden Şarafaddîn Abû'l-Faḍl Ḥubayş b. İbrâhîm-i Mutaṭabbib-i Tiflîsî (Sa'îd Nafîsî: Târîh-i nazm u naṭr dar İrân va dar zabân-ı Fârisî tâ payân-ı karn-ı dahum-ı hicrî; Tehran; Kitâb-furûş-i Feroğî-Çap-hâna-i Miḥan-1344 Ş. h. c. I, 128, II, 227 ye b.) "Wucûh-ı Kûrân., da, faydalandığı kitaplar arasında Sûrâbâdî tefsirini de anar. 730 da (1329-1330) Hamd-Allah-ı Mustawfî tarafından tasnif edilen "Târîh-i Guẓida" de Sûrâbâdî'nin farsça bir tefsiri olduğu ve kendisinin Alparslan'la (455-465, H. 1063-1072) çağdaş bulunduğu söylenir.

Abû-Bakr 'Atik b. Muḥammad'in nisbeti, سورآبادى، سوريانى، سورآبادى، سورآبادى olarak çeşitli şekillerde kaydedilmektedir. "Mu'cam'al-Buldân" da سورآبادى diye bir yer yok; başka coğrafya kitaplarında da böyle bir ad görülüyor. Ancak "Mu'cam" de, Nişâbûr'a bağlı سوريان adlı bir kasaba var. Bâzi kârineler de, Abû-Bakr'in Nişâbûr'la ilgisini göstermekte.

Tefsirin adı, Bodlein ve Hz. Hâlid nüs. larında "تفسير التفسير Tafsîr'at - Tafâsîr., diye geçmektedir. Konya Müz. nü. da, XXI. sûrenin (al-Anbiyâ') ilk âyetinin tefsirinden, bu tefsiri, 470 sularında (1077), Alparslan'ın ölümünden sonra bitirdiği anlaşılmaktadır.

İst. Süleymâniye K. e mülhak Fâtih kitaplarında 302 No. da kayıtlı tefsirin ilk kısmı (XIX. sûreden XXVII. sûrenin sonuna kadar), Sûrâbâdî'den telhis olduğu gibi Kahire K. de "اشارات التفسير في بشارات التذكير" de, sonunda mukayyed olduğu gibi gene bu tefsirden faydalanmak sûretiyle meydana getirilmiştir. Muḥammad b. Sâ'm Gûrî (558 - 599 H. 1162-1202) adına Muḥammad b. 'Alî b. Muḥammad b. 'Alî an-Nisâbûrî al-Layṭî tarafından 584 rebiulâhırının sekizinci pazartesi günü (1188) yazılan ve bugün Tehran'da, Müze-i İrân-ı bâstân'da mahfûz bulunan dört ciltlik tefsir de, bu tefsirden faydalanılarak tedvin edilmiştir (Prof. Dr. Yahyâ Mahdawî'nin, adı baş tarafta geçen makalesinden hulâsa. Sayı: 4, XIII. yıl. Tehran; Tirmâh-1345 Ş. h. s. 155-194).

II. 111 No. ya ek:

Dr. Yahyâ Mahdawî, Konya Müzesinde 115 No. da kayıtlı bulunan ve "An'âm sûresi"nden (VI), "Banî 'İsrâ'îl" in (XVII) sonuna kadar olan sûrelerin tefsirini muhtevî olan kitabın, Yamîni'nin "Başâ'ir"inden bir kısım olduğunu aynı makaalede söylüyor. Herhâlde 115 no. sı bir zühûl olacak. Başâ'ir'in, baştan V. sûrenin (al-Mâ'ida) sonuna kadar olan kısmı 64 No. da kayıtlıdır.

Kitâb'al-'Aṭâyya.

1351 No. ya ek:

VI-VII. asra (XII-XIII) âit sandığımız bu kitabın müellifini bulamadık; ancak beş bâb üzerine, İmâmiyye fıkḥına dâir olan bu kitap « دستور اعظم الوزراء في العالم مقرب الملوك والسلطانين رشيد الاسلام ومرشد المسلمين مغيب الفقراء والمساكين عطاء الحق » adına yazıldığına göre vüzerâdan bulunduğu anlaşılan bu zâttın, Hısayn Baykarâ zamânında vezirlikte bulunan ve 957'de (1550) vefât eden Camâladdîn 'Atâ'-Allah-ı Maşhadî olması düşünülebilir (Sa'îd Nafîsî: Târîh-i Nazm u naṭr dar İrân va dar zabân-ı Fârisî tâ payân-ı karn-ı dahum-ı hicrî; I, s. 5 ve 324). Bu takdîrde kitap, tahminimizden muahhar bir devre âittir.

III. 1606 No. dahi "Uyân'al-Hidâya" ya ek:

'Alî Rasmlî'nin 1220 H. de vefât ettiği, Hanya Mevlevî-hânesinden gelen kitaplar arasında bulunan ve Konya Müzesi yazmalarına 6072 No. ile kaydedilen "Mecmûa", dan öğrenmekteyiz; aynı kitaplar arasında 6074 No. da kayıtlı Şalacıoğlu Divânına da bu târîh var:

Gelüp uşşak-ı hazret şeş cihetten didiler târîh;

علی بابا کوچونجه رمودن ایرشدی جانانه

۱۲۲۰

(Mecmûa; 26. a; Divân, 24. a.)

IV. 1662 No. daki mee. nın III. risâlesine ek :

Vâridât, son olarak tarafımızdan türkçeye çevrilmiş, bu kitabın, Bedreddin'in muhtelif zamanlarda, sohbet esnâsında çeşitli bahislere âit sözlerinin, bir tertibe dahi tâbi' tutulmadan zaptından meydana geldiği belirtilmiş, kitaptaki dinî bahisler incelenmiş, Bedreddin'in hayatı, eserleri, hakkında yürütülen hükümler, yepyeni ve henüz bilgi âleminde bilinmeyen kaynaklara dayanılarak tahlil edilmiştir (Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin. İnceleme: Abdülbâki Gölpınarlı. Önsöz: Prof. İsmet Sungurbey. İst. Eti yayınevi-1966). Ayrıca torunu Hâllî b. İsmâ'îl b. Ş. Badraddîn tarafından yazılmış olan "Manâkıb"da, aslı ve tek nüshadan türk harflerine çevrilerek İsmet Sungurbey'in bir Önsöz'üyle ve tarafımızdan eklenen Açılama'yla aynı yayınevi tarafından 1967 de yayınlanmıştır.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- ABDULLÂH PAŞA (ÇETECİ) : *Anhâr'al-Cinân min Manâbî'al-Kur'ân* (İst. Üniv. K. Arap. yaz. 14, 919, 2076).
- ABDULLÂH (SARİ) : *Caḥarat'al-Bidâya ve Durrat'an-Nihâya* (İst. Üniv. K. Türk. yaz. 2600).
- ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI : *Melâmîlik ve Melâmîler* (İst. Üniv. Türkiyat Enst. Yayın. İst. Devlet Mat. 1930).
- " " : *Gülşen-i Râz terc.* (Maârif V. İslâm Klâsik. 5; İst. 1944).
- " " : *Mevlânâ'dan sonra Mevlevîlik* (İst. İnkılâp Kitabevi - 1953).
- " " : *Mevlânâ Celâleddin, III.* basım. (İst. İnkılâp Kitabevi - 1963).
- " " : *Bir Sanat Âbidesi* (Makale; Vatan Gazetesi; 26 Ocak - 1959).
- " " : *Bektâşîlik - Hurûfîlik ve Faḍl-Allâh'ın öldürülmesine düşürülen üç tarih* (İst. Üniv. Şarkiyat Mec. V; İst. 1962; s. 15-22).
- " " : *Mektuplar (Mevlânâ Celâleddin'in mektuplarının terc.* İst. İnkılâp K. 1963).
- " " : *Simavna Kadısı oğlu Bedreddin* (Prof. İsmet Sungurbey'in Önsöz'üyle. İst. Eti Yayınevi - 1966).
- " " : *Faḍl - Allâh maddesi* (Basılmakta olan İngilizce ve Fransızca İslâm Ansiklopedisi, Fran. s. 733 - 735; İn. s. 751 - 754).
- ABDÜLKADİR KARAHAN : *İslâm - Türk edebiyâtında Kırk Hadis* الرابعون حديثاً في الأدب الإسلامي (İst. İbrahim Horoz Mat. 1954).
- ABDÜLMUHSİN B. SULAYMAN' -
AL-GÜRÂNÎ : *Câmi'al-Asrâr.* İst. Üniv. K. Arap. yaz. 2088; 1048 de istinsâh edilmiş nüsha; 4134 Mec. 1. b - 121. a.
- ABÜ - HANİFA MADDESİ : *İslâm Ansiklopedisi;* cüz. 17; 1948.
- ÂKAA BOZORG-İ TEHERÂNÎ : *Az - Zaria ilâ Tasânîf'aş - Şia* (Necf-i Eşref - 1355; c. I).
- MUHAMMAD MUHSİN : *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tacridi Sarih Tercemesi* (İst. Evkaf Mat. 1928 - 1346).
- ÂHMED NÂİM : *Musâmaratul - Ahbâr ve Musâyaratul - Ahyâr* (Osman Turan basımı; Seri: III, No. 1. Türk Tarih Kurumu Basımevi 1944).

- ÂLİ (MÜZE-İ HÜMAYUN
HÂFİZ-İ KÜTÜBÜ) : *Sicill-i Osmânî hâşiyeleri* (İst. Üniv. K. No. 92 (496) = 94. 36. 59367).
- ATÂULLÂH B. FAZLULLALLÂH
AL-HUSAYNÎ : *Rahezat'al-Ahbâb fî Siyar'an-Nabawî wal Âli wal Ashâb* (İst. Üniv. Fars. yaz. 657).
- ALWAN-İ ŞİRÂZÎ : *Tarcama-i Gulşan-i Râz* (İst. Üniv. K. Türk. yaz. 829).
- ATEŞ AHMED PROF. : *Konya Kütüphanelerinde bulunan bazı mühim yazmalar* (Belleten, C. XVI).
- " " : *Muhyiddin-i Arabî* (İslâm Ansiklopedisi; cüz'. 85, İst. 1959).
- ATÂYÎ (NAV'İ-ZADE ATÂULLÂH) : *Hadikatul - Hakaayık fî Takmilat'aş-Şakaayık* (İst. Mat. Âmire - 1268).
- AZİZ'AD-DİN-İ NASAFÎ : *Macmûa-i Rasâil maşhûr ba Kitâb'al-İnsân'al-Kâmil* (Gancina-i nuwîstahâ-yi İran; Enstitu-yı İran-şinâsi-i Dânişgâh-ı Paris; Kısmat-i İran-Şinâsi-i Enstitu-yı İran ve Fransa. Azizoddin Nasafi, VII e - XIII e siècle. Morjan MOLÉ : Teheran - Paris; 1941 - 1962. Le livre de l'homme parafait).
- BADÎ'UZ-ZAMAN FIRUZAN-FAR : *Maâhiz ve Kasas ve Tamsilât-ı Mesnevi* (Teheran-Çap-hâne-i Maclis - 1323 Şemsi hicri).
- BEYTÜR MİDHAT BAHÂRÎ : *Divân-ı Kebîr'den Seçme şiirler* (Millî Eğitim B. İst. 1961 - 1964).
- BROCKELMANN : *Geschichte der Arabischen Litteratur; Erster Supplementband*; (Leiden E. J. Brill - 1937).
- BROWNE E. C : *A History of Persian Literature under Tartar dominion*. 3 cilt. Londra-1920
- CALÂL'AD-DİN MUHAMMAD
(MAVLÂNÂ) : *Reynold A. Nicholson basımı "Mesnevi"* (6 cilt; Londra, 1933-1940).
- ÇİÇ KEMÂL : *Türk ve İslâm Eserleri Müzesindeki Minyatürlü Kitaplar Katologu* (Şarkiyat Mec. III, İst. 1959).
- EDWARD EDWARDS, M. Z. : *A Catalogue of the Persian Printed Books in the British Museum* (Londra - 1922).
- ERCİN OSMAN : *Sadr'ad-dîn'al-Kunavî ve eserleri* (Şarkiyat Mec. II; İst. Osman Yalçın Mat. 1958).
- FÂİK RAŞAD : *Latîfî Tezkiresi Mukaddimesi* (İst. İkdâm Mat. 1314).
- FANNÎ İSMÂİL : *Vahdet-i Vücûd ve Muhyiddin-i Arabî* (İst. Orhâniye Mat. 1928).
- FRANZ BABINGER : *Die Vita (Menâqubnâme) des Scheich Bedr ed-dîn Mahmud, gen. Ibn Qâdî Samauna: Universität-Mihâilenâdîn ıaşı Publicatue nile Enstitulu de Turcologie, Vol. Partea I. 1943 - 1362.*

- GÜNÜL BAHCAT : *İstanbul Kütüphanelerinde aş-Şakayık'an-Nu'mâniyya terceme ve zeyilleri* (Türkiyat Mec. II, c. VII - VIII; İst. Maârif Mat. 1945).
- HALİL B. İSMÂİL B. ŞEYH
BADR'AD-DİN : *Manâkıb* (Abdülbâki Gölpınarlı'nın açılmasıyla ve Prof. İsmet Sungurbey'in Önsöz'üyle (İst. Eti Yayın-evi 1967).
- HALİL EDHEM : *Düvel-i İslâmiyye* (İst. 1345 H. 1927).
- HASAN ÇELEBİ : *Tazkirat'aş-Şuarâ'* (Konya Müzesi, Abdülbâki Gölpınarlı K. No. 5; 1013 te, müellifin vefâtından dört ay sonra yazılmış nüsha).
- HİDİVİYYE KATALOÇU : *Fihrist'al-Kütüb-Hânat'al-Hıdiviyya* (1305 - 1310 H.)
- İBNİ ARABÎ (MUHYİ'D-DİN) : *Futûhât-ı Makkiyya* (Mısır; Dâr'al-arabiyyat'al-Kubrâ 1329; 4 cilt).
- İBNİ HACAR'AL-ÂSKALÂNÎ : *Ad-Durar'al - Kâmina fî A'yân'al-Miat'as-Sâmina* (Haydarâbâd - 1348).
- İLMİYYA SÂL - NÂMESİ : (Mat. Âmire - 1334 H.)
- İRAC AFSÂR : *Kütâbhâ-yı İran* (Habib-i Yağmâyi'nin "Kitâbhâ-yı İran,, makalesi; Ancuman-i Kitâb; Teheran - 1341 Ş. h.)
- İSMÂİL-İ BUHÂRÎ : *Sahihî Buhârî* (İst. Mat. Âmire - 1315).
- İSMÂİL PAŞA : *Hadiyyat'al-Ârifin va Âsar'al-Musannifin* (2 cilt. İst. Maârif Mat. 1951 - 1955).
- " " : *İzâh'al-Maknûn fî'z-Zayil alâ Kasf'az-zunûn* (2 cilt; İst. Maârif Mat. 1364 - 1366 — 1945 - 1947).
- JOSEPH ELİAN SARKİS : *Mu'cam'al-Matbû'ât'al-Arabiyya wal Mu'arraba* (2 cilt. Mısır; 1346 H. - 1928).
- KALKANDELEN SABRİ : *İst. Üniv. K. Türkçe yazma divanlar Katologu*. (Türk. yaz. No. 9865).
- KÂŞÂNÎ ABD'UR-RAZZAK : *Hakaayık'at-Ta'wil fî Dakaayık'at-Tanzil* (Bursa, Harâcıoğlu K. No. 50 - 51.)
- KÂTİP ÇALABÎ : *Kasf'az-Zunûn an Asâmî'l - Kütübî wal Funûn* (İst. Maârif Mat. 2 cilt. 1360 - 1362 H. 1941 - 1943).
- KAYGUSUZ BAZMÎ NUSRAT : *Şayh Badr'ad-dîn Simanavî* (İzmir - 1957).
- KÖPRÜLÜ FUAD M. PROF. : *Davlatşâh* (İslâm Ansiklopedisi; cüz'. 27. İst. 1963. Şerefeddin Yaltkaya ve Rif'at Bilge ilâveleriyle).
- LÂMÎ'İ : *Nafahât'ül-Üns terc.* (İst. 1270, 1289).
- LATİFİ : *Tazkirat'aş-Şuarâ* (İst. İkdâm Matba. 1314).

- MACDÎ MUHAMMAD - TAŞKÖP-
RÜ-ZÂDA AHMAD B. MUSTAFA : *Şakaa'ık-ı Nu'mâniyya terc.* (İst. Mat. Âmire - 1269).
- MACMUA : *Hurûfiliğe âit Risâleler* (İst. Millet K. Ken'an Kitapları; No. 1057).
- " : (Aynı K. No. 105).
- " : *Hurûfiliğe âit Risâleler* (İst. Millet K. Ali Emîrî Kitapları, Farsça, No. 1043).
- MAHDÂVÎ YAHYA. PROF. DR. : *Tafsîr-i ma'rûf be Sûrâbâdi wa Nusha-i Turbat-i Şayh-i Câm* (Macalla-i Dânis-kada-i Adabiyyât; sayı: 4; XIII. yıl. Teheran, Tirmâh, 1345 Ş. H.).
- " " : *Çand kassa az çand Sûre-i Kur'ân barguzida az Tafsîr-i Abû - Bakr Atik-ı Nişâbûrî* (İrac Afşâr; Kitâbhâ-yi İran; 1339 Şamsî h. Kitâb-Şinâsi-i Millî-i İran 7, Teheran - 1340; Kitab. 78).
- MAHMÛD (HÂFİZ) : *Tartib-i Zibâ* (İst. Üniv. Arap. yaz. No. 2239; 5103).
- MAHMÛD PÂŞÂ : 982 H. deki *Dâr'al-Hadis kitabesi* (Huzur'da; Levhalar No. 296).
- MAHMÛD B. OSMÂN : *Firdâves'al mürşidiyya fî asrâr'aş-Şamadiyya terc.* (Fritz Meier basımı; Gedrukt bei F. A Brockhaus'un önsözü; Leipzig - 1948; F. M. nin tashihıyla ve aynı arapça metne istinâden Mahmûd b. Osmân'ın tercemesi; Alman Müsteşrikler cemiyeti yayın. İst. Maârif Mat. 1943).
- MAHMÛD KAMÂL (İBNÛL - EMİN) : *Son Hattatlar* (İst. Maârif Basımevi - 1955).
- MUHAMMAD (RADÛSÎ - ZÂDA) : *Tarcama-i Wafayât'al-A'yân* (İst. Mat. Âmire - 1280).
- MUHAMMAD SURAYYÂ : *Sicill-i Osmanî yahud Tazkira-i Maşâhîr-i Osmaniyye; 4 cilt* (Mat. Âmire - 1308 - 1311).
- MUHAMMAD ŞARAF'AD-DİN : *Simavna Kadıoğlu Badr'addîn* (İst. 1341 H. 1925).
- NÂİL KATALOGU : *Yazma ve basma şâirlerin, hal tercemeleriyle divan ve şiirlerinin bulunduğu tezkiirelere ve kitaplara âit* (Türkçe yazanlara dair; elyazısıyla müsvedde hâlinde defterlerde. İst. Üniv. K. Müdürî Nûreddin Kalkandelen'in ilâveleriyle. İst. Üniv. K. 17 defter).
- NAŞÂTÎ AHMAD DADA : *Divan* (Sadeddin Nûzhet Ergun basımı; önsözüyle. İst. Kanaat K. 1933).
- NIHAD M. ÇETİN : *Latîfi Maddesi* (İslâm Ansiklopedisi; cüz. 17, İst. 1957).
- ONAT FÂİK REŞİD : *Hicrî tarihleri millîdî târihe çevirme kılavuzu* (Türk Tarih Kurumu Basımevi; Ankara - 1959).

- OSMAN YAHİA : *Estoire et classification de L'ouvre d'Ibn 'Arabî* (Enstitut Français de Damas; Damas, 1964).
- RASMÎ ALÎ : *Divan* (İst. Süleymâniye K. Salim Ağa, Hâşim Paşa kitapları; No. 58/1).
- RAVNAKOĞLU CAMÂL'AD-DİN SARYAR : *Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Ma'rifet-Nâme'si* (İst. 1961).
- RİEU CHARLES : *Persian Manuscripts British Museum. Volum II.*
- RITTER H. PROF. DR. : *Ayasofya Kütüphanesinde Tafsîr ilmine âit arapça yazmalar* (Türkiyat Mec. c. VII - VIII, cüz. 11. İst. Maarif Mat. 1945).
- " " " " : *Fariduddîn 'Attâr* (Oriens; Volume II; Leiden, E. J. Brill; 1958).
- RIZÂKULI HAN HİDÂYAT : *Divân-ı Şams'al-Hakaayık* (Tabriz, 1280 H.).
- SA'D'AD-DİN SULAYMAN (MUSTAKİM-ZÂDA) : *Maktûbât-ı Kudsîyya* (İst. Taşbasması - 1277).
- SA'İD NAFİSÎ : *Cust u cû dar ahvâl u âsâr-ı Farid'ud-din Attâr-ı Nişâbûrî* (Teheran - 1320 Ş. h.).
- " " : *Târih-i nazm u nasr dar İran va dar zabân-ı fârisî tâ pâyân-ı karn-ı dahum-i hicrî* (Teheran, K. Furûgiy - Çap - hâna-i Mihân; 2 cilt. 1344 Ş. h.).
- SAHÎ : *Tazkira-i Şu'arâ* (İst. Mat. Âmid - 1325).
- SARF'ARAZ, BAHADUR SHAİKH ABDÛL-KADİR : *Bombay, Qayyimah Press, 1935.*
- STOREY C. A. : *Persian Literature; I - II* (Londra - 1953).
- ŞAMS'AD-DİN SÂMÎ : *Kamûs'al-A'lâm. 6 cilt* (İst. Mihran Mat. 1306 - 1316).
- ŞARİF : *Divan* (İst. Üniv. K. farsça yaz. No. 152).
- ŞİHÂB'AD-DİN ÂBU-ABDULLÂH YAKUT'AL-HAMAVÎ : *Mu'cam'al-Buldân* (Wüstenfeld basım; Leipzig - 1924).
- TÂHİR MEHMED (BURSALI) : *Osmanlı Müellifleri* (4 cilt. İst. Mat. Âmire; 1333 - 1342).
- YAZICI TAHSİN PROF. : *Âriflerin Menkıbeleri* (Aflâkî'nin "Manâkıb'al-Ârifin terc. 2 cilt Millî Eğitim B. yayın. Ankara; 1959 - 1961).
- " " " : *Molê'nin "al-İnsân'al-Kâmil* (Le livre de l'homme parfait) basımı hakkındaki makalesi (Şarkiyat Mec. V. 1964).
- UZUNÇARŞILI İSMAİL HAKKI : *Kitabeler* (Maârif V. yayın. İst. Millî Mat. 1345 - 1927).

İNDEKS

ŞAHİS ADLARI

A

- 'Abbās (Şāh. Şafawī) : 175.
'Abd'al-'Aziz : 132.
'Abd'al-'Aziz : 158, 159
'Abd'al-Bāki (Şāir Bāki) : 109, 110.
'Abd'al-Cabbār b. İbrāhīm : 165.
'Abd'al-Ğafūr (Şayh) : 99, 157.
'Abd'al-Ğaniyy-i Nāblusī : 103, 160.
'Abd'al-Ğayy (Şayh) : 253.
'Abd'al-Ğādirī al-Ğiyānī : 118.
'Abd'al-Ğādir Hāmdī : 218.
'Abd'al-Karīm : 225, 226.
'Abd'al-Karīm b. 'Alī b. Sa'd (Abū'l-Kasım. İmām. Hatīb) : 193, 194.
'Abd'al-Karīm b. Havāzin al-Kuşayrī. (Abū'l-Kasım) : 205, 217, 304.
'Abd'al-Karīm b. Şayh Mūsā : 198.
'Abd'al-Karīm b. Şayh Sinān al-Mawlawī : 23.
'Abd-Allah : 250.
'Abd-Allah (Şari) : 119, 206, 241.
'Abd-Allah'an-Nasafī (Abū'l-Barakāt) : 144, 152, 163.
'Abd-Allah-ı Anşārī (H'āca. İsmā'īl) : 187, 233.
'Abd-Allah-ı Balyānī : 216.
'Abd-Allah b. Hāllī al-Asad-ābādī : 216.
'Abd-Allah b. İbrāhīm b. Alī : 227, 228, 229, 230.
'Abd-Allah Pāşā (Çataci) : 29.
'Abd-Allah-ı Sīmāvi (Şayh) : 243.
'Abd'al-Hallīm b. Muḥarrām b. Aḥmad al-Ḳunawī (Şayh) : 75.
'Abd'al-Hallīm Çalabī b. 'Abd'ar-Rahmān : 79, 206.
'Abd'al-Laṭīf b. 'Abd'al-'Aziz İbni Malak (İbni Malak'e de b.) : 144.
'Abd'al-Laṭīf Dada : 24.
'Abd'al-Laṭīf al-Ḳunawī : 76.
'Abd'al-Macīd (Sultan) : 31, 102.
'Abd'al-Muḥsin b. Sulaymān : 20, 21.
'Abd'ar-Rahīm (Habaşl-zāda) : 193.
'Abd'ar-Rahīm b. Aḥmad aṣ-Şirāzī : 79.
'Abd'ar-Rahīm b. Hāllī H'āca : 108.
'Abd'ar-Rahīm Turābī : 207.
'Abd'ar-Rahmān (Dellālbaşı-zāda) : 257.
'Abd'ar-Rahmān (Hacı) : 175.
'Abd'ar-Rahmān al-Anbārī (Abū'l-Barakāt) : 166.
'Abd'ar-Rahmān-ı Bistāmī : 251.
'Abd'ar-Rahmān b. 'Abd-Allah b. Aḥmad b. Ab'l-Hasan al-Ḥaṭṭā' : 105.
'Abd'ar-Rahmān b. Aḥmad : 178, 179.

- 'Abd'ar-Rahmān b. Hasan al-'Imādī : 131.
'Abd'ar-Rahmān b. Yūsuf : 158.
'Abd'ar-Razzāk b. 'Abd'al-Ğādir al-Hasan al-Ğiyānī : 88.
'Abd'ar-Razzāk-ı Kāşānī : 1, 205, 218, 264.
'Abd'ar-Razzāk b. Muḥammad b. Aḥmad b. Abū'l-Faṭḥ b. Al' al-Ḥalabī : 88, 89.
Abri H'āca b. 'Adīl : 121.
'Abd'aş-Salām b. Aḥmad b. Ğānim al-Makdisī : 219.
'Abd'al-Wahhāb-ı Şa'rānī : 199.
Abū 'Abd-Allah al-Cazūlī : 97.
Abū 'Abd-Allah al-Ḥaffī : 212.
Abū 'Abd-Allah Muḥammad b. Pīr Aḥmad al-Kunawī al-Mawlawī : 94.
Abū-Bakr (I. Halife) : 83, 84.
Abū-Bakr (al-Muwaṭṭa' sâhibi) : 82.
Abū-Bakr Ağa (Sayyid. Konya'lı. Ser-Turnâ-yı Dargâh-ı Âli) : 82.
Abū-Bakr (Sayyid. al-Mawlawī) : 30.
Abū-Bakr 'Atik. b. Muḥammad (Sûr-âbâdî, Sûr-yânî) : 33, 34, 280.
Abū-Bakr al-Wāṣṭī : 190.
Abū-Bakr b. Sa'd (Atabek) : 13.
Abū-Bakr Çalabī : 186.
Abū-Bakr Çalabī (II) : 111.
Abū-Bakr b. Muḥammad b. 'Alī (İbni Musâfir) : 60.
Abū-Bakr b. 'Umar b. Abū-Bakr al-A'lamî : 184.
Abū-Bakr Muḥammad al-Anşārî : 79.
Abū-Bakr Muḥammad b. 'Abd'al-Karīm b. 'Alī b. Sa'd : 194.
Abū-Bakr Muḥammad b. 'Aziz as-Sicistānî : 166.
Abū'l-Faṭḥ Fath-Allah : 77, 79.
Abū'l-Faṭḥ Muḥammad b. Muzaḥḥar ad-dīn (Şayh al-Makkî) : 222.
Abū'l-Faṭḥ Mu'āfa b. İsmā'īl aṣ-Şaybānî : 80.
Abū'l-Faḍl Muḥammad b. İdris-i Daftari : 170.
Abū'l-Faḍl Yūsuf b. Muḥammad b. Yūsuf : 121.
Abū-Hanīfa (İmām-ı A'zam) : 5, 126, 254.
Abū-İshâk-ı Kazarūnî : 193, 194.
Abū'l-Layṭ-i Samarkandî : 12, 41, 42, 43, 96.
Abū-Muḥammad Ruzbihān al-Bakḥī : 9, 10.
Abū-Muṭṭī al-Balḥī : 126.
'Arīf : 191, 192.
Abū-Sa'd (Hatīb) : 194.
Abū-Sa'd Çakmak (Sultan) : 162.
Abū's-Su'ūd Muḥ b. Muṣṭafā al-'Imādī (H'āca Çalabî. Şeyh al-İslām İmādî) : 51, 52, 121, 251.
Abū-Tālib-ı Makkî : 82.

- Abû-Yazd b. Muḥammad b. 'Alî Caylânî: 226, 228, 229.
 Âdam (Peygamber): 124, 172.
 'Adiyy b. Musâfir: 217.
 Afandî (Gulşanî): 215.
 'Afîf'ad-dîn (Şayh): 203.
 Aḥmad (Darvîş): 185.
 Aḥmad (Hacı): 264.
 Aḥmad (La'îl): 253.
 Aḥmad (I. Sultan): 176.
 Aḥmad (Şayh): 241.
 Aḥmad (Şikâri-zâde): 161.
 Aḥmad'al-Badavî: 100.
 Aḥmad 'Alî b. Pîr Aḥmad: 19.
 Aḥmad'an-Nâmîkî-i Câmî: 132, 133.
 Aḥmad Dada (Sayyid. Sahib): 30.
 Aḥmad b. Aḥ. b. Muḥ. al-Kudsî: 54.
 Aḥmad b. al-Aḥsâşî: 59.
 Aḥmad b. Ḥamawayh (Ḥamûya): 93.
 Aḥmad b. Ḥusayn b. Rislân'ar-Ramallî: 74.
 Aḥmad b. İsmâ'îl (Munlâ Gûrânî): 21.
 Aḥmad b. Kuṭlu Bik b. 'Alî: 9.
 Aḥmad b. Muḥ. Aḥmad: 41.
 Aḥmad b. Muḥ. b. Aḥmad'al-Mar'aşî: 63.
 Aḥmad b. Muḥ. b. Aḥ. b. 'Alî b. İbrâhîm: 5.
 Aḥmad b. Muḥ. b. Muḥ. (Hacı Halife. Amir Buhârî halîfesî): 52.
 Aḥmad b. Muḥ. b. Salâma (Abû Ca'far. Tahâvî): 184.
 Aḥmad b. Muḥ. b. aṣ-Şahîd: 105.
 Aḥmad b. Muṣṭafâ: 267.
 Aḥmad b. Muṣṭafâ (Taşköprü-zâde): 185.
 Aḥmad b. Sayf'ad-dîn b. Şüfî Muḥammad: 134.
 Aḥmad b. Tahâ'al-Manşâvî: 200.
 Aḥmad b. 'Umar b. İbrâhîm'al-Kurtubî: 60.
 Aḥmad Dada (Sayyid): 87.
 Aḥmad Fârûkî b. 'Abd'al-Aḥad'as-Sirhindî (İmâm Rabbânî): 270.
 Aḥmad Pâşâ (Badr'ad-dîn-i Sumawnawî'nin oğlu): 251.
 Aḥmad Pâşâ (Sadri a'zam): 162.
 Aḥmad Şâh-ı Câgî: 220, 221.
 Aḥmad Şukrî: 103.
 Akmal'ad-dîn Muḥammad: 252.
 'Alâ'ad-Dawla Rukn'ad-dîn: 1.
 'Alâ'ad-dîn: 119.
 'Alâ'ad-dîn 'Alî (Hâzin): 18.
 'Alâ'ad-dîn 'Alî (Kınalızâde. Çalabî): 170, 171.
 'Alâ'ad-dîn-i Balhî: 222.
 'Alâ'ad-dîn-i Bistâmî: 216.
 'Alâ'ad-dîn Pîr 'Alî: 106, 123.
 'Alâ'ad-dîn'as-Saḥûmî: 70.
 'Alâ'ad-dîn Tayboğ'al-Malîkî'an-Nâsûrî: 39.
 'Alâ'î b. Muḥibb'aş-Şirâzî'aş-Şarîf: 24, 48, 49, 143, 151.
 'Alâ'î-i Buhârî: 155, 156.
 'Alî'an-Nakî (İmâm): 39.
 'Alî'ar-Rıdâ (İmâm): 39.
 'Alî (Sayyid. Masnawî-hân): 14.
 'Alî Anwar: 186.
 'Alî Bik (Alâ'ad-dawlî): 198.
 'Alî b. 'Abd'ar-Rahmân'al-Badrânî: 69.
 'Alî b. Abû-Bakr'al-Marḡinânî: 150.
 'Alî b. Abû-Tâlib (al-Mürtaḍâ): 39, 40, 56, 83, 84, 127, 172, 218, 231, 280.
 'Alî b. Abî-Muḥ. b. 'Alî b. Mas'ûd'al-Kindî: 93.
 'Alî b. Alî'al-Kaysar: 27.
 'Alî b. Ḥasan b. Şaraf'addîn: 62.
 'Alî b. Muḥammad'al-Curcânî (Sayyid Şarîf): 129.
 'Alî b. Muḥammad'az-Zarandî: 75.
 'Alî b. Pîr Aḥmad: 18.
 'Alî b. Sultân Muḥammad'al-Harawî'al-Kârî: 100.
 'Alî b. Şaraf'ad-dîn b. Mûsâ b. Şalâh'al-Aftâbî: 152, 153.
 'Alî b. Yahyâ'al-Buhârî: 180, 181.
 'Alî Ḥamadânî (Sayyid): 191.
 'Alîma Hâtûn: 234.
 'Alî Mağzüyîş (Şayh): 226, 229.
 Alp Arslan: 280.
 'Alî Nûrî: 158.
 'Alî Pâşâ: 171, 197.
 'Alî Şüfî: 165.
 'Alî Tawfîk (Racâi-zâde): 250.
 'Alwân b. 'Atıyyat'al-Ḥamawî: 218.
 Amîn Muḥammad (Hacı. Hatib): 251.
 Amîn Muḥammad Dada: 183.
 Amîr Kâtib b. Amîr 'Umar 'Amîd Kîwâm'al-İtkânî: 130.
 Amîr Sultân (Muḥammad'al-Buhârî): 117.
 Amîr Şayh'al-Kuraşî: 193, 194.
 Anîk b. İbrâhîm: 55.
 Amr-Allah Ḥamdî'al-Kayşarî: 98.
 Ankaravî (Rusûhî İsmâ'îl. Şayh. Rusûhî'ye de b.): 264, 303.
 Anwarî: 90.
 'Arîf 'Abd'al-Bakî: 127.
 As'ad b. Muḥ. b. Aḥ. aṣ-Şirâzî: 15.
 As'ad Muḥammad (Vak'anuvîs. Sahhâflar Şeyhî): 118.
 'Asım Aḥmad (Mutarcim): 102.
 Asîf'ad-dîn-i Şirâzî: 216.
 'Askarî (Hasan. İmâm): 39, 40.
 Asrâr Muḥammad Dada (b. Aḥ. Bizâbân b. Osman'al-Mavlavî): 186.
 'Âşâk Çalabî: 185.
 'Atâ'-Allah: 141.
 'Atâ'-Allah Camâl'ad-dîn'al-Ḥusaynî: 24, 25.
 'Atâ'-Allah Camâl'ad-dîn'al-Maḥadî: 281.
 'Atâ'-Allah Muḥ (Munlâckzâde. İshakoglu): 161.
 'Atâr (Farîd'ad-dîn. Şayh): 136, 178, 189, 190, 191, 192, 193, 198, 223, 224, 247, 478.
 'Atâr (Şaraf-ı Buhârî): 136.
 Auguste Brittenx: 274.
 Awḥad'ad-dîn: 183.

- Ayas Pâşâ (Erzurum beylerbeyi): 197.
 Ayas Pâşâ b. 'Abd'al-Mu'in: 265.
 Aydın (Karamanî): 225.
 'Azîz b. Muḥ. an-Nasafî: 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 243.
 Âzarî Fahr'ad-dîn 'Alî: 219, 220, 221.
 'Azml Pîr Muḥammad: 169.

B

- Badr'at' Tabrizî (Minûçîr'at-Tâcirî): 172.
 Badr'az-zaman Firûzan-far: 125.
 Badr'ad-dîn Maḥmûd (İbnî Kâdî-i Şumawna): 251, 281.
 Badr'ad-dîn b. Himmat-yâr'al-Mawlawî: 82, 84.
 Badr'ad-dîn Muḥammad b. 'Abd-Allah'aş-Şibî: 181.
 Baḡawî (Zahir'ad-dîn Abû-Muḥammad'al-Ḥusayn b. Mas'ûd'al-Farrâ'): 3, 4, 5, 18, 43, 45, 70, 71, 76, 91, 92.
 Bahâ'ad-dîn: 203.
 Bahâ'ad-dîn Amîr: 123.
 Bahâ'ad-dîn-i Kâzarûnî: 106, 123.
 Bahâ'ad-dîn Nakş-band: 137.
 Bahâ'ad-dîn'al-Mu'mînî: 88.
 Baḡcat Gönül: 185, 186.
 Bahrâm Han: 157.
 Balaban Muṣṭafâ Rahmî: 252.
 Bâlî (Sofyah): 205.
 Barbuḡ (Sultân): 162.
 Barakât (Şarîf): 206.
 Basîm: 257.
 Başîr (Kalburcuşeyhî): 241.
 Bâyezîd-i Bistâmî: 245.
 Bâyezîd b. İbrâhîm Bek b. Hüdr: 177.
 Bâyezîd İldırım (Sultan): 197.
 Bâyezîd b. Muḥ. (Sultan. II.): 244.
 Bâyezîd Sultân (Şehzâde): 197.
 Baykarâ (Ḥusayn. Mirzâ): 197, 281.
 Bayram (Hacı. Wali): 20, 233.
 Baysungur Mirzâ: 197, 223.
 Baydâwî (Kâdî): 25, 30, 133, 176.
 Birgiwî Muḥammad: 103.
 Budaḡ b. 'Alî'Abd'ar-Razzâk: 198.
 Buhârî Muḥammad b. İsmâ'îl: 60, 61, 62, 63, 77.
 Buhlûl (Wuṣlat-Nâma şâhibi): 223.
 Burhân'ad-dîn 'Alî b. Abû-Bakr: 52.
 Büşîrî Şaraf'ad-dîn: 123, 124.
 Büstân Çalabî II.: 79, 222.
 Büstân-zâde Muḥammad (Tirelî): 200.

C — Ç

- Ca'far (aṣ-Şâdik. İmâm): 39, 55, 221.
 Câmî 'Abd'ar-Rahmân: 53, 80, 81, 119, 186, 270.
 Cazûlî Muḥammad: 101.
 Calâl: 261.
 Calâl (Mawlânâ'ya atfedilen mahlas): 249.
 Calâl'ad-dîn As'ad: 14, 15.
 Calâl'ad-dîn b. Aḥmad b. Muḥ.'al-Maḥallâ'î: 26, 27.

- Calâl'ad-dîn Maḥmûd (Hattât): 100, 101.
 Calâl'ad-dîn Mawlânâ: 250.
 Calâl'ad-dîn 'Umar b. Muḥ.'al-Habbâzî al-Hucandî: 163.
 Calâl Sâfir Şâh: 229.
 Camâl'ad-dîn 'Abd'ar-Rahîm-i Usnawî: 166, 169.
 Camâl'ad-dîn Atâ'-Allah'al-Ḥusaynî ('Atâ'-Allah Camâl'ad-dîn'e b.)
 Camâl'ad-dîn'al-Maḥbûbî (Sadr'aş-Şarî'a): 138, 139.
 Camâl'ad-dîn Mu'âfa b. İsmâ'îl b. Ḥusayn: 87, 88.
 Cawrî İbrâhîm (Dada): 113.
 Cihânşâh-ı Türkân: 197.
 Cîrcîs (Peygamber): 125.
 Cunûnî Dada: 233.
 Çingîz Hân: 197.

D

- Darvîş Yûnus: 120.
 Dawlatşâh b. 'Alâ'ad-dawla (Buḡtişâh-i Samarkan-dî): 178, 196.
 Dâwûd (Peygamber): 172.
 Dâwûd b. Abîl-Farac'al-Mutatabbîb: 166.
 Darvîş Muḥammad Pâşâ: 14.
 Dirûṭî Şams'ad-dîn Muḥammad'al-Wâ'iz: 117.
 Dûst Wadârî: 276.

E

- Elgin Nacâtî: 54, 92.
 Ergüneş Şamsî: 252.
 Eşref 'Alî Dada (Şayh): 264.

F

- Fahîm Sulaymân: 183, 195.
 Fahmî Dada (Sar-tarik): 103.
 Fahr'ad-dîn-i 'Irâkî: 203.
 Fahr'ad-dîn İsmâ'îl: 133.
 Fahr'ad-dîn Muḥammad b. 'Umar'ar-Râzî: 131.
 Fanârî Şams'ad-dîn (Munlâ): 253.
 Fariştah: 182.
 Fasîh Aḥmad Dada: 116.
 Fâtûma (binti Muḥammad): 40, 172.
 Faṭîḡ Muḥammad (Sultan): 3, 222, 241, 260.
 Fattâhî-î Nişâbüri: 245.
 Fawzî Aḥmad (Aṣ-Şawûrîkî): 184.
 Fayd-Allah (Hacı. Şayh): 264.
 Fayd-Allah Ḥamdî (Hâfiz): 97.
 Fâdî Sulaymân: 173.
 Faḍl-Allah (-i Hurûfî): 225, 226, 229, 230, 231.
 Faḍl-ı Hâk (Faḍl-Allah'a b.)
 Faḍlî: 197.
 Faḍlî (Kara): 277.
 Field. C.: 277.
 Franz Babinger: 251.
 Firâkî: 170.
 Firûz Ağa: 162.
 Fuḍûlî: 122.

G

- Gâlib As'ad Dada: 186.
 Gaybî Sun'-Allah: 260.

Cazâli Muhammed : 82, 126, 178, 179, 220, 224.
Ciyâ'ad-din Muhammed : 2.

H — H

H'âca-i Cihân : 183.
Hâci b. Muhammed al-Malak : 138.
Hâdica : 104.
Hâdimî Abû-Sa'îd : 126.
Hadiyyat-Allah b. Yusuf al-Kazwîni : 119.
Haermelin Erik : 191.
Hâfîci Muhammed Husayn : 17.
Hâfîci Şihâb'ad-din : 76, 77.
Hâfiz (-i Şirâzî, Darvîş) : 160.
Hâfiz Ahmed Pâşâ : 121.
Hâfiz b. Diyâ'ad-din b. Camâl b. Cumu'a b. Muş, as-Sivâsi : 89.
Hâkî-i Buhârî : 156.
Hâkim Sayyid Muhammed : 118.
Halâki : 248.
Halîfa Sultân (binti Sayyid Hârûn-ı Wall) : 199.
Hall (Darvîş) : 230, 231.
Hall' al-Kazwîni : 175.
Hall b. İshâk : 167.
Hall b. İsmâ'il (Badr'ad-din-ı Şimawnawî'nin torunu) : 251.
Hall b. Şâhin'az-Zâhiri : 162.
Hall b. Zül-fakâr b. Zayn'ad-din Karaca (Zul-Kadr oğullarından) : 162.
Hall Pâşâ (Sadri a'zam) : 122.
Hamd-Allah-ı Mustawfî : 280.
Hamdam Sa'dî Muş. Çalabî : Bir çok yerde.
Hasan (b. 'Alî, İmâm) : 39.
Hasan Aga : 197.
Hasan b. Abî'l-Fath : 88.
Hasan b. 'Utmân : 32.
Hasan b. Muhammed : 176.
Hasan b. Râim : 137.
Hasan Husni : 97.
Hasan Ridâ Dada (Sertabbâh) : 176.
Hasib Dada (Ser-tariyk) : 170.
Hayrî b. Muş. b. İbrâhîm : 229.
Hayrî Muhammed (Hâfiz) : 73.
Hidr b. Mahmûd b. 'Umar al-'Atûfî : 223.
Hilmi Diyâ Üiken : 252.
Homes H. A. : 277.
Hubayş b. İbrâhîm : 280.
Huceat'ad-din Muhammed al-Warrâk : 96.
Hudâ-banda Muhammed (Sultân) : 196, 197.
Hudâvandâr Murâd (I. Sultân) : 256.
Husayn b. İshâk : 274.
Husâm'ad-din b. Husayn-ı Şahâbî : 277.
Husâm'ad-din Hasan : 31, 32.
Husayn : 73.
Husayn (Hâci, H'ârazmî) : 275.
Husayn (b. 'Alî İmâm) : 39, 172, 183, 247.
Husayn (Kara) : 176.
Husayn'aş-Şefî : 93.
Husayn'az-Zaydânî : 67.

Husayn b. 'Alî al-Kâşîfî (Wâ'iz) : 35, 37, 43, 169.
Husayn b. Mahmûd : 188.
Husayn b. Mansûr al-Hallâc : 190, 191, 192.
Husayn b. Munâ Dinna b. Şayh Ahmed al-Halidî as-Sindi : 217.
Husayn Baykarâ (Baykarâ'ya b.).
Husayn Husni : 243.
Husni al-Husayni : 28.
Husrav (Munâ, Muş. b. Farâmârz b. H'âca 'Alî) : 134, 135, 145, 164.
Husrav Pâşâ : 196, 197.
Huşû'î : 121, 122.
Hüdâ'î Mahmûd (b. Faîl-Allah b. Mahmûd, 'Aziz) : 90.

I — İ

İyâd (Kâdî, Abû'l-Faîl b. Mûsâ 'I-Yahsubî) : 72, 73, 74, 75.
İyd H'âca : 145.
İsâm'ad-din İbrâhîm b. Muş. b. 'Arab-şâh' al-İsfarayîni : 146, 151.
İbni 'Arabî (Muhayyî'd-din) : 1, 10, 99, 134, 171, 179, 183, 199, 202, 206, 207, 208, 209, 222, 230, 243, 247, 254, 264, 270.
İbni Hâcib Camâl'ad-din Abî-'Amr : 8, 140, 164, 165, 167.
İbni Hişâm Abû-Muhammed 'Abd'al-Malik : 104.
İbni Malak ('İzz'ad-din Abd'al-Latif b. 'Abd'al-'Aziz b. Fariştah, 'Abd'al-Latif'e de b.) : 94, 159, 162, 163.
İbni Sab'în Kutb'ad-din : 203.
İbni Salâma Hibat-Allah : 52.
İbni Şahna ('Abd'al-Birr Muş. b. Muhibb'ad-din) : 158.
İbni Firûz : 162.
İbni 'Umar (Şayh al-İslâm) : 4.
İbni Diyâ'ad-din b. Camâl b. Cumu'a-i Sivâsi (al-Hâfiz) : 89.
İbrâhîm (Başen) : 251.
İbrâhîm (Fâtih'in Sekbanbaşısı) : 241, 260.
İbrâhîm (Oğlanlarşeyhi) : 241, 258.
İbrâhîm al-Kâdiri : 118.
İbrâhîm al-Kurdi : 53.
İbrâhîm b. 'Abd'al-Kâdir b. Abî'l-mafâhîr al-Bağdâdî : 131.
İbrâhîm b. 'Abd-Allah'aş-Şirvânî : 92.
İbrâhîm b. al-Hâc Muhammed : 138.
İbrâhîm b. Ahmed al-Amâsi : 185.
İbrâhîm b. Mansûr an-Nisâbüri : 124.
İbrâhîm b. Şahriyâr al-Kazarûni (Abû İshâk) : 49.
İbrâhîm Fahr'ad-din Çalabî : 74, 170.
İbrâhîm Mahram : 261.
İbrâhîm Pâşâ (Maktûl) : 119.
İbrâhîm Pâşâ (Tavil) : 185.
İbrâhîm Pâşâ (Vezir) : 197.
İdris b. Baydekin b. 'Abd-Allah : 174.
İhlî (Şeyh, Nakş-bandî) : 251.
İsâ (Peygamber) : 172, 252.

İsâ b. 'Alî : 145.
İshâk (Sayyid) : 230.
İsmâ'ad-din : 202.
İskandar ('Umar Şayh oğlu) : 197.
İskandar Pâşâ : 233.
İsrâ'il (Şimawnawî Kâdîsioğlu Badr'ad-din'in babası) : 251.
İsmâ'il b. 'Abd'al-Caniyy'an-Nablusi : 99.
İsmâ'il b. 'Abd-Allah' al-Kaysari : 112.
İsmâ'il b. Haydar-ı Şafawî (Şâh İsmâ'il) : 39, 40.
İsmâ'il b. İbrâhîm b. Farid : 151.
İsmâ'il b. Muhammed : 163.
İsmâ'il b. İmâm Ca'far'aş-Şâdik : 221.
İsmâ'il-i Ma'sûkî (Oğlanşayh) : 260.

K

Kabûlî : 245.
Kâdî Cihân : 197.
Kamâl'ad-din (Şayh) : 202.
Kamâl'ad-din Ahmed : 94.
Kamâl b. Bahâ'ad-din al-Barmaki : 16.
Kamâl Ummî : 133.
Kâmil-i Mawlawî : 257.
Kan'an : 126.
Kan'an (Şayh) : 225.
Kara Dâwûd : 97.
Karaşîrî : 100.
Karim (Mudarris) : 13.
Kâsum (Amîr Muş. Sayyid) : 238.
Kâsum-ı Anwâr-ı Tabrizî : 247.
Kâsum'aş-Sirhânî : 216.
Kâşânî ('Abd'ar-Razzâk'a b.)
Kaşî b. Süfi İlyâs : 177.
Kâtibi : 122.
Kaygusuz Bazmî Nûrât : 252.
Kazâbâdî (Abû-Nâfi' Ahmed b. Muş.) : 30, 31.
Kazwîni Muhammed b. 'Abd'al-Wahhâb (Mîrzâ) : 191.
Kiwâm'ad-din Muhammed-ı Başâmî : 216, 217.
Kiwâm'ad-din Muhammed b. Muş. b. Ahmed al-Kâki : 137.
Konya Bidâyet Mahkemesi Reis-i eweli : 102.
Kuşayrî ('Abd'al-Karim'e b.)
Kutb'ad-din'ar-Râzi (Tahtâni) : 19, 20.

L

Lâhîl Şams'ad-din : 264.
Lâmi' Mahmûd b. 'Utmân : 178.
Latîfî : 188, 196.

M

Maed'ad-din-i H'ârazmî (Bağdâdî) : 192.
Maed'ad-din Mubârak b. Muş. Abû's-Sa'âdât (İbni Atîr al-Cazari) : 56, 57.
Maed Muhammed : 185, 186.
Mahdawî Yahyâ (Dr. Prof.) : 35, 279, 281.
Mahdi (İmâm) : 39.
Mahmûd : 138.

Mahmûd (Hâfiz) : 29.
Mahmûd (II. Sultân) : 158.
Mahmûd b. 'Abd'al-Hâk Cazâli : 90, 91.
Mahmûd b. Ahmed'az-Zahid : 159, 160.
Mahmûd b. Abî-Bakr al-Hanballî : 7.
Mahmûd b. al-Hâc Muş. al-Kunawî al-Mawlawî : 57.
Mahmûd b. 'Isâ'l-Kâni (Kâlam-dâr. al-Mutaşawwif) : 34, 36, 37, 38, 39.
Mahmûd b. İsmâ'il b. İbrâhîm b. Mikâ'il al-Hayrî : 161, 162.
Mahmûd b. Muş. (Mawlawî Medresesi müderrisi ve Konya Müftisi) : 55.
Mahmûd Kamal (İbn 'al-Amîn) : 151.
Mahmûd b. Şadr'aş-Şari'at al-Mahbûbi : 140, 145.
Mahmûd Dada : 24.
Mahmûd-ı Mağnisi : 109.
Mahmûd Nazîr-i Şiddîkî'i-Faydâbâdî : 271.
Mahmûd Pâşâ : 64, 65, 66, 67, 68, 72.
Mahmûd Pâşâ : 94, 95.
Malik an-Nâşir Kılâwûn : 133.
Mâlik b. Aştâr : 127.
Mangli Boğa : 63.
Mahramî : 227.
Mas'ûd (Sultân) : 156.
Maşâmî Bek : 47.
Mawlawî (Calâl'ad-din Muhammed) : 210, 220, 222, 245, 247, 249, 257.
Mawlawî (Calâl'ad-din Muhammed'e atfedilen mahlas) : 249.
Mîsrî-i Niyâzi : 247.
Minowî Muctabâ (Dr. Prof.) : 34.
Mîr H'ând : 197.
Mubârak (Şayh) : 195.
Muctabâ al-Muhtâr al-Murtadâ (Sayyid) : 202.
Mu'in'ad-din Sulaymân b. Muhazzab'ad-din (Parwâna) : 93, 203.
Muhammed : 107.
Muhammed ('Alâ'ad-din oğlu) : 194.
Muhammed (al-Bâkir, İmâm) : 39, 55.
Muhammed (at-Takî al-Cawâd, İmâm) : 39.
Muhammed Bek (Aşraf-zâda) : 199.
Muhammed Bek (Aydinoğlu) : 11.
Muhammed Bek (Mîr-i Sigetuvar) : 261.
Muhammed (Mustafâ, Hz. Peygamber) : 39, 40, 54, 82, 124, 137, 172, 227.
Muhammed (IV. Sultân) : 127, 185.
Muhammed (Şayh) : 118.
Muhammed (Yâzici-zâda) : 233.
Muhammed al-Buhârî (Şayh) : 52.
Muhammed 'Alî (Darvîş, Ser-tariyk) : 42, 95, 120, 140, 171, 205, 272.
Muhammed al-Harawî (Sayyid) : 159.
Muhammed al-Kirimi (Darvîş) : 70.
Muhammed al-Mawlawî (Darvîş) : 233.
Muhammed Amin : 238.
Muhammed Amin (Şeyh al-İslâm) : 154.
Muhammed (Baysungur oğlu, Mîrzâ, Sultân) : 197.

Sürûc'ad-dîn 'Alî b. 'Utmân b. Muhammad'al-Farğânî : 102.
Sürûc'ad-dîn 'Umar'al-Wardî : 75.
Subhânkulu Muhammad Bahâdur Hân (Sayyid) : 156.
Sulamî 'Abd'ar-Rahmân : 187.
Sulaymân Âğa : 89.
Sulaymân (Peygamber) : 172.
Sulaymân b. Çarâğ : 126.
Sulaymân b. Dâwûd as-Sakînl (Tâc'al-İslâm) : 177.
Sulaymân b. Mûsâ : 164.
Sulaymân Caylân (Manastırlı) : 72.
Sulaymân Dada : 117.
Sulaymân Kânûnî : 47, 170, 176, 197, 237, 246.
Sulaymân Pâşâ (Şehzâde) : 102.
Sulaymân (-ı Şafawî Şâh) : 175.
Sulaymân Şâh b. Yûsuf'al-Mazîdî : 107.
Sultân'al-'Ulamâ (Bahâ'addîn Muhammad Walad) : 25, 130.
Şun'-Allâh (Vezir) : 276.
Şun' : 122.
Suyûfî Calâl'ad-dîn 'Abd'ar-Rahmân : 25, 26, 69, 143, 256.

Ş

Şa'bân b. Şams'ad-dîn Muhammad : 209.
Şabustarî Mahmûd : 191, 209.
Şahîdî : İbrâhîm : 249.
Şahîdî : 3.
Şâhîr Abû'l-Muza'ffer Tâhîr b. Muş. al-İsfarayînl : 55, 56.
Şâhrûş Bahâdur : 191, 197.
Şâhîr Sultân Ustâclı : 197.
Şams'ad-dîn (Şâhîb-Divân) : 203.
Şams'ad-dîn Ahmad b. Sulayman. Kamâl Pâşâ-zâde : 85, 149.
Şams'ad-dîn'al-Kudsî : 62.
Şams'ad-dîn'as-Samarkandî : 130.
Şams'ad-dîn Mafhar'al-A'imma : 203.
Şams'ad-dîn Mahmûd'al-İsfahânî (Şihâb'ad-dîn) : 133.
Şams'ad-dîn Mahmûd b. 'Abd'ar-Rahmân b. Ahmad'al-İsfahânî : 129.
Şarîf Muhammad b. Ahmad'al-Cazâ'iri : 117.
Şams'ad-dîn Muhammad b. İshâk b. Yasâr'al-Mutta-libî : 104.
Şams'ad-dîn Muhammad b. Muhammad ibn 'al-Cazârî : 98.
Şams'ad-dîn Muhammad b. Yûsuf'al-Kirmânî : 58, 59.
Şams-i Tabrizî : 221, 247, 257, 350.
Şaraf'ad-dîn Abû'l-Fath b. 'Alî : 79, 80.
Şaraf'ad-dîn'al-Hatîrî (Amir) : 203.
Şarîf Muhammad : 3.
Şarîf 'Utmân (Muhammad ?) : 3.
Şarîf (Sayyid) : 224, 225, 226, 227, 230, 264.
Şawklî Muhammad Pâşâ : 73.

Şayh'al-Akbar (İbni 'Arabî Muhyî'd-dîn'e de b.) : 222.
Şayh'ar-Ra'îs (İbni Sinâ) : 53.
Şayh-ı Maklî (Abû'l-Fath, Muhammad b. Muza'far'ad-dîn ?) : 221.
Şayhî Çalabî (Matnawlî-h'ân) : 18.
Şayh Şadaqa : 184.
Şihâb'ad-dîn Abû'l-'Abbâs Ahamad b. Abî-Hacla : 222.
Şihâb'ad-dîn, Ahamad b. 'Alî b. Hacıral-'Askalânî : 57, 58.
Şihâb'ad-dîn Ahamad b. Mahmûd'as-Sivâsî (Şayh) : 11.
Şihâb'ad-dîn Ahamad b. Muhammad'al-Kastalânî : 19.
Şihâb'ad-dîn Suhrawardî-i Maqtûl : 177.
Şucâ' b. Umûr : 145.
Şuhî : 262.

T

Tâc'ad-dîn Abû-Nağr 'Abd'al-Wahhâb b. Muham-mad'al-Husaynî : 4.
Tâc'ad-dîn b. 'Atâ'-Allâh'al-İskandarânî : 49.
Tâc'ad-dîn İbrâhîm b. Hallî : 93.
Tâhîrî 'Alî (Baba) : 227, 231.
Tâhmâsb-ı Şafawî (Şâh) : 40, 197.
Taklîyy'ad-dîn b. Badr'addîn : 185.
Taklîyy'ad-dîn-i Hawrânî : 202, 203.
Târîzî 'Abd'al-Wahhâb : 274.
Tibî Abû-'Abd-Allâh Şaraf'addîn Husayn : 16.
Tirmîzî Abû-'İsâ Muhammad b. 'İsâ : 110.
Turâbî : 47.
Timûr : 197, 198.

U - U

'Ubayd-Allâh Hân-ı Şaybânî (Abû'l-Çâzî) : 46, 151.
'Ubayd-Allâh Muhammad at-Tînahî'al-'Umarî : 153.
'Ummân'al-Mawlawî : 25.
'Umar (II. halife) : 83, 84.
'Umar'al-Wahdatî'al-Halîdî'an-Nakş-bandî : 268.
'Umar b. Ahmad'al-Hâşimî : 78.
'Umar b. 'Alî b. al-Fârîd (Abû-Hafâ) : 222, 232.
'Umar b. Aymur b. Mûsâ b. Şâma : 105.
'Umar b. Muhammad b. Ahmad'an-Nasafî (Abû-Hafâ) : 149.
'Umar b. Muhammad b. 'Abd'al-Wahîd'al-Mawşullî : 57.
'Umar b. Muhammad b. al-Halaf : 142.
'Umar H'âca b. Yahyâ H'âca : 156, 157.
'Umar Karakaş-zâde (Şayh) : 176.
'Urîf 'Alî : 251.
'Utmân (III. halife) : 83, 84.
'Utmân (Darvîş, İbrâhîm Hakkî-i Arzrumî'nin babası) : 267.
'Utmân Âğâ : 183.
'Utmân b. 'Abd-Allâh (Sultan Veled'in azadlı kölesi) : 25.
'Utmân'al-Mawlawî : 196, 248, 250.
'Utmân b. Husayn b. Ayyûb : 164.

'Utmân b. Muhammad : 50.
'Utmân b. Mûh. : 72.
'Utmân Dada (Nâyi) : 111, 112.
'Utmân H'âca (Başarâh) : 71.
'Utmân Pâşâ (Sofyalı) : 118.
Uways-ı Calâyîrî (Sultan) : 156.

W

Walad (Sultan. Bahâ'addîn Muhammad) : 25, 113, 221.
Walad Çalabî İzbudak : 146.
Wall b. İskandar : 215.
Wall b. Hâcî Nûr - Allâh : 77.
Wall b. Muşahîb : 196, 198.
Wallyy'ad-dîn Abû-'Abd-Allâh Muhammad b. 'Abd-Allâh'al-Hatîb : 71.
Waṭwat Raşîd'ad-dîn : 84.
Waṣfî : 122.
Waysî (Uways b. Muhammad) : 112, 115.

Y

Yahyâ : 202.
Yahyâ (Şeyh'al-İslâm) : 21, 22, 116.
Yahyâ b. Mûsâ (Şüfî) : 144.
Yahyâ Dada (Sayyid) : 87.
Ya'kûb (Peygamber) : 172.
Yamînl : 281.
Yawş Muhyî'd-dîn Muhammad (Şayh) : 251.
Yazîd : 247.

YER, MEZHEB ve TARİKAT ADLARI

A

Abrkûh : 211.
Agriboz : 233.
Ahmadâbâd : 221.
Aksaray (Konya) : 159.
Alamût : 221.
Alaşehir : 112.
Allâhâbâd : 195.
Amasya : 3.
Âmid : 178.
Anadolu : 194.
Andalus : 72.
Ayaslug : 11.
Aydm : 11, 240.
Ayrtmş (Bircu) : 88.
Azarbaycân : 148.
'Azîziyya (Mısır) : 69.

B

Badaşşân : 153.
Bagdâd : 87, 126, 185.
Bahkesir : 103, 146, 173.

Yumnl : 245.
Yûnus (-ı Yahûdî) : 125.
Yûnus Emre : 121.
Yûsuf Akyurt : 251, 264.
Yûsuf'al-Burûsawî (Darvîş) : 55.
Yûsuf b. 'Abd'al-Kâdir (al-Hâce) : 181.
Yûsuf b. İbrâhîm 'al-Kotuval b. Hallî'aş-Şîrâzî : 132.
Yûsuf b. Muhammad'ar-Zarandî : 75.
Yûsuf Dawlat oğlu : 146.

Z, D, Z

Zahîr'ad-dîn İshâk b. Abû-Bakr Abû'l-Makrîm'al-Walwalî : 153.
Zakariyyâ b. Muş. b. Mahmûd-ı Kâzwînl : 176.
Zakî Ahamad : 266, 267.
Zamahşarî Câr-Allâh Abû'l-Kâsum Muş. b. 'Umar : 8, 9, 22, 28.
Zayla'î (Abû-Muş. Fahr'ad-dîn) : 152.
Zayd'ad-dîn b. Tâc'ad-dîn'al-Wazîr'al-Marwî : 202.
Zayn'ad-dîn-i Hâ'fî : 11.
Zayn'ad-dîn Muş. b. Abû-Bakr'ar-Râzî : 12.
Zayn'ad-dîn 'Umar b. 'İsâ'l-Bârlnl : 142.
Zayn'al-'Âbidîn 'Alî (İmâm) : 39.
Zayn'al-'Âbidîn Nâmuk : 252.
Zayn'al-Hakîk (Çalabî Husâm'ad-dîn) : 172.
Zayn Dada (Ser-tabbâh) : 160, 176.
Zinda Pîl (Ahamad-ı Câm) : 280.
Zuhayr : 121.

C - Ç

Cabustar (Şabustar'a de b.) : 271.
Caylan : 226.
Curcan : 9, 129.
Çekirge (Bursa) : 256.
Çin : 224.

D

Dağstân : 101.
Damışk : 54, 119.

Diyâr-ı Bakr : 29.
Dobruca : 248.

E

Elbistan : 50.
Engürüs : 246.
Edirne : 82, 114, 251, 264.
Eregli : 47.
Eski II : 77.
Eyyub (İstanbul) : 101.

F

Farğana : 150.
Fârâb : 39.
Fas : 39.

G - G

Çadırı Humm : 55.
Çazâla (Tüs köylerinden) : 126.
Çazza : 39.
Gelibolu : 102, 233.
Girid : 74, 258.

H - H

Haleb : 63, 158, 198, 202.
Halwatiyya : 240.
Hamid-i Diyâr-ı Bakr : 197.
H'ârazm : 165, 192.
H'ârazmliler : 197.
Haydariyya : 221.
Hamadân : 229.
Harât : 25, 46, 136.
Hindistân : 1, 10, 139, 169, 175, 254.
Hımuş : 39.
Hürâsân : 136.
Hurûfî, Hurûfîlik, Hurûfîler : 225, 226, 227, 228, 229, 230.

I - I

İlhanlılar : 197.
İmâmiyya-İtâ'şariyya : 55, 141.
İpsala : 116.
İrân : 197, 271.
İsfarâ'yn : 220.
İskandariyya : 126, 254.
İslambol (İstanbul) : 157.
İsparta : 87.
İsrâ'îl oğulları : 88.
İstanbul : 1, 25, 31, 41, 76, 91, 95, 110, 111, 113, 118, 121, 124, 126, 130, 131, 135, 137, 138, 145, 148, 151, 156, 159, 161, 162, 166, 176, 177, 180, 181, 183, 184, 220.
İsveç : 191.
İzmit : 97.

K - K

Kâdiri : 241.
Kâhire : 26, 29, 76, 107, 148, 152, 158, 169, 199, 254.
Kalaka : 197.
Kalkuta : 110, 124, 131.

Kalandariyya : 221.
Kanpür : 273.
Karaman : 248.
Karaman oğulları : 194.
Kazan, 124, 131.
Kâzarün : 25.
Kerbalâ : 39.
Kirmân : 15, 157.
Koştantaniyya : 15, 189, 233, 270.
Konya : 97, 102, 147, 158, 165, 171, 181, 194, 197, 281.
Kaçurat : 221.
Kudus : 19, 158, 233.
Kûfa : 126.
Kütahya : 241, 245, 252, 253, 277.

L

Lâhür : 87, 131, 191, 195, 271, 272, 275.
Lekhnû : 274, 275, 277.
Londra : 277.

M

Madîna : 75, 78, 161.
Mâdyâs : 124.
Mağnîsâ : 79, 109, 257.
Makka : 78, 118, 174, 253.
Malatya : 162.
Manastır : 256.
Marâkiş : 72.
Mar'aş : 162.
Marğînân : 150.
Marzifon : 18, 19.
Mâvarâ'an-nahr : 136, 150, 270.
Mawlawî : 264.
Mawlawilik : 248.
Mısır : 16, 29, 39, 69, 76, 85, 90, 100, 106, 107, 126, 131, 135, 138, 148, 162, 197, 199, 200.
Muşl : 57, 88.
Müşkbahr : 148.
Mütalâmiyya (Son devre Melâmîleri) : 148.

N

Nakş-bandî, Nakş-bandîyya : 243, 259, 264, 266.
Nârin Kal'ası : 197.
Nasaf : 7, 145.
Niş : 118.
Nişabür : 126, 220, 280.

O

Otmân oğulları : 251.

P

Paris : 251, 274.
Payın Kal'ası : 274.

R

Rahva : 118.
Rağa : 29.

T - T

Tabriz : 175, 271.
Tallo : 266.
Tandû (Tantâ) : 100.
Tarablus : 87, 163, 181.
Tehran : 34, 169, 198, 220, 281.
Tire : 162.
Tokat : 31, 91, 93.
Tüs : 126.

U - U

Usturdumça : 251.
Usnâ : 168.
Ülkâ-'i Rûm (Anadolu) : 196.
Üsküdar (İstanbul) : 259.
Üsküb : 76, 112.

V

Van : 196, 197.
Viyana : 124.

Y

Yamacuk (Vilâyeti) : 145.
Yenicevâdar : 29.

Rasmo : 258.
Rûm (Ülkesi, Anadolu) : 224.
Rûmîli : 258.

S

Sab'îyya (İsmâ'îliyya) : 172.
Sa'îd : 124, 148, 168.
Samarqand : 7, 150, 151.
Sâmânîler : 197.
Sarim Sancağı : 261.
Salânik : 76.
Salçuklular : 197.
Simawna : 251.
Sigetivar : 197.
Sind (Ülkesi) : 145.
Siroz : 245.
Sivas : 29.
Sofya : 118.

Ş

Şabustar : 271.
Şam : 126, 134, 171, 197.
Şamalı : 16.
Şarköy : 118.
Şî'a : 183.
Şîrûz : 129, 212.
Şumnu : 264.

Düzeltilmede bazı hatâlar gözümüzden kaçmış ; onları gösterir, özürler dileyerek okuyucuların hoş görmeleini niyâz ederiz.

Yanlış	Doğru	Sahife	Satır
XII a XVII siecle	XII ^e au XVII ^e siècle	40	9
Sakisina	Sakisian	»	»
XVII	VIII	41	11
'Adill	'Âdill	121	20
dileğiyle	dostlarından birinin dileğiyle	123	19
Yüsyf	Yüsuf	159	5
محمد	محمود	160	3
azkâr	azkâr	161	4
ورى	نورى	»	25
المشكى	المشکل	169	6
Saksini	Saksini	177	7
Äzarî	Äzarî	219	19
Hidr	Hidr	223	5
Turcalojie	Turcalojie	251	21
Remzi	Bezmi	252	9
نخت	نخت	265	5

